

การพัฒนาหลักสูตรนาฏยรังสรรค์ เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสาธิต
มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

ศิริวรรณ เนียมสุวรรณ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน
ปีการศึกษา 2562
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

**THE DEVELOPMENT OF NATAYARANGSON CURRICULUM FOR
ENHANCING CREATIVE THINKING OF MATTHAYOMSUKSA 2
STUDENTS AT DEMONSTRATION SCHOOL OF
BANSOMDEJCHAOPRAYA RAJABHAT UNIVERSITY**

SIRIWAN NIAMSUWAN

**A thesis submitted in partial fulfillment of the requirements for
Master of Educational program in Curriculum and Instruction
Academic Year 2019**

Copyright of Bansomdejchaopraya Rajabhat University

ชื่อเรื่อง	การพัฒนาหลักสูตรนาฏยรังสรรค์ เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
ชื่อผู้วิจัย	ศิริวรรณ เนียมสุวรรณ
สาขาวิชา	หลักสูตรและการสอน
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก	รองศาสตราจารย์ ดร.บังอร เสรีรัตน์
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	รองศาสตราจารย์ ดร.วิโพภรณ์ วัฒนานิมิตกุล
ปีการศึกษา	2562

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อ 1) พัฒนาหลักสูตรนาฏยรังสรรค์เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา และ 2) เปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนก่อนและหลังการใช้หลักสูตรนาฏยรังสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ปีการศึกษา 2561 ของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา จำนวน 29 คน ซึ่งได้มาด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน 2) แบบวัดความคิดสร้างสรรค์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การทดสอบค่าทีสำหรับกลุ่มตัวอย่างกลุ่มเดียว

ผลการวิจัยพบว่า

1. หลักสูตรนาฏยรังสรรค์เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ประกอบด้วย หลักการ จุดมุ่งหมาย มาตรฐานกลุ่มสาระการเรียนรู้และตัวชี้วัด โครงสร้างเนื้อหาและเวลา การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อและแหล่งการเรียนรู้
2. หลังการทดลองใช้หลักสูตรนาฏยรังสรรค์นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีความคิดสร้างสรรค์สูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ 0.01

คำสำคัญ : หลักสูตรนาฏยรังสรรค์ ความคิดสร้างสรรค์ นาฏยศิลป์

Title	The Development of Natayarangson Curriculum for Enhancing Creative Thinking of Matthayomsuksa 2 Students at Demonstration School of Bansomdejchaopraya Rajabhat University
Author	Siriwan Niamsuwan
Program	Curriculum and Instruction
Major Advisor	Associate Professor Dr.Bung-on Sereerat
Co-advisor	Associate Professor Dr.Wirot Wattananimitgul
Academic Year	2019

ABSTRACT

The purpose of this research were to 1) develop the Natayarangson curriculum for enhancing creative thinking of Matthayomsuksa 2 students at Demonstration School of Bansomdejchaopraya Rajbhat University and 2) compare creative thinking of Matthayomsuksa 2 students between before and after the experiment. The sample included 29 Matthayomsuksa 2 students from Demonstration School of Bansomdejchaopraya Rajabhat University in the 2nd semester of academic year 2018 obtained through simple random sampling. The research instruments involved 1) lesson plans for enhancing creative thinking 2) creative thinking test. Data were statistically analyzed by t-test for one-group sample.

The findings revealed the followings.

1. The developed Natayarangson curriculum for enhancing creative thinking of Matthayomsuksa 2 students at Demonstration School of Bansomdejchaopraya Rajbhat University delineated the components as follows: principles, objectives, academic standards, structures of contents and time, learning activities, materials, and learning sources.

2. The creative thinking of Matthayomsuksa 2 students after the experiment was higher than that before the experiment at significance level 0.01.

Keywords: Natayarangson Curriculum, Creative Thinking, Dance

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ได้ด้วยดี เพราะได้รับความกรุณาและความอนุเคราะห์อย่างดียิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร.บงอร เสรีรัตน์ และรองศาสตราจารย์ ดร.วิโพภรณ์ วัฒนานิมิตกุล โดยท่านได้ให้คำปรึกษา แนะนำ ตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่อง ซึ่งล้วนแต่เป็นสิ่งที่มิมีประโยชน์อย่างมาก ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ทวีศักดิ์ จงประดับเกียรติ ผู้อำนวยการ โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ที่ให้ความอนุเคราะห์ ให้ผู้วิจัยได้เข้าทำการทดลอง เครื่องมือวิจัย

ขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ศิริพร ทิพย์สิงห์ หัวหน้ากลุ่มงานวิชาการ และอาจารย์ ธนพิสิษฐ์ พันธุ์ทองดี หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ที่ให้ความอนุเคราะห์ ให้ผู้วิจัยได้เข้าทำการทดลองเครื่องมือวิจัย ในรายวิชานาฏศิลป์ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

ขอกราบขอบพระคุณคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ที่กรุณาตรวจสอบ ให้คำแนะนำ และข้อเสนอแนะต่างๆ เพื่อให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้รับการปรับปรุงแก้ไขเป็นวิทยานิพนธ์ที่สมบูรณ์

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ปัญญาญา วรวัฒนชัย อาจารย์ ดร.ภาวศุทธิ อุ๋นใจ และคุณครูประพัฒน์พงศ์ ภูวชน ที่เสียสละเวลาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบแก้ไขเครื่องมือในการวิจัย

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านที่กรุณาถ่ายทอดความรู้แก่ผู้วิจัย อีกทั้งขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือในการประสานงาน เพื่อนร่วมรุ่นที่คอยช่วยเหลือ และขอขอบใจนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 2/1 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยาทุกคนที่ให้ความร่วมมือ ตั้งใจศึกษาค้นคว้าหาความรู้จากกิจกรรมการเรียนรู้ที่จัดให้เป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณสมาชิกในครอบครัวที่ให้การสนับสนุนส่งเสริมในการศึกษา คุณค่า และประโยชน์อันพึงมีจากวิทยานิพนธ์นี้ ขอขอบคุณความดีนี้ให้กับผู้มีพระคุณหรือผู้ที่เกี่ยวข้องในการทำวิทยานิพนธ์นี้ทุกๆ ท่าน

ศิริวรรณ เนียมสุวรรณ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ข
กิตติกรรมประกาศ.....	ค
สารบัญ.....	ง
สารบัญตาราง.....	ฉ
สารบัญภาพ.....	ช
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
สมมติฐานของการวิจัย.....	3
ขอบเขตของการวิจัย.....	3
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย.....	4
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	4
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	6
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
ปรัชญาการศึกษา.....	8
ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตร.....	15
การพัฒนาหลักสูตร.....	26
หลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ ฐานศิลป์.....	35
ข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.....	46
ความคิดสร้างสรรค์.....	68
ทฤษฎีการเรียนรู้.....	84
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	91

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	98
ขั้นที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน.....	102
ขั้นที่ 2 การพัฒนาโครงร่างหลักสูตร.....	103
ขั้นที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตร.....	106
ขั้นที่ 4 การประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร.....	108
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	109
ตอนที่ 1 การพัฒนาหลักสูตรนาฏยรังสรรค์เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสาธิตมหาวิทาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จ เจ้าพระยา.....	109
ตอนที่ 2 การเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้ หลักสูตรนาฏยรังสรรค์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสาธิต มหาวิทาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.....	114
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	116
สรุปผลการวิจัย.....	117
อภิปรายผลการวิจัย.....	117
ข้อเสนอแนะ.....	120
บรรณานุกรม	121
ภาคผนวก	130
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ.....	131
ภาคผนวก ข หนังสือราชการ.....	133
ภาคผนวก ค ผลการวิเคราะห์เครื่องมือ.....	137
ภาคผนวก ง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	140
ภาคผนวก จ แบบตอบรับและบทความวิจัย.....	202
ภาคผนวก ฉ ผลการสอบวัดภาษาอังกฤษตามเกณฑ์ CEFR.....	216
ประวัติผู้วิจัย	218

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	โครงสร้างเวลาเรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน.....	39
2	สาระที่ 3 นาฏศิลป์ มาตรฐาน ศ 1.1 เข้าใจ และแสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์คุณค่านาฏศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดอย่างอิสระ ชื่นชมและประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน.....	43
3	มาตรฐาน ศ 3.2 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างนาฏศิลป์ ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมเห็นคุณค่าของนาฏศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล.....	45
4	โครงสร้างหลักสูตร โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2.....	49
5	ตัวชี้วัด มาตรฐานการเรียนรู้และสาระการเรียนรู้แกนกลาง ในราชวิชานาฏศิลป์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2.....	50
6	โครงสร้างรายวิชา นาฏศิลป์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ของโรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.....	52
7	ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรนาฏยรังสรรค์ เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ นาฏศิลป์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้เพลงพื้นบ้านภาคกลาง.....	98
8	แบบแผนการทดลอง.....	107
9	โครงสร้างเนื้อหา สิ่งพัฒนาและเวลาที่ใช้.....	111
10	เกณฑ์ประเมินระดับคุณภาพ ด้านความคิดสร้างสรรค์ 5 ระดับ.....	113
11	เปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยหลักสูตรนาฏยรังสรรค์เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์.....	115
12	ผลการประเมินความสอดคล้อง (IOC) ขององค์ประกอบโครงสร้างหลักสูตร นาฏยรังสรรค์เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2.....	138
13	ผลการประเมินความสอดคล้อง (IOC) ของแผนการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตร นาฏยรังสรรค์เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2.....	139

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	7
2	ความสำคัญขององค์ประกอบของหลักสูตร.....	26
3	รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของโอลิวา.....	28
4	รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของไทเลอร์.....	30
5	กระบวนการพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดของ โบแฮมป์.....	33
6	การกำหนดรหัสกำกับมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด.....	37
7	องค์ความรู้ ทักษะสำคัญและคุณลักษณะในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน.	38
8	แผนที่โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.....	47
9	โครงสร้างทางเขาวนัปัญหาตามทฤษฎีกิลฟอร์ด (Guilford)	87
10	สมรรถภาพสมองด้านความคิดสร้างสรรค์ของกิลฟอร์ด (Guilford)	88

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยได้ชื่อว่าเป็นประเทศที่มีความเป็นเอกลักษณ์ทางด้านศิลปวัฒนธรรมไทยมาช้านาน แสดงให้เห็นถึงความเป็นเอกลักษณ์ของชาติจนเป็นที่ชื่นชม ชื่นชอบของนานาประเทศที่ได้พบเห็น ความงดงามภายใต้ผลงานการแสดงทางด้านศิลปวัฒนธรรมไทย ซึ่งถือกำเนิดขึ้นตั้งแต่เริ่มมีการตั้งถิ่นฐานในดินแดนสุวรรณภูมิ ในรูปของการร้องรำ ทำเพลง และระบำ รำเต้น เพื่อการบันเทิง และประกอบพิธีกรรมที่มนุษย์ใช้ในการดำเนินชีวิตทั้งในเวลาปกติและในโอกาสพิเศษตลอดเวลา เช่น การใช้เพื่อการสื่อสาร การสังสรรค์ การบันเทิงเฉพาะตนและผู้อื่น การศึกษาตลอดจนเป็นเรื่องอุปโลกเฉพาะชนชั้น เป็นต้น โดยการแสดงทางด้านศิลปวัฒนธรรมดังกล่าวผ่านระยะเวลาที่ยาวนานมีการพัฒนา ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงจนกลายเป็นนาฏศิลป์ไทยในปัจจุบัน (สุภาวดี โพธิเวชกุล, 2552, น.1) นาฏศิลป์ไทยเป็นเอกลักษณ์ประจำชาติที่แสดงให้เห็นถึงศิลปวัฒนธรรมไทยในรูปแบบของศิลปะการแสดงประเภทต่างๆ ได้แก่ การแสดงโขน ละคร ระบำ รำฟ้อน การบรรเลงดนตรี วรรณกรรม เป็นต้น อาจกล่าวได้ว่าศิลปะด้านนี้ เป็นศิลปะที่สร้างสรรค์ความสุขความบันเทิง มุ่งเน้นให้ผู้ชม เกิดความสุขจากการชมความงดงาม หรือสุนทรีย์ของศิลปะการแสดงนั้นๆ ซึ่งสุนทรีย์ทาง นาฏศิลป์ไทย คือ ความงดงามของศิลปะการแสดงไม่ว่าจะเป็นความงามของแบบแผนการรำร้อง การร้อง การแสดงละคร ตลอดจนความไพเราะของท่วงทำนองดนตรีและความเหมาะสมกลมกลืนในการเลือกอุปกรณ์ประกอบการแสดงต่างๆ สุนทรีย์ภาพของบุคคลมีความสำคัญต่อการรับรู้ด้านความงามทางนาฏศิลป์ไทย และมีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคม (ประสาร มาลากุล ณ อยุธยา, 2537, น.15-16)

ความเป็นนาฏศิลป์จำเป็นต้องอาศัยความคิดสร้างสรรค์ทั้ง 4 ด้าน คือ 1) ความคิดริเริ่ม 2) ความคิดคล่องแคล่ว 3) ความคิดยืดหยุ่น และ 4) ความคิดละเอียดลออ ในการสรรค์สร้างทำรำ ทำนองเพลง ที่แสดงออกมาให้เห็นถึงความเป็นเอกลักษณ์ของชาติไทยในแต่ละยุคสมัย ด้วยความสำคัญของความคิดสร้างสรรค์ที่มีส่วนช่วยพัฒนานาฏศิลป์ตามยุคสมัยต่างๆ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545, น.5-6) จึงกำหนดให้การจัดการเรียนการสอน ต้องมีการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ โดยกำหนดไว้ให้เป็นส่วนหนึ่งของ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ โดยหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดรายวิชานาฏศิลป์อยู่ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

ในการจัดการเรียนการสอนในวิชานาฏศิลป์นั้นมักจะใช้วิธีสอนแบบสาธิต วิธีฝึกปฏิบัติ และสอนเนื้อหาวิชาตามตำราที่ได้บันทึกไว้ โดยมีวิธีการสอนตามครูผู้ใหญ่วัยที่มีเทคนิคการสอนจากการถ่ายทอดความรู้สู่ครูรุ่นต่อรุ่น เนื่องจากว่ารูปแบบการเรียนการสอนนาฏศิลป์ไทยแต่โบราณเน้นการฝึกทักษะให้เกิดความชำนาญด้วยบทเรียนที่ซ้ำๆ ย้ำๆ ในเนื้อหา การฝึกฝน ที่ใช้ระยะเวลาานพอสมควรจนกระทั่งนักเรียนสามารถจดจำท่าทางซึ่งเป็นท่าทางหลักได้ จากนั้นครูผู้สอนจะถ่ายทอดกลวิธีที่จะปรุงแต่งลีลาท่าทางให้งดงามยิ่งขึ้นเป็นการเฉพาะตัวสำหรับศิษย์แต่ละคน จากเทคนิคกระบวนการสอนของครูแต่ละคน (อุษา สบฤกษ์, 2545, น.2) ด้วยวิธีการสอนแบบโบราณ ทำให้นักเรียนไม่สามารถแสดงความคิดเห็น และใช้ความคิดของตนเองได้ ซึ่งนำมาสู่การที่นักเรียนจะไม่มีโอกาสได้ฝึกทักษะการคิดอย่างสร้างสรรค์ แต่อย่างไรก็ตามหากครูผู้สอนต้องการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน โดยผ่านกระบวนการสอนในวิชานาฏศิลป์ให้เกิดผลนั้น นอกจากการได้รับการถ่ายทอดจากบุคคลผู้มีประสบการณ์ดังกล่าวแล้ว ยังจะต้องพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน โดยผ่านเทคนิค รูปแบบ และกระบวนการต่างๆ ทางการเรียนรู้ที่หลากหลาย และต้องออกแบบกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ฝึกพัฒนาการคิดสร้างสรรค์ทั้ง 4 ด้าน คือ 1) ความคิดริเริ่ม 2) ความคิดคล่องแคล่ว 3) ความคิดยืดหยุ่น และ 4) ความคิดละเอียดลออ

ในการวิจัยครั้งนี้ได้มีการพัฒนาหลักสูตรนาฏยรังสรรค์ขึ้น โดยผู้วิจัยได้นำเพลงพื้นบ้านของภาคกลางมาเป็นสื่อในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เนื่องจาก โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยามีพื้นที่ตั้งอยู่ในเขตภาคกลาง นักเรียนส่วนใหญ่จึงมีภูมิลำเนาในเขตภาคกลางด้วย ผู้วิจัยมีความประสงค์ที่จะให้นักเรียนเกิดความชื่นชอบในศิลปะวัฒนธรรม ภูมิปัญญาของบรรพบุรุษไทย มีอุดมการณ์ในการสืบทอดศิลปวัฒนธรรม ในปัจจุบันเยาวชนให้ความสำคัญกับเพลงพื้นบ้านน้อยมาก และน้อยคนที่จะรู้จักเพลงพื้นบ้านและสามารถร้องเพลงพื้นบ้านได้ ทั้งๆ ที่เพลงพื้นบ้านเป็นรากฐานร่องรอย ซึ่งให้เห็นถึงความรุ่งเรืองทางวัฒนธรรม ความอยู่เย็นเป็นสุขของคนในท้องถิ่นนั้นๆ คนไทยทุกคนจึงควรช่วยกันอนุรักษ์ และสนับสนุนส่งเสริมภูมิปัญญาเหล่านั้นให้คงอยู่ตลอดไป (ไพฑูริย์ พงศบุตร, 2551, น.195-196) นอกจากนี้จะเห็นว่าเพลงพื้นบ้านภาคกลางเป็นศิลปะที่มีความเกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาชาวบ้านมากที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งศิลปะการแสดงประเภทเพลงพื้นบ้าน ดนตรีพื้นบ้าน ภูมิปัญญาชาวบ้านยังเป็นมรดกตกทอดกันมายาวนาน เป็นเอกลักษณ์ของคนไทยในระดับท้องถิ่นที่มีความหลากหลายตามสภาพความเป็นอยู่ในแต่ละท้องถิ่น บ่งบอกถึงเอกลักษณ์ตามภูมิภาคของไทย

และเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวันของคนไทย โดยภูมิปัญญาของชาวบ้านได้สร้างสรรค์บทเพลงขึ้น เพื่อให้เกิดความสนุกสนานคลายความเครียดในระหว่างการทำนา ปลูกข้าว เกี่ยวข้าว นวดข้าว ไปตามความถนัด และความสามารถของแต่ละท้องถิ่น เช่น เพลงเดินกำรำเคียว เพลงฉ่อย เพลงอีแซว เพลงลำตัด และเพลงที่เกี่ยวข้องกับพิธีกรรมความเชื่อ เพื่อให้ฝนตกต้องตามฤดูกาล เสริมสิริมงคล และความสมบูรณ์ของผลผลิตจากการทำนา (จิรภัทร ตามสมัคร, 2550, น.1)

จากเหตุผลของการจัดการเรียนการสอนและความสำคัญของนาฏศิลป์ไทย ดังที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้พัฒนาหลักสูตรนาฏยรังสรรค์ เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยาขึ้น โดยนำเพลงพื้นบ้านภาคกลางมาใช้ในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน ตามองค์ความรู้ ทักษะหรือกระบวนการเรียนรู้และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ซึ่งกำหนดให้ผู้เรียนทุกคนในระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐานจำเป็นต้องเรียนรู้ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ของกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยความรู้และทักษะในการคิดริเริ่ม จินตนาการ สร้างสรรค์งานศิลปะ สุนทรียภาพ และการเห็นคุณค่าทางศิลปะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. การพัฒนาหลักสูตรนาฏยรังสรรค์เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้หลักสูตรนาฏยรังสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

สมมติฐานของการวิจัย

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียน โดยใช้หลักสูตรนาฏยรังสรรค์ มีความคิดสร้างสรรค์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 ของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา จำนวนนักเรียน 116 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 ของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา จำนวน 1 ห้องเรียน

จำนวนนักเรียน 29 คน ซึ่งได้มาด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่าง ง่าย โดยใช้ในการจับฉลาก ห้องเรียน 1 ห้อง จาก 4 ห้อง นำมาเป็นกลุ่มตัวอย่าง

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ตัวแปรอิสระ คือ หลักสูตรนาฏยรังสรรค์

2.2 ตัวแปรตาม คือ ความคิดสร้างสรรค์ ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ 1) ความคิดริเริ่ม 2) ความคิดคล่องแคล่ว 3) ความคิดยืดหยุ่น และ 4) ความคิดละเอียดลออ

3. ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองสอนในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 โดยใช้เวลาในชั่วโมงเรียนสัปดาห์ละ 2 ชั่วโมง และหลังชั่วโมงเรียนสัปดาห์ละ 3 ชั่วโมง รวมระยะเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 ชั่วโมง รวมเป็น 40 ชั่วโมง

4. เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ออกแบบกิจกรรมให้มีการหัดร้องเพลงพื้นบ้าน การแต่งเพลงพื้นบ้านเองหรือ ออกแบบบทละครเพลงสั้นๆ และการออกแบบทำรำประกอบเพลงพื้นบ้าน การออกแบบเสื้อผ้า อารมณ์ อุปกรณ์การแสดงและอุปกรณ์ประกอบฉาก

เพลงที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้นำบทเรียนหรือเนื้อหาวิชาเรียนมาจากหลักสูตรการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มัธยมศึกษาปีที่ 2 วิชานาฏศิลป์ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ คือ เพลงน้อย เพลงอีแซว และเพลงลำตัด

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ได้หลักสูตรนาฏยรังสรรค์เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
2. นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์เพิ่มขึ้น
3. เป็นแนวทางสำหรับครูในการนำหลักสูตรนาฏยรังสรรค์ที่เหมาะสมไปประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน

นิยามศัพท์เฉพาะ

การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง การสร้างหลักสูตรโดยการแก้ไขหลักสูตรบางส่วนที่กำลังใช้ อยู่ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นสิ่งที่ต้องกระทำอยู่เสมอในขณะที่กำลังใช้หลักสูตร รวมถึงการปรับปรุง สร้างสรรค์วัสดุหลักสูตรและวัสดุอื่นๆ ที่นักเรียนใช้ด้วย โดยที่ไม่ทำให้แนวคิดพื้นฐานและรูปแบบ ของหลักสูตรเปลี่ยนไป และการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร โดยการสร้างหลักสูตรขึ้นมาใหม่ ซึ่งจะ

เปลี่ยนแปลงหลักสูตรไปจากเดิมทั้งระบบ ทุกองค์ประกอบโดยอาศัยพื้นฐานข้อมูลต่างๆ ในการจัดทำหลักสูตร ซึ่งจะทำให้แนวคิดพื้นฐานและรูปแบบของหลักสูตรเปลี่ยนไปด้วย

หลักสูตรนาฏยรังสรรค์เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

หมายถึง ชุดของประสบการณ์การเรียนรู้ที่จัดไว้อย่างเป็นระบบ เพื่อให้นักเรียนเกิดมวลประสบการณ์ทั้งหลายที่จัดให้กับนักเรียนทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ทั้งทางตรงและทางอ้อมเพื่อให้นักเรียนมีความรู้ ทักษะ และค่านิยมอันพึงประสงค์ ตามเป้าหมายของการจัดการศึกษาของชาติ โดยมีโรงเรียนเป็นผู้กำกับและวางแผนอันประกอบไปด้วย วัตถุประสงค์ของหลักสูตร เนื้อหาสาระ การจัดกิจกรรมหรือประสบการณ์ที่จะให้แก่ นักเรียน รวมถึงกระบวนการประเมินผลการเรียนรู้ที่จะเกิดขึ้นแก่นักเรียน ที่กำหนดโดยผู้พัฒนาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรนั้นๆ เพื่อมุ่งหวังให้นักเรียนได้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทั้งทางด้านสติปัญญา จิตใจ อารมณ์ และทักษะต่างๆ ที่สามารถพัฒนาศักยภาพของนักเรียนไปในทิศทางที่พึงประสงค์

นาฏยรังสรรค์ หมายถึง การสร้างสรรค์ หรือประดิษฐ์ เนรมิต ลีลาท่าทาง การเคลื่อนไหว อิริยาบถต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการฟ้อน การรำ ระบายหรือการเดินที่สร้างให้มีขึ้นใหม่ เพื่อถ่ายทอดความหมายและอารมณ์ให้ผู้ชมรับรู้ซึ่งมีความแตกต่างจากการฟ้อน การรำ ระบาย หรือการเดินที่มีอยู่เดิม

ความคิดสร้างสรรค์ หมายถึง ความคิดที่แปลกใหม่ แตกต่างไปจากเดิมในด้านนาฏศิลป์ ซึ่งวัดใน 4 ด้าน คือ 1) ด้านความคิดริเริ่ม 2) ด้านความคิดคล่องแคล่ว 3) ด้านความคิดยืดหยุ่น และ 4) ด้านความคิดละเอียดลออ โดยมีความหมายดังนี้

ด้านความคิดริเริ่ม หมายถึง ความสามารถในการสร้างสิ่งใหม่ที่แปลกแตกต่างไปจากเดิม ตัวอย่างเช่น นักเรียนสามารถคิดประดิษฐ์ ท่าทางการรำที่แปลกใหม่แตกต่างไปจากที่มีอยู่เดิมได้ มีความสวยงาม เหมาะสมกับเพลง

ด้านความคิดคล่องแคล่ว หมายถึง ความสามารถในการคิดได้เร็วในเวลาที่กำหนด ตัวอย่างเช่น นักเรียนสามารถคิดค้นประดิษฐ์ ลีลาท่าทางการในรำประกอบเพลงพื้นบ้านได้มีความหลากหลาย ในเวลาที่ครูผู้สอนกำหนดให้

ด้านความคิดยืดหยุ่น หมายถึง ความสามารถในการคิดดัดแปลงสิ่งต่างๆ ให้เกิดความหลากหลาย ตัวอย่างเช่น นักเรียนสามารถดัดแปลงท่ารำจากภาษาท่า หรือนาฏยศัพท์ที่มีอยู่เดิมได้หลายๆ ท่า และมีความเหมาะสมกับเพลง

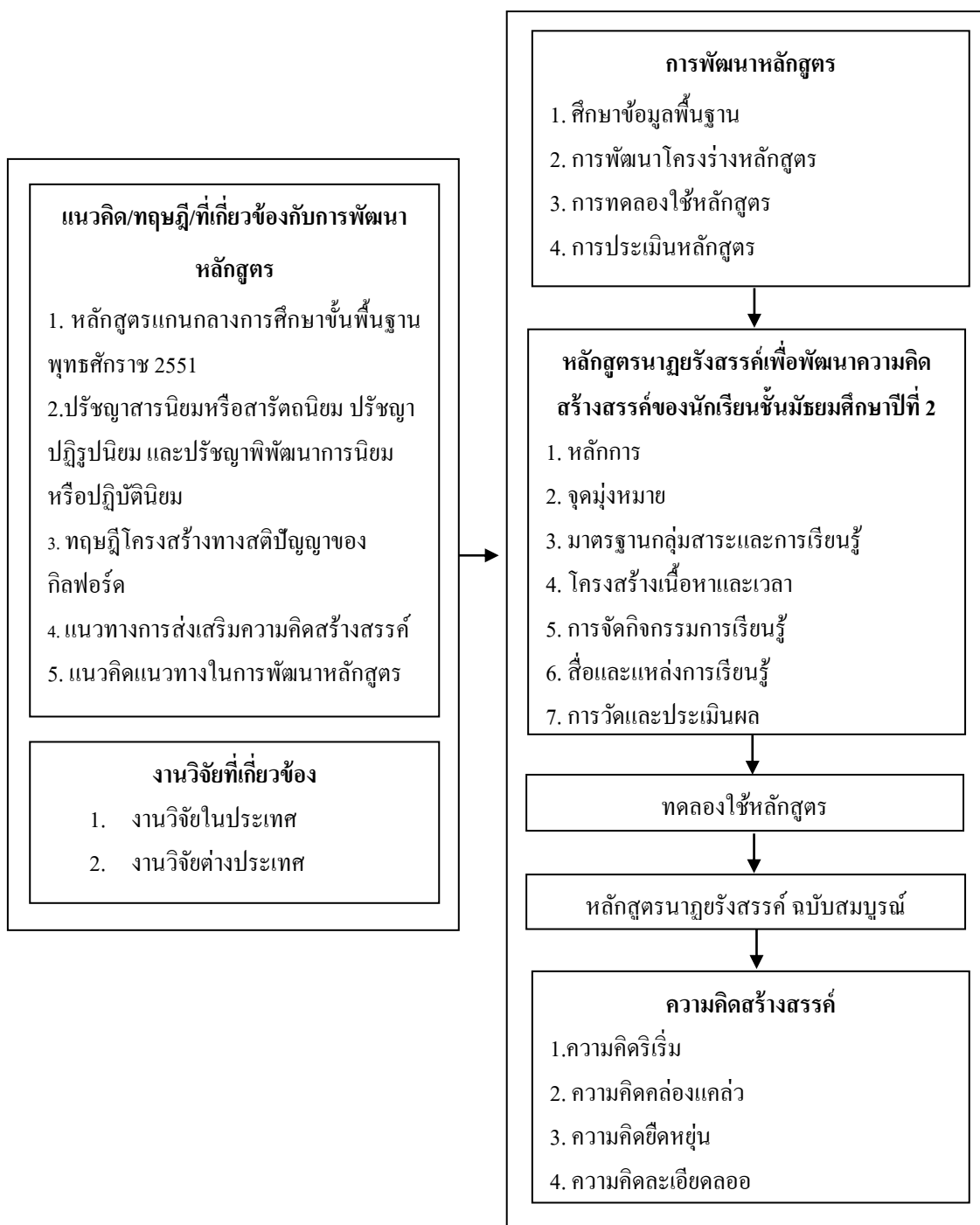
ด้านความคิดละเอียดลออ หมายถึง ความสามารถในการอธิบายสิ่งต่างๆ ได้อย่างชัดเจน ตัวอย่างเช่น นักเรียนสามารถคิดประดิษฐ์ท่ารำให้เหมาะสมสอดคล้องกับเพลง ลีลาท่าทาง

การถ่ายทอดที่แสดงออกมานั้น ผู้ชมสามารถรับรู้และตีความหมายของท่าทางนั้นๆ ที่แสดงออกมาได้ว่าผู้แสดงต้องการสื่อความหมายของท่าราไว้อย่างไร

นักเรียน หมายถึง นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 ของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา จำนวนนักเรียน 116 คน โดยใช้กลุ่มตัวอย่างการวิจัยในครั้งนี้ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่าง อย่างง่าย โดยใช้การจับฉลาก ห้องเรียน 1 ห้อง จาก 4 ห้อง นำมาเป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 1 ห้องเรียน คิดเป็นจำนวนนักเรียน 29 คน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าแนวคิดด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจากหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ปรึชญาสารนิยมนหรือสารัตถนิยมน ปรึชญาปฏิรูปนิยมน และปรึชญาพิพัฒนาการนิยมนหรือปฏิบัตินิยมน โดยใช้ทฤษฎีโครงสร้างทางสติปัญญาของกิลฟอร์ด สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 ของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ เรื่อง เพลงพื้นบ้านภาคกลาง โดยผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเอกสารแนวทางในการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ และแนวทางกระบวนการพัฒนาหลักสูตร ตลอดจนศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาพัฒนาหลักสูตรนาฏยรังสรรค์ ซึ่งมีกระบวนการ 4 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ขั้นที่ 2 การพัฒนาโครงร่างหลักสูตร ขั้นที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตร และขั้นที่ 4 การประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัย เรื่องการพัฒนาหลักสูตรนาฏยรังสรรค์ เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้เพลงพื้นบ้านภาคกลางเป็นสื่อในการดำเนินกิจกรรม การเรียนการสอน ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นกรอบแนวคิด และแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรนาฏยรังสรรค์ ซึ่งจะนำเสนอตามลำดับหัวข้อดังต่อไปนี้

1. ปรัชญาการศึกษา
2. ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตร
3. การพัฒนาหลักสูตร
4. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระ และมาตรฐานการเรียนรู้ นาฏศิลป์
5. ข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
6. ความคิดสร้างสรรค์
7. ทฤษฎีการเรียนรู้
8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ปรัชญาการศึกษา

จากการศึกษาเอกสารในการวิจัย ผู้วิจัยได้พิจารณาเห็นแล้วว่า ปรัชญาการศึกษาที่เหมาะสม ในการจัดการเรียนการสอนรายวิชานาฏศิลป์ สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 2 คือ ปรัชญาสารนิยม หรือ สาร์ตถนิยม (Essentialism) ปรัชญาพิพัฒนาการนิยม หรือ พิพัฒน์นิยม หรือ วิวัฒนาการนิยม (Progressivism) และปรัชญาปฏิรูปนิยม (Reconstructionism)

ปรัชญาสารนิยม หรือสาร์ตถนิยม (Essentialism)

ปรัชญาสารนิยม เป็นชื่อของปรัชญาการศึกษาที่กำหนดขึ้นมาโดย วิลเลียม ซี แบกเลย์ (Bagley) ผนวกความเชื่อตามหลักปรัชญาของจิตนิยม (Idealism) และสัจนิยม (Realism) ซึ่งเป็นปรัชญา ทั่วไป ปรัชญาสารนิยมหรือสาร์ตถนิยมตามแนวจิตนิยมมีความเชื่อว่าการศึกษาคือเครื่องมือในการ สืบทอดมรดกทางสังคม ซึ่งก็คือวัฒนธรรมและอุดมการณ์ทั้งหลายอันเป็นแก่นสาระสำคัญ

(Essence) ของสังคมให้ดำรงอยู่ต่อไป ดังนั้น หลักสูตรการศึกษาจึงควรประกอบไปด้วย ความรู้ ทักษะ เจตคติ ค่านิยม และวัฒนธรรม อันเป็นแก่นสำคัญซึ่งสังคมนั้นเห็นว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้อง ดึงตาม สมควร ที่จะรักษาและสืบทอดให้อนุชนรุ่นต่อไป การจัดการเรียนการสอนจะเน้นบทบาทของครูในการ ถ่ายทอดความรู้และสาระต่างๆ รวมทั้งคุณธรรมและค่านิยมที่สังคมเห็นว่าเป็นสิ่งที่ดึงตามแก่ผู้เรียน ผู้เรียนในฐานะผู้รับสืบทอดมรดกทางสังคม ก็จะต้องอยู่ให้เป็นระเบียบวินัย และพยายามเรียนรู้สิ่ง ที่ครูถ่ายทอดให้อย่างตั้งใจ

ปรัชญาสารนิยมหรือสารัตถนิยมตามแนวสังคมนิยมเชื่อว่า การศึกษาเป็นเครื่องมือในการ ถ่ายทอดความรู้และความจริงทางธรรมชาติเกี่ยวกับการดำรงชีวิตของมนุษย์ ดังนั้น หลักสูตร การศึกษาจึงควรประกอบไปด้วย ความรู้ ความจริง และการแสวงหาความรู้เกี่ยวกับกฎเกณฑ์และ ปรากฏการณ์ทางธรรมชาติต่างๆ การจัดการเรียนการสอนตามความเชื่อนี้จึงเน้นให้ผู้เรียนแสวงหา ข้อมูล ข้อเท็จจริง และการสรุปกฎเกณฑ์จากข้อมูลข้อเท็จจริงเหล่านั้น (ทิสนา เขมมณี, 2552, น.25)

จากข้อความข้างต้น ผู้วิจัยได้นำหลักการความเชื่อของนักจิตวิทยา ในด้านของการสืบทอด อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมมาใช้ในการจัดกระบวนการเรียนการสอนในรายวิชานาฏศิลป์ ที่มีเนื้อหา สาระของเพลงพื้นบ้านภาคกลางมาทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 2

ปรัชญาพัฒน์นิยม (Progressivism)

ปรัชญานี้เรียกอีกอย่างว่าปรัชญาปฏิบัตินิยม โดยมีแนวคิดจากชาลส์ เอส เพียซ (Charles S. Pierce) เป็นปรัชญาที่ได้รับการยอมรับและเผยแพร่อย่างกว้างขวางในกลุ่มการศึกษาที่เน้นทักษะการปฏิบัติ หลังจากนั้นจอห์น ดิวอี้ (John Dewey) ได้นำหลักปรัชญาดังกล่าวมาพัฒนาต่อในวงการการศึกษา และวงการกฎหมาย

ชาลส์ เอส เพียซ เขามีความเชื่อว่า นักเรียนเป็นบุคคลที่มีทักษะพร้อมที่จะปฏิบัติงานได้ โดยครูนั้นเป็นเพียงผู้นำทางในด้านการทดลองและวิจัย หลักสูตรเป็นเนื้อหาสาระที่เกี่ยวกับ ประสบการณ์ต่างๆ ของสังคม เช่น ปัญหาของสังคม รวมทั้งแนวทางที่จะแก้ปัญหานั้นๆ ปรัชญา ปฏิบัตินิยมได้ให้ความสนใจอย่างมากต่อการ “ปฏิบัติ” หรือ “การลงมือกระทำ” ซึ่งหลายคนอาจเข้าใจ ผิดว่า นักปรัชญากลุ่มนี้ ไม่สนใจ หรือไม่เห็นความสำคัญของ “การคิด” สนใจแต่การกระทำเป็น หลัก แต่แท้ที่จริงแล้ว ความหมายของปรัชญานี้ก็คือ “การนำความคิดให้ไปสู่การกระทำ” เพราะ เห็นว่า ลำพังแต่เพียงการคิดไม่เพียงพอต่อการดำรงชีวิต การดำรงชีวิตที่ดี จะต้องตั้งอยู่บนพื้นฐาน ของการคิดที่ดี และการกระทำที่เหมาะสม

จอห์น ดิวอี้ ได้ทำการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม คือแทนที่จะเน้นการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นเลิศทางสติปัญญาของผู้เรียน ดิวอี้ หันมาเน้นใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาตัวผู้เรียนแทน โดยเน้นว่าผู้เรียนควรเข้าใจและตระหนักในตนเอง (Self-realization) ในการที่เราจะทำอะไรได้นั้น จำเป็นที่จะต้องรู้และเข้าใจในความสามารถของตนเองเสียก่อนว่าตนเองมีความสามารถ มีความสนใจอะไร หรือตนเองมีปัญหาอะไร ความสนใจและปัญหานี้เองที่จะใช้เป็นหลักยึดในการจัดการศึกษา ซึ่งการที่เด็กจะพัฒนาได้นั้นต้องเกิดจากการพยายามแก้ปัญหา และสนองความสนใจของตนเอง ลักษณะดังกล่าวทำให้เกิดวิธีการในการพัฒนาหลักสูตร และการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน แบบเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ดิวอี้เชื่อว่าในกระบวนการที่เด็กพยายามแก้ปัญหาหรือสนองความสนใจของตนเองนั้น เด็กจะต้องลงมือกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งและในกระบวนการนี้เอง การเรียนรู้จะเกิดขึ้น หลักการนี้ทำให้เกิดวิธีการเรียนแบบแก้ปัญหา (Problem Solving) คือการเรียนรู้จากการลงมือทำด้วยการปฏิบัติจริง หรือที่นิยมเรียกกันว่า “Learning by Doing” ซึ่งเขาได้ทดลองให้เด็กเรียนรู้จากการกระทำในบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เด็กได้รับอิสระในการริเริ่มความคิดและลงมือทำตามที่คิด ซึ่งเป็นแนวคิดที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างกว้างขวางในการจัดการเรียนการสอน และจากหลักการที่ว่าการพัฒนาคือการเปลี่ยนแปลง คนเราจะหยุดพัฒนาไม่ได้ ดังนั้นการเรียนรู้ของคนเราจึงมิได้หยุดอยู่แค่ในโรงเรียนเท่านั้น แต่จะดำเนินไปตลอดชีวิตของผู้เรียน จึงทำให้เกิดความเชื่อที่ว่า การศึกษา คือชีวิต (Education is Life) ดิวอี้ยังได้เน้นความสำคัญของประชาธิปไตย จริยธรรม ศาสนา และศิลปะอีกด้วย ดังนั้น หลักสูตรการศึกษาตามปรัชญานี้จึงเน้นการปลูกฝังการฝึกฝนอบรมในเรื่องดังกล่าว โดยการให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ (Experience) และเรียนรู้จากการคิด การลงมือทำและการแก้ปัญหาด้วยตนเอง (ทิสนา แคมมณี, 2552, น.26 - 27)

นอกจากความมุ่งหมายของการศึกษาที่จะพัฒนาตัวผู้เรียนตามที่กล่าวมาแล้วปรัชญานี้ยังได้นำเรื่องของสังคมเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย โดยการเตรียมผู้เรียนให้มีความสามารถในการดำรงชีวิตในสังคมประชาธิปไตย จริยธรรม ศาสนา และศิลปะอีกด้วย แต่การเน้นทางด้านสังคมของปรัชญานี้ไม่ค่อยหนักแน่นและชัดเจนเหมือนกับปรัชญาอื่นๆ การพัฒนาหลักสูตรตามแนวปรัชญานี้ จะเริ่มด้วยคำถามที่ว่า “ผู้เรียนต้องการเรียนอะไร” จากนั้นครูผู้สอนจึงจัดแนวทางในการเลือกเนื้อหาวิชา และประสบการณ์ที่เหมาะสมมาใช้โดยเน้นการปลูกฝังการฝึกฝนอบรมในเรื่องดังกล่าวโดยการให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ (Experience) เนื้อหาวิชาเหล่านี้จะเกี่ยวกับตัวผู้เรียนและเกี่ยวกับสภาพและปัญหาในสังคมในการสอนครูจะไม่เน้นการถ่ายทอดวิชาความรู้แต่เพียงอย่างเดียว แต่จะคอยเป็นผู้ดูแลและให้ความช่วยเหลือเด็กในการสำรวจปัญหา ความต้องการ และความสนใจของผู้เรียนและคอยแนะนำช่วยเหลือแก่ผู้เรียนในการแก้ปัญหา แนะนำแหล่งข้อมูล แหล่งการเรียนรู้ต่างๆ ที่ผู้เรียนจะสามารถไปสืบค้นหาความรู้ตามที่ผู้เรียนต้องการ เน้นให้ผู้เรียนมีโอกาสปฏิบัติ

ส่วนการวัดผลและประเมินผล ควรวัดจากพัฒนาการของผู้เรียนในด้านต่างๆ โดยไม่เน้นการวัดความเป็นเลิศทางสมองและวิชาการเหมือนปรัชญาการศึกษาเช่นที่แล้วมา ด้วยเหตุนี้ การเรียนการสอน จึงส่งเสริมการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์เพื่อฝึกแก้ปัญหาโดยอาศัยการทำงานเป็นทีม และการแก้ปัญหาด้วยกันภายในกลุ่ม ซึ่งเป็นลักษณะของการจัดการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนมีความสามารถที่จะพิจารณาตัดสินใจ โดยอาศัยประสบการณ์และผลที่เกิดจากการทำงานเป็นกลุ่ม ทั้งนี้มีเป้าหมายเพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถในการตัดสินใจแก้ปัญหาและอยู่กับการเปลี่ยนแปลงจากวิวัฒนาการด้านต่างๆ เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงตนเองให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

จากข้อความข้างต้น ผู้วิจัยได้นำหลักการความเชื่อของนักปรัชญา ในด้านของการลงมือกระทำด้วยการปฏิบัติจริง ปลูกฝังในด้านจริยธรรม และศิลปวัฒนธรรมของไทย มาใช้ในการจัดกระบวนการเรียนการสอนในรายวิชานาฏศิลป์ ที่มีเนื้อหาสาระของเพลงพื้นบ้านภาคกลาง มาทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 2

ปรัชญาปฏิรูปนิยม (Reconstructionism)

ทิตนา แคมมณี (2552, น. 28) ได้กล่าวถึงผู้นำของปรัชญาการศึกษาปฏิรูปนิยมตอนแรก คือ จอห์น ดิวอี้ (ค.ศ. 1920) แต่แนวคิดเกี่ยวกับ “การศึกษาเพื่อปฏิรูปสังคม” นี้ยังไม่เด่นชัดจนกระทั่งประมาณปี ค.ศ. 1950 ที่ โอดอร์ บรามเมลด์ ได้เป็นผู้ทำให้ปรัชญาปฏิรูปนิยม เป็นที่รู้จักกันอย่างกว้างขวาง โดยการเสนอปรัชญาการศึกษาเพื่อการปฏิรูปสังคม แนวคิดพื้นฐาน ปรัชญาการศึกษาปฏิรูปนิยมนี้ได้พัฒนาขึ้นจากปรัชญาปฏิบัตินิยม (Pragmatism) และผนวกเอาความคิดของปรัชญาพิพัฒนาการนิยม (Progressivism) เข้าไว้ด้วยกัน ปรัชญาปฏิรูปนิยมเน้นเรื่อง “แรงงาน” (Labor) ว่าเป็นหัวใจหลักของสังคม และเชื่อว่ามนุษย์จะต้องช่วยกันสร้างระบบสังคมขึ้นใหม่ โดยให้ถือว่า “การทำงานคือชีวิต” ดังนั้น รูปแบบของการศึกษาในส่วนของปรัชญาปฏิรูปนิยม จึงเน้นการทำงาน หรือการทำแบบฝึกหัดต่างๆ อย่างมากที่สุด ปรัชญาปฏิรูปนิยม เน้นในการแก้ไขปรับปรุงสภาพสังคม โดยอาศัยการศึกษาเป็นเครื่องมือ โดยนำปรัชญาพิพัฒนาการนิยม ที่เน้นการพัฒนาผู้เรียนเพื่อนำไปสู่จุดมุ่งหมายที่ผู้เรียนและผู้สอนร่วมกันกำหนดขึ้น มาผสมผสานกันระหว่างความคิดของสองปรัชญา ทำให้ปรัชญาปฏิรูปนิยมขึ้น โดยเน้นการพัฒนาการของบุคคลและของมวลชน เพื่อเข้าใจตนเองว่ามีความต้องการอะไร สังคมประกอบไปด้วย สมาชิกที่มีความสามารถและจุดมุ่งหมายของสมาชิก ไม่จำเป็นต้องเหมือนกันหมด ปรัชญาการศึกษาปฏิรูปนิยมเน้นการปฏิรูปสังคมและสร้างสรรค์รูปแบบของสังคมขึ้นมาใหม่ในอนาคต

ปรัชญาการศึกษาปฏิรูปนิยมมีหลักการ สรุปได้ดังนี้

1. การศึกษาต้องเป็นการสร้างระเบียบของสังคมขึ้นมาใหม่ เพื่อให้ค่านิยมเบื้องต้นทางวัฒนธรรมได้บรรลุความสำเร็จตามที่ต้องการ และขณะเดียวกันก็ต้องให้กลมกลืนกับสถานะของสังคมและเศรษฐกิจ

2. สังคมใหม่ต้องเป็นสังคมประชาธิปไตยอย่างแท้จริงโดยประชาชนหรือผู้แทนที่ประชาชนเลือกมา จะต้องมีส่วนรับผิดชอบในการควบคุมผลประโยชน์ของสถาบันและทรัพยากรต่างๆ ของประเทศ

3. การศึกษานั้นนอกจากจะทำให้บุคคลได้พัฒนาสังคมแล้ว ยังทำให้บุคคลได้เรียนรู้ที่จะเข้าร่วม ในการวางแผนของสังคมด้วย ดังนั้น สังคมจึงมีส่วนร่วมที่สำคัญของการศึกษา

4. ครูผู้สอนต้องเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงความคิดเห็นในการแก้ปัญหา โดยครูจะต้องเชื่อและไว้วางใจเด็กในการแก้ปัญหาต่างๆ ตามกระบวนการของประชาธิปไตย และเป็นที่ยอมรับของสังคมด้วย

5. วิธีการและจุดมุ่งหมายปลายทางของการศึกษา ต้องสนองความต้องการของวัฒนธรรมปัจจุบันเป็นสำคัญ ดังนั้น จึงต้องปฏิบัติเนื้อหาวิชา วิธีการสอน ปรับปรุงโครงสร้างการบริหารใหม่ ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับธรรมชาติของมนุษย์

ไพฑูริย์ สินลาร์ตัน (2555, น.192) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับความเชื่อทางการศึกษา และจุดมุ่งหมายการศึกษาของปรัชญาการศึกษาปฏิรูปนิยม เป็นหลักสูตรที่ส่งเสริมให้โรงเรียนมีบทบาทในการปฏิรูปสังคมเพื่อใช้การศึกษาเป็นปัจจัยในการสร้างสังคมใหม่ ที่มีความเสมอภาค และความเป็นธรรมมากยิ่งขึ้น ซึ่งในเรื่องดังกล่าวสามารถ แบ่งได้เป็นข้อๆ ดังนี้

1. การศึกษาต้องเป็นไปเพื่อส่งเสริมพัฒนาสังคมโดยตรง และต้องช่วยแก้ปัญหาของสังคมที่เป็นอยู่ด้วย

2. การศึกษาจะต้องมุ่งสร้างระเบียบใหม่ของสังคมบนรากฐานของประชาธิปไตย โดยต้องคำนึงถึงพื้นฐานที่มีอยู่เดิม

3. การศึกษาจะต้องให้เด็กเห็นความสำคัญของสังคมโดยส่วนรวม ควบคู่ไปกับของตนเอง องค์ประกอบของการศึกษา หลักสูตรของปรัชญาการศึกษาปฏิรูปนิยมเป็นหลักสูตรที่เน้นด้านสังคมเป็นแกนสำคัญ เพื่อส่งเสริมให้เด็กเข้าใจสภาพของสังคม และศึกษาแนวทางในการแก้ไขปัญหาของสังคมเป็นการเตรียมเด็กให้มีความรู้ความสามารถในการวิเคราะห์ปัญหาได้อย่างมีคุณภาพ

ด้านหลักสูตร

ปรัชญาการศึกษาปฏิรูปนิยมยึดหลักสูตรแบบแกน (Core Curriculum or Wheel Curriculum) คือ การสอนเน้นหลักสูตรที่ยึดถือวิชาใดวิชาหนึ่งหรือกลุ่มวิชาใดวิชาหนึ่งเป็นแกนกลางเนื้อหาสาระในหลักสูตรมาจากปัญหาสังคมที่ผู้เรียนประสบอยู่ ทั้งนี้เพื่อส่งเสริมให้เด็กมีความพร้อมในการคิดหาแนวทาง ในการแก้ปัญหาและนำผลที่ได้มาใช้อย่างมีประสิทธิภาพหลักสูตรต้องกำหนดให้เด็กได้ศึกษาอย่างกว้างขวาง เพื่อให้เด็กมองเห็นปัญหาสังคมอย่างเข้าใจแจ่มชัด และร่วมมือกันหาข้อมูลเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในอนาคตได้ เด็กจึงควรได้รับการศึกษาในเรื่องของอุตสาหกรรม สื่อสารมวลชน การขนส่ง การอนามัยและสาธารณสุข นิเวศวิทยา อาชีววิทยา รวมทั้งวิชาที่สอนในโรงเรียน ได้แก่ วรรณคดี ดนตรี ศิลปะ ฟิสิกส์ เคมี สังคมวิทยามานุษยวิทยา ประวัติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ รัฐศาสตร์และคณิตศาสตร์ การสอนวิชาต่างๆ เหล่านี้จะทำให้เด็กเห็นถึงความสัมพันธ์ของวิชาดังกล่าวและจะทำให้สามารถเข้าใจสภาพของสังคมมากขึ้น

ด้านโรงเรียน

ปรัชญาการศึกษาปฏิรูปนิยมเชื่อว่าบทบาทของโรงเรียนจะต้องสนใจใฝ่หาอนาคตและนำทางให้เด็กได้พบกับระเบียบของสังคมใหม่ โดยการให้การศึกษาฝึกในด้านความคิดสร้างสรรค์แก่เด็ก เพื่อให้เด็กพร้อมที่จะร่วมมือในการวางแผนให้กับสังคมใหม่ โรงเรียนมีหน้าที่สร้างบรรยากาศแบบสังคมประชาธิปไตยให้แก่เด็ก และในเวลาเดียวกัน โรงเรียนจะต้องทำงานร่วมกับสมาชิกอื่นๆ ของสังคมด้วย นั่นก็คือ โรงเรียน โรงเรียนจะต้องเป็นผู้สร้างสังคม ไม่ใช่เป็นผู้ที่ถูกสังคมสร้างขึ้น หากต้องการให้สังคมในอนาคตเป็นเช่นไร โรงเรียนก็สามารถจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อฝึกอบรมเด็กให้มีบุคลิกภาพทัศนคติและความรู้ความสามารถเป็นอย่างนั้น

ด้านครูผู้สอน

ปรัชญาการศึกษาปฏิรูปนิยมเชื่อว่าครูผู้สอนต้องสามารถทำให้เด็กเห็นว่ามีความจำเป็นที่จะต้องสร้างสรรค์สังคมใหม่ โดยอาศัยกระบวนการแบบประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นในโรงเรียน มีการนำหลักการสำคัญแบบประชาธิปไตยมาใช้ ครูผู้สอนไม่ใช่มีหน้าที่คอยชี้แนะเพียงอย่างเดียว แต่ครูผู้สอนจะต้องเป็นผู้คอยกระตุ้นเร่งเร้าให้เด็กได้มีส่วนร่วมในการคิดวิเคราะห์เพื่อหาทางแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อบกพร่องต่างๆ ของสังคม นอกจากที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น ครูผู้สอนจะต้องเป็นผู้ที่มีความเสียสละอุทิศตนเพื่อสังคม มีลักษณะเป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลงสังคมให้ดีขึ้นกว่าเดิม

ด้านกระบวนการเรียนการสอน

การเรียนการสอนตามแนวปรัชญาการศึกษาปฏิรูปนิยมมีลักษณะคล้ายคลึงกับปรัชญาการศึกษาพัฒนาการนิยม คือ เป็นการเรียนรู้ด้วยการลงมือกระทำด้วยตนเอง โดยใช้วิธีการต่างๆ เช่น วิธีการทางวิทยาศาสตร์ (Scientific Method) วิธีการแบบโครงการ (Project Method) และ

วิธีการแก้ปัญหา (Problem Solving Method) นอกจากนั้นปรัชญานี้ยังอาศัยวิธีการทางประวัติศาสตร์ (Historical Method) และวิธีการทางปรัชญา (Philosophical Method) เข้ามาประกอบด้วย เพื่อให้การศึกษาปัญหาต่างๆ รัดกุมและสมบูรณ์ที่สุด ปรัชญาการศึกษาปฏิรูปนิยมไม่ส่งเสริมการเรียนแบบท่องจำและการสอนแบบบรรยาย ครูผู้สอนและเด็กควรทำอะไรก็ได้เพื่อสนองความต้องการของตน การแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง สนใจปัญหาของสังคมเสนอแนะวิธีการแก้ปัญหา บรรยากาศในการเรียนการสอนมีอิสระไม่ใช่บังคับ การจัดตารางสอนควรมีความยืดหยุ่นกำหนดตามเวลาเรียน ในทฤษฎีการค้นคว้าของเด็กและการอภิปรายเป็นสัดส่วนกัน โดยเน้นการอภิปรายเป็นหลัก

ทิตินา แชมมณี (2552, น.28) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับปรัชญาปฏิรูปนิยมไว้ว่า ปรัชญาปฏิรูปนิยม (Reconstructionism) ปรัชญาสาขานี้มีความเชื่อพื้นฐานเกี่ยวกับผู้เรียน ครู หลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน ตลอดจนทั้งลักษณะของการจัดการศึกษาเหมือนกับปรัชญาการศึกษาสาขาพัฒนาการนิยม เว้นแต่ในเป้าหมายของสังคมเท่านั้นที่แตกต่างกัน

นักปรัชญาพัฒนาการนิยมหลายท่านมีความเห็นว่า แนวความคิดของพัฒนาการนิยมมีลักษณะ “เป็นกลาง” มากเกินไป จึงไม่สามารถนำไปใช้ในการปฏิรูปการศึกษา ในส่วนที่จำเป็นพวกที่ต้องการแสวงหาอุดมการณ์ที่จะสามารถแก้ไขปัญหาสังคมได้ตรงกว่านี้ และสร้างสังคมที่ดีขึ้นมาใหม่ จึงถูกจำแนกแยกออกจากพัฒนาการนิยม เป็นแนวความคิดขึ้นมาใหม่อีกแนวความคิดหนึ่ง เรียกว่า “ปฏิรูปนิยม”

บรามเมลด์ (Brameld, 1950) นักปรัชญาการศึกษาชั้นนำของอเมริกาได้รับเกียรติ ให้เป็นบิดาของปฏิรูปนิยม เนื่องจากปฏิรูปนิยมแยกออกจากพัฒนาการนิยม บรามเมลด์ จึงได้พยายามเสนอแนวคิดของปฏิรูปนิยมให้แตกต่างไปจากพัฒนาการนิยม

นักปรัชญาปฏิรูปนิยมมองโรงเรียนว่า เป็นเครื่องมือที่สำคัญในการสร้างระเบียบทางสังคมขึ้นมาใหม่ การจัดหลักสูตรตามแนวของปฏิรูปนิยม จึงเน้นเนื้อหาสาระและวิธีการที่จะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ถึงความรับผิดชอบที่จะปฏิรูป และสร้างสังคมใหม่ที่ดีกว่าขึ้นมา ทั้งในระดับชุมชน ประเทศ และระดับโลก ในที่สุดความมุ่งหมายของหลักสูตรจะเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถและทัศนคติที่จะออกไปปฏิรูปสังคมให้ดีขึ้น

เนื้อหาวิชาและประสบการณ์ที่เลือกมาบรรจุในหลักสูตรจะเกี่ยวกับสภาพและปัญหาของสังคมเป็นส่วนใหญ่ เนื้อหาวิชาเหล่านี้จะเน้นหนักในหมวดสังคมศึกษา เพราะปรัชญานี้เชื่อว่าการปฏิรูปสังคม หรือการพัฒนาสังคมให้ดีขึ้น โดยกระบวนการช่วยกันแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม การจัดระเบียบของสังคม การอยู่ร่วมกันของคนในสังคม และการส่งเสริมประชาธิปไตย เป็นหน้าที่ของสมาชิกในสังคม และการศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญที่สามารถทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสังคมได้

การสอนจะมุ่งเน้นกระบวนการประชาธิปไตยเพื่อการเป็นสมาชิกที่ดีในสังคม การพัฒนาผู้เรียนให้ตระหนักในบทบาทหน้าที่ของคนที่รับผิดชอบต่อสังคม และการปฏิบัติให้สังคมดีขึ้น จะไม่เน้นการถ่ายทอดวิชาความรู้โดยการบรรยายของครูเหมือนหลักสูตรในปรัชญาสารนิยม แต่มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนสำรวจความสนใจ ความต้องการของตนเองและสนองความสนใจด้วยการค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง เน้นการอภิปราย และแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ โดยเฉพาะเรื่องเกี่ยวกับปัญหาของสังคม พร้อมทั้งหาข้อเสนอแนะและแนวทางในการปฏิบัติด้วย

การจัดตารางสอนไม่ออกมาในรูปของการแบ่งเวลาเรียนออกเป็นช่วงๆ เท่าๆ กัน ทุกคาบดังที่กระทำกันอยู่ทั่วไป ในแบบตารางสอนตายตัว (Block Schedule) แต่จะออกมาในรูปของตารางสอนแบบยืดหยุ่น (Flexible Schedule) บางคาบเป็นช่วงเวลาสั้นๆ สำหรับการบรรยายนำของครู บางคาบเป็นช่วงเวลาสำหรับการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง และที่สำคัญที่สุดจะมีคาบที่มีช่วงเวลายาว

ปรัชญาการศึกษาสาขาปฏิรูปนิยมตามแนวความคิดของบราแมลด์ เป็นแนวความคิดที่น่าตื่นเต้น เป็นปรัชญาที่เน้นให้ใช้ชีวิตทางพฤติกรรมศาสตร์ในการปฏิรูปสังคม ปัญหาอยู่ที่ว่า ค่านิยมที่ดีที่สุดที่มนุษย์ควรจะได้รับคืออะไร และสถาบันทางสังคมที่จะช่วยให้มนุษย์รู้จักตนเองควรมีลักษณะอย่างไร ซึ่งทั้ง 2 อย่างนี้ นักวิทยาศาสตร์และนักจิตวิทยาต่างก็ให้ทัศนะต่างๆ กัน และเป็นปัญหาที่ยังไม่มีข้อยุติ ถือเป็นจัดการศึกษา ที่เป็นอุดมคติมากกว่าความจริง การจัดการศึกษาเพื่อเน้นอนาคตเป็นเรื่องที่ต้องใช้จินตนาการ การจัดหลักสูตรคงมีปัญหาหลายด้าน การจะใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือในการปฏิรูปสังคมจึงเป็นงานที่ยิ่งใหญ่ เพราะการปฏิรูปสังคมต้องอาศัยปัจจัยอื่นมากมายนอกเหนือการศึกษา

ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตร

ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรมีข้อเสนอ 5 ด้าน ได้แก่ ความหมายของหลักสูตร ความสำคัญของหลักสูตร ประเภทของหลักสูตร ระดับของหลักสูตร และองค์ประกอบของหลักสูตร

ความหมายของหลักสูตร

นักการศึกษาได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้แตกต่างกันตามแนวคิดของแต่ละคน ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

วิโพลี วัฒนานิมิตกุล (2559, น.47) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตรมาจากคำว่า “Curriculum” ซึ่งมีรากคำศัพท์เดิมมาจากภาษาละตินว่า “Currere” ที่หมายถึงเส้นทางที่ใช้วิ่งแข่ง (Running Course) การที่เปรียบเทียบกับหลักสูตรกับเส้นทางวิ่งนั้น อาจเป็นไปได้ว่า การที่มีการเปรียบเทียบหลักสูตรกับสนามหรือเส้นทางใดเส้นทางหนึ่งนั้น จะต้องลงมือปฏิบัติตามขั้นตอน

ที่หลักสูตรกำหนดไว้ และต้องเอาชนะความยากลำบากทั้งปวง เช่นเดียวกับนักวิ่งที่ต้องวิ่งแข่ง และฟันฝ่าอุปสรรคไปสู่ชัยชนะและความสำเร็จให้ได้ โดยมีนิยามความหมายไว้ 5 แนวทางคือ 1) หลักสูตร คือ รายวิชาที่ใช้สอน 2) หลักสูตร คือ มวลประสบการณ์ที่จัดให้แก่ผู้เรียน 3) หลักสูตร คือ แผนงานหรือโครงการซึ่งเป็นข้อกำหนดในการจัดการศึกษา 4) หลักสูตร คือ กิจกรรมการเรียนการสอนที่จัดให้แก่ผู้เรียน และ 5) หลักสูตร คือ หลักสูตรแม่บท

อาทิตย์ โพธิ์ศรีทอง (2559, น.12) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตร หมายถึง เอกสารที่ใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ อันประกอบไปด้วย วัตถุประสงค์ของหลักสูตร เนื้อหาสาระ การจัดกิจกรรม หรือประสบการณ์ที่จะให้แก่ผู้เรียน รวมถึงกระบวนการประเมินผล การเรียนรู้ที่จะเกิดขึ้นแก่ผู้เรียน ที่กำหนดโดยผู้พัฒนาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรนั้นๆ

ลภัสรดา มุสิกวงศ์ (2559, น.57) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ว่า เป็นความรู้ และศาสตร์ในสาขาวิชาใดวิชาหนึ่งที่ประกอบด้วย หลักการ จุดมุ่งหมาย วัตถุประสงค์ โครงสร้าง เนื้อหาวิชา สื่อการสอน กิจกรรมการสอน ผลการเรียนรู้ของผู้เรียน วิธีการวัดประเมินผล การเรียน และการบริหารหลักสูตรที่สอดคล้องกับสภาพสังคม

สุเทพ อ่วมเจริญ (2557, น.1) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตร เป็น โครงสร้างของเนื้อหาวิชาและประสบการณ์ต่างๆ ที่สถานศึกษากำหนดให้ผู้เรียนได้ศึกษาหาความรู้ ทั้งภาคทฤษฎี ภาคปฏิบัติ และการมีส่วนร่วมกิจกรรมเสริมสร้างประสบการณ์ตนเอง ซึ่งการจบหลักสูตร จะต้องอาศัย กิจกรรมการเรียนการสอน เวลาเรียน สื่อการเรียนรู้ การวัดผลและประเมินผลตามเกณฑ์ ที่สถานศึกษากำหนดไว้ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่ได้จากหลักสูตร ไปศึกษาต่อระดับที่สูงขึ้น หรือใช้ประกอบอาชีพได้

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2554, น.95) ได้กล่าวถึงความหมายของหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตร หมายถึง เส้นทางที่ใช้วิ่งแข่งกัน เนื่องมาจากเป้าหมายของหลักสูตรที่มุ่งหวังให้ผู้เรียนสามารถเจริญเติบโต เป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพและประสบความสำเร็จในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมแห่งอนาคต และในปัจจุบัน ความหมายของหลักสูตรหมายถึง มวลประสบการณ์ทางการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในรายวิชา กลุ่มวิชา เนื้อหาสาระ รวมทั้งกิจกรรมต่างๆ ที่ได้ดำเนินการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

สมพร หลิมเจริญ (2552, น.87) มวลประสบการณ์ที่สถานศึกษาได้จัดทำขึ้น หรือได้กำหนดขึ้น อย่างเป็นระบบเพื่อพัฒนานักเรียนทั้งด้านสติปัญญา ด้านเจตคติ รวมทั้งคุณลักษณะต่างๆ ที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับนักเรียน

เสาวลักษณ์ โธมา (2551, น.13) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตร หมายถึง ชุดของประสบการณ์การเรียนรู้ที่จัดไว้อย่างเป็นระบบ เพื่อให้นักเรียนเกิดความรู้ ทักษะ และค่านิยมอันพึงประสงค์ ตามเป้าหมายของการจัดการศึกษาของชาติ

อาร์มสตรอง (Armstrong, 2003, p.20) ได้ให้ความหมายของการพัฒนาหลักสูตรไว้ว่า เป็นกระบวนการตัดสินใจ และสร้างหลักสูตรซึ่งมีเป้าหมายสำหรับการเตรียมการ และการประเมินแผนการตัดสินใจ ที่จะพัฒนาผู้เรียนโดยเฉพาะด้านความรู้ และทักษะ ซึ่งเป็นปัจจัยหลักของหลักสูตร คือ การถ่ายโยงความรู้ กระบวนการจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ และการสร้างการเรียนรู้

โอลิวา (Oliva,1992, p.5-6) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ดังนี้ คือ สิ่งที่ใช้สอนในสถาบันการศึกษา ซึ่งประกอบด้วยชุดวิชาที่เรียน เนื้อหา โปรแกรมการเรียน ชุดของสิ่งที่ใช้ในการเรียนการสอน ลำดับของกระบวนการวิชา จุดประสงค์ที่นำไปปฏิบัติ กระบวนการที่ศึกษา ทุกสิ่งๆ ที่ดำเนินการในสถาบันการศึกษา รวมทั้งกิจกรรมนอกห้องเรียน การแนะแนว และการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล สิ่งที่สอน กิจกรรมในโรงเรียนที่ดำเนินการโดยผู้เรียน ประสบการณ์ของผู้เรียนแต่ละคน

คราว (Crow,1980, p.250) ให้ความหมายของหลักสูตรว่า หลักสูตรหมายถึง มวลประสบการณ์ทั้งหลายที่จัดให้กับผู้เรียนทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ทั้งทางตรงและทางอ้อม เพื่อให้ผู้เรียนมีการเปลี่ยนแปลงไปตามลักษณะตามที่ตั้งจุดมุ่งหมายเอาไว้

แซส (Zais,1976, p.3) ได้กล่าวไว้ว่า หลักสูตรมีความหมายอย่างกว้างๆ อยู่ 2 ประการ คือ ประการแรกหลักสูตรคือเครื่องชี้ทางให้เห็นแผนการศึกษาของผู้เรียน ประการที่สองหลักสูตรคือเครื่องมือชี้ขอบข่ายของการศึกษา

ทาบา (Taba,1962, p.11) ให้คำสรุปเกี่ยวกับหลักสูตรสั้นๆ ว่า หลักสูตรเป็นแผนการเกี่ยวกับการเรียนรู้

ไทเลอร์ (Tyler,1949, p.79) ให้ความหมายของหลักสูตรว่า เป็นสิ่งที่เด็กจะต้องเรียนรู้ทั้งหมด โดยมีโรงเรียนเป็นผู้กำกับและวางแผนเพื่อให้บรรลุถึงจุดหมายของการศึกษา

จากข้อความข้างต้น สามารถสรุปความหมายของหลักสูตรได้ว่า หลักสูตรหมายถึง ชุดของประสบการณ์การเรียนรู้ที่จัดไว้อย่างเป็นระบบ เพื่อให้นักเรียนเกิดมวลประสบการณ์ทั้งหลายที่จัดให้กับนักเรียนทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ทั้งทางตรงและทางอ้อมเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะ และค่านิยมอันพึงประสงค์ ตามเป้าหมายของการจัดการศึกษาของชาติ โดยมีโรงเรียนเป็นผู้กำกับและวางแผนอันประกอบไปด้วย วัตถุประสงค์ของหลักสูตร เนื้อหาสาระการจัดกิจกรรม หรือประสบการณ์ที่จะให้แก่ผู้เรียน รวมถึงกระบวนการประเมินผลการเรียนรู้

ที่จะเกิดขึ้นแก่ผู้เรียน ที่กำหนดโดยผู้พัฒนาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรนั้นๆ เพื่อมุ่งหวังให้ผู้เรียนได้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทั้งทางด้านสติปัญญา จิตใจ อารมณ์และทักษะต่างๆ ที่สามารถพัฒนาศักยภาพของของผู้เรียนไปในทิศทางที่พึงประสงค์

ความสำคัญของหลักสูตร

มีนักการศึกษาหลายท่าน ได้กล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตร ว่าหลักสูตรมีความหมายสำคัญอย่างไรต่อการจัดการศึกษา ซึ่งส่วนใหญ่ได้ให้ความหมายสอดคล้องกันไว้ดังนี้

ราชบัณฑิตยสถาน (2554, น.102) กล่าวไว้ว่า หลักสูตรหมายถึง แผนการจัดการศึกษาที่ประมวลประสบการณ์ กิจกรรมต่างๆ โดยมีองค์ประกอบสำคัญได้แก่ ความมุ่งหมาย เนื้อหาสาระ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนมีพัฒนาการในด้านต่างๆตามจุดหมายที่กำหนดไว้

บุญเลี้ยง ทุมทอง (2554, น.13-14) สรุปความสำคัญของหลักสูตรไว้ 10 ข้อ ดังนี้

1. หลักสูตรเป็นเสมือนเครื่องหล่อหลอมพลเมืองให้มีคุณภาพ
 2. หลักสูตรเป็นแบบแผนหรือมาตรฐานของการจัดการศึกษา
 3. หลักสูตรเป็นโครงการและแนวทางในการจัดการศึกษาและให้การเรียนรู้
 4. ในระดับโรงเรียนหลักสูตรจะชี้แนวทางและแนวการปฏิบัติของครู
 5. หลักสูตรเป็นแนวทางในการส่งเสริมความเจริญงอกงามและพัฒนาเด็กให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของการศึกษา
 6. หลักสูตรเป็นตัวกำหนดแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ในสิ่งที่ผู้เรียน และสังคมควรจะได้รับ เพื่อให้เกิดประโยชน์โดยตรง
 7. หลักสูตรเป็นเครื่องกำหนดว่าเนื้อหาวิชาอะไรบ้าง ที่จะช่วยให้เด็กมีชีวิตอยู่ในสังคมอย่างราบรื่นเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศชาติและบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์แก่สังคม
 8. หลักสูตรเป็นเครื่องกำหนดว่า วิธีการดำเนินชีวิตของเด็กให้ไปด้วยความราบรื่น และผาสุกเป็นอย่างไร
 9. หลักสูตรย่อมทำนายลักษณะของสังคมในอนาคตว่าจะเป็นอย่างไร
 10. หลักสูตรย่อมกำหนดแนวทางความรู้ ความสามารถ ความประพฤติ ทักษะและเจตคติของผู้เรียนในอันที่จะอยู่ร่วมในสังคม และบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อชุมชนและชาติ บ้านเมือง
- นาริรัตน์ หลินกุล (2552, น.17) ได้กล่าวสรุปไว้ว่า หลักสูตรมีความสำคัญในฐานะเป็นเครื่องชี้นำทางหรือแผนในการปฏิบัติงานของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ตลอดจนเป็นตัวกำหนดทิศทางการจัดการศึกษาให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตร

ฉันท ชาติทอง (2550, น.9) ได้กล่าวสรุปไว้ว่า หลักสูตรเป็นสิ่งสำคัญในการจัดการศึกษาไว้ 3 ระดับ คือ

1. ระดับประเทศ เป็นการชี้ให้เห็นถึงแนวทางการจัดการศึกษาโดยภาพรวมและเป็นตัวบ่งชี้ให้เห็นแนวโน้มสังคมกับการจัดการศึกษาในอนาคต

2. ระดับสถานศึกษา ซึ่งนับได้ว่า หลักสูตรเป็นหัวใจและจุดเด่นของการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษานั้นๆ

3. ระดับห้องเรียนซึ่งมีความสำคัญต่อการนำไปสู่การปฏิบัติ เพื่อจัดการเรียนรู้ที่เกิดกับผู้เรียนโดยตรง โดยมีรายละเอียดและมีเอกสารประกอบที่กำหนดแนวทางว่าจะสอนใคร เรื่องใด เพื่ออะไร

เดือนเพ็ญพร ชัยภักดี (2553, น.27) กล่าวไว้ว่าหลักสูตร หมายถึง เอกสารหลักที่จัดโอกาสการเรียนรู้และประสบการณ์ ที่คาดหวังให้แก่ผู้เรียน หลักสูตรจึงเป็นเอกสารที่จะเป็นผู้ถูกนำไปใช้ หลักสูตรไม่สามารถแสดงกิจกรรมด้วยตัวหลักของหลักสูตร จึงจำเป็นต้องใช้กิจกรรมอื่นมาช่วย เช่น การพัฒนาหลักสูตร หลักสูตรมีความสำคัญยิ่งเปรียบเสมือนเข็มทิศที่จะนำทางในการจัดการศึกษาให้บรรลุผล การพัฒนาหลักสูตรจึงเป็นงานสำคัญที่ทุกฝ่ายจะต้องร่วมมือกันเพราะถ้าหลักสูตรดี ถูกต้อง เหมาะสมสำหรับการจัดการศึกษาก็ย่อมจะทำให้การดำเนินการเป็นไปอย่างราบรื่น สามารถสร้างลักษณะสังคมที่ดีได้

มณฑิธร รัตนศิริ วงศ์วุฒิ (2553, น.10) กล่าวไว้ว่าหลักสูตร หมายถึง แผนที่กำหนดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนได้รับความรู้ตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ประกอบด้วย ความมุ่งหมายของหลักสูตร เนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้ การนำหลักสูตรไปใช้ และการประเมินผล

อุดมศักดิ์ จิตสงบ (2553, น.105) กล่าวถึงความหมายของหลักสูตรไว้ว่าหมายถึง ความรู้ ทักษะประมวลประสบการณ์หรือกิจกรรมต่างๆที่โรงเรียนรวบรวมไว้เพื่อใช้ในการจัดการศึกษาให้กับผู้เรียน โดยมุ่งหมายให้ผู้เรียนได้มีความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ ตามจุดมุ่งหมายที่กำหนด

มนตรี วงษ์สะพาน (2554, น.12) กล่าวถึงความหมายของหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตรเป็นแนวทางที่เป็นตัวกำหนดทิศทางการจัดการศึกษา คือ หลักสูตร ซึ่งทำหน้าที่เป็นกลไกและตัวกำกับ เพื่อให้การจัดการศึกษามีมาตรฐาน และเป็นไปในทิศทางเดียวกัน นั่นคือการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2554, น.95) กล่าวถึงความหมายของหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตร (Curriculum) มีรากศัพท์จากภาษาละตินว่า “Race-Course” หมายถึง เส้นทางที่ใช้วิ่งแข่งขันเนื่องมาจากเป้าหมายของหลักสูตรที่มุ่งหวังให้ผู้เรียนสามารถเจริญเติบโต เป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพและประสบความสำเร็จในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมแห่งอนาคต และในปัจจุบัน ความหมายของหลักสูตรหมายถึง

มวลงประสพการณั้ทางการเรียนรู้อั้กำหนดไว้ในรายวิชา กลุ่มวิชา เนื้อหาสาระ รวมทั้งกิจกรรมต่างๆ ที่ได้อำเนินการจั้จัดการเรียนรู้อั้ให้กับผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

ไทเลอร์ (Tyler, 1949, p.79) กล่าวถึงความหมายของหลักสูตรไว้ว่า หมายถึง สิ่งที้เด็ก จะต้องเรียนรู้อั้ทั้งหมด โดยมีโรงเรียนเป็นผู้กำกับและวางแผนเพื่อให้อั้บรรลุถึงจุดหมายของการศึกษา ทาบา (Taba, 1962, p 11) ให้คำสรุปลความหมายเกี่ยวกับหลักสูตรสั้นๆว่า หลักสูตรเป็น แผนการที่เกี่ยวข้อั้กับการเรียนรู้อั้

เซเลอร์และอเล็กซานเดอร์ (Saylor & Alexander, 1974, p.3) ให้อั้ความคิดเห็นว้า หลักสูตร น่าจะเรียกว้าชุดของวิชาหรือรายวิชา หรือเป็นโปรแกรมของการศึกษามากกว่าที้จะเรียกว้าหลักสูตร

จากแนวคิดของนักการศึกษาที้กล่าวไว้ข้างต้นสามารถสรุปลได้ว้า หลักสูตรมีความสำคัญต่อ การจั้จัดการศึกษาอย่างยิงเพราะเป็นเครื่องชี้วัดให้อั้เห็นถึงแนวทางในการจั้จัดการศึกษาของประเทศว้า จะเป็นไปตามความต้องการของสังคมและแผนพัฒนาการศึกษาชาติได้อั้อย่างไรและจะเป็นไป ในทิศทางใด ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการจั้จัดการเรียนการสอน โดยเป็นตัวกำหนดแนวทาง ว้าจะสอนใคร สอนเรื่องใด เพื่ออะไร เป็นตัวบ่งชี้ให้อั้เห็นถึงแนวโนม้ของสังคมไทยในอนาคต ว้าจะเป็นไปอย่างไร และเป็นสิ่งบ่งชี้ถึงความเจริญรุ่งเรืองของประเทศได้อั้อีกด้วย

ประเภทของหลักสูตร

นักวิชาการการศึกษาได้อั้ทำการสรุปลประเภทของหลักสูตรที้สำคัญไว้ สามารถแบ่งออกได้ เป็นประเภทดังต่อไปนี้ ได้อั้แก่

วิพิธัญญู วัฒนานามิตถุล (2559, น.54-68) กล่าวไว้ว้า ประเภทของหลักสูตรแต่ละประเภทนั้น ใ้ได้รับอิทธิพลจากแนวคิดปรัชญาการศึกษา และทฤษฎีการศึกษาที้แตกต่างกัน จึงส่งผล ใ้ประเภทของหลักสูตร มีเอกลักษณ์ที้แสดงให้อั้เห็นลักษณะเฉพาะของหลักสูตรนั้นๆ อย่างชัดเจน ดั่งนั้น การนำแนวคิดหลักการและทฤษฎีของหลักสูตรไปประยุกต์ใช้ นักการศึกษาจึงควรศึกษา และทำความเข้าใจเกี่ยวกับประเภทของหลักสูตรให้อั้ดี เพื่อให้อั้เกิดคุณภาพภาพอย่างสูงสุด ในการสร้างหรือปรับปรุงหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้และได้อั้จำแนกประเภทของหลักสูตร ได้เป็น 7 ประเภท ดังนี้

1. หลักสูตรรายวิชา (The Subject Matter Curriculum) หลักสูตรรายวิชาหรือหลักสูตร เนื้อหาวิชา เป็นหลักสูตรที้ใช้กันมาตั้งแต่สมัยกรีก และโรมัน ประเทศในเอเชียรวมทั้งประเทศไทย ก็ได้อั้ใช้หลักสูตรแบบนี้มาตั้งแต่ต้นและยังคงใช้รูปแบบของหลักสูตรแบบนี้อยู่ อาทิเช่น หลักสูตร ระดับอุดมศึกษา หลักสูตรรูปแบบนี้ได้อั้รับอิทธิพลจากปรัชญาสาระนิยม(Essentialism) และปรัชญา สัจจวิทยาานิยม (Perennialism) ซึ่งเป็นปรัชญาที้มีแนวคิดว้าความรู้เป็นอมตะเป็นนิรันดรส่งผลให้อั้

หลักสูตรนี้มุ่งเน้นการถ่ายทอดเนื้อหาสาระให้แก่ผู้เรียนเป็นหลักเพื่อเพิ่มพูนความเข้าใจเกี่ยวกับ โลกรอบๆ ตัวผู้เรียน

2. หลักสูตรสัมพันธ์วิชาหรือหลักสูตรสหสัมพันธ์ (Correlated Curriculum) หลักสูตรสัมพันธ์วิชา เป็นรูปแบบของหลักสูตรที่เน้นเนื้อหาวิชาเป็นหลักอีกแบบหนึ่ง โดยเป็นรูปแบบของหลักสูตรที่พยายามปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องของหลักสูตรเนื้อหาวิชา ด้วยวิธีการนำเอาเนื้อหาของวิชาต่างๆ ที่สอดคล้องกันหรือนำมาสัมพันธ์กันได้มาเชื่อมโยงเข้าด้วยกัน แล้วจัดสอนเนื้อหาเหล่านั้นในคราวเดียวกัน ซึ่งวิธีนี้อาศัยหลักความคิดของแฮร์บาร์ต ที่ว่า “การที่จะเรียนรู้ สิ่งใดให้ได้ดี ผู้เรียนจะต้องมีความสนใจ เข้าใจในความหมายของสิ่งที่เรียนและมองเห็น ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งที่เรียนและสิ่งอื่นที่เกี่ยวข้อง” ดังนั้นหากพิจารณาพื้นฐานแนวคิดของหลักสูตรในรูปแบบนี้แล้ว ประเด็นที่นับว่าเป็นหลักการสำคัญของหลักสูตรคงขึ้นอยู่กับวิธีการที่จะนำเนื้อหาวิชาสัมพันธ์กัน และลักษณะของความสัมพันธ์ในเนื้อหานั่นๆ

3. หลักสูตรแบบหมวดวิชาหรือหลักสูตรแบบกว้าง (Broad-Field Curriculum) หลักสูตรหมวดวิชา เป็นหลักสูตรที่พยายามจะแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดจากหลักสูตรเนื้อหาวิชา ซึ่งขาดการผสมผสานความรู้ เป็นหลักสูตรที่กำหนดเนื้อหาวิชาไว้กว้างๆ โดยนำความรู้ในกลุ่มวิชา มาผสมผสานเป็นหมวดเดียวกัน ประเทศไทยได้นำหลักสูตรแบบหมวดวิชามาใช้เป็นครั้งแรก ใน พ.ศ.2503 โดยเรียงลำดับเนื้อหาต่างๆ ที่มีความคล้ายคลึงกันเข้าไว้ในหลักสูตรและให้ชื่อวิชาเสียใหม่ให้มีความหมายกว้างครอบคลุมวิชาที่นำมาเรียงลำดับไว้

4. หลักสูตรกิจกรรมหรือประสบการณ์ (Activity of Experience Curriculum) หลักสูตรกิจกรรมเป็นหลักสูตรที่ได้รับอิทธิพลและแนวคิดมาจากปรัชญาพัฒนาการนิยม (Progressivism) ของจอห์น ดิวอี้ ที่มีความเชื่อว่าการเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง และจากการที่ได้กระทำกิจกรรมนี้จะเป็นประสบการณ์ของผู้เรียนที่จะช่วยให้ผู้เรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งเป็นการเรียนรู้ด้วยการกระทำ (Learning by Doing) จะเห็นได้ว่ากิจกรรมและประสบการณ์เป็นสิ่งจำเป็นที่จะทำให้เกิดการเรียนรู้ขึ้นได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับประถมศึกษา หลักสูตรที่ยึด กิจกรรมหรือประสบการณ์ของผู้เรียนเป็นหลัก

5. หลักสูตรเพื่อชีวิตและสังคม (Social Process and Life Function Curriculum) หลักสูตรดังกล่าวจะมุ่งเน้นการดำเนินชีวิตในสังคม โดยยึดหลักการใช้ชีวิตจริงของผู้เรียนเป็นหลักแล้วนำมาเชื่อมโยงกับเนื้อหาสาระในหลักสูตร เพื่อให้ผู้เรียนได้ใช้ประสบการณ์ของตนเองและมองเห็น บริบททางสังคมที่นักเรียนกำลังประสบอยู่หลักการจัดหลักสูตรประเภทนี้ได้รับอิทธิพลจากแนวคิดของปรัชญาพัฒนาการนิยม และปรัชญาปฏิรูปนิยม โดยมีแนวคิดจากการจัดหลักสูตรนี้ว่ากิจกรรมหรือการกระทำเป็นสิ่งที่จะก่อให้เกิดความคิดและการเรียนรู้

6. หลักสูตรแบบแกน (Core Curriculum) หลักสูตรแบบแกนเป็นหลักสูตรที่ประสานสัมพันธ์เนื้อหาวิชาต่างๆ เข้าด้วยกันกับสิ่งที่เรียน จะมีความสัมพันธ์กับประสบการณ์และชีวิตของผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงชีวิตความเป็นอยู่มาสัมพันธ์กับการเรียนรู้ได้ลักษณะการเรียนรู้เน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียนและผู้เรียนมีการเรียนรู้แบบ Active Learning โดยมีแนวคิดลักษณะสำคัญ จุดเด่น และข้อจำกัดของหลักสูตร

7. หลักสูตรแบบบูรณาการ (Integrated Curriculum) หลักสูตรบูรณาการ เป็นหลักสูตรที่รวมประสบการณ์การเรียนรู้ต่างๆ เข้าด้วยกันอย่างกลมกลืน โดยที่ประสบการณ์ดังกล่าวเป็นประสบการณ์ที่คัดเลือกมาจากหลายสาขาวิชา แล้วจัดเป็นกลุ่มหรือหมวดหมู่ของประสบการณ์ โดยบูรณาการเนื้อหาเข้าด้วยกัน หลักสูตรแบบบูรณาการมีแนวคิด ลักษณะสำคัญ จุดเด่น และข้อจำกัดของหลักสูตรแบบบูรณาการไว้อย่างชัดเจน

สุเทพ อ่วมเจริญ (2557, น.4) ได้กล่าวถึงการแบ่งประเภทของหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตรมีการแบ่งหรือจำแนกออกตามแนวคิด ปรัชญา และทฤษฎีของการศึกษา ประเภทของหลักสูตรสามารถแบ่งออกได้เป็น 9 แบบดังนี้

1. หลักสูตรรายวิชา (Subjective Curriculum) เป็นรูปแบบหลักสูตรดั้งเดิม โดยเน้นเนื้อหาสาระซึ่งลักษณะของหลักสูตรรูปแบบนี้ก็เพื่อให้ผู้เรียนได้เข้าใจในเนื้อหาสาระ

2. หลักสูตรสหพันธ์ (Correlated Curriculum) หลักสูตรที่นำเอาเนื้อหาของวิชาอื่นที่มีความสัมพันธ์กันผสมผสานเนื้อหาเข้าด้วยกัน เป็นความสัมพันธ์ของ 2 วิชา โดยยังคงขอบเขตเนื้อหาวิชาเดิมไว้

3. หลักสูตรผสมผสาน (Fused Curriculum) เป็นการนำเนื้อหาสาระที่แยกการสอนนำมารวมเป็นวิชาเดียวกัน โดยยึดพื้นฐานของแต่ละวิชาไว้

4. หลักสูตรหมวดวิชา (Board Field Curriculum) เป็นลักษณะของรูปแบบหลักสูตรที่มีหลายลักษณะ คือ หลักสูตรสหสัมพันธ์และหลักสูตรแบบผสมผสาน

5. หลักสูตรวิชาแกน (Core Curriculum) เป็นหลักสูตรที่ยึดวิชาใดวิชาหนึ่งเป็นแกนหลัก โดยเน้นเนื้อหาสาระด้านสังคมและด้านหน้าที่ของพลเมืองเพื่อการแก้ปัญหาทางสังคม

6. หลักสูตรที่เน้นทักษะกระบวนการ (Process Skills Curriculum) เป็นหลักสูตรที่มุ่งให้ผู้เรียนเกิดทักษะกระบวนการในด้านต่างๆ

7. หลักสูตรที่เน้นสมรรถฐาน (Competency Or Performance Based Curriculum) เป็นหลักสูตรที่มีความสัมพันธ์ระหว่างจุดมุ่งหมาย การจัดการเรียนการสอน และทักษะการปฏิบัติ

8. หลักสูตรที่เน้นกิจกรรมและปัญหาสังคม (Social Activities and Problem Curriculum) หลักสูตรแบบนี้จะมีความแตกต่างกันออกไปตามแนวคิดของแต่ละกลุ่ม

9. หลักสูตรที่เน้นความต้องการและความสนใจของแต่ละบุคคล (Individual Needs and Interest Curriculum) เป็นหลักสูตรที่เน้นความสนใจและความต้องการของผู้เรียน เช่น การเน้นที่ผู้เรียน การเน้นที่ประสบการณ์

เมื่อพิจารณาประเภทของหลักสูตรที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นว่าหลักสูตรแต่ละประเภทมีความแตกต่างกัน จึงเป็นการยากที่จะตัดสินใจว่าหลักสูตรแบบใดดีที่สุด เพราะการวิเคราะห์หลักสูตรว่าฉบับใดดีหรือเหมาะสมหรือไม่เพียงใดนั้น ต้องคำนึงถึงระดับในการจัดการศึกษา สภาพการเปลี่ยนแปลง หลักสูตรที่เหมาะสมกับยุคหนึ่งสมัยหนึ่ง ก็ย่อมไม่เหมาะสมกับอีกยุคสมัยหนึ่ง จึงจำเป็นต้องมีการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรให้มีความเหมาะสมกับสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปอยู่เสมอ จะไม่มีรูปแบบของหลักสูตรรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งที่ตายตัวแน่นอนเพียงรูปแบบเดียว แต่รูปแบบของหลักสูตรที่มีความเหมาะสมกับการจัดเนื้อหาสาระทั้งหมดในแต่ละหลักสูตร และหากได้ใช้จัดเนื้อหาสาระในหลายๆรูปแบบ ในหลักสูตรฉบับเดียวกันก็จะช่วยให้ผู้เรียนได้พบความแปลกใหม่เร้าความสนใจของผู้เรียน โดยตลอดหลักสูตร

องค์ประกอบของหลักสูตร

ในการสร้างหลักสูตรหรือจะกำหนดรูปแบบของหลักสูตร องค์ประกอบเป็นสิ่งสำคัญ ที่ผู้จัดทำหลักสูตรหรือผู้พัฒนาหลักสูตรจะต้องคำนึงถึง นักการศึกษาจึงได้กำหนดองค์ประกอบของหลักสูตร ไว้ดังนี้

เบญจมาศ ศรีนวล (2552, น.18) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของหลักสูตรไว้ว่า ส่วนที่สำคัญขององค์ประกอบของหลักสูตร จะต้องประกอบด้วย หลักการ วิสัยทัศน์ จุดมุ่งหมาย โครงสร้าง คำอธิบายรายวิชา ขอบข่ายเนื้อหา เวลาเรียน กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล

นิรมล ศตวุฒิ (2551, น.9) ได้กำหนดรายละเอียดของหลักสูตรประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ ดังนี้

1. หลักการ เป็นเป้าหมายปลายทางของหลักสูตรนั้น จะบอกให้รู้ว่าหลักสูตรนั้นๆ จัดขึ้นเพื่ออะไร ซึ่งจะกำหนดไว้ในลักษณะเชิงปรัชญาของหลักสูตร
2. จุดมุ่งหมาย แสดงความคาดหวังของหลักสูตรว่าผู้ที่เรียนจบหลักสูตรนี้แล้วจะมีคุณลักษณะอย่างไร
3. จุดมุ่งหมายเฉพาะ หรือจุดมุ่งหมายของกลุ่มวิชาและรายวิชาระบุเฉพาะเจาะจงถึงคุณลักษณะของผู้เรียนเมื่อเรียนจบแต่ละกลุ่มวิชา และแต่ละรายวิชา
4. โครงสร้างของหลักสูตร แสดงภาพรวมของทั้งหลักสูตรว่าได้จัดเนื้อหา และประสบการณ์ของหลักสูตรในลักษณะใด สัดส่วนของเนื้อหาและประสบการณ์ที่จะให้ผู้เรียน

ได้เรียนรู้เป็นอย่างไร ระยะเวลาการจัดการเรียนการสอนแสดงการแบ่งเวลาที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนแต่ละเนื้อหาความรู้ และประสบการณ์การเรียนรู้ และเวลาโดยรวมที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนตลอดหลักสูตร

5. เนื้อหาหลักสูตร ประกอบด้วย ขอบเขตเนื้อหาความรู้ที่จะให้ผู้เรียน ได้เรียนรู้ ประสบการณ์การเรียนรู้ที่ผู้เรียนจะได้รับจากการได้ลงมือทำหรือปฏิบัติ และกิจกรรมการเรียนการสอนที่เป็นแนวทางหรือวิธีการที่จะช่วยให้ผู้เรียน เรียนรู้เนื้อหาและประสบการณ์ต่างๆ

6. การประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ประกอบด้วยแนวทางหรือวิธีการวัดผล และประเมินผลว่าผู้เรียนได้บรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้ จุดประสงค์รายวิชา จุดประสงค์กลุ่มวิชา และจุดมุ่งหมายของหลักสูตรแล้วหรือยัง รวมถึงระยะเวลาการประเมินผล

7. แนวทางการใช้หลักสูตร ให้คำแนะนำแก่บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร ให้ใช้หลักสูตรได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม และเป็นไปตามเจตนารมณ์ของหลักสูตร

ฉันท ชาติทอง (2550, น.12) ได้กล่าวไว้ว่า องค์ประกอบของหลักสูตรจะต้องประกอบไปด้วย

- 1) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร
- 2) จุดประสงค์ของการเรียนการสอน
- 3) เนื้อหาสาระและประสบการณ์
- 4) วัสดุอุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอน และ
- 5) การประเมินผล

บุญเลี้ยง ทุมทอง (2554, น.15-16) จำแนกองค์ประกอบที่สำคัญของหลักสูตร 4 ชั้นคือ

1. จุดมุ่งหมายของหลักสูตร (Curriculum Aims) หมายถึง ความตั้งใจหรือความคาดหวังที่ต้องการให้เกิดขึ้น โดยผ่านหลักสูตร จุดมุ่งหมายของหลักสูตรมีความสำคัญเพราะเป็นตัวกำหนดทิศทางและขอบเขตในการให้การศึกษาแก่เด็ก ช่วยในการเลือกเนื้อหาและกิจกรรม ตลอดจนใช้เป็นมาตรการอย่างหนึ่งในการประเมินผล จุดมุ่งหมายของการศึกษามีอยู่หลายระดับ ได้แก่ จุดมุ่งหมายระดับหลักสูตรซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายที่บอกให้ผู้ที่เกี่ยวข้องรู้เป้าหมายของหลักสูตรนั้นๆ จุดมุ่งหมายของกลุ่มวิชา วิชาแต่ละกลุ่มจะสร้างคุณลักษณะที่แตกต่างกันให้กับผู้เรียน ดังนั้น แต่ละวิชาจึงกำหนดจุดมุ่งหมายที่แตกต่างกัน จุดมุ่งหมายรายวิชาเป็นจุดมุ่งหมายที่มีความจำเพาะเจาะจง

2. เนื้อหา (Content) หลังการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรแล้ว ในขั้นต่อไป คือ การนำเนื้อหาที่เลือกไว้ มาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ โดยดำเนินการตั้งแต่การเลือกเนื้อหาสาระการเรียนรู้ พร้อมทั้งการกำหนดเวลาเรียนที่เหมาะสม

3. การนำหลักสูตรไปใช้ (Curriculum Implementation) เป็นการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติ เช่น การจัดทำวัสดุหลักสูตรได้แก่ คู่มือครู เอกสารหลักสูตร แผนการจัดการเรียนรู้ แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แบบเรียนและแบบฝึกหัด

4. การประเมินผลหลักสูตร (Evaluation) เป็นการวัดผลสัมฤทธิ์ตามที่กำหนดไว้ในจุดประสงค์การเรียนรู้ การประเมินผลหลักสูตรเป็นงานใหญ่และมีขอบเขตกว้างขวาง ผู้ประเมินจำเป็นต้องวางโครงการประเมินผลไว้ล่วงหน้า

โบแชมพ์ (Beauchamp, 1981, p.107-109) ให้ความหมายว่า หลักสูตรประกอบด้วย 4 องค์ประกอบคือ

1. เนื้อหาสาระและวิธีการจัดกิจกรรม
2. จุดมุ่งหมายทั่วไปและจุดมุ่งหมายเฉพาะ
3. แนวทางการนำหลักสูตรไปใช้สอน
4. การประเมินผล

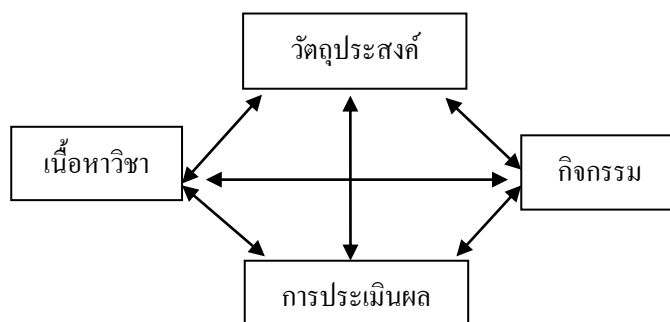
ไทเลอร์ (Tyler, 1949, p.1) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของหลักสูตร และแบ่งองค์ประกอบของหลักสูตรเป็น 4 ส่วน คือ

1. จุดมุ่งหมาย
2. ประสบการณ์
3. แนวการจัดประสบการณ์
4. การประเมินผล

ทาบ (Taba, 1962, p.11) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตรควรมีองค์ประกอบ 4 ส่วนด้วยกัน คือ

1. วัตถุประสงค์ทั่วไปและวัตถุประสงค์เฉพาะวิชา
2. เนื้อหาวิชาและจำนวนชั่วโมงสอนของแต่ละวิชา
3. กระบวนการเรียนการสอนหรือกิจกรรมการเรียนการสอน
4. การวัดประเมินผลการสอนตามหลักสูตร

ซึ่งองค์ประกอบทั้ง 4 องค์ประกอบนี้ สามารถนำมาสร้างความสัมพันธ์ได้ดังนี้

ภาพที่ 2 ความสำคัญขององค์ประกอบของหลักสูตร

(Taba, 1962, p. 425)

จากการศึกษาองค์ประกอบของหลักสูตรดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า หลักสูตรควรมีองค์ประกอบที่สำคัญได้แก่ หลักการ จุดมุ่งหมาย โครงสร้าง เนื้อหาสาระ สื่อ และการวัดผลประเมินผลในการวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดองค์ประกอบของหลักสูตรไว้ 7 ประการ คือ 1) หลักการ 2) จุดมุ่งหมาย 3) มาตรฐานกลุ่มสาระและสาระการเรียนรู้ 4) โครงสร้างเนื้อหาและเวลา 5) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 6) สื่อและแหล่งการเรียนรู้ และ 7) การวัดและประเมินผล โดยผู้วิจัยได้จำแนกองค์ประกอบที่เป็นปัจจัยหลักไว้ 4 ส่วน โดยจะขาดส่วนใดส่วนหนึ่งไม่ได้ ดังภาพที่ 2 ความสำคัญขององค์ประกอบของหลักสูตร (Taba, 1962, p. 425) คือ การทำหลักสูตรนั้นจะต้องกำหนดวัตถุประสงค์ของหลักสูตร การกำหนดเนื้อหาวิชา โดยเนื้อหาวิชาจะต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ การกำหนดกิจกรรม จะต้องสอดคล้องกับเนื้อหาและวัตถุประสงค์ และสุดท้าย การประเมินผล จะต้องสอดคล้องกับกิจกรรม เนื้อหา และวัตถุประสงค์ด้วยเช่นกัน ทั้ง 4 ส่วนจะต้องสอดคล้องกัน

การพัฒนาหลักสูตร

ผู้วิจัยได้ศึกษาเกี่ยวกับความหมายของการพัฒนาหลักสูตร ขั้นตอนในการพัฒนาหลักสูตร วิธีการพัฒนาหลักสูตร และกระบวนการพัฒนาหลักสูตร โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ความหมายของการพัฒนาหลักสูตร

นักการศึกษาและนักพัฒนาหลักสูตรได้ให้ความหมายของการพัฒนาหลักสูตรไว้อย่างหลากหลาย ดังนี้

รุจิร ภู่อาระ (2551, น.67) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรไว้ว่า การพัฒนาหลักสูตร เปรียบเสมือนเครื่องมือในการพัฒนาที่แสดงถึงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบหรือเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับการพัฒนา เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องได้เกิดภาพรวมที่ชัดเจนของการพัฒนาตามกรอบของรูปแบบนั้นๆ ในการศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบของการพัฒนาหลักสูตรจะทำให้นักพัฒนาหลักสูตร

มองเห็นความสัมพันธ์และขั้นตอนการดำเนินงานที่หลากหลาย เพื่อนำไปสู่การพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสมกับสถานการณ์ต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สุราษฎร์ พรหมจันทร์ (2550, น.16) กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง การทำหลักสูตรเดิมที่ใช้อยู่ให้มีคุณภาพหรือมีความเหมาะสมมากขึ้น หรือเป็นการสร้างหลักสูตรขึ้นมาใหม่ตามความต้องการของสังคมในขณะนั้น

ทาบ (Taba, 1962) ได้กล่าวไว้ว่า การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง การนำหลักสูตรเดิมมาปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้เกิดผลสำเร็จที่ดีขึ้น เป็นการปรับปรุงทั้งในเรื่องของจุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระ การจัดการเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผล เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตรใหม่ที่กำหนดไว้ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวอาจมีผลกระทบต่อแนวคิด หลักการและความรู้สึกของผู้ที่เกี่ยวข้องส่วนการปรับปรุงหลักสูตร หมายถึง การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรเพียงบางส่วนโดยไม่เปลี่ยนแปลงแนวความคิดพื้นฐานหรือรูปแบบของหลักสูตร

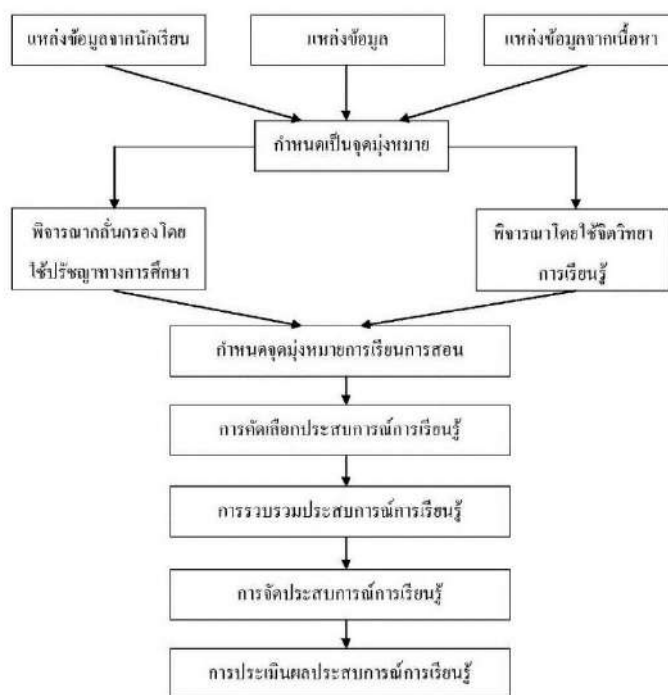
กู๊ด (Good, 1973) ได้ให้ความหมายของการพัฒนาหลักสูตรไว้ 2 ลักษณะ คือ การปรับปรุงและการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร เป็นกระบวนการพัฒนาหลักสูตรอย่างหนึ่งเพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกทันต่อการพัฒนาของเทคโนโลยีสมัยใหม่ เพื่อให้สถานศึกษาได้พัฒนากระบวนการสอนเนื้อหาวิชาที่ดีขึ้น และเหมาะสมต่อความต้องการของสังคมและผู้เรียน รวมทั้งการวัดและประเมินผล ส่วนการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร หมายถึง การแก้ไขและพัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัยมากขึ้น เปลี่ยนไปตามความต้องการของสังคม

สรุปได้ว่าการพัฒนาหลักสูตร หมายถึง การสร้างหลักสูตรโดยการแก้ไขหลักสูตรบางส่วนที่กำลังใช้อยู่ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นสิ่งที่ต้องกระทำอยู่เสมอในขณะที่กำลังใช้หลักสูตร รวมถึงการปรับปรุงสร้างสรรค์วัสดุหลักสูตรและวัสดุอื่นๆ ที่ผู้เรียนใช้ด้วยโดยที่ไม่ทำให้แนวคิดพื้นฐานและรูปแบบของหลักสูตรเปลี่ยนไป และการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรโดยการสร้างหลักสูตรขึ้นมาใหม่ซึ่งจะเปลี่ยนแปลงหลักสูตรไปจากเดิมทั้งระบบ ทุกองค์ประกอบโดยอาศัยพื้นฐานข้อมูลต่างๆ ในการจัดทำหลักสูตร ซึ่งจะทำให้แนวคิดพื้นฐานและรูปแบบของหลักสูตรเปลี่ยนไปด้วย

ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร

นักการศึกษาได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับขั้นตอนในการพัฒนาหลักสูตร ไว้ดังนี้

โอลิวา (Oliva, 1992) ได้นำแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรของไทเลอร์ มาปรับขยายโดยเพิ่มกระบวนการวางแผนภายหลังจากการกำหนดจุดประสงค์ของการเรียนการสอน ดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของโอลิวา

(Oliva, 1992)

ทาบา (Taba, 1962, p.12) ได้เสนอแนวคิดในการพัฒนาหลักสูตรที่เรียกว่า “Grass roots approach” หมายถึง การพัฒนาหลักสูตรจากด้านล่างไปยังด้านบน ด้านล่างคือครูผู้สอนและประเมินผลจากผู้บริหาร โดยครูผู้สอนต้องมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ แนวคิดของทาบามีขั้นตอนคล้ายกับแนวคิดของไทเลอร์ แต่แนวคิดของไทเลอร์ได้เสนอขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรแบบ “Top-down” คือ การพัฒนาหลักสูตรเริ่มต้นจากแนวคิดของนักวิชาการนำมาให้ครูได้ปฏิบัติและผู้บริหารสั่งการให้ครูผู้สอนได้ปฏิบัติในห้องเรียน สำหรับขั้นตอนในการพัฒนาหลักสูตรของทาบามีดังนี้

ขั้นที่ 1 การสำรวจความต้องการ (Diagnosis of needs) ครูหรือผู้ร่างหลักสูตรเริ่มกระบวนการด้วยการสำรวจความต้องการของนักเรียนที่หลักสูตรได้วางแผนไว้

ขั้นที่ 2 การกำหนดจุดมุ่งหมาย (Formulation of objectives) หลังจากที่ครูได้ระบุความต้องการของนักเรียนแล้วครูกำหนดจุดมุ่งหมายที่จะให้บรรลุผล

ขั้นที่ 3 การเลือกเนื้อหา (Selection of contents) จุดมุ่งหมายที่เลือกไว้หรือที่สร้างขึ้นเป็นตัวชี้แนะแนวทางในการเลือกรายวิชาหรือเนื้อหาของหลักสูตร ซึ่งควรเลือกเนื้อหาที่มีความเที่ยงตรงและสำคัญด้วย

ขั้นที่ 4 การจัดเนื้อหา (Organization of contents) เมื่อครูเลือกเนื้อหาได้แล้วต้องจัดเนื้อหา โดยเรียงลำดับขั้นตอนให้ถูกต้อง คำนึงถึงวุฒิภาวะของนักเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสนใจของผู้เรียนด้วย

ขั้นที่ 5 การเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ (Selection of learning experiences) เมื่อได้เนื้อหาแล้วครูคัดเลือกวิธีการสอนที่เหมาะสมกับเนื้อหาและผู้เรียน

ขั้นที่ 6 การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ (Organization of learning experiences) กิจกรรมการเรียนการสอนควรได้รับการจัดเรียงลำดับขั้นตอนเช่นเดียวกับเนื้อหา แต่ครูต้องจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียนด้วย

ขั้นที่ 7 การประเมินผลและวิธีการประเมินผล (Evaluation and Means of evaluation) ผู้ที่วางแผนหลักสูตรต้องประเมินว่าจุดมุ่งหมายใดบรรลุผลสำเร็จและทั้งครูและนักเรียนควรร่วมกันกำหนดวิธีการประเมินผล

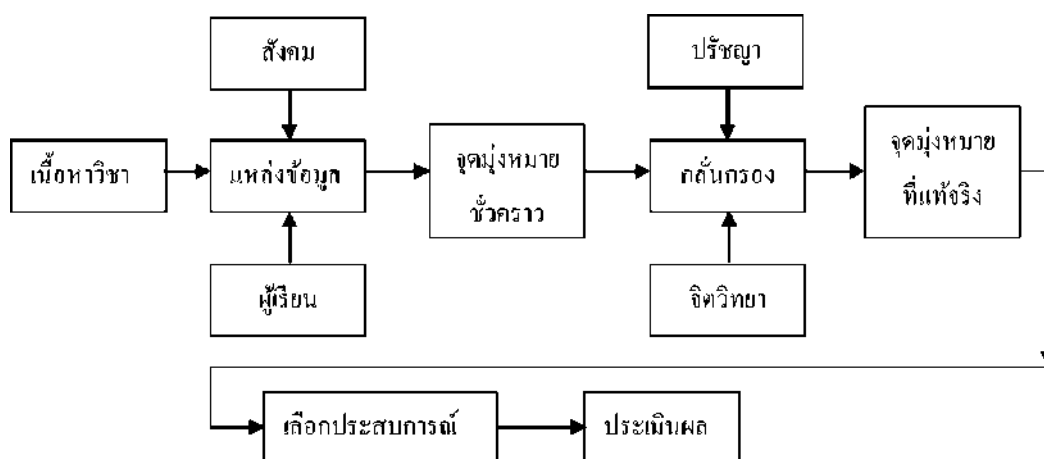
ไทเลอร์ (Tyler, 1949, p.99) ได้ให้แนวคิดในการวางโครงสร้างหลักสูตรโดยใช้วิธี Means Ends Approach เป็นหลักการและเหตุผลในการสร้างหลักสูตรที่เรียนว่า “หลักการของไทเลอร์” (Tyler’s rationale) ซึ่งมีหลักเกณฑ์ในการจัดหลักสูตรและการสอนที่เน้นการตอบคำถามที่เป็นพื้นฐาน 4 ประการ คือ

1. มีจุดมุ่งหมายทางการศึกษาอะไรบ้าง ที่สถาบันการศึกษาจะต้องกำหนดให้ผู้เรียน
2. มีประสบการณ์ทางการศึกษาอะไรบ้าง ที่สถาบันการศึกษาควรจัดขึ้นเพื่อช่วยให้บรรลุถึงจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้
3. มีการจัดประสบการณ์ทางการศึกษาอย่างไรจึงจะทำให้การสอนมีประสิทธิภาพ
4. มีกสนประเมินผลประสิทธิภาพของประสบการณ์ในการศึกษาอย่างไรจึงจะตัดสินได้ว่าบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้

ไทเลอร์ เน้นว่าคำถามทั้ง 4 ข้อนี้ต้องเรียงลำดับกันลงมาเพราะฉะนั้นการกำหนดจุดมุ่งหมายจึงเป็นขั้นที่สำคัญที่สุด เพราะคำตอบอีก 3 ข้อที่เหลืออยู่นั้นขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้

แนวคิดในการพัฒนาหลักสูตรของไทเลอร์ เป็นไปตามลำดับขั้น โดยอาศัยข้อมูลจากแหล่งกำเนิดที่จะเป็นพื้นฐานในการตัดใจ 3 แหล่งด้วยกัน คือ

1. ศึกษาจากสังคม
2. ศึกษาจากผู้เรียน
3. ข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญในเนื้อหาวิชา ดังภาพที่ 4

ภาพที่ 4 รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของไทเลอร์ Tyler Model

(Tyler, 1949)

วิโภภฐ์ วัฒนานิมิตกุล (2558, น.85) ได้เสนอกระบวนการการพัฒนาหลักสูตรโดยมีขั้นตอนที่สำคัญไว้ดังนี้

1. การศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความจำเป็น เพื่อให้ได้ข้อมูลสำคัญทั้งสภาพปัญหา ความต้องการของผู้เรียนและสังคม ความคิดเห็นข้อเท็จจริง ตลอดจนประเด็นของเนื้อหาสาระ และลักษณะของหลักสูตร ซึ่งอาจจะดำเนินการโดยใช้วิธีการที่เป็นทางการหรือไม่เป็นทางการก็ได้

2. การกำหนดจุดหมายของหลักสูตร เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งมุ่งหวังที่จะได้เกิดกับผู้เรียนว่าจะให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะและความรู้ความสามารถในลักษณะใด ซึ่งต้องมีความชัดเจน ครอบคลุม ปฏิบัติได้ และเป็นที่ยอมรับของผู้เกี่ยวข้อง

3. การจัดเนื้อหาของหลักสูตร ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนในการกำหนดสิ่งที่ผู้เรียนได้เรียนรู้ และเป็นสื่อที่จะนำผู้เรียนไปสู่จุดมุ่งหมายที่วางไว้ซึ่งมีหลักเกณฑ์สำคัญ คือ มีความสำคัญถูกต้อง ทันสมัย น่าสนใจ มีประโยชน์ และยากง่ายสอดคล้องกับวุฒิภาวะของผู้เรียน

4. การกำหนดประสบการณ์การเรียนรู้ ในการกำหนดประสบการณ์ในการเรียนรู้ นั้น มีหลักสำคัญคือ ต้องมีการวางแผนร่วมกัน มีความต่อเนื่อง คำนึงถึงลำดับขั้นตอน มีการบูรณาการ และส่งเสริมประสบการณ์เดิม

5. การนำหลักสูตรไปใช้ ควรคำนึงถึง การจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพ การแปลงหลักสูตรสู่ การสอน การนิเทศติดตามผล การจัดสื่อแหล่งเรียนรู้ การเตรียมผู้เกี่ยวข้อง และการเตรียมวิธีการ และเครื่องมือวัดและประเมินผล

6. การปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงหลักสูตร หลักจากที่นำหลักสูตรไปใช้แล้วจะต้องมีการรวบรวมข้อมูลและเก็บข้อมูลด้านต่างๆ ในการนำหลักสูตรไปใช้ เพื่อจะนำมาใช้ในการตัดสินใจปรับเปลี่ยนหลักสูตร โดยพิจารณาประเมินและปรับปรุงรายละเอียดทุกองค์ประกอบของหลักสูตร

จากความหมายของการพัฒนาหลักสูตรดังกล่าว ผู้วิจัยได้นำขั้นการพัฒนาหลักสูตรมาปรับใช้ในการพัฒนาหลักสูตรครั้งนี้มี 4 ขั้นตอนดังนี้ 1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 2) การพัฒนาโครงสร้างหลักสูตร 3) การทดลองใช้หลักสูตร และ 4) การประเมินหลักสูตร โดยการประเมินหลักสูตร เป็นการประเมินเพื่อการปรับปรุงแก้ไขและเป็นขั้นตอนกระบวนการสุดท้ายของการพัฒนาหลักสูตร ก่อนนำหลักสูตรไปใช้จริง

กระบวนการในการพัฒนาหลักสูตร

การแสวงหากระบวนการในการพัฒนาหลักสูตรและการสอนเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็น เพราะรูปแบบของการพัฒนาหลักสูตรนั้น เปรียบเสมือนพิมพ์เขียวที่ส่งผลต่อการพัฒนาหลักสูตรได้สะดวกรวดเร็วและมีความเหมาะสมยิ่งขึ้น การนำรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรมาใช้จะต้องปรับให้เข้ากับสภาพความเป็นต้องการและสังคมของผู้ใช้หลักสูตรซึ่งมีนักการศึกษาได้เสนอแนวคิดและขั้นตอนของกระบวนการในการพัฒนาหลักสูตรแนวคิดวิธีการในการพัฒนาหลักสูตรที่มีหลายแนวทางไว้ดังนี้

วิโณญ์ วัฒนานิมิตกุล (2559, น.214) ได้ให้แนวคิดในการพัฒนาหลักสูตรไว้ 10 ขั้นตอน คือ

1. การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน
2. การกำหนดจุดหมายของหลักสูตร
3. การกำหนดรูปแบบและโครงสร้างของหลักสูตร
4. การกำหนดจุดประสงค์ของวิชา
5. การคัดเลือกเนื้อหาวิชา
6. การกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้
7. การกำหนดประสบการณ์การเรียนรู้
8. การกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอน
9. การกำหนดวิธีการประเมินผลการเรียนรู้
10. การจัดทำวัสดุหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน

ทาบ (Taba, 1962, p.12) ได้กล่าวถึงขั้นตอนวิธีการ การพัฒนาหลักสูตรไว้ 7 ขั้นตอน ดังนี้

1. การวินิจฉัยความต้องการและความจำเป็นของสังคม
2. การกำหนดจุดมุ่งหมาย
3. การเลือกเนื้อหาสาระ

4. การจัดเนื้อหาสาระ
5. การเลือกประสบการณ์การเรียนรู้
6. การจัดประสบการณ์เรียนรู้
7. การกำหนดวิธีการประเมินผล

เซเลอร์และอเล็กซานเดอร์ (Saylor & Alexander, 1974, p.27) ได้กล่าวถึงกระบวนการพัฒนาหลักสูตรไว้ดังนี้

1. การศึกษาตัวแปรต่างๆจากภายนอก
2. การกำหนดจุดมุ่งหมาย และวัตถุประสงค์
3. การออกแบบหลักสูตร
4. การนำหลักสูตรไปใช้
5. การประเมินผลหลักสูตร

เซเลอร์ อเล็กซานเดอร์ และเลวิส (Saylor Alexander & Lewis, 1981, p.30) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรประกอบด้วย

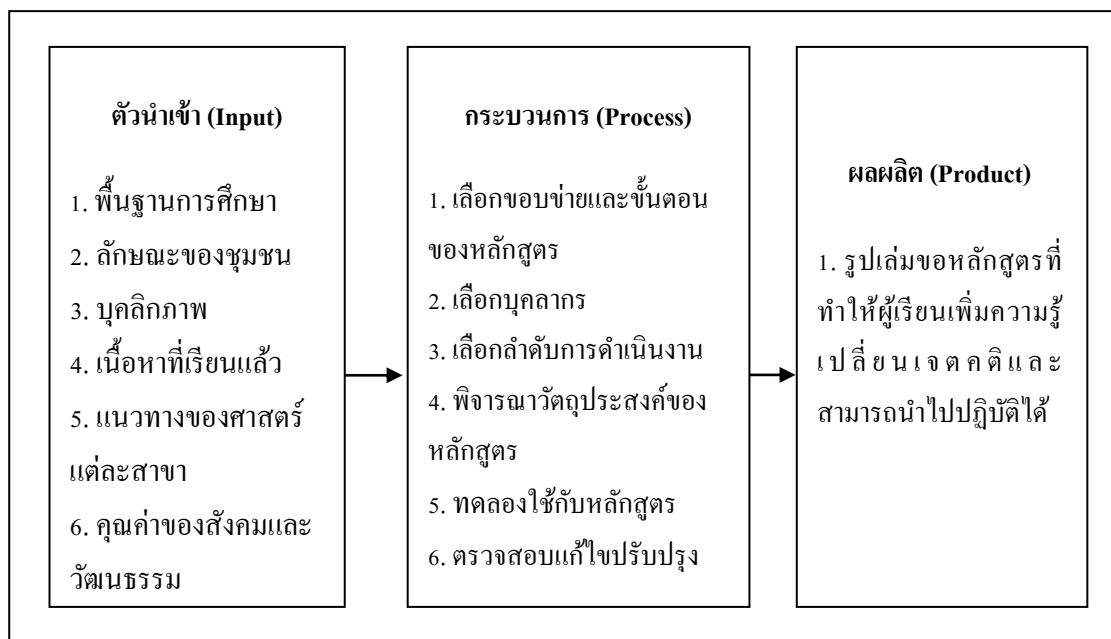
1. การศึกษาตัวแปรต่างๆ จากภายนอก ได้แก่ ภูมิหลังของนักเรียน สังคม ธรรมชาติของการเรียนรู้ แผนการศึกษาแห่งชาติ ทรัพยากรและความสะดวกสบายในการพัฒนาหลักสูตรและคำแนะนำจากผู้ประกอบอาชีพ

2. การกำหนดความมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ เพื่อการออกแบบหลักสูตร โดยนักวางแผนหลักสูตร และใช้ข้อมูลทางการเมืองและสังคมเป็นพื้นฐานในการตัดสินใจการออกแบบหลักสูตร

3. การนำหลักสูตรไปใช้โดยครูเป็นผู้พิจารณาความเหมาะสมของการสอน การวางแผนหลักสูตร รวมถึงการแนะนำแหล่งข้อมูลของสื่อการเรียนรู้โดยให้มีความยืดหยุ่นและมีอิสระแก่ครูและนักเรียน

4. การประเมินผลหลักสูตร ทำโดยครูเป็นผู้พิจารณาขั้นตอนประเมินผล เพื่อตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียน โดยวางแผนหลักสูตรร่วมกันพิจารณาขั้นตอน การประเมินผลหลักสูตร ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการประเมินผลจะใช้เป็นพื้นฐานประกอบการตัดสินใจการวางแผนในอนาคต

โบแชมป์ (Beauchamp, 1981, p.35) ได้เสนอแนวคิดในการพัฒนาหลักสูตรในรูปแบบที่เป็นระบบ ระเบียบ โดยกำหนดขั้นตอนของการทดลองใช้การทบทวนการแก้ไขซึ่งมีกระบวนการที่ประกอบด้วยตัวนำเข้า (Input) กระบวนการ (Process) ผลผลิต (Product) ดังภาพที่ 5

ภาพที่ 5 กระบวนการพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดของโบแชมป์

(Beauchamp George, 1981, p.67)

โอลิวา (Oliva, 1992, p.198) โอลิวา ได้เสนอแนวคิดในการพัฒนาหลักสูตรอย่างละเอียดระหว่างองค์ประกอบที่เป็นสาระสำคัญครอบคลุมกระบวนการพัฒนาหลักสูตรตั้งแต่ต้นจนจบ นักพัฒนาหลักสูตรต้องทำความเข้าใจแต่ละขั้น โดยตลอด จากข้อมูลพื้นฐานการพัฒนาหลักสูตรด้านปรัชญาถึงการประเมินหลักสูตร และได้นำเสนอรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรที่มุ่งเน้นความสัมพันธ์ระหว่างหลักสูตรและการเรียนการสอนอย่างเป็นขั้นตอน 12 ตอน ไว้ดังนี้

ขั้นที่ 1 กำหนดปรัชญา จุดหมายการศึกษา และความเชื่อเกี่ยวกับการเรียนรู้

ขั้นที่ 2 วิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของผู้เรียนและสังคม

ขั้นที่ 3-4 กำหนดวัตถุประสงค์ที่ได้จากขั้นที่ 1 และ 2

ขั้นที่ 5 การบริหารและนำหลักสูตรไปใช้

ขั้นที่ 6-7 การเพิ่มระดับจุดหมายของการเรียนการสอน

ขั้นที่ 8 การเลือกกลวิธีการสอน

ขั้นที่ 9 การเลือกวิธีการประเมินผลก่อนเรียน

ขั้นที่ 10 การดำเนินการจัดการเรียนการสอน

ขั้นที่ 11 เก็บรวบรวมข้อมูลการประเมินผลการเรียนการสอน

ขั้นที่ 12 การประเมินหลักสูตรทั้งระบบ

ไทเลอร์ (Tyler, 1949, p.199) ได้ให้ความหมายของการพัฒนาหลักสูตรไว้ว่าว่า ในการกำหนดวัตถุประสงค์ทั่วไปของหลักสูตรทำได้ด้วยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่างๆ ประกอบด้วยข้อมูลผู้เรียน สังคมที่โรงเรียนตั้งอยู่ และข้อมูลเนื้อหาสาระวิชา นำข้อมูลมาจาก 3 แหล่งนี้มาวิเคราะห์เชื่อมโยงเพื่อช่วยให้มั่นใจในข้อมูลเชื่อมโยงข้อมูลเป็นการสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำข้อมูลไปกำหนดจุดประสงค์หลักสูตร ต่อจากนั้นจึงกลั่นกรองด้วยปรัชญาการศึกษาของสถานศึกษาและจิตวิทยาการเรียนรู้ นอกจากนี้ไทเลอร์มองว่า นักการศึกษาจะต้องจัดการศึกษาให้มีความสำคัญกับสังคม การยอมรับความต้องการของสังคม และในการดำเนินชีวิต การศึกษาเป็นเครื่องมือที่มุ่งปรับปรุงสังคม ควรได้นำทั้งปรัชญาสังคมและปรัชญาการศึกษา มาพิจารณาใน 3 ประเด็น คือ

1. ความจำเป็นและการระลึกได้ของแต่ละคน เป็นพื้นฐานของการเป็นมนุษย์ ไม่จำกัดว่าจะเป็นเชื้อชาติ สัญชาติ หรือฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม
2. โอกาสเพื่อการมีส่วนร่วมที่เปิดกว้างในทุกระยะของกิจกรรมในกลุ่มสังคม
3. ให้การสนับสนุนของการเปลี่ยนแปลงมากกว่ามุ่งตอบความต้องการส่วนบุคคลและความเชื่อและสติปัญญา

ไทเลอร์ ให้ความสำคัญในการใช้จิตวิทยา ไม่เพียงการตอบข้อค้นพบเฉพาะบางเรื่องเท่านั้น หากยังใช้จิตวิทยาในฐานะทฤษฎีการเรียนรู้ ซึ่งช่วยในการกำหนดกรอบโครงสร้างของกระบวนการเรียนรู้อีกด้วย ไทเลอร์กล่าวถึงความสำคัญของการกลั่นกรองด้วยจิตวิทยา สามารถสรุปได้ดังนี้

1. ช่วยให้เราเปลี่ยนแปลงความคิดเห็นที่แตกต่างกันและสามารถคาดหวังผลจากกระบวนการเรียนรู้หรือไม่ก็ได้
2. ช่วยให้เราที่มีความคิดเห็นที่แตกต่างกันในจุดหมายที่เป็นไปได้ในระยะเวลาที่ยาวนานหรือความเป็นไปได้ที่จะบรรลุผลในแต่ละช่วงอายุ
3. ช่วยให้ความคิดบางอย่างเกี่ยวกับระยะเวลาที่ต้องการให้บรรลุผลตามจุดประสงค์ และช่วงอายุซึ่งเป็นความพยายามสูงสุดที่จะเกิดผลดังความตั้งใจ

เมื่อผ่านการกลั่นกรองแล้ว ไทเลอร์ให้คำแนะนำการวางแผนหลักสูตร 3 ประเด็น คือ การเลือกประสบการณ์เรียนรู้ การจัดระบบโครงสร้างประสบการณ์เรียนรู้ และการประเมินผลการเรียนรู้ ซึ่งผู้สอนต้องจัดประสบการณ์เรียนรู้ให้นักเรียน ด้วยการส่งเสริมการคิดในด้านต่อไปนี้

1. พัฒนาทักษะการคิด
2. ช่วยให้ได้สารสนเทศที่ต้องการ
3. ช่วยให้ได้พัฒนาเจตคติเชิงสังคม
4. ช่วยให้ได้พัฒนาความสนใจ

จากข้อความข้างต้น กล่าวได้ว่ากระบวนการในการพัฒนาหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการหลัก 3 กระบวนการ ประกอบด้วย การสร้างหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ และการประเมินผลหลักสูตร

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ และมาตรฐานการเรียนรู้ อนุศิลป์

สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์

ในการพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, น.6-8)

1. สมรรถนะสำคัญของผู้เรียนหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญ 5 ประการ ดังนี้

1.1 ความสามารถในการสื่อสาร เป็นทักษะการสื่อสารทั้งในการรับสารและส่งสาร โดยอาศัยวัฒนธรรมการสื่อสารทางภาษาในการถ่ายทอดความคิด ความรู้สึก มุมมอง และหลักการของตนเองเพื่อแลกเปลี่ยนข่าวสาร ประสบการณ์ ซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาทัศนคติของตนเองและพัฒนาสังคมได้

1.2 ความสามารถในการคิด เป็นความสามารถทั้งการวิเคราะห์ สังเคราะห์ สร้างสรรค์ การมีวิจารณญาณ และการคิดที่เป็นระบบ โดยความสามารถในการคิดดังกล่าวนี้จะนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้ใหม่ที่ต้องอาศัยประสบการณ์ ข้อมูลสารสนเทศ เพื่อการตัดสินใจที่เกี่ยวข้องกับตนเองและมีผลกระทบต่อสังคมที่เหมาะสม

1.3 ความสามารถในการแก้ปัญหา เป็นการใช้พื้นฐานความรู้ ประสบการณ์ หลักการ และคุณธรรมในการแก้ปัญหาที่กำลังเผชิญอยู่ โดยอาศัยความสัมพันธ์ และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่างๆ ตามบริบทของแต่ละบุคคลและการประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะประสบการณ์ป้องกันตนเองและแก้ไขปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพและมีการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อตนเอง สังคมและสิ่งแวดล้อม

1.4 ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต เป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่างๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่องการทำงาน และการอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล การใช้ทักษะแก้ไขปัญหาความขัดแย้งได้อย่างเหมาะสม การปรับตัวให้สามารถอยู่ในสังคมสภาพแวดล้อมได้อย่างมีความสุข และรู้จักปรับเปลี่ยนพฤติกรรมอันพึงประสงค์ต่อตนเองและบุคคลอื่นๆ ในสังคม

1.5 ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเป็นความสามารถในการนำเทคโนโลยีต่างๆ มาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง ทั้งในการพัฒนา การแก้ไขปรับปรุง และการส่งเสริมสมรรถนะของตนเอง โดยมีทักษะกระบวนการการใช้เทคโนโลยีที่เป็นประโยชน์ ในด้านการเรียนรู้ การสื่อสาร การทำงานการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ถูกต้อง เหมาะสม และมีคุณธรรม

2. คุณลักษณะอันพึงประสงค์หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ในฐานะเป็นพลเมืองไทยและพลโลกดังนี้

- 1) รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์
- 2) ซื่อสัตย์สุจริต
- 3) มีวินัย
- 4) ใฝ่เรียนรู้
- 5) อยู่อย่างพอเพียง
- 6) มุ่งมั่นในการทำงาน
- 7) รักความเป็นไทย
- 8) มีจิตสาธารณะ

นอกจากนี้ สถานศึกษาสามารถกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพิ่มเติมให้สอดคล้องตามบริบทและจุดเน้นของตนเอง

3. มาตรฐานการเรียนรู้การพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความสมดุล ต้องคำนึงถึงหลักพัฒนาการทางสมอง และพหุปัญญา หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงกำหนดให้ผู้เรียนเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ดังนี้

- 1) ภาษาไทย
- 2) คณิตศาสตร์
- 3) วิทยาศาสตร์
- 4) สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
- 5) สุขศึกษาและพลศึกษา
- 6) ศิลปะ
- 7) การงานอาชีพและเทคโนโลยี
- 8) ภาษาต่างประเทศ

ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ได้กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายสำคัญของการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน มาตรฐานการเรียนรู้ระบุสิ่งที่ผู้เรียนพึงรู้ ปฏิบัติได้ มีคุณธรรมจริยธรรม

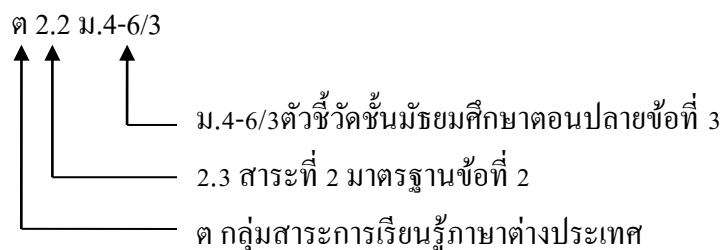
และค่านิยมที่พึงประสงค์เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน นอกจากนั้นมาตรฐานการเรียนรู้ยังเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนพัฒนาการศึกษาทั้งระบบ เพราะมาตรฐานการเรียนรู้จะสะท้อนให้ทราบว่าต้องการอะไร จะสอนอย่างไร และประเมินอย่างไร รวมทั้งเป็นเครื่องมือในการตรวจสอบเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา

4. ตัวชี้วัดตัวชี้วัดระบุสิ่งที่นักเรียนพึงรู้และปฏิบัติได้ รวมทั้งคุณลักษณะของผู้เรียนในแต่ละระดับชั้นซึ่งสะท้อนถึงมาตรฐานการเรียนรู้ มีความเฉพาะเจาะจงและมีความเป็นรูปธรรม นำไปใช้ในการกำหนดเนื้อหา จัดทำหน่วยการเรียนรู้ จัดการเรียนการสอน และเป็นเกณฑ์สำคัญสำหรับการวัดประเมินผลเพื่อตรวจสอบคุณภาพผู้เรียน

4.1 ตัวชี้วัดชั้นปีเป็นเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนแต่ละชั้นปีในระดับการศึกษาภาคบังคับ (ประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 3)

4.2 ตัวชี้วัดช่วงชั้น เป็นเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (มัธยมศึกษาปีที่ 4- 6)

หลักสูตรได้มีการกำหนดรหัสกำกับมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด เพื่อความเข้าใจและให้สื่อสารตรงกัน ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, น.9)

ภาพที่ 6 การกำหนดรหัสกำกับมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด

(กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, น.9)

5. สารการเรียนรู้ประกอบด้วย องค์ความรู้ทักษะหรือกระบวนการเรียนรู้และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ซึ่งกำหนดให้ผู้เรียนทุกคนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานจำเป็นต้องเรียนรู้ โดยแบ่งเป็น 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, น.10)

ภาพที่ 7 องค์ความรู้ ทักษะสำคัญและคุณลักษณะในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, น.10)

6. การจัดเวลาเรียนหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดกรอบโครงสร้างเวลา เรียนขั้นต่ำสำหรับกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่ม และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ซึ่งสถานศึกษาสามารถ เพิ่มเติมได้ตามความพร้อมและจุดเน้น โดยสามารถปรับให้เหมาะสมตามบริบทของสถานศึกษาและ สภาพของผู้เรียน ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, น.20)

6.1 ระดับชั้นประถมศึกษา (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6) ให้จัดเวลาเรียนเป็นรายปี โดยมีเวลาเรียนวันละ ไม่เกิน 5 ชั่วโมง

6.2 ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3) ให้จัดเวลาเรียนเป็นรายภาค มีเวลาเรียนวันละไม่เกิน 6 ชั่วโมง คำนวณน้ำหนักของรายวิชาที่เรียนเป็นหน่วยกิต ใช้เกณฑ์ 40 ชั่วโมงต่อภาคเรียนมีค่าน้ำหนักวิชา เท่ากับ 1 หน่วยกิต (นก.)

6.3 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6) ให้จัดเวลาเรียนเป็นรายภาค มีเวลาเรียน วันละไม่น้อยกว่า 6 ชั่วโมง คำนวณน้ำหนักของรายวิชาที่เรียนเป็นหน่วยกิต ใช้เกณฑ์ 40 ชั่วโมง ต่อภาคเรียน มีค่าน้ำหนักวิชา เท่ากับ 1 หน่วยกิต (นก.)

7. โครงสร้างเวลาเรียนหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดกรอบ โครงสร้าง เวลาเรียน ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, น.21)

ตารางที่ 1 โครงสร้างเวลาเรียนหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

กลุ่มสาระ การเรียนรู้/ กิจกรรม	เวลาเรียน									
	ระดับประถมศึกษา						ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น			ระดับ มัธยมศึกษา ตอนปลาย
	ป. 1	ป. 2	ป. 3	ป. 4	ป. 5	ป. 6	ม. 1	ม. 2	ม. 3	ม. 4-6
● กลุ่มสาระ การเรียนรู้										
ภาษาไทย	200	200	200	160	160	160	120 (3นก.)	120 (3นก.)	120 (3นก.)	240 (6นก.)
คณิตศาสตร์	200	200	200	160	160	160	120 (3นก.)	120 (3นก.)	120 (3นก.)	240 (6นก.)
วิทยาศาสตร์	80	80	80	80	80	80	120 (3นก.)	120 (3นก.)	120 (3นก.)	240 (6นก.)
สังคมศึกษา ศาสนาและ วัฒนธรรม	80	80	80	80	80	80	120 (3นก.)	120 (3นก.)	120 (3นก.)	240 (6นก.)
สุขศึกษาและพล ศึกษา	80	80	80	80	80	80	80 (2นก.)	80 (2นก.)	80 (2นก.)	120 (3นก.)
ศิลปะ	80	80	80	80	80	80	80 (2นก.)	80 (2นก.)	80 (2นก.)	120 (3นก.)

ตารางที่ 1 (ต่อ)

กลุ่มสาระ การเรียนรู้/ กิจกรรม	เวลาเรียน									
	ระดับประถมศึกษา						ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น			ระดับ มัธยมศึกษา ตอนปลาย
	ป. 1	ป. 2	ป. 3	ป. 4	ป. 5	ป. 6	ม. 1	ม. 2	ม. 3	ม. 4-6
● กลุ่มสาระ การเรียนรู้										
การทำงานอาชีพ และเทคโนโลยี	40	40	40	80	80	80	80 (2นก.)	80 (2นก.)	80 (2นก.)	120 (3นก.)
ภาษาต่างประเทศ	40	40	40	80	80	80	120 (3นก.)	120 (3นก.)	120 (3นก.)	240 (6 นก.)
รวมเวลาเรียน (พื้นฐาน)	800	800	800	800	800	800	840 (21นก.)	840 (21นก.)	840 (21นก.)	1,560 (39นก.)
● กิจกรรม พัฒนาผู้เรียน	120	120	120	120	120	120	120	120	120	360
● รายวิชา / กิจกรรมที่ สถานศึกษาจัด เพิ่มเติมตามความ พร้อมและจุดเน้น	ปีละไม่เกิน 80 ชั่วโมง						ปีละไม่เกิน 240 ชั่วโมง			ไม่น้อยกว่า 1,560 ชั่วโมง
รวมเวลาเรียน	ไม่เกิน 1,000 ชั่วโมง/ปี						ไม่เกิน 1,200 ชั่วโมง/ปี			รวม 3 ปีไม่ น้อยกว่า

(กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, น.21)

มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดของกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

1. ทำไมต้องเรียนศิลปะสาระการเรียนรู้ศิลปะเป็นกลุ่มสาระที่ช่วยพัฒนาให้ผู้เรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์มีจินตนาการทางศิลปะ ชื่นชมความงาม มีสุนทรียภาพ ความมีคุณค่า ซึ่งมีผลต่อคุณภาพชีวิตมนุษย์กิจกรรมทางศิลปะช่วยพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม ตลอดจนการนำไปสู่การพัฒนาสิ่งแวดล้อมส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความเชื่อมั่นในตนเอง อันเป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพได้

2. เรียนรู้อะไรในศิลปะกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจ มีทักษะวิธีการทางศิลปะ เกิดความซาบซึ้งในคุณค่าของศิลปะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงออกอย่างอิสระในศิลปะแขนงต่างๆ ประกอบด้วยสาระสำคัญ คือ

2.1 ทักษะศิลป์ มีความรู้ความเข้าใจองค์ประกอบศิลป์ ทักษะธาตุ สร้างและนำเสนอผลงานทางทัศนศิลป์จากจินตนาการ โดยสามารถใช้อุปกรณ์ที่เหมาะสม วิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์คุณค่างานทัศนศิลป์ และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

2.2 คนตรี มีความรู้ความเข้าใจองค์ประกอบดนตรีแสดงออกทางดนตรีอย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์วิพากษ์วิจารณ์คุณค่าดนตรี ถ่ายทอดความรู้สึก ทางดนตรีอย่างอิสระ ชื่นชมและประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

2.3 นาฏศิลป์ มีความรู้ความเข้าใจองค์ประกอบนาฏศิลป์ แสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์ ใช้ศัพท์เบื้องต้นทางนาฏศิลป์วิเคราะห์วิพากษ์ วิจารณ์คุณค่านาฏศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดอย่างอิสระ สร้างสรรค์การเคลื่อนไหวในรูปแบบต่างๆ ประยุกต์ใช้นาฏศิลป์ในชีวิตประจำวัน เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างนาฏศิลป์กับประวัติศาสตร์วัฒนธรรม เห็นคุณค่าของนาฏศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และสากล

คุณภาพผู้เรียนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

กระทรวงศึกษาธิการ (2545, น.209) ได้กำหนดคุณภาพผู้เรียนเมื่อจบการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ไว้ดังนี้

1. รู้และเข้าใจเรื่องทัศนธาตุและหลักการออกแบบและเทคนิคที่หลากหลาย วิเคราะห์รูปแบบเนื้อหาและประเมินคุณค่างานทัศนศิลป์ของตนเองและผู้อื่น สามารถเลือกงานทัศนศิลป์โดยใช้เกณฑ์ที่กำหนดขึ้นอย่างเหมาะสม มีความรู้ ทักษะที่จำเป็นกับงานทัศนศิลป์
2. รู้และเข้าใจการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการของงานทัศนศิลป์ของชาติและท้องถิ่น แต่ละยุคสมัย เห็นคุณค่างานทัศนศิลป์ที่สะท้อนวัฒนธรรมที่มาจากยุคสมัยและวัฒนธรรมต่างๆ
3. รู้และเข้าใจถึงความแตกต่างทางด้านเสียง องค์ประกอบ อารมณ์ ความรู้สึก ของบทเพลงจากวัฒนธรรมต่างๆ มีทักษะในการร้อง บรรเลงเครื่องดนตรี สามารถนำเสนอบทเพลงที่ชื่นชอบได้อย่างมีเหตุ ผลมีทักษะในการประเมินคุณภาพของบทเพลงและการแสดงดนตรี
4. รู้และเข้าใจความสัมพันธ์ อิทธิพลและบทบาทของดนตรีแต่ละวัฒนธรรมในยุคสมัยต่างๆ
5. รู้และเข้าใจการใช้นาฏยศัพท์หรือศัพท์ทางการละครในการแปลความและสื่อสารผ่านการแสดง วิจารณ์เปรียบเทียบงานนาฏศิลป์ โดยใช้ความรู้เรื่ององค์ประกอบทางนาฏศิลป์

6. ฐึ้และเข้าใจประเภทละครไทยในแต่ละยุคสมัย ปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของนาฏศิลป์ไทย นาฏศิลป์พื้นบ้าน ละครไทย และละครพื้นบ้าน

สาระและมาตรฐานการเรียนรู้

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ใน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ จำนวน 67 มาตรฐาน ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการศึกษาเฉพาะกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะเท่านั้น ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545, น.17)

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะประกอบด้วย

สาระที่ 1 ทัศนศิลป์

มาตรฐาน ศ 1.1 สร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ตามจินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์ วิจัยคุณค่างานทัศนศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดต่องานศิลปะอย่างอิสระ ชื่นชม และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

มาตรฐาน ศ 1.2 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างทัศนศิลป์ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เห็นคุณค่างานทัศนศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และสากล

สาระที่ 2 ดนตรี

มาตรฐาน ศ 2.1 เข้าใจและแสดงออกทางดนตรีอย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์ วิจัยคุณค่าดนตรี ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดต่อดนตรีอย่างอิสระ ชื่นชม และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

มาตรฐาน ศ 2.2 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างดนตรี ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เห็นคุณค่าของดนตรีที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล

สาระที่ 3 นาฏศิลป์

มาตรฐาน ศ 3.1 เข้าใจ และแสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์ วิจัยคุณค่านาฏศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดอย่างอิสระ ชื่นชม และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

มาตรฐาน ศ 3.2 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างนาฏศิลป์ ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมเห็นคุณค่าของนาฏศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล

ข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

ประวัติความเป็นมาของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

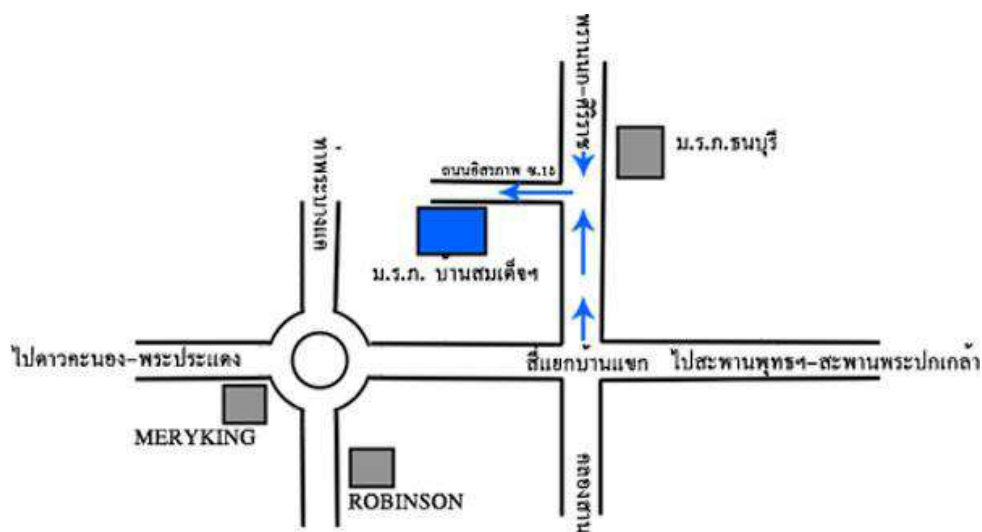
โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ได้ก่อตั้งขึ้น เมื่อปีพุทธศักราช 2484 โดยกระทรวงศึกษาธิการ มีนโยบายผลิตครูมากขึ้น จึงให้เปิดสอน แผนกฝึกหัดครูอีกแผนกหนึ่ง มีชื่อว่า “โรงเรียนฝึกหัดครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา” คู่กับโรงเรียนมัธยมบ้านสมเด็จเจ้าพระยา แผนกฝึกหัดครูแห่งนี้เปิดรับนักเรียนทุนของจังหวัด ที่สำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 และได้เปิดสอนหลักสูตรประโยคครูประถม (ป.ป.) เป็นโรงเรียน ในปีพุทธศักราช 2499 ได้ยุบหลักสูตรดังกล่าวและเปิดสอนหลักสูตร ประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา และหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง

ในปี พุทธศักราช 2501 โรงเรียนฝึกหัดครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยาได้ยกฐานะเป็น วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยาและโรงเรียนมัธยมศึกษาบ้านสมเด็จเจ้าพระยาได้เปลี่ยนชื่อเป็นโรงเรียนสาธิตวิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา และเปลี่ยนเป็นโรงเรียนมัธยมสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยาต่อมาในปีพุทธศักราช 2550 ได้มีประกาศใช้พระราชบัญญัติการบริหารส่วนงานภายในของสถาบันอุดมศึกษาโดยทางมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ได้จัดตั้งสำนักโรงเรียนสาธิตขึ้นมา ซึ่งประกอบด้วยศูนย์สาธิตการศึกษาปฐมมวัย โรงเรียนประถมสาธิต และโรงเรียนมัธยมสาธิต โดยแต่ละโรงเรียนจะมีผู้อำนวยการเป็นผู้บริหาร และขึ้นตรงต่อสำนักสาธิต

จนกระทั่งเมื่อวันที่ 16 ตุลาคม พุทธศักราช 2558 ได้มีประกาศสภามหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา เรื่อง การจัดตั้งโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา โดยมีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างใหม่เปลี่ยนจากเดิมที่เป็นสำนักโรงเรียนสาธิตที่ประกอบไปด้วยโรงเรียนศูนย์สาธิตการศึกษาปฐมมวัย โรงเรียนประถมสาธิต และโรงเรียนมัธยมสาธิต มาเป็นโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ที่ประกอบไปด้วย 3 ระดับ คือ การศึกษาปฐมมวัย ประถมสาธิต และมัธยมสาธิต โดยมีผู้อำนวยการเป็นผู้บริหาร โรงเรียนจนถึงปัจจุบัน

โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา เป็นโรงเรียนเก่าแก่ที่มีอัตลักษณ์โดดเด่นและมีชื่อเสียงในการผลิตนักเรียน การพัฒนาครู และเป็นแหล่งฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยเน้นการสร้างคุณภาพการจัดการศึกษาให้เป็นที่ยอมรับ

โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ตั้งอยู่ในพื้นที่ของมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา เลขที่ 1061 ซอยอโศกภาพ 15 ถนนอโศกภาพ แขวงหิรัญรูจี เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร (โรงเรียนมัธยมสาธิต มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา, 2561)

ภาพที่ 8 แผนที่โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
(โรงเรียนมัธยมสาธิต มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา, 2561)

ตราสัญลักษณ์โรงเรียน

รูปกลมรีกรอบนอกเป็นชื่อมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
ภายในเป็นตราพระราชลัญจกรประจำพระองค์รัชกาลที่ 9

ประจำโรงเรียน

ม่วง – ขาว

คติพจน์โรงเรียน

สจจฺ เว อมตา วาจา

เข็มเครื่องหมายของโรงเรียน

เป็นตราสัญลักษณ์ประจำโรงเรียน

ต้นไม้ประจำโรงเรียน

ต้นชงโค (*Bauhinia purpurea* Linn.) ดอกสีม่วง ชาวอินเดียถือว่าเป็นไม้มงคลขึ้นอยู่ในทิวะโลก

ปรัชญา

คุณธรรมนำวิชา สร้างปัญญาและชีวิต

คติพจน์ประจำโรงเรียน

สจจฺ เว อมตา วาจา (วาจาจริงเป็นสิ่งไม่ตาย)

เอกลักษณ์ของโรงเรียน

โรงเรียนแห่งความสุข สนุกกับการเรียนรู้

อัตลักษณ์ของนักเรียน

กล้าแสดงออกดี มีทักษะทางวาจา รักษาความเป็นไทย

วิสัยทัศน์ โรงเรียนสาธิตมหาวิทาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา มุ่งพัฒนาศักยภาพผู้เรียนให้เป็นคนดี มีความเป็นเลิศทางวิชาการ เป็นต้นแบบฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู นำนวัตกรรมทางการศึกษามาจัดการเรียนรู้ขั้นพื้นฐานให้มีคุณภาพตามมาตรฐาน โรงเรียนชั้นนำ

พันธกิจ

1. จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ได้มาตรฐานและมีคุณภาพ
2. พัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะและคุณลักษณะอันพึงประสงค์
3. พัฒนาคความรู้และน่านวัตกรรมทางการศึกษามาใช้อย่างสร้างสรรค์
4. เป็นต้นแบบฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูและเป็นแหล่งเรียนรู้คั้นคว้าวิจัยทางการศึกษา
5. อนุรักษ์ส่งเสริมและเผยแพร่ศิลปะและวัฒนธรรมไทย
6. ให้บริการทางวิชาการแก่ชุมชนและสังคมในท้องถิ่น
7. บริหารจัดการ โรงเรียนด้วยหลักธรรมาภิบาล

โครงสร้างหลักสูตร โรงเรียนสาธิตมหาวิทาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

โรงเรียนสาธิตมหาวิทาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยาได้มีการจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบการสอนของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 โดยมีโครงสร้างหลักสูตร/สาระการเรียนรู้พื้นฐาน และเวลาเรียน ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4 โครงสร้างหลักสูตรโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ระดับชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 2

ภาคเรียนที่ 1				ภาคเรียนที่ 2			
รหัสวิชา	รายวิชา	น.ก.	ช.ม.	รหัสวิชา	รายวิชา	น.ก.	ช.ม.
สาระการเรียนรู้พื้นฐาน				สาระการเรียนรู้พื้นฐาน			
ท 22101	ภาษาไทย 3	1.5	60	ท 22102	ภาษาไทย 4	1.5	60
ค 22101	คณิตศาสตร์ 3	1.5	60	ค 22102	คณิตศาสตร์ 4	1.5	60
ว 22101	วิทยาศาสตร์ 3	1.5	60	ว 22102	วิทยาศาสตร์ 4	1.5	60
ว 22105	เทคโนโลยี (การออกแบบและเทคโนโลยี) 2	0.5	20	ว 22106	เทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ) 2	0.5	20
ส 22101	สังคมศึกษา 3	1.0	40	ส 22102	สังคมศึกษา 4	1.0	40
ส 22103	พระพุทธ 3	0.5	20	ส 22104	พระพุทธ 4	0.5	20
ส 22105	ประวัติศาสตร์ 3	0.5	20	ส 22106	ประวัติศาสตร์ 4	0.5	20
พ 22101	สุขศึกษา 3	0.5	20	พ 22102	สุขศึกษา 4	0.5	20
พ 22103	พลศึกษา 3	0.5	20	พ 22104	พลศึกษา 4	0.5	20
ศ 22101	ศิลปะ 3	1.0	40	ศ 22102	ศิลปะ 4	1.0	40
ง 22101	การงานอาชีพ 2	1.0	40	อ 22102	ภาษาอังกฤษ 4	1.5	60
อ 22101	ภาษาอังกฤษ 3	1.5	60				
	รวม	11.5	460		รวม	10.5	420
สาระการเรียนรู้เพิ่มเติม				สาระการเรียนรู้เพิ่มเติม			
ค 22201	คณิตศาสตร์เพิ่มเติม 3	1.0	40	ค 22202	คณิตศาสตร์เพิ่มเติม 4	1.0	40
ว 22201	การทำโครงการวิทยาศาสตร์	1.0	40	ว 22202	พันธกรรมกับระบบนิเวศของสิ่งมีชีวิต	1.0	40
พ 22201	กรีฑา	0.5	20	ว 22209	การเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์	0.5	20
อ 20203	ภาษาอังกฤษอ่านเขียน 1	1.0	40	พ 22202	กระบี่กระบอง	0.5	20
				อ 20204	ภาษาอังกฤษอ่านเขียน 2	1.0	40
	รวม	3.5	140		รวม	3.5	140
กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน				กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน			
แนะแนว			20	แนะแนว			20
ลูกเสือ - เนตรนารี			20	ลูกเสือ - เนตรนารี			20
กิจกรรมชมรม			10	กิจกรรมชมรม			10
กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์			10	กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์			10
	รวม		60		รวม		60
	รวมทั้งหมด	15.0	660		รวมทั้งหมด	14.5	640

(กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา, 2561, น.8)

การจัดการเรียนการสอนวิชาการนาฏศิลป์ของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏ บ้านสมเด็จเจ้าพระยา

ในการจัดการเรียนการสอนวิชาการนาฏศิลป์ ของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏ
บ้านสมเด็จเจ้าพระยา ได้มีการจัดการเรียนการสอน โดยให้นำตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้มาจาก
หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 โดยมีตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้ดังนี้

สาระที่ 3 นาฏศิลป์

มาตรฐาน ศ 3.1 เข้าใจ และแสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์
วิจารณ์คุณค่านาฏศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดอย่างอิสระ ชื่นชม และประยุกต์ใช้ใน
ชีวิตประจำวัน

มาตรฐาน ศ 3.2 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างนาฏศิลป์ ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมเห็น
คุณค่าของนาฏศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล

ตารางที่ 5 ตัวชี้วัด มาตรฐานการเรียนรู้และสาระการเรียนรู้แกนกลาง ในรายวิชาการนาฏศิลป์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

มาตรฐาน	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ศ 3.1	1. อธิบายการบูรณาการศิลปะแขนงอื่น ๆ กับ การแสดง	- ศิลปะแขนงอื่น ๆ กับการแสดง แสง สี เสียง ฉาก เครื่องแต่งกาย อุปกรณ์ประกอบการแสดง
	2. สร้างสรรค์การแสดงโดยใช้ องค์ประกอบนาฏศิลป์และการละคร	- หลักและวิธีการสร้างสรรค์การแสดง โดย ใช้องค์ประกอบนาฏศิลป์และการละคร
	3. วิเคราะห์การแสดงโดยใช้องค์ประกอบ นาฏศิลป์และการละคร	- หลักและวิธีการวิเคราะห์การแสดง
	4. เสนอข้อคิดเห็นในการปรับปรุง การ แสดง	- วิธีการวิเคราะห์ วิจารณ์การแสดงนาฏศิลป์ และการละคร - รวบรวมมาตรฐาน
	5. เชื่อมโยงการเรียนรู้ระหว่างนาฏศิลป์ และการละครกับสาระการเรียนรู้อื่นๆ	- ความสัมพันธ์ของนาฏศิลป์ หรือ การละคร กับสาระการเรียนรู้อื่นๆ

ตารางที่ 5 (ต่อ)

มาตรฐาน	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ศ 3.2	1. เปรียบเทียบลักษณะเฉพาะของการแสดงนาฏศิลป์จากวัฒนธรรมต่างๆ	- นาฏศิลป์พื้นบ้าน นาฏศิลป์ ความหมาย ที่มา วัฒนธรรม ลักษณะเฉพาะ
	2. ระบุหรือแสดงนาฏศิลป์ นาฏศิลป์พื้นบ้าน ละครไทย ละครพื้นบ้าน หรือมหรสพอื่นที่เกี่ยวข้องกัน	- รูปแบบการแสดงประเภทต่างๆ นาฏศิลป์ นาฏศิลป์พื้นเมือง ละครไทย ละครพื้นบ้าน
	3. อธิบายอิทธิพลของวัฒนธรรมที่มีผลต่อเนื้อหาของละคร	- การละครสมัยต่างๆ

(กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา, 2561, น.18)

โครงสร้างหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สำหรับนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3

กลุ่มสาระการเรียนรู้พื้นฐาน

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ศ 21101 ศิลปะ 1 สัปดาห์ 40 ชั่วโมง 1.0 หน่วยการเรียนรู้

ศ 21102 ศิลปะ 2 สัปดาห์ 40 ชั่วโมง 1.0 หน่วยการเรียนรู้

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

ศ 22101 นาฏศิลป์ 1 สัปดาห์ 40 ชั่วโมง 1.0 หน่วยการเรียนรู้

ศ 22101 นาฏศิลป์ 2 สัปดาห์ 40 ชั่วโมง 1.0 หน่วยการเรียนรู้

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ศ 23101 ดนตรี 1 สัปดาห์ 40 ชั่วโมง 1.0 หน่วยการเรียนรู้

ศ 22101 ดนตรี 2 สัปดาห์ 40 ชั่วโมง 1.0 หน่วยการเรียนรู้

การจัดการเรียนการสอน กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ในรายวิชานาฏศิลป์ ได้มีการจัดการเรียนการสอนตามหน่วยการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 โดยสามารถแยกเนื้อหาสาระ และคำอธิบายรายวิชานาฏศิลป์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ไว้ได้ดังนี้

1. อธิบายการบูรณาการศิลปะแขนงอื่นๆ กับการแสดง สร้างสรรค์การแสดงโดยใช้องค์ประกอบนาฏศิลป์และการละคร วิเคราะห์การแสดงของตนเองและผู้อื่นโดยใช้นาฏศัพท์หรือศัพท์ทางการละครที่เหมาะสม
2. เปรียบเทียบลักษณะเฉพาะของการแสดงนาฏศิลป์จากวัฒนธรรมต่างๆ อธิบายอิทธิพลของวัฒนธรรมที่มีผลต่อเนื้อหาของบทละคร
3. สร้างสรรค์การแสดงโดยใช้องค์ประกอบนาฏศิลป์และการละคร เสนอข้อคิดเห็นในการปรับปรุงการแสดง เชื่อมโยงการรับรู้ระหว่างนาฏศิลป์และการละครกับสาระการเรียนรู้อื่นๆ
4. ระบุหรือแสดงนาฏศิลป์ นาฏศิลป์พื้นบ้าน ละครไทย ละครพื้นบ้าน หรือมหรสพอื่นที่เคยนิยมกันในอดีต

ตารางที่ 6 โครงสร้างรายวิชานาฏศิลป์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ของโรงเรียนสาธิต

มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

ลำดับที่	หน่วยการเรียนรู้	สาระสำคัญ	มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด	เวลา (ชั่วโมง)
1	ความรู้เรื่องนาฏศัพท์เบื้องต้น	ความรู้เรื่องนาฏศัพท์เบื้องต้น <ul style="list-style-type: none"> - ความหมายนาฏศัพท์ - ศัพท์ทางการละคร 	ศ 3.1 ม.1/1, ม.1/2,ม.1/3 และ ม.1/4	2
2	นาฏศิลป์และการละคร	นาฏศิลป์และการละคร <ul style="list-style-type: none"> - ความหมายของนาฏศิลป์และการละคร - ประวัติความเป็นมา - ประเภทของละคร - รูปแบบของนาฏศิลป์และการละคร 	ศ 3.1 ม.1/1, ม.1/2,ม.1/3 และ ม.1/4	2
3	บุคคลสำคัญทางด้าน การแสดงไทย	บุคคลสำคัญทางด้าน การแสดงไทย <ul style="list-style-type: none"> - ประวัติ - ผลงานดีเด่น 	ศ 3.1 ม.1/1, ม.1/2,ม.1/3 และ ม.1/4	2
4	ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการแสดง	ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการแสดง <ul style="list-style-type: none"> - ความหมายของการแสดง - ทักษะในการแสดง - เสี่ยง - การแสดงท่าทาง/การเคลื่อนไหว 	ศ 3.2 ม.1/1, ม.1/2,ม.1/3 และ ม.1/4	2

ตารางที่ 6 (ต่อ)

ลำดับ ที่	หน่วยการเรียนรู้	สาระสำคัญ	มาตรฐานการ เรียนรู้/ตัวชี้วัด	เวลา (ชั่วโมง)
5	การแสดงพื้นบ้าน ของไทย	การแสดงพื้นบ้านของไทย - ประวัติความเป็นมา - ประเภทของการแสดง - การแสดงพื้นบ้าน	ศ 3.2 ม.1/1, ม.1/2,ม.1/3 และ ม.1/4	4
6	นาฏศิลป์และการ ละคร	นาฏศิลป์และการละคร - ความหมาย - องค์ประกอบของนาฏศิลป์และ การละคร - ประเภทของการละคร - โครงสร้างบทละคร - ตัวละครและวิธีการสร้าง - ศัพท์ทางการละคร	ศ 3.1 ม.1/1, ม.1/2,ม.1/3 และ ม.1/4	4
7	นาฏประดิษฐ์	นาฏประดิษฐ์ - หลักการสร้างนาฏศิลป์พื้นเมือง - นาฏศิลป์พื้นเมืองกับการละคร - การสร้างสรรค์นาฏศิลป์ไทย - การสร้างสรรค์นาฏศิลป์พื้นบ้าน - การสร้างละครไทย - การสร้างละครพื้นบ้าน	ศ 3.2 ม.1/1, ม.1/2,ม.1/3 และ ม.1/4	4
			ศ 3.1 ม.1/1, ม.1/2,ม.1/3 และ ม.1/4	4
8	หลักการแสดงละคร	หลักการแสดงละคร - โครงสร้างของบทละคร - ตัวละครและวิธีการสร้างตัวละคร - การแสดงละครในบทบาทต่างๆ	ศ 3.1 ม.1/1, ม.1/2,ม.1/3 และ ม.1/4	2
9	การออกแบบเครื่อง แต่งกายเพื่อการแสดง	การออกแบบเครื่องแต่งกายเพื่อการแสดง - หลักการออกแบบเครื่องแต่งกาย - รูปแบบและวัฒนธรรมส่งผลต่อ การแต่งกาย - การสร้างสรรค์อุปกรณ์และเครื่อง แต่งกาย	ศ 3.1 ม.1/1, ม.1/2,ม.1/3 และ ม.1/4	6

ตารางที่ 6 (ต่อ)

ลำดับ ที่	หน่วยการเรียนรู้	สาระสำคัญ	มาตรฐานการ เรียนรู้/ตัวชี้วัด	เวลา (ชั่วโมง)
10	นาฏศิลป์วิจารณ์	นาฏศิลป์วิจารณ์ - ลักษณะการวิจารณ์นาฏศิลป์ - หลักการวิจารณ์ - คุณสมบัติของผู้วิจารณ์ - ประโยชน์ของการวิจารณ์	ศ 3.1 ม.1/1, ม.1/2,ม.1/3 และ ม.1/4	2
11	นาฏยอนูรักษ์	นาฏยอนูรักษ์ - หลักการอนุรักษ์นาฏศิลป์ การ ละครไทย นาฏศิลป์พื้นบ้าน ละครพื้นบ้าน	ศ 3.1 ม.1/1, ม.1/2,ม.1/3 และ ม.1/4	2
รวม				40

(กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ โรงเรียนมัธยมสาธิต มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา, 2561, น. 41-43)

จากการศึกษาข้อมูลของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา และการศึกษาข้อมูลด้านการจัดการเรียนการสอนของกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ในรายวิชานาฏศิลป์ ผู้วิจัยได้นำหน่วยการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การแสดงพื้นบ้านของไทย นาฏประดิษฐ์ หลักการแสดงละคร การออกแบบเครื่องแต่งกายเพื่อการแสดง นาฏศิลป์วิจารณ์ และนาฏยอนูรักษ์ มาสร้างเป็นหลักสูตรนาฏยรังสรรค์ โดยได้ใช้เพลงพื้นบ้านภาคกลางมาเป็นสื่อในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และเพื่อเป็นการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านไว้ โดยผ่านวิธีการในการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนได้เห็นคุณค่าทางวัฒนธรรมของไทย

1. การจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์

นาฏศิลป์ไทยได้ถูกสืบทอดจากอดีตมาช้านาน ซึ่งแต่เดิมนั้นนาฏศิลป์ยังไม่ถูกรรจให้อยู่ในหลักสูตรการเรียนรู้อีก มีการสืบทอดต่อกันมาภายในรั้วในวงเท่านั้น และไม่มีการเผยแพร่ให้ชาวต่างชาติได้ชมเท่าไรนัก แต่ในปัจจุบันมีการจัดการเรียนการสอนในกลุ่มสาระวิชาศิลปะ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสืบทอดวัฒนธรรมอันดีงามของไทยอีกประการหนึ่ง

1.1 ความหมายของนาฏยรังสรรค์

ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลจากการศึกษาค้นคว้างานวิจัย และการดำเนินการทำวิจัยการพัฒนาหลักสูตรในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้จัดหาข้อมูลในเรื่องของความหมายของนาฏยรังสรรค์ มีผู้ให้ความหมายไว้ดังนี้

ราชบัณฑิตยสถาน (2561, น.101) ได้ให้ความหมายของนาฏยรังสรรค์ไว้ว่า นาฏยรังสรรค์มาจากคำว่านาฏยศิลป์ และรังสรรค์ รวมกันเป็นคำว่านาฏยรังสรรค์ นาฏย ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2561 นั้นมีความหมายว่า ศิลปะแห่งการละครและการฟ้อนรำ ในทางนาฏศิลป์ นาฏย หมายถึง การเคลื่อนไหวอริยาบถต่างๆ เพื่อถ่ายทอดความหมายและอารมณ์ให้ผู้ชมรับรู้ รังสรรค์ ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2561 นั้นมีความหมายว่า การสร้างสรรค์ หรือประดิษฐ์ เนรมิต สร้างสรรค์ขึ้นมาใหม่

สุรพล วิรุฬห์รักษ์ (2560) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับนาฏยรังสรรค์ไว้ คือ หลักการออกแบบและก่อสร้างฉาก อุปกรณ์ฉาก เครื่องแต่งการ อุปกรณ์การแต่งกาย การแต่งหน้า รูปแบบของฉากและเครื่องแต่งการยุคต่างๆ สไตส์ต่างๆ คือ แบบสมจริง แบบชนวนชาตินิยมแบบนามธรรมนิยมแบบปริมาตรนิยม แบบหน่วยประกอบสร้าง แบบอนาคตนิยม

รจนา ศรีใส (2543, น.6) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับนาฏยรังสรรค์ไว้ว่า นาฏยรังสรรค์ประกอบด้วย คำ 2 คำ คือ คำว่า นาฏ มีความหมายเกี่ยวกับการฟ้อนรำ เกี่ยวกับการแสดงละคร และคำว่า รังสรรค์ หมายถึง การสร้าง สร้างให้มีขึ้น รวมความ นาฏยรังสรรค์ หมายถึง การฟ้อนรำให้มีขึ้นใหม่แตกต่างจากระบำที่มีอยู่เดิม

จากข้อความข้างต้น ผู้วิจัยได้สรุปใจความสำคัญและให้ความหมายของคำว่านาฏยรังสรรค์ คือ การสร้างสรรค์ หรือประดิษฐ์ เนรมิต ลีลาท่าทาง การเคลื่อนไหวอริยาบถต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการฟ้อน การรำ ระบำหรือการเต้นที่สร้างให้มีขึ้นใหม่ เพื่อถ่ายทอดความหมายและอารมณ์ให้ผู้ชมรับรู้ซึ่งมีความแตกต่างจากการฟ้อน การรำ ระบำหรือการเต้นที่มีอยู่เดิม

1.2 องค์ประกอบของนาฏศิลป์

มาลา โพธิสว่าง (2551, น.36) ได้กล่าวถึงการแสดงออกของนาฏศิลป์ไทย ต้องอาศัยบทร้องและทำนองเพลงประกอบการแสดงและองค์ประกอบที่สำคัญๆ มี 6 ประการ ดังนี้

- 1) แบบแผนการแสดง
- 2) จำนวนผู้แสดง
- 3) คนตรี ทำนอง และ เนื้อร้อง
- 4) ลีลาการแสดง
- 5) เครื่องแต่งกาย

6) อุปกรณ์การแสดง

องค์ประกอบของนาฏศิลป์ทั้ง 6 องค์ประกอบนี้ มีอยู่ในการแสดงเกือบทุกประเภท จะสามารถบอกให้รู้ว่าการแสดงนั้นจัดอยู่ในจำพวกการแสดงประเภทใด การแสดงนาฏศิลป์แต่ละประเภท มีความงดงามแตกต่างกันไปตามลักษณะแยกได้ดังนี้ คือ นาฏศิลป์ไทย นาฏศิลป์พื้นเมือง และนาฏศิลป์สากล

1.3 ประเภทของนาฏศิลป์ไทย

นาฏศิลป์ไทย ถือได้ว่าเป็นการแสดงที่มีการรวมความเป็นเลิศของศิลปะแขนงต่างๆ มีวิวัฒนาการมาพร้อมกับความเจริญของมนุษย์ โดยอาศัยพลังและเจตนา เป็นเครื่องผลักดันให้จิตกระตุ้นร่างกายให้แสดงการเคลื่อนไหว มีจังหวะ มีแบบแผน เพื่อให้เกิดความสุข ความเข้าใจ และความงดงาม แก่ตนเองและผู้อื่น นาฏศิลป์ไทย เป็นศิลปวัฒนธรรมประจำชาติแต่โบราณ เป็นศิลปะชั้นสูง แยกประเภทการแสดงออกเป็นหลายแบบ ใช้ภาษาท่าเหมือนกัน แต่แยกลักษณะและประเภทการแสดงแตกต่างกัน ขอบข่ายของนาฏศิลป์ไทย จำแนกเป็นประเภทต่างๆ ได้แก่ โขน หนังละคร รำ ละครร้อง ละครสังคีต ละครพูด การละเล่นของหลวง การเล่นเบ็ดโรง และการละเล่นพื้นเมือง

นาฏศิลป์ไทยประเภทต่างๆ ดังกล่าวมานี้ เรียกกันโดยทั่วไปว่า “มหรสพ” ซึ่งหมายถึง การเล่นรื่นเริง มีโขน ละคร หรือสิ่งที่คล้ายคลึงกัน ปัจจุบันมหรสพมีความหมายกว้างขวางรวมไปถึง การเล่นรื่นเริงทุกชนิด มี ระบำ รำ ฟ้อน ละคร และ โขน ซึ่งผู้วิจัยขอเสนอตามลำดับดังต่อไปนี้ (มาลา โพธิสว่าง, 2551, น.37-38)

1. รำ หมายถึง การแสดงที่มุ่งความงามของการรำรำ เป็นการแสดงท่าทาง ลีลาของผู้รำ โดยใช้มือ และแขน เป็นหลัก ประเภทของการรำ ได้แก่ การรำเดี่ยว การรำคู่ และการรำหมู่

1) การรำเดี่ยว คือ การรำที่ใช้ผู้แสดงเพียงคนเดียวเท่านั้น มีจุดมุ่งหมาย คือ

- ต้องการอวดฝีมือในการรำ
- ต้องการแสดงศิลปะการรำรำ
- ต้องการสลับฉาก เพื่อรอการจัดฉาก หรือตัวละครแต่งกายยังไม่เสร็จเรียบร้อย

การรำเดี่ยว เช่น การรำอุยฉายในเพลงต่างๆ รำมโนราห์บุษชายัญ รำพลายชุมพล เป็นต้น

2) การรำคู่ แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ รำคู่ในเชิงศิลปะการต่อสู้ ไม่มีบทร้อง และรำคู่ในชุดสวยงาม เช่น

- การรำคู่ในเชิงศิลปะการต่อสู้ ได้แก่ การรำกระบี่ กระบอง ดาบสองมือ และรำกริช เป็นการรำไม่มีบทร้อง ใช้สลับฉากในการแสดง

- การรำคู่ในชุดสวยงาม ทำรำในการรำจะต้องประดิษฐ์ให้สวยงาม ทั้งทำรำที่มีคำร้องตลอดชุด หรือมีบางช่วงเพื่ออวดลีลาทำรำ มีบทบาทร้องและใช้ท่าทางแสดงความหมายในตอนนั้นๆ ได้แก่ หนูมานจับสุพรรณมัจฉา หนูมานจับนางเบญจกาย พระรามตามกวาง พระล่อตามไก่อ รจนาเลี้ยงพวงมาลัย เป็นต้น

3) การรำหมู่ เป็นการแสดงมากกว่า 2 คนขึ้นไป ได้แก่ รำโคม ฉนวนรำกระถาง รำพัด รำวงมาตรฐาน และรำวงทั่วไป การแสดงพื้นเมืองของชาวบ้าน เช่น เต็มกำรำเคียว รำกลองยาว เป็นต้น

สรุปได้ว่า รำ เป็นการแสดงที่มีทั้งรำเดี่ยว ซึ่งเป็นการแสดงอวดฝีมือและศิลปะในการรำรำ ส่วนรำคู่เป็นการแสดงศิลปะรำรำมีลีลาการต่อสู้ และการรำหมู่ มีผู้แสดงประกอบตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป การรำเป็นการแสดงโดยใช้มือและแขนเป็นหลัก

2. ฟ็อน หมายถึง ศิลปะการแสดงที่เป็นประเพณีของทางภาคเหนือ จะใช้ผู้แสดงเป็นจำนวนมาก มีลีลาการฟ็อนพร้อมเพรียงกันด้วยจังหวะที่ค่อนข้างช้า การพิจารณาศิลปะการฟ็อนที่ปรากฏในล้านนาปัจจุบัน ได้แก่

1) ฟ็อนที่สืบเนื่องมาจากการนับถือผี เกี่ยวเนื่องกับความเชื่อและพิธีกรรมเป็นการฟ็อนเก่าแก่ที่มีมาช้านาน ได้แก่ ฟ็อนฝิมด ฝิเม็ง ฟ็องศิบ้านฝิเมือง ฟ็อนฝินางดั่ง

2) ฟ็อนแบบเมือง หมายถึง ศิลปะการฟ็อนที่มีลีลาแสดงลักษณะเป็นแบบฉบับของ “คนเมือง” หรือ “ชาวไทยยวน” ได้แก่ ฟ็อนเล็บ ฟ็อนเทียน ฟ็อนดาบ ดิกลองสะบัดไชย ฟ็อนสาวไหม

3) ฟ็อนแบบม่าน เป็นการผสมผสานกันระหว่างศิลปะการฟ็อนของพม่ากับของไทย ล้านนา ได้แก่ ฟ็อนม่านม่วยเชียงตา

4) ฟ็อนแบบเงี้ยวหรือแบบไทยใหญ่ หมายถึง การฟ็อนตลอดจนการแสดงที่รับอิทธิพล หรือมีต้นเค้ามาจากศิลปะการแสดงของชาวไทยใหญ่ ได้แก่ เล่นโต กิ่งกะหว่า (กินนรา) หรือฟ็อนนางนก กำเบ้อคง มองเซิง ฟ็อนไต (ไทยใหญ่) ฟ็อนเงี้ยว

5) ฟ็อนที่ปรากฏในบทธละคร เป็นการฟ็อนที่มีผู้คิดสร้างสรรค์ขึ้นในการแสดงละครพันทาง ซึ่งนิยมในสมัยรัชกาลที่ 5 ได้แก่ ฟ็อนน้อยใจยา ฟ็อนลาวแพน ฟ็อนม่านมงคล

ความสำคัญของการฟ็อนรำไทย การฟ็อนรำของไทย มีลักษณะเฉพาะตัว และมีความเป็นไทยในตัวเองเป็นอย่างยิ่ง เป็นศิลปะประจำชาติ ไม่ซ้ำหรือเหมือนของชาติอื่น นับว่าเป็นสมบัติอันเป็นวัฒนธรรมของชาติที่น่าภูมิใจยิ่ง ลักษณะของความเป็นไทย ได้แก่ ทำรำอันอ่อนช้อยงดงาม และแสดงอารมณ์ตามลักษณะที่แท้จริงของคนไทย มีความหมายอย่างกว้างขวาง มีดนตรีประกอบดนตรีนี้จะแทรกอารมณ์ หรือรำกับเพลงที่มีแต่ทำนองก็ได้และให้ทำรำไปตามเนื้อร้องนั้นๆ

3. ละคร หมายถึง ศิลปะการแสดงที่ผูกเป็นเรื่องราว มีเหตุการณ์โยงกันเป็นตอนๆ ลักษณะการแสดงประกอบด้วยบทร้อง ทำท่าง การรำ การเจรจา และนาฏศิลป์อื่นๆ โดยมีการจัดฉากให้สอดคล้องกับบทละคร ละครมีหลายประเภท เช่น ละครนอก ละครใน ละครดึกดำบรรพ์ ละครพันทาง เป็นต้น

4. โขน เป็นศิลปะการแสดงนาฏศิลป์ มีทั้งการรำและการเดินที่ออกท่าทางเข้ากับดนตรี ผู้แสดงถูกสมมติให้เป็นตัวยักษ์ ตัวลิง มนุษย์ หรือที่เรียกว่า ตัวพระ ตัวนาง และเทวดา โดยสวมหน้าซึ่งเรียกว่า “หัวโขน” ในปัจจุบันผู้แสดงเป็นมนุษย์และเทวดาบางพวกไม่สวมหน้า ผู้แสดงไม่ต้องร้องหรือเจรจาเอง ผู้แสดงทำท่าทางตามบทบาท และคำร้อง โขนมีหลายประเภท เช่น โขนกลางแปลง โขนโรงนอก หรือ โขนนั่งราว โขนโรงใน หรือหน้าจอ และโขนฉาก (มาลา โปธิสว่าง, 2551, น.39-40)

สรุปได้ว่า ประเภทของนาฏศิลป์ไทยประกอบไปด้วย ระบำ รำ ฟ้อน ละคร และโขน แต่ละประเภทจะมีการแยกย่อยออกไปอีก ซึ่งแต่ละประเภทแบ่งตามแบบแผนหรือลีลาการแสดง ผู้แสดงจะต้องเคลื่อนไหวมือและเท้า

สำหรับการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารพบว่าการจัดการเรียนการสอนนาฏศิลป์ควรคำนึงถึงความสำคัญดังต่อไปนี้

1.4 ความสำคัญของนาฏศิลป์

จารุณี ลิมปนานนท์ (2539, น.9) ได้ให้ความสำคัญของคนตรีและนาฏศิลป์ไว้ว่าเป็นกิจกรรมที่มีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามเป้าหมายของการจัดการศึกษาทั้งนี้ เพราะการเรียนคนตรีและนาฏศิลป์จะทำให้ผู้เรียนเกิดความสนุกสนานมีโอกาสดำเนินการแสดงออกทั้งในด้านการร้องเพลง การเคาะจังหวะ และการเคลื่อนไหวร่างกายในลีลาจังหวะต่างๆ ส่งผลให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาในด้านต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2534, น.288) ได้ระบุไว้ดังนี้

1. ด้านบุคลิกภาพ ความเคยชินต่อการแสดงออกในลักษณะต่างๆ ทำให้ผู้เรียนเกิดความเชื่อมั่นในตนเองยอมรับสภาพความเป็นจริงปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ต่างๆ ได้มีลักษณะคล่องแคล่วกระฉับกระเฉงก่อให้เกิดบุคลิกภาพของผู้เรียนในที่สุด

2. ด้านสังคม การเข้าร่วมกิจกรรมฝึกให้ผู้เรียนเข้าใจในเรื่อง “กลุ่ม” การเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดีทำอย่างไรจึงจะสามารถเข้ากับคนอื่นๆ ได้ให้ผู้เรียนผลัดกันเป็นผู้ชมและผู้แสดงทำให้รู้จักมารยาททางสังคมในการให้เกียรติคนอื่น ๆ รู้จักการยอมรับความสามารถของผู้อื่นพร้อมจะแสดงความสามารถของตนเองออกมาเมื่อเกิดความผิดพลาดก็พร้อมที่จะให้อภัยผู้อื่นยอมรับความผิดพลาดของตนเองได้

3. ด้านอารมณ์ กิจกรรมดนตรีนาฏศิลป์เป็นการตอบสนองความต้องการทางอารมณ์อย่างหนึ่ง โดยเฉพาะถ้าให้ผู้เรียนมีความสุขสนุกสนานอบอุ่นได้รับการยอมรับจากเพื่อนและครูและช่วยลดความวิตกกังวลตามธรรมชาติลงผ่อนคลายความเครียดหรืออารมณ์ที่ขุ่นมัวถ้าเข้าร่วมกิจกรรมสม่ำเสมอผู้เรียนจะมีอารมณ์แจ่มใสสนุกสนานร่าเริงเกิดการพัฒนาของอารมณ์ไปในทางบวกทำให้ผู้เรียนสามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองในสถานการณ์ต่างๆ ได้

4. ด้านเจตคติ ผู้เรียนจะเห็นความสำคัญของดนตรีว่ามีประโยชน์ต่อชีวิตชีวาประจำวันทำให้ชีวิตมีความสุขอย่างสมบูรณ์เข้าใจเห็นความสำคัญของศิลปวัฒนธรรมของชาติและชาติอื่น และรู้จักเลือกที่จะรับศิลปวัฒนธรรมอันดีงามได้อีกด้วย ดังนั้นการจัดการเรียนรู้สาระนาฏศิลป์จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาผู้เรียนได้แก่ด้านบุคลิกภาพด้านสังคมด้านอารมณ์รวมทั้งเจตคติของผู้เรียนอีกด้วย

1.5 ทฤษฎีการเรียนรู้ที่เกี่ยวกับการสอนนาฏศิลป์

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับทฤษฎีการเรียนรู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนทางนาฏศิลป์ ไว้ดังต่อไปนี้

สุรางค์ ไคว้ตระกูล (2533, น.167-171) ได้กล่าวไว้ว่า ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเน้นการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและสิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อกันและกันพฤติกรรมของคนเราส่วนมากจะเป็นการเรียนรู้โดยการสังเกตการเลียนแบบจากตัวแบบซึ่งเป็นกระบวนการเรียนรู้โดยการสังเกตหรือการเลียนแบบโดยมีกระบวนการที่สำคัญดังต่อไปนี้

1. กระบวนการความใส่ใจของผู้เรียนเป็นสิ่งสำคัญมากถ้าผู้เรียนไม่มีความใส่ใจการเรียนรู้โดยการสังเกตหรือการเลียนแบบก็จะไม่เกิดขึ้นดังนั้นการเรียนรู้รูปแบบนี้ความใส่ใจจึงเป็นสิ่งแรกที่ผู้เรียนจะต้องมี

2. กระบวนการจดจำ การที่ผู้เรียนหรือผู้ที่สังเกตสามารถที่จะเลียนแบบ หรือแสดงพฤติกรรม ที่ตนสังเกตจากตัวแบบไว้ในความจำระยะยาว สรุปลแล้วผู้สังเกตที่สามารถระลึกถึงสิ่งสังเกตเป็นภาพพจน์ในใจและสามารถเข้ารหัสด้วยคำพูดหรือถ้อยคำจะเป็นผู้ที่สามารถแสดงพฤติกรรมเลียนแบบจากตัวแบบได้

3. กระบวนการแสดงพฤติกรรมเหมือนกับตัวแบบ เป็นกระบวนการที่ผู้เรียนแปรสภาพพจน์ในใจในที่สุดแสดงออกมาเป็นการกระทำหรือแสดงพฤติกรรมเหมือนกับตัวแบบ ถ้าหากผู้เรียนไม่มีความพร้อมก็ไม่สามารถแสดงพฤติกรรมเลียนแบบได้

4. กระบวนการจูงใจ แรงจูงใจของผู้เรียนที่จะแสดงพฤติกรรมเหมือนตัวแบบที่ตนสังเกตเนื่องมาจากความคาดหวังว่าการเลียนแบบจะนำประโยชน์มาให้เช่นการได้รับแรงเสริมหรือรางวัลหรืออาจนำประโยชน์บางสิ่งบางอย่างมาให้ดังนั้นหลักทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเน้นกระบวนการเรียนรู้

แบบเขียนแบบอาศัยกระบวนการสำคัญ 4 ประการ ได้แก่ กระบวนการความใส่ใจกระบวนการจดจำ กระบวนการแสดงพฤติกรรมเหมือนตัวแบบและกระบวนการจูงใจ

นอกจากนี้วาสนา วรรณ โภท (2539, น.22) ได้กล่าวถึง วิธีการพัฒนาทักษะทางนาฏศิลป์ โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. การเขียนแบบ ถือเป็นขั้นตอนแรกที่ครูผู้สอนต้องฝึกให้ผู้เรียนได้กระทำทางอย่างถูกต้อง โดยใช้วิธีการเขียนแบบครูผู้สอน ทั้งการตัดมือ การตั้งวง การจับจับ เป็นต้น

2. การฝึกทำเอง ในขั้นนี้ครูผู้สอนต้องส่งเสริมและให้กำลังใจผู้เรียนได้ทำเอง ปฏิบัติเอง ไม่ต้องดูแบบอย่างจากครู ซึ่งครูจะเป็นผู้ตรวจสอบและแก้ไขความถูกต้องเท่านั้น

3. การตรวจสอบแก้ไข ขั้นนี้ครูผู้สอนจะประเมินความสามารถของผู้เรียนในด้านการแสดงออก ว่าผู้เรียนสามารถปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง ครบถ้วน และมีสิ่งใดต้องแนะนำเพิ่มเติมให้สมบูรณ์มากขึ้น

4. การแสดงออกได้ชัดเจนคล่องแคล่ว เป็นการฝึกฝนหลังจากการแก้ไขเมื่อขั้นตอนที่แล้ว ในขั้นนี้ผู้เรียนต้องหมั่นฝึกฝนอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้สามารถแสดงออกได้อย่างต่อเนื่อง

5. ขั้นแสดงออกหรือปฏิบัติได้โดยอัตโนมัติขั้นนี้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติทำได้อย่างคล่องแคล่ว เป็นธรรมชาติ ซึ่งผู้เรียนสามารถฝึกซ้อมให้ตนเองเกิดทักษะอย่างต่อเนื่องและเป็น การปฏิบัติทำที่ถูกต้องและเหมาะสม

อมรา กล้าเจริญ (2535, น.25) ได้จำแนกประเภทสื่อการเรียนการสอนนาฏศิลป์ไว้ดังนี้

1. สื่อการเรียนการสอนที่มีลักษณะเป็นเอกสารใช้ในการเรียนการสอนในลักษณะ การจัดการเรียนรู้แบบกลุ่ม เพื่อส่งเสริมลักษณะนิสัยอันพึงประสงค์

2. สื่อการเรียนการสอนที่เป็นวัสดุอุปกรณ์ได้แก่

2.1 เครื่องเคาะจังหวะเช่นกรับฉิ่งกลอง เป็นต้น

2.2 ภาพการแสดงต่างๆที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมในแต่ละบทเรียน

2.3 ภาพเครื่องดนตรีเครื่องแต่งกายที่เกี่ยวข้อง

2.4 แผ่นภูมิเพลง

2.5 บัตรคำหรือบัตรประกอบภาพที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมในแต่ละบทเรียน

2.6 เทปเพลงเครื่องบันทึกเสียง

2.7 เทปวีดิทัศน์

2.8 กล่องชุดการสอน

จากข้อความข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า การจัดการเรียนการสอนนาฏศิลป์ที่สามารถส่งเสริมและพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนได้นั้น จะต้องขึ้นอยู่กับจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนด้วย ไม่ว่าจะเป็นการฝึกให้ผู้เรียนได้มี กระบวนการในการคิด การให้ความใส่ใจในการจดจำ และการสังเกต รวมไปถึงการสร้างแรงจูงใจให้กับผู้เรียน โดยใช้สื่อการเรียนการสอนวัสดุอุปกรณ์ประเภทต่างๆ ที่ส่งเสริม และพัฒนากระบวนการคิดให้ผู้เรียนได้คิดเอง แสดงออกด้วยตนเองโดยไม่ต้องดูครูเป็นแบบอย่าง

1.6 หลักการและวิธีการสอนนาฏศิลป์

โกวิทย์ ชันชศิริ (2527, น.61) ได้ให้ความหมายถึงหลักการและวิธีการสอนนาฏศิลป์ไว้ดังนี้

1. การสอนแบบแนะนำเป็นการสอนที่ให้ผู้เรียนทำตามคำสั่งหรือคำแนะนำจากครู เช่น ครูพูดถึงรูปร่างหน้าตาท่าทางการเดินการวิ่งแล้วจึงให้นักเรียนทำตามโดยมีทำนองเพลงและเครื่องกำกับจังหวะเคาะจังหวะตาม ไปตามจังหวะช้า-เร็วเป็นต้น

2. การสอนแบบสาธิตการสอนจะต้องมีการสาธิตเป็นตัวอย่างเช่นครูเปิดเพลงจากเทปให้ฟังหรือครูเป็นผู้ร้องให้ฟังส่วนนาฏศิลป์ก็มีการสาธิตการแสดงเช่นท่ารำแบบต่างๆ หรือการรำตามจังหวะและลีลาต่างๆ เป็นต้น

3. การสอนแบบปฏิบัติเป็นการสอนที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติตาม ได้ฝึกฝนตามที่ครูกำหนด เช่น การทำตามท่าทางของสัตว์ต่างๆ การเคาะจังหวะตามเพลง ทั้งเร็วและช้า สื่อการสอนที่ใช้ในการสอนแบบปฏิบัติต้องอาศัยเทปเพลงและเครื่องเสียง เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกการร้อง การรำจากดนตรีที่ได้

เรณู โกสินานนท์ (2535, น.15-16) ได้เสนอวิธีการในการจัดการเรียนการสอนนาฏศิลป์ไว้ดังต่อไปนี้

1. สอนเรื่องที้ง่าย ไปยังเรื่องที่ยากขึ้น
2. สอนให้สอดคล้องตามความสามารถของแต่ละบุคคล
3. การสอนโดยการประยุกต์ทำที่ยากให้ผู้เรียนได้ฝึกฝน หรือปรับเปลี่ยนทำให้เหมาะสมกับผู้เรียนหรือทันสมัยมากขึ้นแต่ยึดแบบแผนวิธีการเดิมไว้
4. การสอนต้องอธิบายทำให้ละเอียด ทำทีละเล็กทีละน้อยให้แม่นยำเสียก่อน แล้วจึงฝึกให้ผู้เรียนทำทำอื่นๆ ต่อ
5. ครูผู้สอนต้องคอยสังเกตท่วงท่าระหว่างการฝึก เพื่อให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติท่ารำอยู่ในแบบแผนเดิม ไม่ผิดเพี้ยนเกินไป

6. ครูควรจับมือ บังคับร่างกายผู้เรียนขณะฝึกซ้อมด้วย มิใช่ทำหน้าที่เป็นผู้สาธิตเพียงอย่างเดียว

7. การใช้ศัพท์นาฏศิลป์สามารถใช้คำที่ผู้เรียนเข้าใจง่าย เพื่อช่วยในการจดจำแต่ควรบอกหลักกริยาควบคู่ไปด้วยเพื่อให้ผู้เรียนจดจำได้

8. ควรให้ผู้เรียนฝึกหัดการขับร้องขณะซ้อมปฏิบัติท่ารำด้วย เพื่อให้ผู้เรียนสามารถไปฝึกซ้อมเองได้และช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจในความหมายของท่ารำมากขึ้น

9. เปรียบเทียบท่ารำที่คล้ายคลึงกันหรือตรงกันข้ามเพื่อไม่ให้จำสับสน

10. วิธีรำนำท่าผู้เรียนคือ 1) การรำนำหน้า (ครูหันหน้าทิศเดียวกับผู้เรียน) กระทำเมื่อครั้งแรกที่ต่อท่าและ 2) การรำต่อหน้าหรือประจันหน้า (ครูหันหน้าเข้าหาผู้เรียน) ครูต้องมีความสามารถความชำนาญในการรำกลับข้างเมื่อหันหน้าเข้าหาผู้เรียนก็จะแลดูไปในทางเดียวกันการรำประจันหน้านี้เป็นประโยชน์แก่ครูจะได้แลเห็นข้อบกพร่องของนักเรียน

11. เข้มงวดเรื่องแถวและท่วงทีของผู้เรียนให้ระวังอยู่เสมอ

12. สอนโดยแยกท่ารำให้ทำทีละอย่างแล้วค่อยทำพร้อมการใช้เพลงจะกระทำได้เมื่อต่อท่ารำเป็นขั้นๆ แล้วให้รำตามเสียงเพลงเป็นช่วงๆหรือต่อท่ารำจนจบเพลงแล้วก็ได้

13. บอกท่าล่วงหน้า ในขณะที่รำต้องคอยบอกท่าที่จะถึงเพื่อให้ผู้เรียนนึกทวน

14. การใช้สัญญาณก่อนเปลี่ยนท่าจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการรำหมู่เพื่อความพร้อมเพรียง เช่น การตบมือให้จังหวะ

จากหลักการและวิธีการสอนนาฏศิลป์สามารถสรุปได้ว่าการสอนนาฏศิลป์นั้นครูผู้สอนต้องสอนตามหลักการต่างๆแล้วยังจะต้องมีกระบวนการ วิธีการ หรือ ความสามารถในการดัดแปลงท่าทางที่ยากให้ง่ายและเหมาะสมกับผู้เรียน โดยพยายามรักษาท่ารำตามแบบแผนของเดิมไว้วิธีการสอนส่วนใหญ่จะต้องอาศัยการสอนแบบสาธิตให้ผู้เรียนสังเกตและฝึกปฏิบัติตาม

1.7 การวัดและประเมินผลนาฏศิลป์

การวัดและการประเมินผลการเรียนรู้หรือความก้าวหน้าในการเรียนนาฏศิลป์นั้น เป็นสิ่งที่อาจดูซับซ้อนกว่าการวัดและการประเมินผลในสาขาวิชาอื่นๆและค่อนข้างจะพิวเคินในการวัดความจำหรือการรับรู้ข้อเท็จจริงรูปแบบในการประเมินผลทางด้านนาฏศิลป์จะมุ่งด้านการแสดงออกมากกว่าด้านความรู้หรือข้อเท็จจริงรูปแบบในการประเมินทางดนตรีและนาฏศิลป์ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเอกสารและงานวิจัย จากผู้ให้ความหมายไว้ดังต่อไปนี้

เพ็ญณี ก้นตะวงษ์ (ม.ป.ป, น.87-88) ได้แบ่งรูปแบบในการประเมินผลการศึกษาทางดนตรี และนาฏศิลป์ไว้ 2 ลักษณะ คือ

1. การประเมินผลด้านความรู้ เป็นการใช้ข้อคำถาม ข้อทดสอบ เพื่อให้ทราบว่าผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับคำจำกัดความของรูปแบบการแสดงหรือดนตรี

2. การวัดและการประเมินผลจากพฤติกรรมที่ผู้เรียนแสดงออก เป็นการสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียน โดยพิจารณาถึงพัฒนาการความก้าวหน้าในเรื่องของการฟัง การร้อง ความเคลื่อนไหวที่ต่อเนื่อง รวมถึงทัศนคติที่มีต่อนาฏศิลป์ เช่น ความสนใจใส่ใจในการทำกิจกรรมกลุ่ม ความคิดสร้างสรรค์ในการออกแบบท่ารำหรือการแสดงความคิดเห็น เป็นต้น

นอกจากนี้ วรสรวง สุทธิสวรรค์ (2541, น.15) ได้เสนอแนะเทคนิคการวัดและประเมินผลการเรียนนาฏศิลป์ไว้ 4 ลักษณะดังนี้

1. การสังเกตโดยตรง ครูผู้สอนจะสร้างแบบสังเกตขึ้นโดยประเมินทักษะพื้นฐานและพฤติกรรมการแสดงออก ซึ่งเกณฑ์การประเมินจะจัดลำดับคุณภาพไว้ 3 ระดับ คือ ระดับคะแนน 3 = ดี ระดับคะแนน 2 = พอใช้ และระดับคะแนน 1 = ควรปรับปรุง เป็นต้น

2. การสัมภาษณ์เป็นการประเมินผลเพื่อฟังความคิดเห็นและทัศนคติเกี่ยวกับนาฏศิลป์ การสัมภาษณ์อาจใช้การซักถามด้วยปากเปล่าเพื่อสังเกตผู้เรียนหรืออาจทำเป็นแบบทดสอบถามความคิดเห็นให้ผู้เรียนกรอก

3. การตรวจผลงานเป็นการประเมินผลว่านักเรียนมีผลการเรียนในเรื่องนั้นเป็นอย่างไร ซึ่งครูผู้สอนควรประเมินผลต่อเนื่องกันไปเพื่อจะได้ทราบความก้าวหน้าของนักเรียนทุกระยะ

4. การทดสอบเป็นการประเมินผลที่ต้องใช้ระยะเวลาเพราะต้องทดลองเป็นรายบุคคลจากหลักการวัดและประเมินผลนาฏศิลป์

สรุปได้ว่าจะประเมินผลด้านความรู้โดยใช้ข้อคำถามหรือแบบทดสอบและวัดประเมินผลจากพฤติกรรมที่ผู้เรียนแสดงออกโดยการสังเกตและสัมภาษณ์นอกจากนั้นยังมีการตรวจผลงานเพื่อจะได้ทราบความก้าวหน้าและทดลองเป็นรายบุคคลซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดวิธีวัดและประเมินผลการเรียนรวมทั้งวัดประเมินความคิดสร้างสรรค์ด้วย

2. เพลงพื้นบ้าน

2.1 ความหมายของเพลงพื้นบ้าน

คำว่าเพลงพื้นเมืองหรือเพลงพื้นบ้านต่างก็มีความหมายเหมือนกันนักวิชาการด้านเพลงพื้นบ้านในประเทศไทยเรียกชื่อเพลงพื้นบ้านต่าง ๆ กันเช่นเพลงพื้นเมืองเพลงพื้นบ้านเพลงชาวบ้านเพลงนอกศตวรรษเพลงปฎิพากย์คีตการพื้นเมือง ฯลฯ อย่างไรก็ตามชื่อเรียกดังกล่าว ต่างก็มีความหมายแทนคำว่า Folk Songs ทั้งสิ้นซึ่งมีผู้ให้ความหมายไว้ต่างกัน

มนตรี ตราโมท (2497, น.50) ได้ให้ความหมายของเพลงพื้นเมืองว่าเพลงพื้นเมืองคือเพลงของชาวบ้านในท้องถิ่นนั้นๆ ซึ่งแต่ละท้องถิ่นก็จะออกแบบคำร้องของตน ตามความนิยมและสำเนียงภาษาในท้องถิ่นนั้นๆ เพลงแบบนี้มักนิยมร้องในเวลาเทศกาลหรืองานที่มีการชุมนุมผู้คนในหมู่บ้านเพื่อร่วมรื่นเริงกันชั่วคราว เช่น ตรุษสงกรานต์ ทอดกฐินทอดผ้าป่า และในการลงแขกเอาแรงกันในกิจอันเป็นอาชีพเช่นเกี่ยวข้าววนวดข้าว เป็นต้น

สุกัญญา สุธงษา (2525, น.31) ได้ให้ความหมายว่าเพลงปฏิพากย์ คือ เพลงพื้นบ้านประเภทที่ชายหญิงร้องโต้ตอบกันในเชิงเกี่ยวพาราสิมีจุดเด่นอยู่ที่โวหารต่างๆที่นำมาประທေးการมกันโวหารเหล่านี้บางครั้งก็แฝงในทางเพ้อฝันเป็นเสน่ห์ของเพลงประเภทนี้

อนุก นาวิกมูล (2528, น.65) ได้ให้ความหมายของเพลงพื้นบ้านไว้ว่า คือ เพลงที่ชาวบ้านร้องเล่นกันจนเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินชีวิตมีลักษณะประจำถิ่นแต่ละถิ่นจะมีท่วงทำนองและลีลาต่างกันไปตามมีแบบแผนที่คล้ายคลึงกันจนถือเป็นวิถีชีวิตของสังคม ได้มีการถ่ายทอดด้วยปากหรือสังเกตจดจำคือไม่ได้ใช้ตัวหนังสือเป็นสื่อเวลาการเล่นจะต้องโต้ตอบกันร้องคนเดียวหรือร้องพร้อมกันไปก็ได้ใช้เครื่องประกอบจังหวะน้อยชิ้นอาจใช้ปรบมือเป็นจังหวะหรือไม่ใช้เครื่องประกอบเลยบางที่เรียกเพลงเหล่านี้รวมๆ กัน ไปด้วยว่าเพลงพื้นบ้านพื้นเมือง

จากความหมายของเพลงพื้นบ้านดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่าเพลงพื้นบ้านหมายถึงเพลงของชาวบ้านในท้องถิ่นต่างๆ ซึ่งแต่ละท้องถิ่นก็ประดิษฐ์แบบแผนการร้องของตนไปตามความนิยมและสำเนียงภาษาที่พูดที่แตกต่างกันเพลงแบบนี้มักจะนิยมร้องกันในเวลาเทศกาลหรืองานที่มีการชุมนุมคนในหมู่บ้านมารื่นเริงกันชั่วคราว เช่น งานตรุษสงกรานต์ ขึ้นปีใหม่ ทอดกฐินทอดผ้าป่า และในการลงแขกเอาแรงกันในกิจอันเป็นอาชีพเช่นเกี่ยวข้าววนวดข้าว เป็นต้นการประดิษฐ์เพลงและถ้อยคำจะเป็นไปตามความนิยมและสำเนียงพูดของพื้นเมืองและตำบลนั้นๆ เพลงเหล่านี้จะติดอยู่ในความทรงจำสืบต่อลงมาเป็นขั้นๆอย่างแน่นแฟ้น ตามท้องถิ่นที่อยู่ซึ่งเรียกว่าเพลงพื้นบ้านเพลงชนิดนี้เป็นเพลงที่มีทำนองง่ายๆและเหมาะแก่เสียงตามพื้นเพตามถิ่นเดิมไม่มีเครื่องดนตรีอะไรประกอบใช้มือตบจังหวะเท่านั้นต่อมาภายหลังจึงใช้เครื่องดนตรีบางอย่างประกอบแต่ก็เลือกสิ่งที่เป็นจริงๆเนื้อหาของเพลงพื้นเมืองจะออกมาในทำนองเกี่ยวพาราสิกันสิ่งสำคัญในการร้อง คือ ผู้ร้องจะต้องมีคลังในการค้นกลอนสตรองแก่กันมีปฏิภาณทำให้เกิดความสนุกขึ้นทั้งสองฝ่ายมาในตอนหลังๆจึงคิดหาหนทางแยกแยะการร้องเพลงไปต่างๆ นานา เช่น ลักหาพานี่ ซึ่งผู้ตีหมากบัวในที่สุดก็ร้องเป็นเรื่องเป็นราวแบบละคร

2.2 ลักษณะของเพลงพื้นบ้าน

เนื้อร้องและทำนองของเพลงพื้นบ้านนั้นไม่มีระเบียบแบบแผนว่าจะต้องใช้เสียงใด สูงต่ำแค่ไหน ไม่มีกำหนดไว้ล่วงหน้าทำนองและเนื้อร้องเกิดขึ้นในใจอย่างไรก็เปล่งเสียงออกมา อย่างนั้นเพลงพื้นเมืองทั้งหมดเป็นเพลงที่มีทำนองง่ายๆ และซ้ำๆ เนื้อร้องอาจสั้นหรือยาวก็ได้ ส่วน เหตุจูงใจที่ทำให้เกิดนั้นก็แล้วแต่ในขณะตัวผู้ขับร้องเพลงชาวบ้านจะอยู่ในสภาพใด เช่น การออก แรงพร้อมกันก็ต้องร้องว่าสุขเลยเฮ้อสุขเลยเฮ้อเสียงก็สูงต่ำไม่เท่ากันและเมื่อมีคำอื่นๆ แทรกเข้ามา ก็ จะกลายเป็นเพลงเพลงพื้นเมืองอื่นๆ เช่น เพลงเกี่ยวข้าวเพลงพวงมาลัยเพลงเรือก็เกิดจากเหตุจูงใจ ในเชิงสุขารมณ์เช่นเพลงเกี่ยวข้าวเกิดจากสุขารมณ์ที่ประสบความสำเร็จในงานเพลงพวงมาลัยเกิด จากสุขารมณ์ที่ชายหนุ่มหญิงสาวมีโอกาสมาพบปะกันและเพลงเรือเกิดจากสุขารมณ์ที่ได้พายเรือ เล่นในฤดูน้ำหลากเนื้อร้องของเพลงพื้นเมืองจะมีเหมือนกันอยู่อย่างหนึ่งคือผู้ชายร้องเกี่ยวกับผู้หญิง และผู้หญิงร้องตอบหรือซักถามผู้ชายสิ่งสำคัญในการร้องอยู่ที่ผู้ร้องหรือที่เรียกว่าพ่อเพลงแม่เพลง ต้องคิดกลอนสตร้องแก้กันด้วยไหวพริบปฏิภาณทำให้เกิดความสนุกทั้งผู้ร้องผู้ฟังเพลงพื้นเมืองมี อยู่ทั่วทุกภาคของประเทศไทยได้แก่เพลงพื้นเมืองภาคเหนือภาคอีสานภาคกลางและภาคใต้

อนุก นาวิกมูล (2528, น.208) ได้กำหนดขอบเขตในการศึกษาข้อมูลไว้ว่า ให้ทำการศึกษา หรือใช้บริเวณภาคกลางโดยถือเอาภาษาเป็นหลักไม่ได้แบ่งตามเขตภูมิศาสตร์หรือแบ่งตามเขตการ ปกครองเพราะฉะนั้นจังหวัดใดที่พูดภาษากลางจังหวัดนั้นก็อยู่ในเขตที่ศึกษาจังหวัดที่ใช้ภาษากลาง เป็นสื่อมีทั้งสิ้น 34 จังหวัดและจังหวัดที่มีข้อมูลและเอกสารเพียงพอมี 18 จังหวัดได้แก่จังหวัด เพชรบุรี ราชบุรี นครปฐม กาญจนบุรี ปทุมธานี พระนครศรีอยุธยา ลพบุรีอ่างทอง สิงห์บุรี อุทัยธานี นครสวรรค์ นครนายก ปราจีนบุรี ฉะเชิงเทรา และสุพรรณบุรี ส่วนจังหวัดที่ใช้ข้อมูลจาก เอกสารได้แก่จังหวัดสุโขทัยอุตรดิตถ์และพิษณุโลกส่วนกรุงเทพมหานครจัดเป็นแหล่งรวมและ แหล่งประสมประสานเพลงพื้นบ้าน

จากความหมายของเพลงพื้นเมืองและขอบเขตการศึกษาข้อมูลในบริเวณภาคกลาง ดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่าเพลงพื้นบ้านภาคกลางหมายถึงเพลงของชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในบริเวณ ภาคกลางและใช้ภาษากลางเป็นสื่อมีฝ่ายชายและฝ่ายหญิงร้องเล่น ได้ต่อกันในงานเทศกาลงานรื่น เริงต่างๆหรือการประกอบกิจกรรมงานอาชีพของคนในท้องถิ่นและเพลงที่ใช้ร้องประกอบการ ละครเล่นประกอบพิธีกรรมต่างๆมีการถ่ายทอดทางวาจาการจดจำไม่มีการจดบันทึกมีลักษณะเด่น อยู่ที่ความอิสระในการใช้ถ้อยคำเรียบง่ายสำนวนคมคายมีความหมายลึกซึ้งอันเกิดจากปฏิภาณ เชิงไหวพริบก้น

2.3 เพลงพื้นบ้านที่นำมาใช้ในการเรียนการสอนวิชานาฏศิลป์

ดนตรีและเพลงเป็นกิจกรรมที่สร้างความพึงพอใจให้แก่มนุษย์ทุกยุคทุกสมัยเพลงพื้นบ้านภาคกลางจัดเป็นวรรณกรรมท้องถิ่นของภาคกลางซึ่งชนรุ่นหลังควรศึกษาและอนุรักษ์ไว้ เพราะเป็นมรดกทางศิลปวัฒนธรรมในท้องถิ่นของตนดังนั้นการนำเพลงพื้นบ้านภาคกลางมาใช้ในการเรียนการสอนวิชานาฏศิลป์ให้เหมาะสมนับเป็นแนวทางหนึ่งที่จะทำให้ชนรุ่นหลังได้มีความรู้มีความสามารถในการร้องและเห็นคุณค่าของเพลงพื้นบ้านในท้องถิ่นของตนเพลงพื้นบ้านภาคกลางมีหลายอย่าง เช่น เพลงอีแซว เพลงน้อย เพลงเดินกำรำเกี้ยว เพลงลำตัด (จิรภัทร ตามสมักร, 2550, น.27 – 29)

สำหรับเพลงพื้นบ้านที่นำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนของหลักสูตรนาฏยรังสรรค์ เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ด้านนาฏยศิลป์ มีดังนี้

1. เพลงอีแซว เป็นเพลงพื้นบ้านประจำท้องถิ่นของ จังหวัดสุพรรณบุรี มีกำเนิด และแพร่หลายในเขตจังหวัดสุพรรณบุรีและใกล้เคียง เพลงอีแซวมีความเป็นมาที่ยาวนานมากกว่า 100 ปี โดยในช่วงแรกๆ นั้นมีลักษณะเป็นเพลงปฏิพากย์ (เพลงโต้ตอบ) เป็นเพลงที่หนุ่มสาวใช้ร้องขู่เย้า เกี่ยวพาราสิกันอย่างง่ายๆ สั้นๆ กระทั่งเมื่อ 60-70 ปีที่ผ่านมาจึงได้พัฒนาเป็นเพลงปฏิพากย์ยาว คือ มีเนื้อเพลงที่ใช้ร้องในแต่ละครั้งยาวมากขึ้น พร้อมกับมีการดัดแปลงทำนองและลักษณะการร้องรับ ของลูกคู่ นอกจากนั้นยังได้มีการพัฒนาเสื้อผ้าของผู้แสดง โดยจะนุ่งโจงกระเบนทั้งฝ่ายชายและหญิง ส่วนเสื้อนั้นฝ่ายหญิงจะใส่เสื้อแขนสั้นคอกลมหรือ คอเหลี่ยมกว้าง ฝ่ายชายมักจะใส่เสื้อแขนสั้นคอกลม สร้างสรรค์ความสะดุดตาด้วยสี ที่ฉูดฉาดเพื่อดึงดูดใจผู้ชม

ด้วยความนิยมในเพลงอีแซวทำให้สามารถแสดงได้เกือบทุกสถานที่และทุกโอกาส เพียงแต่ จะไม่มีการแสดงในงานแต่งงาน เพลงงอีแซวจะไม่มีข้อกำหนดเรื่อง จำนวนผู้แสดง แต่ในวงหนึ่งๆ จะมีการจัดสรรตำแหน่งหน้าที่ ของผู้แสดงประกอบด้วย พ่อเพลง (ผู้ร้องนำฝ่ายชาย) แม่เพลง (ผู้ร้องนำฝ่ายหญิง) คอตัน (ผู้ร้องเพลงโต้ตอบคนแรก) คอสอง คอสอง (ผู้ร้องคนที่สอง และสาม) และลูกคู่ จำนวนไม่จำกัด มีหน้าที่ร้องรับ ร้องซ้ำความ ร้องสอดแทรกขัดจังหวะ เพื่อความสนุกสนาน

2. เพลงน้อย เป็นเพลงพื้นเมืองที่ไม่ทราบถิ่นกำเนิด เป็นการละเล่นเพลงพื้นเมืองที่แพร่หลายมากที่สุดเพลงหนึ่ง มีคนร้องเล่นกันอย่างกว้างขวาง ไม่มีเครื่องดนตรีประกอบการร้อง มีแต่การปรบมือประกอบจังหวะอย่างเดียว ภายได้นำ "กรับ" มาใช้ตีประกอบจังหวะด้วยการแตงตัวนั้น ผู้ชาย ผู้หญิงจะนุ่งผ้าโจงกระเบน ใส่เสื้อคอไทย คอกลมกระดุม ใช้ผ้าขาวม้า ถักเย็บ ส่วนผู้หญิงใส่เสื้อบายๆ แต่มีสไบเฉียง ทุกครั้งและขาด

3. เพลงลำตัด เป็นการแสดงที่มาจากการแสดงลิเกบันตนของมลายู ลำตัดจะมีลักษณะตัด และเชื่อมกันด้วยเพลง (ลำ) การว่าลำตัดจึงเป็นการว่าเพลงรับฝีปากของฝ่ายชาย และฝ่ายหญิงโดยตรง มีทั้งบทเกี่ยวพาราตี ต่อว่า เสียดสี แทรกลูกขัด ลูกหยอด ให้ได้ตลกเฮฮา กันสำนวนกลอนมีนัยยะออกเป็นสองแง่สองง่าม เครื่องดนตรีที่ใช้ คือ กลองรำมะนา ฉิ่ง วิธีแสดงจะมีต้นเสียงร้องก่อน โดยส่งสร้อยให้ลูกคู่ร้องรับ แล้วจึงคืนกลอนเดินความว่า เมื่อลงลูกคู่ก็จะรับด้วยสร้อยเดิมพร้อมกับตีรำมะนา และฉิ่งเข้าจังหวะการร้องรับนั้นด้วย สามารถพบเห็นได้ในแถบภาคกลางโดยเฉพาะจังหวัดสุพรรณบุรี

เพลงลำตัดเป็นเพลงพื้นบ้านภาคกลางชนิดหนึ่งของไทย ซึ่งนิยมร้องกันในเขตภาคกลาง (สุพรรณบุรี) ทั้งนี้ มีต้นกำเนิดมาจาก “ลิเกบันตน” ของชาวมลายู ตั้งแต่สมัยต้นรัชกาลที่ 5 ช่วงกรุงรัตนโกสินทร์ ลิเกบันตนเป็นการแสดงที่ผสมผสานระหว่าง การแสดงฮัลดาละและการแสดงลาภูเขา ซึ่งลิเกบันตนลาภูเขามีการแสดงกลอดสด ร้องแกว่งกัน มีลูกคู่คอยรับเมื่อต้นบทร้องจบ ต่อมาเกิดการเปลี่ยนแปลงชื่อเรียกให้เป็นภาษาไทยที่เข้าใจง่าย เรียกว่า “ลิเกลำตัด” เมื่อเวลาผ่านไปคนจึงมักเรียกกันสั้นๆ ว่า “ลำตัด” โดยคำว่า “ลำ” แปลว่า เพลง และคำว่า “ตัด” หมายถึง การการนำเพลงพื้นบ้านหลายๆ ชนิดมาตัดรวมกันเป็นเพลงๆ หนึ่ง ซึ่งลักษณะของเพลงมีลูกคู่คอยรับ เลือกเฉพาะเนื้อเพลงที่เหมาะสมกับการร้อง เหมาะสมกับสถานการณ์ นำมาเรียบเรียงและตั้งชื่อใหม่ที่เรียบง่าย เหมาะสม และสื่อความหมาย เช่น ตัดเอาเพลงเกี่ยวข้าว เพลงน้อย เพลงเรือ และเพลงอีแซว เป็นต้น เข้ามาเป็นการละเล่นที่เรียกว่าลำตัด

4. เพลงเรือ เป็นเพลงพื้นบ้านของชาวไทยภาคกลางที่อยู่ตามริมลำน้ำ เช่น สุพรรณบุรี อ่างทอง อยุธยา นิยมเล่นกันในหน้านาประมาณเดือน 11-12 อุปกรณ์ในการเล่นเพลงเรือคือ เรือของพ่อเพลงลำหนึ่งและเรือของแม่เพลงลำหนึ่ง เครื่องดนตรีมีกรับธรรมหรือกรับพวง และฉิ่ง ถ้าเล่นกลางคืนจะต้องมีตะเกียงไว้กลางลำเรือ เนื้อร้องทั้งสองฝ่ายมาพบกัน พ่อเพลงก็จะพายเรือเข้าไปเทียบเกาะเรือแม่เพลงไว้แม่เพลงเริ่มด้วยเพลงปลอบ หรือเพลงเกริ่น บางคณะจะเริ่มด้วยบทไหว้ครูก่อน จากนั้นแม่เพลงก็จะร้องประโตตอบเรียกว่า บทประ แล้วต่อด้วยชุดลักหาพานี่ หรือนัดหมายคู่ขอ แล้วต่อด้วยเพลงชุดชิงชู้และเพลงตีหมากผัว เมื่อเลิกก็จะมีเพลงจาก แสดงความอาลัยอาวรณ์

สรุปได้ว่าเพลงพื้นเมืองหรือเพลงพื้นบ้านคือเพลงที่ชาวบ้านนำมาร้องเล่นกันจนเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินชีวิตมีลักษณะประจำถิ่นแต่ละถิ่นจะมีท่วงทำนองและลีลาแตกต่างกันไปมักนิยมใช้ร้องในเทศกาลต่างๆ เช่น งานตรุษสงกรานต์ ทอดกฐิน ฝ่าป่า หรือการลงแขกเกี่ยวข้าว เพื่อสร้างความรื่นเริง

ความคิดสร้างสรรค์

ความหมายความคิดสร้างสรรค์

นักจิตวิทยาและนักการศึกษาได้ให้ความหมายของความคิดสร้างสรรค์ไว้ดังนี้

ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2553, น.111) กล่าวว่าไว้ว่าความคิดสร้างสรรค์ หมายถึง กระบวนการคิดที่เป็นแบบอเนกนัย มีการบวนการจากประสบการณ์ของบุคคลนั้นๆ แล้วสร้างออกมาเป็นรูปแบบใหม่ๆ ผลลัพธ์ใหม่ๆ ซึ่งอาจเป็นการแก้ปัญหาในเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือเป็นความคิดสร้างสรรค์ที่แตกต่างออกไป

ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ (2553, น.187) กล่าวว่าไว้ว่าความคิดสร้างสรรค์ หมายถึง ความสามารถของการจินตนาการการออกแบบ การคิดใหม่ โดยการรวบรวมจากความคิดเดิมของตนเองมาสร้างจินตนาการใหม่ที่มีความหลากหลาย สามารถคิดได้อย่างรวดเร็ว แล้วนำมาสร้างเป็นองค์ความรู้ของตนเองจนเกิดความเหมาะสมในบริบทนั้นๆ หรือสามารถนำความคิดใหม่ๆ มาใช้งานได้จริง

วรพจน์ วงศ์กิจรุ่งเรือง และอชิป จิตติฤกษ์ (2555, น.319) กล่าวว่าไว้ว่า ความคิดสร้างสรรค์ หมายถึง ความสามารถของบุคคลที่ประดิษฐ์คิดค้นนวัตกรรมใหม่ๆ ที่เป็นต้นแบบของตนเอง อาจจะเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาหรือการสร้างสรรคสิ่งประดิษฐ์ที่มีเอกลักษณ์ของตนเอง

สุคนธ์ สนิทพานนท์ (2555, น.64) กล่าวว่าไว้ว่า ความคิดสร้างสรรค์ หมายถึง ความสามารถของบุคคลที่แสดงความคิดหลายทิศทาง หลายแง่หลายมุม คิดได้กว้างไกล โดยนำประสบการณ์ที่ผ่านมาเป็นพื้นฐานที่ทำให้เกิดความคิดใหม่ อันนำไปสู่การประดิษฐ์คิดค้นพบสิ่งต่างๆ ที่แปลกใหม่

อุษณีย์ อุนรุทรวงศ์ (2555, น.160) กล่าวว่าไว้ว่า ความคิดสร้างสรรค์ หมายถึง กระบวนการที่เริ่มต้นจากปัญหา บุคคลคนนั้นอาจพบเจอปัญหา มองเห็นประเด็นปัญหา หรือช่องว่างที่ทำให้เกิดปัญหา เมื่อเกิดปัญหาแล้วจึงคิดค้นที่จะแก้ปัญหาใช้กระบวนการคิดที่เป็นรูปแบบใหม่ ความคิดใหม่ที่เป็นประโยชน์ เหมาะสมกับปัญหาและสามารถใช้งานได้จริง

บุปผา ศรีทองแท้ (2557, น. 28) กล่าวว่าไว้ว่า ความคิดสร้างสรรค์ หมายถึง กระบวนการคิดจินตนาการ และรวบรวมความรู้ความคิดเดิม สร้างเป็นองค์ความรู้ใหม่ เป็นความคิดที่แปลกใหม่ของตนเอง คิดได้หลากหลายทิศทาง หลากหลายแง่มุม คิดได้กว้างไกล มองเห็นความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ โดยมีสิ่งเร้าเป็นตัวกระตุ้นที่จะส่งเสริมให้เกิดการคิดใหม่ๆ อย่างต่อเนื่อง นำไปสู่การประดิษฐ์คิดค้นสิ่งแปลกใหม่ แตกต่างไปจากเดิม เป็นประโยชน์ และสามารถใช้งานได้จริง

อารี พันธุ์ณี (2557, น.7) ได้ให้ความหมายว่า ความคิดสร้างสรรค์หมายถึงกระบวนการทางสมองที่คิดในลักษณะอเนกนัยอันนำไปสู่การคิดค้นพบสิ่งแปลกใหม่ด้วยการคิดดัดแปลงปรุงแต่งจากความคิดเดิมผสมผสานกันให้เกิดสิ่งใหม่ซึ่งรวมทั้งการประดิษฐ์คิดค้นพบสิ่งต่างๆ ตลอดจนวิธีการคิดทฤษฎีหลักการได้สำเร็จ

สำนักทดสอบทางการศึกษา (2557, น. 56) กล่าวไว้ว่า ความคิดสร้างสรรค์ หมายถึง ความสามารถในการขยายขอบเขตความคิดที่มีอยู่เดิมสู่ความคิดที่แปลกใหม่ แตกต่างไปจากความคิดเดิม คิดได้หลายทิศทาง หลายแง่มุม คิดได้กว้างไกล มองเห็นความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ โดยมีสิ่งเร้าเป็นตัวกระตุ้น ทำให้เกิดความคิดใหม่ต่อเนื่องกันไป

กิลฟอร์ด (Guilford, 1971, p.470) ได้ให้ความหมายว่าความคิดสร้างสรรค์หมายถึงความคิดอันเก๋ไก๋ซึ่งคิดได้หลายทิศทางหลายด้านหลายมุมคิดได้กว้างไกลและนำไปสู่การคิดประดิษฐ์สิ่งแปลกใหม่รวมถึงการคิดค้นพบวิธีการแก้ปัญหาได้สำเร็จความคิดอันเก๋ไก๋ประกอบด้วยความคิดริเริ่มความคล่องในการคิดความยืดหยุ่นในการคิดและความคิดละเอียดลออ

แอนเดอร์สัน (Anderson, 1970, p.90) ได้ให้ความหมายว่าความคิดสร้างสรรค์หมายถึงพฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออกมาซึ่งความคิดใหม่ๆเป็นการกระทำที่บุคคลเลือกมาจากประสบการณ์ที่ผ่านมาเพื่อสร้างรูปแบบอย่างใหม่ความคิดใหม่หรือผลผลิตใหม่

วอลลาซ และ โคแกน (Wallach & Kogan, 1965, p.34) ได้ให้ความหมายว่าความคิดสร้างสรรค์หมายถึงความคิดโยงสัมพันธ์ (Association) คือเมื่อระลึกถึงสิ่งใดได้ก็จะเป็นสะพานให้ระลึกถึงสิ่งอื่นได้ต่อไปอย่างสัมพันธ์กันเป็นลูกโซ่เช่นเห็นคำว่าปากกาก็นึกถึงกระดาษดินสอ ขวดหมึกโต๊ะเก้าอี้ ฯลฯ ยิ่งคิดได้มากเท่าไรยิ่งแสดงถึงศักยภาพความคิดสร้างสรรค์มาก

เมตนิค (Mednick, 1962, p.196) ได้ให้ความหมายว่าความคิดสร้างสรรค์หมายถึงความสามารถที่เชื่อมโยงสัมพันธ์องค์ประกอบในแบบใหม่ๆได้ถ้าสิ่งที้นำมาเชื่อมโยงกันนั้นมีความห่างไกลกันมากเพียงใดการเชื่อมโยงสัมพันธ์ก็มีความสร้างสรรค์มากขึ้นเพียงนั้น

ทอเรนซ์ (Torrance, 1962, p.16) ได้ให้ความหมายว่าความคิดสร้างสรรค์หมายถึงกระบวนการของความรู้สึกไวต่อปัญหาหรือสิ่งบกพร่องที่ขาดหายไปแล้วรวบรวมความคิดตั้งเป็นสมมติฐานขึ้นและทำการทดสอบสมมติฐานและรายงานผลที่ได้รับจากการค้นพบ

แอนเดอร์สัน (Anderson, 1959, p.7) ได้ให้ความหมายว่าความคิดสร้างสรรค์หมายถึงการคิดแก้ปัญหาอย่างลึกซึ้งของบุคคล โดยคิดนอกเหนือจากปกติ เป็นการผสมผสานจากหลายแง่มุมจนกลายเป็นความคิดใหม่ ได้ผลลัพธ์ที่ดีขึ้นและถูกต้อง

ออสบอร์น (Osborn, 1957, p.23) ได้ให้ความหมายว่าความคิดสร้างสรรค์ หมายถึงจินตนาการประยุกต์คือเป็นจินตนาการที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อแก้ปัญหาที่ยากที่มนุษย์ประสออยู่มิใช่เป็นจินตนาการที่ฟุ้งซ่านเลื่อนลอยโดยทั่วไปความคิดจินตนาการจึงเป็นลักษณะสำคัญของความคิดสร้างสรรค์ในการนำไปสู่ผลผลิตที่แปลกใหม่และเป็นประโยชน์

จากข้อความข้างต้นที่กล่าวมา ความคิดสร้างสรรค์จึงเป็นความคิดที่แปลกใหม่ แตกต่างไป จากเดิมในด้านนาฏศิลป์ ซึ่งวัดใน 4 ด้าน คือ 1) ด้านความคิดริเริ่ม 2) ด้านความคิดคล่องแคล่ว 3) ด้านความคิดยืดหยุ่น และ 4) ด้านความคิดละเอียดลออ โดยมีความหมายดังนี้

ด้านความคิดริเริ่ม หมายถึง ความสามารถในการสร้างสิ่งใหม่ที่แปลกแตกต่างไปจาก เดิม ตัวอย่างเช่น นักเรียนสามารถคิดประดิษฐ์ ทำทางการรำที่แปลกใหม่แตกต่างไปจากที่มีอยู่เดิม ได้ มีความสวยงาม เหมาะสมกับเพลง

ด้านความคิดคล่องแคล่ว หมายถึง ความสามารถในการคิดได้เร็วในเวลาที่กำหนด ตัวอย่างเช่น นักเรียนสามารถคิดค้นประดิษฐ์ ลีลาทำทางการในรำประกอบเพลงพื้นบ้านได้มีความ หลากหลาย ในเวลาที่ครูผู้สอนกำหนดให้

ด้านความคิดยืดหยุ่น หมายถึง ความสามารถในการคิดดัดแปลงสิ่งต่างๆให้เกิดความ หลากหลาย ตัวอย่างเช่น นักเรียนสามารถดัดแปลงท่ารำจากภาษาท่า หรือนาฏยศัพท์ที่มีอยู่เดิม ได้หลายๆ ท่า และมีความเหมาะสมกับเพลง

ด้านความคิดละเอียดลออ หมายถึง ความสามารถในการอธิบายสิ่งต่างๆได้อย่าง ชัดเจน ตัวอย่างเช่น นักเรียนสามารถคิดประดิษฐ์ท่ารำให้เหมาะสมสอดคล้องกับเพลง ลีลาทำทาง การถ่ายทอดที่แสดงออกมานั้น ผู้ชมสามารถรับรู้และตีความหมายของท่าทางนั้นๆ ที่แสดงออกมา ได้ว่าผู้แสดงต้องการสื่อความหมายของท่ารำไว้อย่างไร

ความสำคัญของความคิดสร้างสรรค์

นักการศึกษาได้กล่าวถึงความสำคัญของความคิดสร้างสรรค์ไว้ดังนี้

เจอร์ซิด (Jersild, 1972, p.153-158) ได้กล่าวถึง ความคิดสร้างสรรค์สามารถส่งเสริมเด็กใน ด้านต่างๆได้แก่

1. ส่งเสริมสุนทรียภาพ การสร้างทัศนคติที่ดีต่อสิ่งต่างๆ ให้เด็กรู้จักสังเกตสิ่งแปลกใหม่ เปิดโอกาสให้รับฟังสิ่งต่างๆ อย่างหลากหลาย หัดให้สนใจสิ่งรอบๆ ตัว เพื่อให้เด็กปรับทัศนคติที่ดี ต่อสภาพแวดล้อมหรือสิ่งต่างๆ ที่พบเจอ โดยผู้ปกครองต้องทำเป็นแบบอย่าง คอยส่งเสริมชื่นชม ผลงานของเด็กๆ ให้เด็กได้รู้สึกถึงคุณค่าที่เขาได้ปฏิบัติหรือสิ่งที่ได้พบเจอ

2. เป็นการผ่อนคลายอารมณ์การทำงานสร้างสรรค์เป็นการผ่อนคลายอารมณ์ลดความกดดัน ความคับข้องใจและความก้าวร้าว

3. สร้างนิสัยในการทำงานที่ดีขณะที่เด็กทำงานครูควรสอนระเบียบและนิสัยที่ดีในการทำงาน ควบคู่ไปด้วยเช่นหัดให้เด็กรู้จักเก็บของเป็นที่ล้างมือเมื่อทำงานเสร็จ เป็นต้น

4. เป็นการพัฒนากล้ามเนื้อมือเด็กจะสามารถพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่จากการเล่น การเคลื่อนไหว การเล่นบล็อก และการพัฒนากล้ามเนื้อเล็ก จากการตัดกระดาษประดิษฐ์ ภาพวาดภาพด้วยนิ้วมือ การต่อภาพ การเล่นเกมกระดานตะปู

5. เปิดโอกาสให้เด็กได้สำรวจค้นคว้าทดลองเด็กจะชอบทำกิจกรรมและใช้วัตถุต่างๆ ซ้ำๆ กันเพื่อสร้างสิ่งใหม่ๆ ขึ้นครูจึงควรจัดหาวัสดุต่างๆ ไว้ให้เด็กมีโอกาสดำเนินการทดลองของตน เช่น ก่อสร้างสิ่งพิมพ์ เปลือกไข่ และเศษวัสดุเหลือใช้ เพื่อให้เขาฝึกสมมติเป็นนักก่อสร้างหรือสถาปนิก

เซอร์ลอค (Hurlock, 1982, p.319) ระบุว่าความคิดสร้างสรรค์ให้ความสนุกสนานซึ่งมีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพของเด็กมากไม่มีอะไรที่จะทำให้เด็กรู้สึกหุนหันได้เท่ากับงานสร้างสรรค์ของเขาถูกตำหนิถูกดูถูกหรือถูกว่าสิ่งที่เขาสร้างนั้นไม่เหมือนของจริง

นิพาดา เทวกุล (2552, น.108) ได้กล่าวไว้ถึงความสำคัญของความคิดสร้างสรรค์ไว้ดังนี้

1. ทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลง ทำให้เกิดแนวทางใหม่ๆ ในการดำเนินชีวิตและหนทางใหม่ๆ ในการแก้ปัญหาชีวิตและการทำงาน

2. ก่อให้เกิดความสนุก เป็นธรรมชาติของมนุษย์ที่ต้องค้นหาวิธีการใหม่ๆ ขึ้นมาทดแทนความคิดเก่าๆ ทำให้ชีวิตไม่จำเจ

3. พัฒนาสมองของคนให้มีความฉลาดเฉลียวคมในการคิดแก้ปัญหาต่างๆ เพิ่มขึ้น

4. สร้างความเชื่อมั่น ความน่านับถือ และความพอใจในตัวเองขึ้นมา 44

ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2553, น.109) ได้กล่าวไว้ว่า ความคิดสร้างสรรค์ช่วยพัฒนาระดับความอดทนในการคิดริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ เพราะความคิดสร้างสรรค์ต้องอาศัยความมุ่งมั่นตั้งใจในงาน ใช้เวลาให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและงาน และสามารถพัฒนาชีวิตให้ทันสมัยมากขึ้น

อารี รังสินันท์ (2532, น.498) ระบุว่าความคิดสร้างสรรค์มีความสำคัญต่อตนเองและต่อสังคมดังต่อไปนี้

1. ต่อตนเองได้แก่

1.1 ลดความเครียดทางอารมณ์บุคคลที่มีความคิดสร้างสรรค์ต้องการแสดงออกอย่างอิสระทั้งความคิดและการปฏิบัติมีความมุ่งมั่นจริงจังในสิ่งที่คิดหากได้ทำตามที่คิดจะทำให้ลดความเครียดและความกังวลลงเพราะได้ตอบสนองความต้องการพื้นฐานของตนเองซึ่งลักษณะต่างๆ ที่บุคคลที่สร้างสรรค์ต้องการตอบสนองได้แก่ความอยากรู้อยากเห็นความสนใจศึกษาค้นคว้าต้องการเผชิญกับสิ่งที่ท้าทายความสามารถเป็นต้น

1.2 มีความสนุกสนานเพลิดเพลินและเป็นสุขบุคคลที่มีความคิดสร้างสรรค์เมื่อได้ทำในสิ่งที่ตนคิดได้เล่นได้ทดลองกับความคิดจะรู้สึกพอใจตื่นเต้นกับผลงานที่จะเกิดขึ้นจะทำงานอย่างเพลิดเพลินทุ่มเทอย่างจริงจังและเต็มกำลังเต็มความสามารถและทำอย่างเป็นสุขแม้จะเป็นงาน

หนักแต่จะเป็นเรื่องที่ย่ายและเบาจะเห็นได้ว่าการทำงานของศิลปินนักวิทยาศาสตร์และนักสร้างสรรค์สาขาต่างๆ จะใช้เวลาทำงานติดต่อกันครั้งละหลายๆ ชั่วโมงและทำอย่างต่อเนื่องกันหลายปีจนค้นพบบางสิ่งบางอย่างที่สามารถผลิตผลงานสร้างสรรค์ออกมาได้

1.3 มีความภาคภูมิใจและเชื่อมั่นในตนเองการได้ทำในสิ่งที่ตนคิดได้ทดลองได้ปฏิบัติจริงเมื่องานนั้นประสบความสำเร็จจะทำให้บุคคลเกิดความรู้สึกภาคภูมิใจและเชื่อมั่นในตนเองหากงานนั้นไม่สำเร็จบุคคลที่มีความคิดสร้างสรรค์จะเข้าใจและยอมรับผลที่เกิดขึ้นได้เรียนรู้และค้นพบบางสิ่งบางอย่างความไม่สำเร็จช่วงนี้จะเป็นพื้นฐานให้เกิดความมุ่งมั่นพยายามและมีความกล้าที่จะก้าวไปข้างหน้าเพื่อความสำเร็จต่อไป

2 ต่อสังคมได้แก่

2.1 ทำให้สังคมเกิดการเปลี่ยนแปลงเพราะผลงานสร้างสรรค์นำมาซึ่งความแปลกใหม่ ทำให้สังคมเจริญก้าวหน้าถ้าสังคมหยุดนิ่งจะทำให้สังคมนั้นล้าหลัง

2.2 ช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงประดิษฐ์กรรมความคิดสร้างสรรค์ของมนุษย์ เช่น เครื่องจักร รถยนต์ รถแทรกเตอร์ เครื่องวิดน้ำ เครื่องนวดข้าว เครื่องเก็บผลไม้ เครื่องบด สิ่งเหล่านี้ช่วยในการผ่อนแรงของมนุษย์ได้มากช่วยลดความเหนื่อยยากลำบากและทนทาน ได้มากไม่ต้องทำงานหนักทำให้ชีวิตมีความสุขมากขึ้น

2.3 ช่วยให้เกิดความสะดวกสบายและรวดเร็ว การค้นพบรถจักรยาน เรือที่ใช้ เครื่องจักร รถไฟ เครื่องบิน ยานอวกาศทำให้การคมนาคมติดต่อกันการเดินทางขนส่งสะดวกสบายก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ความคิดความเข้าใจกันมากยิ่งขึ้น

2.4 ความปลอดภัยในชีวิตและการมีชีวิตที่ยืนยาวขึ้นการค้นพบทางการแพทย์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีทำให้ชีวิตมนุษย์ไม่ต้องเสี่ยงอันตรายการค้นพบยารักษาโรคป้องกันโรคเช่นการค้นพบวัคซีนต่างๆ ทำให้มนุษย์รอดพ้นจากการเป็นโรคโปลิโอ วัณโรค เป็นต้น การค้นพบความรู้ใหม่ๆ ในเรื่องโภชนาการการออกกำลังกายการดูแลสุขภาพอนามัยต่างๆ ทำให้ประชาชนรู้จักปฏิบัติตนในด้านการป้องกันดูแลรักษาสุขภาพอนามัยทั้งร่างกายและจิตใจ มีส่วนทำให้คนมีชีวิตยืนยาวขึ้น

2.5 ช่วยประหยัดเวลาแรงงานและเศรษฐกิจผลการค้นพบในด้านต่างๆ ทางวิทยาศาสตร์-เทคโนโลยีการแพทย์การศึกษาการเกษตรช่วยให้มนุษย์มีเวลามากขึ้นสามารถนำพลังงานไปใช้ทำอย่างอื่นเพื่อก่อให้เกิดรายได้และเพิ่มพูนเศรษฐกิจได้มากขึ้นมีเวลาหาความรู้ชื่นชมกับความงามสุนทรียภาพและศิลปะได้มากยิ่งขึ้น

2.6 ในการแก้ปัญหาสังคมเนื่องจากสภาพสังคมเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วจำเป็นต้องคิดหรือหาวิธีใหม่ๆ มาใช้แก้ปัญหาให้หมดไป

2.7 ช่วยให้เกิดความเจริญก้าวหน้าและดำรงไว้ซึ่งมนุษยชาติความคิดสร้างสรรค์ด้านวิทยาศาสตร์การแพทย์ศิลปะเทคโนโลยีเศรษฐกิจการเมืองการปกครองเป็นต้นช่วยยกมาตรฐานการดำเนินชีวิตทำให้มนุษย์เป็นสุขและสามารถสร้างสรรค์สังคมให้เจริญขึ้นตามลำดับจากความสำคัญของความคิดสร้างสรรค์สรุปได้ว่าความคิดสร้างสรรค์จะมีส่วนช่วยในการส่งเสริมเด็กให้มีนิสัยในการทำงานที่ดีมีอารมณ์สุนทรียภาพมีความสุขและสนุกในการทำกิจกรรมเกิดความภาคภูมิใจและเชื่อมั่นในตนเองนอกจากนั้นความคิดสร้างสรรค์ยังช่วยให้สังคมมีการเปลี่ยนแปลงเกิดความเจริญก้าวหน้าขึ้น

จากข้อความข้างต้นอาจกล่าวได้ว่าความสำคัญต่อตนเองและต่อสังคมความคิดสร้างสรรค์มีส่วนช่วยในการส่งเสริมทักษะการคิดให้ผู้เรียน ส่งผลให้ผู้เรียนมีสุนทรียภาพเด็กจะรู้จักชื่นชมและมีทัศนคติที่ดีต่อสิ่งต่างๆ ทั้งยังเป็นการผ่อนคลายอารมณ์ในการทำงานสร้างสรรค์ มีส่วนช่วยให้ผ่อนคลาย และยังสร้างนิสัยในการทำงานที่ดี และเปิดโอกาสให้เด็กได้สำรวจค้นคว้าทดลองสร้างสรรค์สิ่งแปลกใหม่

องค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์

องค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์นี้ได้รับอิทธิพลมาจากทฤษฎีโครงสร้างทางสติปัญญาของกิลฟอร์ด (Guilford, 1967, p.62) ซึ่งเชื่อว่าความคิดสร้างสรรค์เป็นความสามารถทางสมองที่คิดได้อย่างซับซ้อนกว้างไกล หลายทิศทาง หรือที่เรียกว่า คิดอเนกนัย (Divergent thinking) ซึ่งประกอบด้วย ความคิดริเริ่ม (Originality) ความคิดคล่องแคล่ว (Fluency) ความคิดยืดหยุ่น (Flexibility) ความคิดละเอียดลออ (Elaboration) กิลฟอร์ดได้ให้รายละเอียดเกี่ยวกับองค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์ไว้ดังนี้ (Guilford, 1967, p.145-151)

1. ความคิดริเริ่ม (Originality) หมายถึง ความคิดแปลกใหม่ที่เกิดจากความคิดเดิมที่มีอยู่แล้วสามารถปรับปรุง เปลี่ยนแปลงหรือประยุกต์ให้เกิดความคิดแปลกใหม่ที่ไม่ซ้ำใคร รวมถึงความคิดที่อาจเกิดขึ้นจากคนคนนั้นที่ไม่เคยคิดได้ก่อนหน้านี้ แม้อาจจะมีคนอื่นคิดไว้ก่อนแล้วก็ตาม

2. ความคิดคล่องแคล่ว (Fluency) หมายถึง ปริมาณความคิดที่ไม่ซ้ำกันในเรื่องเดียวกัน โดยแบ่งออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้

2.1 ความคล่องแคล่วทางด้านถ้อยคำ (Word Fluency) เป็นความสามารถในการใช้ถ้อยคำอย่างคล่องแคล่ว

2.2 ความคิดคล่องแคล่ว ทางด้านการโยงสัมพันธ์ (Associational Fluency) เป็นการคิดหาข้อความหรือคำที่เหมือนกันได้มากที่สุดในเวลาที่ถูกจำกัด

2.3 ความคล่องแคล่ว ทางด้านการแสดงออก (Expression Fluency) เป็นการนำคำมาเรียงเป็นประโยค โดยการใช้วลีที่ถูกต้องเหมาะสมภายในระยะเวลาที่กำหนดและได้รูปประโยคที่ถูกต้องตามต้องการ

2.4 ความคล่องแคล่วในการคิด (Ideational Fluency) เป็นความสามารถในการคิดค้นสิ่งที่ต้องการภายในเวลาที่กำหนด เช่น ใช้คิดหาประโยชน์ของก้อนอิฐให้ได้มากที่สุดภายในเวลาที่กำหนดซึ่งอาจเป็น 3 นาที หรือ 5 นาที

3. ความคิดยืดหยุ่น (Flexibility) หมายถึง ประเภทหรือแบบของการคิดแบ่งออกเป็น

3.1 ความคิดยืดหยุ่นที่เกิดขึ้นทันที (Spontaneous Flexibility) เป็นความพยายามในการคิดที่หลากหลายอย่างอิสระ เช่น ประโยชน์ของนิตยสาร บุคคลที่สามารถคิดยืดหยุ่นได้ทันทีคือคิดได้ว่า นิตยสารสามารถหาความรู้ได้ สามารถดูวิธีการถ่ายภาพ การจัดวางองค์ประกอบภาพได้ สามารถหาสินค้าที่ต้องการได้ แต่ถ้าบุคคลที่ไม่มีความคิดยืดหยุ่น ก็จะคิดเพียงทิศทางเดียวว่า นิตยสารสามารถอ่านนิยายเรื่องสั้นได้เท่านั้น

3.2 ความคิดยืดหยุ่นทางด้านการดัดแปลง (Adaptive Flexibility) หมายถึง ความสามารถในการนำความรู้หรือประสบการณ์ที่มีมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในหลายๆ ด้าน ซึ่งอาจสามารถแก้ปัญหาได้ หรือคิดปรับใช้แบบที่ไม่ซ้ำกับใคร

4. ความคิดละเอียดลออ (Elaboration) หมายถึง ความคิดที่เป็นขั้นตอนสามารถอธิบายรายละเอียดให้ผู้ฟังเข้าใจได้ หรือผู้ฟังสามารถเห็นภาพที่ชัดเจนมากขึ้น

กิลฟอร์ด (Guilford, 1956, p.53) ได้แบ่งสมรรถภาพทางสมองออกเป็น 3 มิติ คือ

1. เนื้อหาที่คิด (Content) หมายถึง สิ่งเร้าหรือข้อมูลต่างๆ ที่สมองรับเข้าไปคิดมี 4 ประเภท ได้แก่ ภาพ สัญลักษณ์ ภาษา และพฤติกรรม

2. วิธีการคิด (Operation) หมายถึง ลักษณะกระบวนการทำงานของสมองแบบต่างๆ มี 5 แบบ ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจ ความจำ การคิดแบบเอกนัย (Convergent Thinking) การคิดแบบอนนัย และการประเมินผล

3. ผลของการคิด (Product) เป็นผลของกระบวนการจัดกระทำของความคิดกับข้อมูล เนื้อหาผลผลิตของความคิดออกมาเป็นรูปแบบต่างๆ การแปลงรูป และการประยุกต์จากแบบทฤษฎีโครงสร้างทางสติปัญญาของกิลฟอร์ดจะเห็นว่าองค์ประกอบส่วนหนึ่งในมิติที่ว่าด้วยการคิดแบบอนนัยมีความสัมพันธ์โดยตรงกับความคิดสร้างสรรค์และองค์ประกอบส่วนหนึ่งในมิติที่ว่าด้วยผลของคิดที่เรียกว่าการแปลงรูปเป็นส่วนที่แสดงถึงความคิด

สุคนธ์ สินธพานนท์ (2555, น.65-68) ได้ให้ความหมายของความคิดสร้างสรรค์ แบ่งออกเป็น 4 องค์ประกอบด้วย

1. ความคิดคล่องแคล่ว หรือความคล่องในการคิด
2. ความคิดริเริ่ม เป็นลักษณะความคิดที่แปลกใหม่ แตกต่างจากความคิดธรรมดาทั่วไป และไม่เหมือนใคร

3. ความคิดยืดหยุ่น
4. ความละเอียดลออ

ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ (2553, น.187-191) ได้ให้ความหมายของความคิดสร้างสรรค์ไว้ 4 ด้านไว้ดังนี้

1. คิดคล่องแคล่วหรือการคิดเร็ว
2. คิดริเริ่ม เป็นความสามารถในการค้นพบสิ่งแปลกๆใหม่ๆ
3. ความคิดยืดหยุ่น หมายถึง ประเภทหรือแบบของความคิด
4. ความคิดละเอียดลออ เป็นลักษณะของความพยายามในการใช้ความคิด และประสานความคิดต่างๆ เข้าด้วยกันเพื่อให้เกิดความสำเร็จ

นอกจากนี้นักจิตวิทยาและนักการศึกษายังได้กล่าวถึงองค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์ของกิลฟอร์ดและฮอฟเนอร์ (Guilford & Hoepfner, 1971, p.125-143)ไว้หลากหลายโดยระบุว่าความคิดสร้างสรรค์จะต้องมีองค์ประกอบอย่างน้อย 8 องค์ประกอบ คือ

1. ความคิดริเริ่ม
2. ความคิดคล่องตัว
3. ความคิดยืดหยุ่น
4. ความคิดละเอียดลออ
5. ความไวต่อปัญหา
6. ความสามารถในการให้นิยามใหม่
7. ความซุ่มซาบ
8. ความสามารถในการทำนาย

เจเลน และเออร์บัน (Jellen & Urban, 1968, p.141) ได้ระบุองค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์ไว้ดังนี้

1. ความคิดคล่องแคล่ว
2. ความคิดยืดหยุ่น
3. ความคิดริเริ่ม

4. ความคิดละเอียดลออ

5. การกระทำที่แสดงถึงการเสี่ยงอันตราย

6. การผสมให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันเช่นการจัดรวมสิ่งต่างๆให้มีความต่อเนื่อง

องค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์ สามารถอธิบายได้ว่าความคิดสร้างสรรค์มีองค์ประกอบ 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความคิดริเริ่ม 2) ด้านความคิดคล่องแคล่ว 3) ด้านความคิดยืดหยุ่น และ 4) ด้านความคิดละเอียดลออ โดยแต่ละด้านมีรายละเอียดดังนี้ ด้านความคิดริเริ่ม คือความสามารถในการสร้างสิ่งใหม่ที่แปลกแตกต่างไปจากเดิม ด้านความคิดคล่องแคล่ว คือความสามารถในการคิดได้เร็วในเวลาที่กำหนด ด้านความคิดยืดหยุ่น คือความสามารถในการคิดค้นเปลี่ยนแปลงสิ่งต่างๆให้เกิดความหลากหลาย และด้านความคิดละเอียดลออ คือความสามารถในการอธิบายสิ่งต่างๆได้อย่างชัดเจน

แนวทางส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์

ความคิดสร้างสรรค์สามารถส่งเสริมได้ด้วยการสอน การฝึกฝน อบรม การสร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่มีความเหมาะสมต่อการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ได้อย่างอิสระในการเรียนรู้

อารี พันธุ์ณี (2557, น.34) ระบุว่ามาสโลว์ (Maslow) และ โรเจอร์ (Rogers) เป็นผู้ที่มีความสำคัญของแนวคิดนักมนุษยนิยม โดยมีความคิดว่าผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์เป็นผู้ที่รู้จักตนเองตรงตามสภาพที่เป็นจริง เข้าใจตนเอง ยอมรับตนเอง ทั้งเข้าใจในส่วนบกพร่องและส่วนดี รู้ทั้งจุดอ่อนและตระหนักในความสามารถของตนเอง พึ่งตนเอง ริเริ่ม และนำตนเองได้ สามารถพัฒนาศักยภาพของตนได้อย่างเต็มที่มีอิสระเสรีภาพในการคิดตัดสินใจ เลื่อนำสิ่งต่างๆโดยไม่ให้ตนเองและผู้อื่นเดือดร้อน มองเห็นศักดิ์ศรีและคุณค่าของตนเอง และสามารถสร้างสรรค์ตนเองและสังคมให้เกิดประโยชน์สุขการที่บุคคลจะสามารถพัฒนาและไปถึงเป้าหมายดังกล่าวกลุ่มมนุษยนิยมเน้นถึงสถานการณ์ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ว่าต้องประกอบด้วย

1. ภาวะความปลอดภัยทางจิต

1.1 การยอมรับในค่าของคนแต่ละคนเคารพในสิทธิและความคิดเห็น

1.2 มีการตีราคาประเมินหรือเปรียบเทียบความคิดเห็นและผลงานทุกคนทำงานด้วยความสบายใจ

1.3 ความมั่นใจในตนเองมีแนวโน้มที่จะตัดสินใจด้วยตนเองและเต็มใจที่จะรับผิดชอบในความสำเร็จหรือความล้มเหลวของตนได้

2. ภาวะที่มีเสรีภาพในการแสดงออก

2.1 มีจิตใจกว้างที่จะเปิดรับประสบการณ์เต็มใจจะรับรู้ความคิดมีความสนใจต่อเหตุการณ์และความเปลี่ยนแปลงต่างๆที่เกิดขึ้นในโลก

2.2 ปรารถนาที่จะเล่นกับความคิดและสิ่งแปลกๆใหม่ๆ นักมานุษยวิทยามีความเชื่อว่าบุคคลที่รู้จักตนตรงตามสภาพที่เป็นจริงจะสามารถพัฒนาศักยภาพของตนให้เต็มที่ภายใต้ความรู้สึกปลอดภัยทางจิตใจและการมีเสรีภาพในการแสดงออกจะทำให้เกิดผลผลิตสร้างสรรค์ได้

วารภรณ์ รักวิชัย (ม.ป.ป., น.49) ได้เสนอแนะแนวทางในการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์โดยครูต้องมีบทบาทในการส่งเสริมดังต่อไปนี้

1. จัดกิจกรรมหรือบรรยากาศแบบเรียนปนเล่น
2. จัดบรรยากาศให้ห้องเรียนแบบอิสระ สบายๆ เป็นกันเอง
3. ยอมรับการแสดงออกของนักเรียนทุกคนด้วยความสนใจและกระตือรือร้น
4. ไม่กำหนดหรือจำกัดกิจกรรมในห้องเรียน
5. เปิดโอกาสให้เด็กได้ค้นคว้าทดลอง และหาคำตอบเอง
6. ไม่ข่มขู่เด็ก ไม่ว่าจะเป็คำพูดหรือท่าทาง
7. ไม่ควรยึดแบบเรียนที่ตายตัว แนะนำให้เด็กรู้จักแก้ปัญหาหลายๆ วิธี
8. คำถามที่ใช้ในห้องเรียนควรเป็นคำถามแบบเปิดกว้าง
9. สร้างบรรยากาศในความเป็นกันเองระหว่างครูกับนักเรียน นักเรียนกับนักเรียน
10. พยายามสนับสนุนทางด้านความคิดที่กว้างและลึก
11. ให้ความแก่เด็กที่จะคิดค้น พัฒนาความคิดให้กว้างออกไปอีก
12. ปลุกฝังให้เด็กรู้จักคุณค่าของตัวเอง
13. ให้อิสระเสรีภาพในการแสดงออกของเด็ก

เลิศอนันทนพะนะ (2533, น.83-84) ได้กล่าวถึงการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ไว้ว่า เด็กทุกคนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ถ้าได้รับการส่งเสริมที่ถูกต้องและจะสามารถแสดงออกได้อย่างอิสระโดยผ่านกิจกรรมในรูปแบบต่างๆ ที่อยู่รอบตัวของเด็กแต่ละคน ดังนั้น ครู พ่อ แม่ และผู้เกี่ยวข้อง กับเด็กจึงควรเปิดโอกาสให้เด็กได้สำรวจ ทดลอง ค้นคว้าเกี่ยวกับกิจกรรมที่เด็กสนใจ

จากแนวทางการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ที่กล่าวมาแล้วข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมความคิดจะต้องเน้นให้เด็กมีความคิดอิสระ สร้างบรรยากาศที่กระตุ้นหรือเร้าต่อความสนใจให้ผู้เรียนอยากค้นคว้า ทดลอง ได้คิดจินตนาการและแก้ปัญหาอย่างกว้างขวาง ตลอดจนจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการทำงานของนักเรียน จะช่วยให้

ผู้เรียนได้คิดสิ่งแปลกๆ ใหม่ๆ และสามารถพัฒนาศักยภาพทางด้านความคิดสร้างสรรค์ให้เจริญก้าวหน้าตามขีดความสามารถของผู้เรียน

เทคนิคการพัฒนาการคิดสร้างสรรค์ โดยใช้เทคนิค สแกมเปอร์ (SCAMPER)

เทคนิคการสอนสแกมเปอร์ (SCAMPER) เป็นเทคนิคที่พัฒนาขึ้นมาโดยอเล็กซ์ ออสบอร์น (Alex Osborn) เป็นเทคนิคการสอนที่ช่วยเสริมสร้างการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ในการออกแบบพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีความหลากหลายรูปแบบ โดยการสร้างแนวคิดในการตั้งคำถาม เพื่อค้นหาแนวทางในการแก้ไขปัญหา และเพิ่มประสิทธิภาพของงาน โดยเทคนิคการสอน SCAMPER ประกอบไปด้วย 7 เทคนิคย่อย โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. การหาสิ่งใหม่ๆ มาทดแทน (Substitute : S) การแทนที่ หรือหาส่วนใหม่ๆ หรือวิธีการใหม่มาทดแทนผลการคิดเดิม เช่น ใช้กรรมวิธีการผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ ใช้ระบบการทำงานใหม่ๆ ใช้วัสดุใหม่ๆ ใช้พลังงานแบบใหม่ เปลี่ยนส่วนประกอบบางส่วนใหม่

2. การผสม (Combine : C) การผสมสิ่งที่คล้ายๆ หรือใกล้เคียงกันเข้าด้วยกัน แนวคิดเกี่ยวกับการรวมกันของสองส่วนหรือมากกว่าของโอกาสที่เกิดขึ้นจริงของคุณ เพื่อให้ได้ผลการคิดที่แตกต่างกัน สิ่งเหล่านี้จะทำให้เกิดของใหม่ที่ดีกว่าของเดิม

3. ปรับวิธีการใช้ให้ต่าง (Adapt/ use differently : A) คิดว่าส่วนใดของปัญหาผลการคิดที่สามารถปรับเปลี่ยนเพื่อลดจุดอ่อน เพิ่มโอกาสหรือคิดว่าคุณสามารถเปลี่ยนลักษณะได้อย่างไร

4. การปรับเปลี่ยน (Modify : M) การตัดแปลง ปรับปรุง เปลี่ยนแปลง แก้ไขบางส่วนเล็กน้อยๆ จากของเดิม เพื่อให้ได้ผลการคิดที่ดีขึ้น เช่น การปรับเปลี่ยนเสียง การเคลื่อนไหว

5. เปลี่ยนวิธีการใช้/ใช้ในงานแบบอื่นๆ (Put to another use : P) สามารถนำ กระบวนการของคุณไปใช้เพื่อวัตถุประสงค์อื่น เราจะสามารถใช้ประโยชน์จากผลการคิดนั้นให้ต่างออกไปจากของเดิมที่เป็นอยู่

6. การลดส่วนประกอบ/ลดคุณสมบัติ (Eliminate : E) การพัฒนาโดยการตัดส่วนต่างๆ หรือส่วนประกอบ หรือตัดออกบางส่วน หรือการทำงานบางส่วนออกมา

7. การกลับ (Reverse : R) ถ้าส่วนหนึ่งของผลการคิด ทำงานในสิ่งที่ตรงกันข้าม หรือทำในลำดับที่แตกต่างกัน หรือในการออกแบบ กลับหน้าเป็นหลัง กลับซ้ายเป็นขวา กลับดำเป็นขาว จากบวกเป็นลบ หรือทำให้เกิดผลตรงกันข้าม สลับบทบาท เปลี่ยนสถานที่ เปลี่ยนชั่วโมง จากที่เคยมีอยู่หรือเป็นอยู่จะช่วยให้เกิดสิ่งใหม่ที่ดีกว่าเดิมขึ้นได้

ทวิศักดิ์ จินดานุรักษ์ (2558, น.105 – 110) ได้กล่าวไว้ว่า เทคนิค SCAMPER เป็นเทคนิคที่จะช่วยทำให้เกิดการคิดสร้างสรรค์โดยนำตัวอย่างของการคิด 7 แบบมาใช้เป็นหลักในการคิด ตัวอย่างทั้ง 7 ตัว มีความหมาย ดังนี้

1. S. = Substitute ทดแทน
2. C. = Combine รวมกัน ผสมกัน
3. A. = Adapt ปรับ
4. M. = Minify, Magnify, Modify ทำให้เล็ก.ใหญ่.ปรับโฉมใหม่
5. P. = Put to other uses ใช้อย่างอื่น
6. E. = Eliminate กำจัดออกไป
7. R. = Reverse, Rearrange กลับทิศ จัดใหม่

วิธีการใช้เครื่องมือหรือเทคนิคนี้ใช้ได้ง่าย โดยเริ่มจากการใช้พิจารณาเรื่องที่ต้องการพัฒนาหรือปรับปรุง หรือเรื่องที่กำลังมีปัญหาอยู่ เช่น ผลิตภัณฑ์หรือบริการที่มีอยู่ หรือการพัฒนาองค์กรไปสู่ออนาคต ตัวอย่างแนวคิดและตัวอย่างคำถาม ดังต่อไปนี้

1. การหาสิ่งใหม่ๆมาทดแทน (Substitute : S) ทดแทน มีอะไรที่สามารถนำมาใช้ทดแทนสิ่งเดิมได้บ้าง เช่น การใช้หวายหรือไม้ไผ่เข้ามาสานเป็นตะกร้าสาน สามารถใช้พลาสติกทดแทนได้นำมาใช้เป็นวัสดุสำหรับสานหรือใช้ขึ้นรูปเป็นตะกร้าพลาสติกแทนได้ ตัวอย่างคำถาม 1) จะใช้อะไรมาแทนวัสดุที่ใช้ทำผลิตภัณฑ์เดิมได้ 2) ของเดิมมีปัญหาอะไร สามารถใช้อะไรมาแทนในบางส่วนแล้วทำให้ของเดิมดีขึ้นได้

2. การผสม (Combine : C) รวมกัน ผสมกัน เช่น โทรศัพท์มือถือ เป็นการรวมหลายอย่างเข้าด้วยกัน โดยรวมกล้องถ่ายรูป โทรศัพท์ เครื่องเสียง ตัวอย่างคำถาม 1) อะไรที่สามารถรวมหรือผสมเพื่อใช้กับผลิตภัณฑ์นี้ดีขึ้นได้ 2) จะเกิดอะไรขึ้นถ้าคุณใช้ผลิตภัณฑ์นี้กับสิ่งอื่น สร้างอะไรใหม่ได้บ้าง 3) วิธีการใดที่สามารถรวมทรัพยากรเข้าไปได้อย่างทำทนาย และสร้างแนวทางใหม่ให้กับผลิตภัณฑ์นี้

3. ปรับวิธีการใช้ให้ต่าง (Adapt/ use differently : A) ปรับ เช่น ยาสลบไนพร เมื่อก่อนการใช้ต้องนำสลบไนพรแต่ละชนิดที่เป็นวัตถุดิบมาผสมตามสัดส่วน การใช้ลำบากมาก ต่อมามีการปรับนำส่วนผสมมาใส่เป็นแคปซูลทำให้การใช้ทำได้สะดวกมากขึ้น ตัวอย่างคำถาม 1) มีอะไรอีกที่ทำให้สินค้าดีขึ้นกว่าเดิมได้ 2) วิธีใดที่คุณสามารถแก้ไขหรือปรับปรุงผลิตภัณฑ์นี้ให้ใช้กับวัตถุประสงค์อื่นได้อีก 3) ใครหรืออะไรที่สามารถปรับปรุงผลิตภัณฑ์นี้ได้ 4) ผลิตภัณฑ์หรือความคิดอะไรที่คุณสามารถใช้เป็นแรงบันดาลใจ

4. การปรับเปลี่ยน (Modify : M) ทำให้เล็ก ใหญ่ ปรับโฉมใหม่ เช่น ต้นไม้บอนไซ ทำให้มีขนาดเล็กสวยงาม การปรับโฉมใหม่ของรถยนต์ ได้โมเดลใหม่ วิธีการสอนแบบสืบสวน สอบสวนปรับจาก 5 E เป็น 7 E ตัวอย่างคำถาม 1) วิธีใดที่สามารถเปลี่ยนรูปร่าง ลักษณะหรือความรู้สึกให้กับผลิตภัณฑ์ได้ 2) อะไรที่สามารถเพิ่มขนาดหรือลดขนาดแล้วปรับเปลี่ยนผลิตภัณฑ์ได้ 3) สิ่งใดที่สามารถเน้นหรือทำเป็นจุดเด่นเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้มากขึ้น

5. เปลี่ยนวิธีการใช้/ใช้ในงานแบบอื่น (Put to another use : P) ใช้ใช้อื่น เช่น ใช้กะลามะพร้าวมาทำเครื่องใช้ในครัวทำโคมไฟ ตัวอย่างคำถาม 1) คุณสามารถใช้ผลิตภัณฑ์นี้อื่นหรือในอุตสาหกรรมอื่นได้หรือไม่ 2) ใครสามารถใช้ผลิตภัณฑ์นี้ได้บ้าง 3) คุณสามารถนำของเสียจากผลิตภัณฑ์นี้กลับมาใช้ใหม่เพื่อสร้างสิ่งใหม่อะไรได้บ้าง

6. การลดส่วนประกอบ/ลดคุณสมบัติ (Eliminate : E) กำจัดออกไป เช่น เม้าส์ที่ใช้กับเครื่องคอมพิวเตอร์เมื่อก่อนมีสายต่อเข้ากับเครื่องทำให้ไม่สะดวกในการใช้งาน ได้ปรับใหม่เป็นเม้าส์ไร้สายที่สะดวกขึ้น ตัวอย่างคำถาม 1) วิธีใดสามารถลดความซับซ้อนของผลิตภัณฑ์นี้ได้ 2) มีองค์ประกอบหรือกฎเกณฑ์อะไรที่สามารถตัดออกได้ 3) จะเกิดอะไรขึ้นถ้าเอาส่วนของผลิตภัณฑ์นี้ออกไป

7. การกลับ (Reverse : R) กลับทิศ จัดใหม่ เช่น การใช้บันไดเลื่อนในตอนเช้ากับตอนเย็น หรือการเปิดช่องทางพิเศษให้รถหนาแน่นในแต่ละช่วงเวลาต่างกัน “ห้องเรียนกลับด้าน” หรือ “Flipped Classroom” ให้นักเรียนศึกษาเนื้อหาที่บ้านแล้วมาทำการบ้านที่โรงเรียน ตัวอย่างคำถาม 1) จะเกิดอะไรขึ้นถ้าย้อนกลับกระบวนการนี้ หรือปรับลำดับขั้นตอนให้แตกต่างไป 2) ถ้าพยายามที่จะทำตรงข้ามกับแบบเดิม สิ่งที่ต้องพยายามทำเดี๋ยวนี้คืออะไร 3) องค์ประกอบอะไรที่สามารถใช้แทนการเปลี่ยนลำดับของผลิตภัณฑ์นี้ได้ 4) บทบาทที่สามารถย้อนกลับหรือสลับเปลี่ยนกันคืออะไร

ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ (2553, น.280) ได้กล่าวไว้ว่า เทคนิควิธีการสอนแบบ SCAMPER เพื่อทักษะการคิดสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นเทคนิคที่พัฒนา โดย Bob Eberle เป็นเทคนิคในการหาคำตอบ เพื่อค้นพบความคิดใหม่ (New Ideas) ผลิตภัณฑ์ใหม่ (New Products) หรือ บริการใหม่ (New Services) ความคิดสร้างสรรค์ที่แท้จริง ประกอบด้วย การเห็นสิ่งที่ทุกคนมองเห็นการคิด สิ่งที่คุณไม่เคยคิด และการทำสิ่งที่คนอื่นไม่กล้าทำ SCAMPER เป็นคำย่อเพื่อใช้ในการตั้งคำถาม เพื่อสร้างความคิดใหม่ที่แตกต่างในปัญหาที่เผชิญอยู่

สมศักดิ์ สินธุระเวชญ์ (2541, น.82) ได้กล่าวไว้ว่า เทคนิควิธีการสอนแบบ SCAMPER เป็นเทคนิคที่ช่วยให้ผู้เรียนที่คิดไม่ออก หรือชอบยึดติดกับแนวคิดเก่าๆ ให้มีการคิดที่จะช่วยให้เกิดความคิดหลากหลายกล้าที่จะปรับปรุงการคิดเพื่อให้ได้สิ่งที่แปลกใหม่ โดยอักษรแต่ละตัวมีความหมายดังนี้

1. การหาสิ่งใหม่ๆ มาทดแทน (Substitute : S) จะใช้อะไรแทนได้บ้างหรือจะเอาอะไรมาแทน
2. การผสม (Combine : C) สามารถนำมารวมกันหรือผสมกันได้หรือไม่
3. ปรับวิธีการใช้ให้ต่าง (Adapt/ use differently : A) สามารถนำมาดัดแปลง ปรับปรุงได้หรือไม่
4. การปรับเปลี่ยน (Modify : M) สามารถนำมาเปลี่ยนแปลงได้หรือไม่
5. เปลี่ยนวิธีการใช้/ใช้ในงานแบบอื่นๆ (Put to another use : P) สามารถนำมาใช้ประโยชน์อย่างอื่นได้หรือไม่
6. การลดส่วนประกอบ/ลดคุณสมบัติ (Eliminate : E) สามารถนำมาตัดออกไปได้หรือไม่
7. การกลับ (Reverse : R) สามารถนำมาจัดการใหม่ได้หรือไม่

จากข้อความข้างต้น สามารถนำเทคนิค SCAMPER ไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการคิดสร้างสรรค์ โดยเป็นการขยายความคิดในมุมมองด้านต่างๆ ทำให้เกิดแนวคิดที่หลากหลายมิติเพิ่มขึ้นใน 7 ด้าน ส่งเสริมด้านการคิดในการนำมาพัฒนาผลงานให้มีความหลากหลายและเกิดความแปลกใหม่ มากยิ่งขึ้น

รูปแบบการเรียนการสอนกระบวนการคิดสร้างสรรค์หรือ “Synectics Instructional Model”

รูปแบบการเรียนการสอนกระบวนการคิดสร้างสรรค์หรือ “Synectics Instructional Model” นี้ เป็นรูปแบบที่จอยส์และวิต (Joyce and Weil) (ทิสนา แซมมณี, 2542) พัฒนาขึ้นจากแนวคิดของ กอร์ดอน (Gordon, 1961) ที่กล่าวว่า โดยทั่วไปบุคคลมักยึดติดกับการแก้ปัญหาแบบเดิมๆ ที่ตนเคยทำแล้วประสบความสำเร็จ แล้วปิดกั้นความคิดของผู้อื่น ทำให้ตนเองมีความคิดที่คับแคบไม่มีความคิดสร้างสรรค์ ไม่สามารถสร้างสิ่งแปลกใหม่ออกมาได้ เพราะบุคคลที่สามารถสร้างสรรค์สิ่งต่างๆ ออกมาได้ นั้น เป็นเพราะเขาคิดแตกต่างจากเดิม ลองแก้ปัญหาด้วยวิธีใหม่ๆ ที่ไม่เคยคิดมาก่อน และเปิดโอกาสให้ผู้ที่มีประสบการณ์มาช่วยหาวิธีการแก้ปัญหา ซึ่งจะได้มุมมองที่หลากหลายจนสามารถค้นหาวิธีที่ดีที่สุดได้ ดังนั้นกอร์ดอนจึงได้เสนอให้ผู้เรียนมีโอกาสคิดแก้ปัญหาด้วยแนวความคิดที่แปลกใหม่ไม่เหมือนเดิม แต่ให้ผู้เรียนใช้ฐานความคิดเดิมในสถานะที่ตนเป็นบุคคลอื่นหรือสถานการณ์อื่นๆ ซึ่งจะเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความคิดใหม่ๆ กอร์ดอนได้เสนอวิธีการสอนแบบการคิดเปรียบเทียบในเชิงอุปมาอุปไมย ซึ่งมีด้วยกัน 3 แบบ คือ การเปรียบเทียบแบบตรง (Direct analogy) การเปรียบเทียบบุคคลกับสิ่งของ (Personal analogy) และการเปรียบเทียบคู่คำขัดแย้ง (Compressed analogy) วิธีดังกล่าวสามารถใช้เรียนรู้เกี่ยวกับการเขียนและการพูดอย่างสร้างสรรค์ รวมถึงรูปแบบการสอนแบบ Synectic ที่สามารถพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในงานศิลป์ได้เป็นอย่างดี กอร์ดอน (Gordon, 1961) ได้เสนอแนวคิดที่ทำทลายความเชื่อเดิมเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์ไว้ดังนี้

1. ความคิดสร้างสรรค์มีความสำคัญมากในกิจกรรมทั้งหลายในชีวิตประจำวันของคนเราเมื่อก้าวถึงความคิดสร้างสรรค์คนส่วนใหญ่มักเชื่อมโยงความคิดสร้างสรรค์กับการสร้างงานด้านศิลปะหรือดนตรีอันยิ่งใหญ่หรืองานประดิษฐ์สิ่งใหม่ๆ แต่ กอร์ดอน (Gordon, 1961) ยืนยันว่าความคิดสร้างสรรค์เป็นส่วนหนึ่งของงานในชีวิตประจำวันและการใช้ชีวิตส่วนตัวของเราทุกคนรูปแบบการสอนของ Gordon จึงใช้เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแก้ปัญหาช่วยให้สามารถแสดงออกอย่างสร้างสรรค์เข้าใจผู้อื่นมากขึ้นส่งผลให้ความสัมพันธ์ในสังคมดีขึ้นด้วย

2. กระบวนการคิดสร้างสรรค์ไม่ใช่สิ่งลึกลับเราสามารถอธิบายได้เราสามารถฝึกฝนให้บุคคลมีระดับความคิดสร้างสรรค์เพิ่มขึ้นได้ซึ่งแต่เดิมนั้นเชื่อว่าความคิดสร้างสรรค์เป็นเรื่องลึกลับต้องมีมาแต่กำเนิดเป็นความสามารถเฉพาะตัวของบุคคลและอาจถูกทำลายได้ถ้ากระบวนการนี้ถูกเก็บกดไว้ลึกเกินไป แต่ กอร์ดอน (Gordon, 1961) กับเชื่อว่าถ้าบุคคลเข้าใจพื้นฐานของกระบวนการคิดสร้างสรรค์เขาก็สามารถเรียนรู้และนำความเข้าใจนั้นไปเพิ่มพูนระดับความคิดสร้างสรรค์ของเขาสำหรับใช้ในการดำเนินชีวิตและการงานไม่ว่าจะใช้เป็นส่วนตัวหรือเป็นกลุ่ม กอร์ดอน (Gordon, 1961) ให้ความเห็นว่าความคิดสร้างสรรค์สามารถเพิ่มพูนได้โดยการวิเคราะห์ด้วยจิตสำนึกซึ่งจะช่วยให้บุคคลเข้าใจและสร้างกระบวนการฝึกฝนความคิดสร้างสรรค์ของเขาขึ้นมาใช้ได้ไม่ว่าจะเป็นโรงเรียนหรือที่ต่างๆ

3. ความคิดสร้างสรรค์ที่เกิดขึ้นในทุกสาขาวิชาจะมีลักษณะคล้ายคลึงกันไม่ว่าจะเป็นศิลปะวิทยาศาสตร์หรือวิศวกรรมศาสตร์เพราะจะใช้กระบวนการทางสติปัญญาเข้ามาเกี่ยวข้องในการคิดสร้างสรรค์เหมือนกันซึ่งแนวคิดนี้จะตรงข้ามกับแนวคิดทั่วไปกล่าวคือหลายๆ คนยังคิดว่าความคิดสร้างสรรค์ยังจำกัดอยู่เฉพาะด้านศิลปะเท่านั้นส่วนงานด้านวิศวกรรมศาสตร์และวิทยาศาสตร์นั้นโดยทั่วไปมักเรียกว่างานประดิษฐ์

4. ความคิดสร้างสรรค์ของแต่ละบุคคลหรือการคิดสร้างสรรค์ของกลุ่มบุคคลจะมีลักษณะคล้ายคลึงกันมากซึ่งต่างจากแนวคิดเดิมที่ว่าความคิดสร้างสรรค์เป็นสิ่งเฉพาะตัวแบ่งปันกันไม่ได้

จากรูปแบบการสอนแบบซินเนติกส์ (Synectics) มุ่งพัฒนาส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน ช่วยให้ผู้เรียนเกิดแนวคิดที่แปลกใหม่ แตกต่างไปจากความคิดเดิม ผลที่ผู้เรียนจะได้รับจากการเรียน การสอน ตามรูปแบบนี้ ผู้เรียนจะเกิดความคิดใหม่ๆ และสามารถนำความคิดใหม่นั้นไปใช้ในงานของตนได้ ทำให้งานของตนมีความแปลกใหม่ น่าสนใจมากขึ้น นอกจากนี้ผู้เรียนอาจจะเกิดความตระหนักและเห็นคุณค่าของการคิด และยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นอีกด้วย

การวัดความคิดสร้างสรรค์

ความคิดสร้างสรรค์ถึงแม้ว่าจะมีคุณลักษณะที่เป็นนามธรรมแต่นักวิชาการในสาขานี้พยายามแสวงหาแนวทางที่จะวัดคุณลักษณะดังกล่าวนี้ให้ได้เช่นเดียวกับการวัดนามธรรมลักษณะอื่นๆของมนุษย์เช่นสติปัญญาฯลฯ โดยเหตุผลที่ความคิดสร้างสรรค์เป็นนามธรรมจึงมีวิธีการวัดที่แตกต่างกันหลายวิธีแต่ละวิธีมีข้อจำกัดข้อดีข้อเสียแตกต่างกันไปอาจกล่าวได้โดยสรุปได้ว่าเท่าที่นิยมกันในปัจจุบันการวัดความคิดสร้างสรรค์สามารถทำได้ 3 วิธีคือการสังเกตพฤติกรรมการวัดโดยใช้แบบทดสอบและการตรวจคุณภาพของผลงานแต่ละวิธีมีแนวปฏิบัติโดยสังเขปดังนี้

กระทรวงศึกษาธิการ (2551, น.95) ได้อธิบายการวัดและการประเมินผลไว้เป็นข้อๆดังต่อไปนี้

1. การสังเกตพฤติกรรมผู้เรียนเพื่อประเมินความก้าวหน้าทางความคิดสร้างสรรค์กระทำได้
2 ลักษณะกล่าวคือเป็นแบบทางการและไม่เป็นทางการอาจใช้แบบสอบถามแบบมาตรวัดประเมินค่าการสัมภาษณ์หรือสอบถามความคิดเห็นจากครูการสังเกตพฤติกรรมผู้เรียนทั้ง 2 ลักษณะสังเกตได้จากความกระตือรือร้นในการร่วมกิจกรรมแต่ละกิจกรรมและพฤติกรรมที่ปรากฏเช่นมีความมั่นใจในการแสดงออกเช่นกล้าพูดกล้าซักถามมีความพยายามในการคิดแก้ปัญหาความอดทนตลอดจนการเอาใจใส่ต่อการปฏิบัติกิจกรรมยอมรับในสิ่งแปลกๆใหม่ๆ พูดแสดงความคิดอย่างรวดเร็วสามารถปรับตัวได้ดีในบรรยากาศที่อิสระ เป็นต้น

2. การวัดโดยใช้แบบทดสอบการวัดด้วยวิธีนี้เริ่มต้นจากการสร้างแบบทดสอบขึ้นก่อน โดยทั่วไปแบบทดสอบจะมีลักษณะเป็นการกำหนดสถานการณ์ที่แปลกหรือไม่ใช่สถานการณ์ตามปกติแล้วให้ผู้เรียนใช้ความคิดตามอิสระตอบจากสถานการณ์นั้น

3. การตรวจคุณภาพของผลงานการวัดความคิดสร้างสรรค์โดยการพิจารณาคุณค่าของผลงานนี้จัดว่าเป็นการวัดระดับลึกกว่าการใช้แบบทดสอบการวัดโดยวิธีนี้โดยให้ผู้รู้เป็นผู้ตรวจคุณภาพของผลงานซึ่งผลงานอาจหมายถึงงานในลักษณะต่างๆ ที่ครุมอบหมายให้ทำเช่นการแต่งกลอนการวาดภาพการประดิษฐ์ชุดการแสดง

แนวคิดในการประเมินผลงานความคิดสร้างสรรค์ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันมากจะสอดคล้องกับคำอธิบายความหมายของความคิดสร้างสรรค์กล่าวคือเป็นความคิดที่แปลกใหม่การแก้ปัญหาความมีคุณค่าเป็นประโยชน์เช่นความแปลกใหม่ในแง่ของความคิด เป็นต้นคิดใหม่ในลักษณะที่มีการเปลี่ยนแปลงแตกต่างจากที่มีอยู่เดิมได้แก่ทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์โดยการประเมินผลงานของ เบสส์เมอร์และเทรฟฟิงเกอร์ (Bessemer and Treffinger) เสนอกรอบแนวคิดและรูปแบบที่เป็นเมทริกต์การวิเคราะห์ความคิดสร้างสรรค์จากผลงานเป็นเกณฑ์ 3 มิติ คือ

1. มิติตความแปลกใหม่ หรือนวภาพ ซึ่งพิจารณาจากกระบวนการคิดใหม่ กลวิธีใหม่ มโนทัศน์ใหม่ และการมีอิทธิพลต่อการพัฒนาผลงานต่อไปในอนาคต

2. มิติด้านการแก้ปัญหา พิจารณาจากระดับการแก้ปัญหาว่าทำได้เพียงพอหรือไม่ สมเหตุสมผลตามวิธีการของศาสตร์นั้นหรือไม่ สามารถใช้ประโยชน์ได้และมีคุณค่าในแง่ต่างๆ ได้มากน้อยเพียงใด

3. มิติด้านความละเอียดและการสังเคราะห์ เป็นการพิจารณาจากระดับความชำนาญในการใช้ฝีมือในงานที่มีความละเอียดและซับซ้อน ซึ่งทำให้งานที่ออกมาดูประณีต อ่อนโยน ดึงดูดความสนใจและมีความสมบูรณ์ที่สุด

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยประเมินความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ของผู้เรียนโดยสร้างเครื่องมือคือแบบประเมินความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์เพื่อประเมินผลงานการแต่งเพลงพื้นบ้าน ภาคกลางและการคิดทำรำประกอบเพลงของผู้เรียน โดยผู้วิจัยได้สร้างเกณฑ์ในการพิจารณาให้คะแนน 5 ระดับคือดีมากดีปานกลางพอใช้ และควรปรับปรุง

ทฤษฎีการเรียนรู้

ความคิดสร้างสรรค์ถือได้ว่าเป็นคุณลักษณะทางความคิดอย่างหนึ่งที่มีความสำคัญต่อพัฒนาการในด้านการคิดของเด็ก ทำให้เด็กเกิดจินตนาการทั้งนี้ยังช่วยให้เกิดความสามารถในการสร้างสรรค์ชิ้นงานหรือผลงานได้อย่างอิสระหากได้รับการส่งเสริมและพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กก็จะสามารถพัฒนาคิดค้นสิ่งประดิษฐ์ สิ่งแปลกใหม่ได้อย่างต่อเนื่อง ฉะนั้นการสอนโดยส่งเสริมให้เด็กมีความคิดสร้างสรรค์ ฝึกฝนเรียนรู้ด้วยตนเองอยู่เสมอ จะเป็นการช่วยกระตุ้นให้เด็กได้ใช้ความคิดของตนเองส่งผลให้เด็กมีทักษะกระบวนการคิดและยังช่วยพัฒนาคุณภาพของเด็กมากยิ่งขึ้น จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีนักปรัชญานักจิตวิทยาและบุคคลอื่น ๆ ได้ให้นิยามความหมายของทฤษฎีที่เกี่ยวกับความคิด และความคิดสร้างสรรค์ไว้ดังต่อไปนี้

ทฤษฎีเกี่ยวกับองค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์ /ทฤษฎีโครงสร้างทางสติปัญญาของ กิลฟอร์ด

ทฤษฎีโครงสร้างทางสติปัญญาของกิลฟอร์ด (Guilford's Structure of Intellect Model) กิลฟอร์ด (Guilford, 1967) เป็นนักจิตวิทยาซึ่งมีความเชื่อว่า ความสามารถทางสมอง สามารถปรากฏได้จากการปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในลักษณะของความสามารถด้านต่างๆ ที่เรียกว่า องค์ประกอบ และสามารถตรวจสอบความสามารถนี้ด้วยแบบวัดความคิดสร้างสรรค์ที่เป็นมาตรฐาน กิลฟอร์ด ได้เสนอโครงสร้างทางสติปัญญา โดยอธิบายว่าความสามารถทางสมองของ

มนุษย์ประกอบด้วย สามมิติ (Three Dimensional Model) ได้แก่ มิติด้านเนื้อหา (Contents) มิติด้านปฏิบัติการ (Operations) และมิติด้านผลผลิต (Products) ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

มิติที่ 1 ด้านเนื้อหา (Contents) หมายถึง สิ่งของหรือข้อมูลต่างๆ ที่สามารถรับรู้ได้ และใช้เป็นสื่อที่สามารถก่อให้เกิดความคิด มิติด้านเนื้อหาแบ่งออกเป็น 5 ชนิด ดังนี้

1. เนื้อหาที่เป็นรูปภาพ (Figural content) ได้แก่ สิ่งของที่เป็นรูปธรรม ซึ่งสามารถรับรู้ได้จากการมอง การสัมผัส

2. เนื้อหาที่เป็นเสียง (Auditory) ได้แก่ เป็นลักษณะที่เป็นนามธรรมไม่สามารถจับต้องได้ แต่สื่อความหมายได้

3. เนื้อหาที่เป็นสัญลักษณ์ (Symbolic content) ได้แก่ ตัวเลข ตัวอักษร และสัญลักษณ์ที่สร้างขึ้น เช่น พยัญชนะ ระบบจำนวน

4. เนื้อหาที่เป็นภาษา (Semantic content) ได้แก่ สิ่งที่อยู่ในรูปของภาษาที่มีความหมายหรือความคิดที่เข้าใจกันโดยทั่วไป

5. เนื้อหาที่เป็นพฤติกรรม (Behavior content) ได้แก่ สิ่งที่ไม่ใช่ถ้อยคำ แต่เป็นการแสดงออกของมนุษย์ เจตคติ ความต้องการ รวมถึงปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล บางครั้งเรียกว่าสติปัญญาทางสังคม (Social intelligence)

มิติที่ 2 ด้านปฏิบัติการ (Operations) หมายถึง กระบวนการคิดต่างๆ ที่สร้างขึ้นมา ซึ่งประกอบด้วยความสามารถ 5 ชนิด ดังนี้

1. การรับรู้และการเข้าใจ (Cognition) เป็นความสามารถทางสติปัญญาของ มนุษย์ในการรับรู้และทำความเข้าใจ

2. การจำ (Memory) เป็นความสามารถทางสติปัญญาของมนุษย์ในการสะสมเรื่องราว หรือข่าวสาร และสามารถระลึกได้เมื่อเวลาผ่านไป

3. การคิดแบบอนกนัย (Divergent thinking) เป็นความสามารถในการตอบสนอง ต่อสิ่งเร้า และแสดงออกในหลายๆ แบบ หลายวิธี

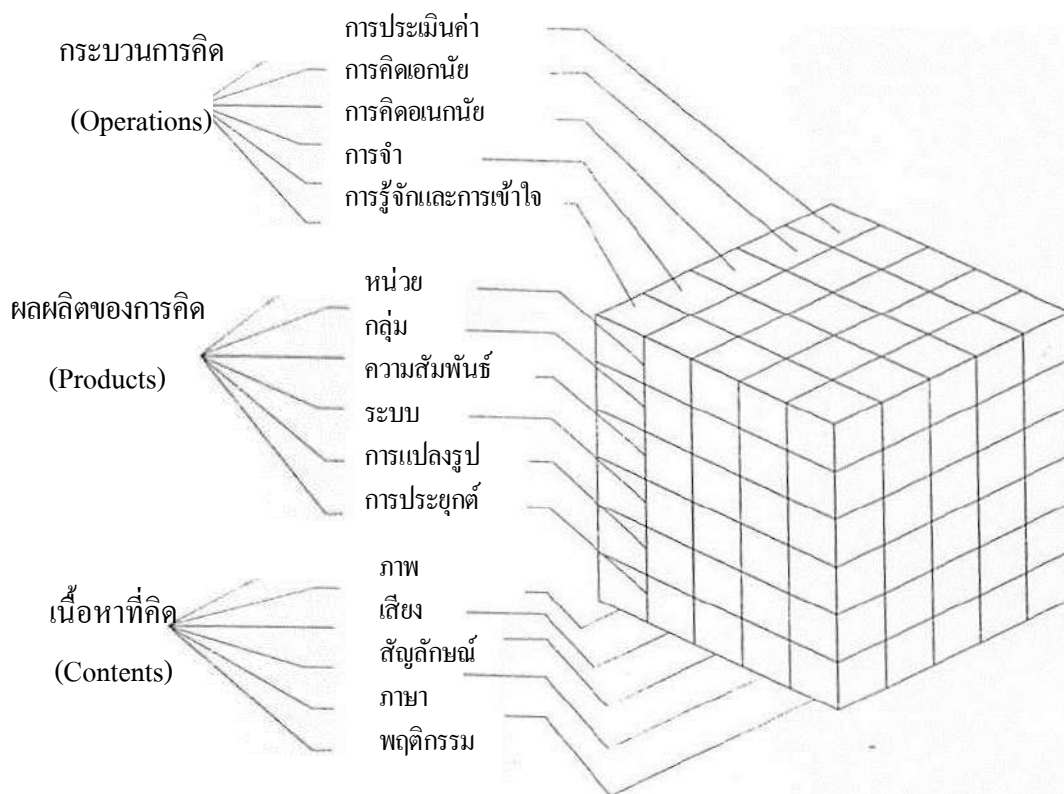
4. การคิดแบบเอกนัย (Convergent thinking) เป็นความสามารถในการสรุป ข้อมูลที่ดีที่สุด และถูกต้องที่สุดจากข้อมูลหลากหลายที่มีอยู่

5. การประเมินค่า (Evaluation) เป็นความสามารถทางสติปัญญาในการตัดสินสิ่งที่รับรู้ จำได้ หรือกระบวนการคิดว่ามีคุณค่าความถูกต้องเหมาะสมหรือมีความเพียงพอหรือไม่อย่างไร

มิติที่ 3 ด้านผลผลิต (Products) หมายถึง ความสามารถที่เกิดขึ้นจากการผสมผสาน มิติด้านเนื้อหาและด้านปฏิบัติการเข้าด้วยกันเป็นผลผลิต กล่าวคือเมื่อสมองรับรู้วัตถุ/ข้อมูล บุคคล จะเกิดการคิดในรูปแบบต่างๆ กันซึ่งสามารถให้ผลแตกต่างกัน 6 ชนิด ดังนี้

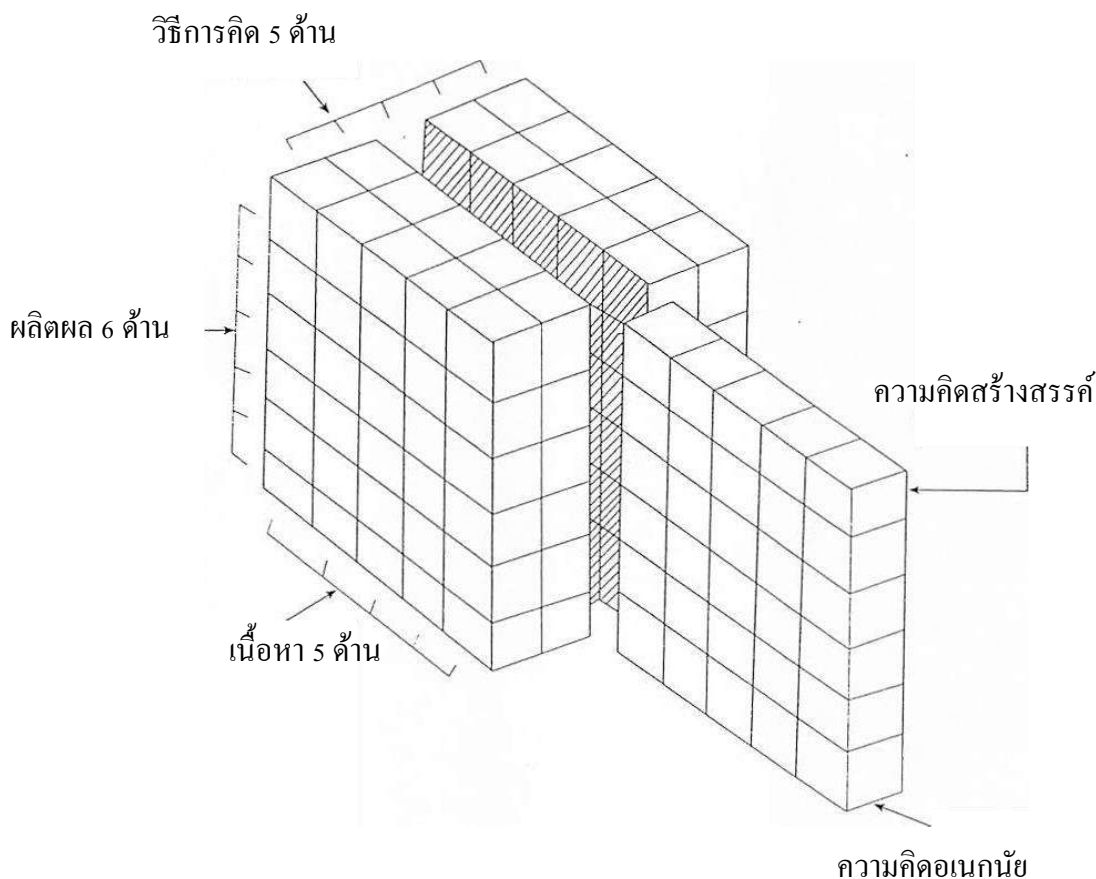
1. หน่วย (Units) เป็นสิ่งที่มีคุณสมบัติเฉพาะตัว และมีความแตกต่างจากสิ่งอื่น
2. จำพวก (Classes) เป็นกลุ่มของสิ่งต่างๆ ซึ่งมีคุณสมบัติบางประการร่วมกัน
3. ความสัมพันธ์ (Relations) เป็นการเชื่อมโยง 2 สิ่งเข้าด้วยกัน เช่น เชื่อมโยงคำเชื่อมโยงความหมาย
4. ระบบ (System) เป็นแบบแผนหรือรูปแบบจากการเชื่อมโยงสิ่งหลายๆ สิ่งเข้าด้วยกัน
5. การปรับเปลี่ยน (Transformation) เป็นการเปลี่ยนแปลงการหมุนกลับ การขยายความข้อมูลจากสภาพหนึ่งไปยังอีกสภาพหนึ่ง
6. การประยุกต์ (Implication) เป็นผลการคิดที่คาดหวังหรือการทำนายจากข้อมูลที่กำหนดให้

โครงสร้างทางสติปัญญาตามทฤษฎีของกิลฟอร์ดนี้ประกอบด้วยหน่วยจุลภาคจากทั้ง 3 มิติเท่ากับ $5 \times 5 \times 6$ คือ 150 หน่วย แต่ละหน่วยจะประกอบด้วยเนื้อหา-ปฏิบัติการ-ผลผลิต (Contents - Operations - Products) ซึ่งสามารถจำลองด้วยภาพ ดังนี้

ภาพที่ 9 โครงสร้างทางสติปัญญาตามทฤษฎีของกิลฟอร์ด
(Guilford, 1967)

จากโครงสร้างทางสติปัญญาข้างต้น กิลฟอร์ดได้ศึกษาเรื่องความคิดสร้างสรรค์ (Creative thinking) ความมีเหตุผล (Reasoning) และการแก้ปัญหา (Problem solving) โดยใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบ เขาพบว่า ความคิดสร้างสรรค์คือการคิดหลายแบบหลายทาง ซึ่งสามารถใช้แก้ปัญหาอันนำไปสู่การคิดประดิษฐ์สิ่งแปลกๆ ใหม่ๆ ได้ด้วย (Guilford, 1967) ดังนั้น กิลฟอร์ด จึงอธิบายความคิดสร้างสรรค์ โดยเทียบกับโครงสร้างทางสติปัญญาด้วยกระบวนการทางโครงสร้างออกมาศึกษา เฉพาะส่วนที่เป็นด้านปฏิบัติการหรือกระบวนการคิด (Operations) และด้านการคิดแบบอเนกนัย โดยใช้มิติทางด้านเนื้อหาและผลผลิตตามโครงสร้างคงเดิม ทำให้ได้หน่วยจุลภาคที่แทนความสามารถ ด้านความคิดสร้างสรรค์อยู่ที่ $1 \times 5 \times 6$ ดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 10 สมรรถภาพสมองด้านความคิดสร้างสรรค์ของกิลฟอร์ด

(Guilford, 1967)

นอกจากนี้ กิลฟอร์ด (Guilford, 1967) ยังได้อธิบายถึงรูปแบบการคิดแก้ปัญหาโดยทั่วไปว่าเป็นกระบวนการของความสามารถทางสมองด้านการจำ (Memory) การรู้และความเข้าใจ (Cognition) การคิดแบบอเนกนัย (Divergent thinking) การคิดแบบเอกนัย (Convergent thinking) และการประเมินค่า (Evaluation) ความสามารถทั้ง 5 ด้านนี้ เมื่อบุคคลประสบปัญหาหามีความสามารถทั้ง 5 ด้านนี้ จะประสานกันเริ่มทำความรู้จักกับสิ่งต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับซึ่งเป็นโครงสร้างของปัญหา เพื่อหาสาเหตุของปัญหา แล้วปรับรูปแบบให้เข้ากับความรู้ที่ตนมีอยู่ในส่วนของความจำ แล้วจึงประเมินกลั่นกรองเพื่อแยกแยะข้อมูลที่มีกับประสบการณ์ความรู้ของตนเอง หลังจากนั้นจะมีกระบวนการการประเมินเพื่อคัดแยกสิ่งที่เกี่ยวข้องและไม่เกี่ยวข้องออกไป จนสามารถหาแนวทางการแก้ปัญหาได้ ซึ่งปัญหาหนึ่งๆ อาจมีทางออกหลายทางโดยทุกกระบวนการแก้ปัญหานั้น อาจจะใช้การคิดทั้งแบบเอกนัยและอเนกนัยสลับกันตามลักษณะของปัญหา ว่าต้องการคำตอบแบบใด (ทีศนา เขมมณี และคณะ, 2540, น.19 – 22)

ทฤษฎีกระบวนการคิดสร้างสรรค์ของทอร์เรนซ์

ทอร์เรนซ์ (Torrance, 1962 อ้างถึงใน สมพร หลิมเจริญ, 2552, น. 21 – 22) นักจิตวิทยาชาวอเมริกันเป็นผู้ศึกษาด้านควา้ด้านความคิดสร้างสรรค์โดยพัฒนาแนวคิดทฤษฎีซึ่งสามารถจำแนกกระบวนการของความคิดสร้างสรรค์ ได้เป็น 5 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. การค้นหาข้อเท็จจริง (Fact-finding) เริ่มจากความรู้สึกกังวลใจมีความสับสนวุ่นวาย (Mess) แต่ไม่สามารถบอกได้ว่าเป็นอะไร การค้นพบปัญหา (Problem-finding) เมื่อใช้ความคิดพิจารณาจนเกิด ความเข้าใจจนพบปัญหาที่เกิดขึ้นว่าเกิดมาจากสาเหตุใด
2. การค้นพบแนวคิด (Idea-finding) คิดและตั้งสมมติฐานทดลองจนเก็บรวบรวมข้อมูลต่างๆ เพื่อทำการทดสอบแนวคิด
3. การค้นพบคำตอบ (Solution-finding) หลังจากทดสอบแนวคิดก็จะได้คำตอบ
4. การยอมรับผลที่ได้จากการค้นพบ (Acceptance-finding) ยอมรับข้อค้นพบที่เป็นคำตอบและพัฒนาแนวคิดต่อไปว่าสิ่งที่ค้นพบจะนำไปสู่การเกิดแนวคิดและเกิดการค้นพบใหม่ต่อไป หรือที่เรียกว่า “New Challenges”

นิยามและกระบวนการคิดสร้างสรรค์ ตามแนวคิดของทอร์เรนซ์ จะคล้ายกับการคิดแก้ปัญหา แต่ในส่วนการวัดของทอร์เรนซ์จะใช้วิธีการวัดในลักษณะของความคิดอเนกนัย และมุ่งแก้ปัญหาโดยการเชื่อมโยงความคิด ดังนั้นจึงสามารถสรุปแนวคิดของทอร์เรนซ์ได้ว่า ความคิดสร้างสรรค์ คือ กระบวนการแก้ปัญหาสามารถทำให้เกิดความคิดในลักษณะความคิดอเนกนัยได้นั่นเอง

ทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์ของอูต้า (AUTA)

ทฤษฎีนี้มีความเชื่อว่า มนุษย์ทุกคนมีความคิดสร้างสรรค์อยู่ในตัวเอง ซึ่งสามารถค้นพบและพัฒนาตนเองให้มีระดับความคิดสร้างสรรค์ที่สูงขึ้นได้ทั้งนี้อูต้ายังได้จัดขั้นตอนของการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ไว้ 4 องค์ประกอบ ซึ่งประกอบด้วย

1. การตระหนักรู้ (Awareness) คือ การคำนึงถึงความสำคัญของความคิดสร้างสรรค์ที่มีต่อตนเองและต่อสังคมที่อาจเกิดขึ้นทั้งในปัจจุบันและอนาคต
2. ความเข้าใจ (Understanding) คือ ความรู้ที่ได้ศึกษาจนเกิดการตกผลึก เกิดองค์ความรู้ที่แท้จริงทำให้มีความเข้าใจในเรื่องรานั้นๆ อย่างถูกต้องและถ่องแท้
3. เทคนิควิธี (Techniques) คือ การรู้กลวิธีที่เป็นลักษณะของตนเองที่คิดค้นหรือพบเจอด้วยตนเอง ซึ่งเป็นเรื่องเฉพาะบุคคล โดยเกิดจากเทคนิคพื้นฐานหรือประสบการณ์เดิมของตนเอง

4. การตระหนักในความจริงของสิ่งต่างๆ (Actualization) คือ การให้ความสนใจในความพึงพอใจของตนเอง พยายามพัฒนาตนเองอย่างเต็มศักยภาพ เปิดใจรับกับมุมมองต่างๆ ประสบการณ์ต่างๆ ที่ได้เรียนรู้โดยเฉพาะในเรื่องข้อเท็จจริง สามารถปรับทัศนคติที่ยึดหยุ่นเข้ากับการดำรงชีวิตของตนเอง (Davis, 1973 อ้างถึงใน กรมวิชาการ, 2544, น.6-7)

ทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์เชิงจิตวิเคราะห์

นักจิตวิทยาทางจิตวิเคราะห์อย่าง فروยด์ และ คริส ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์ไว้ว่าความคิดสร้างสรรค์เป็นผลมาจากความขัดแย้งภายในจิตได้สำนึกกระหว่างแรงขับทางเพศ (Libido) กับความรู้สึกรับผิดชอบทางสังคม (Social conscience) ส่วนคูโบและรัก ซึ่งเป็นนักจิตวิทยาแนวใหม่ ได้กล่าวไว้ว่า ความคิดที่เกิดขึ้นระหว่าง การรับรู้ สติ และจิตได้สำนึก โดยอยู่ในขอบเขตของจิตที่เรียกว่า จิตก่อนสำนึก เรียกว่า “ความคิดสร้างสรรค์”

ทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์เชิงพฤติกรรมนิยม

นักจิตวิทยาในกลุ่มนี้ เชื่อว่า ความคิดสร้างสรรค์จะเกิดขึ้นได้ ต้องอาศัยพฤติกรรมที่ได้รับการส่งเสริม ได้รับการตอบสนอง ที่เหมาะสมกับสถานการณ์นั้นๆ แล้วเชื่อมโยงความสัมพันธ์จากสิ่งเร้าหนึ่งไปยังสิ่งเร้าอื่นๆ จนเกิดแนวคิดใหม่ๆ เกิดพฤติกรรมใหม่ๆ

ทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์เชิงมนุษยนิยม

นักจิตวิทยาในกลุ่มนี้ มีแนวคิดว่า ทุกคนมีความคิดสร้างสรรค์ตั้งแต่กำเนิด บุคคลใดที่สามารถนำความคิดสร้างสรรค์ออกมาใช้ได้ คือบุคคลที่รู้จักตนเอง พอใจในสิ่งที่ตนเองเป็นอยู่ มีสติปัญญาในการดึงความสามารถตนเองออกมาให้เต็มศักยภาพ แต่ในขณะที่เดียวกันบุคคลนั้นต้องอาศัยสภาวะที่เอื้ออำนวย สถานการณ์ที่กระตุ้นให้นำความคิดสร้างสรรค์ออกมาใช้ประโยชน์อย่างเต็มความสามารถ สามารถแสดงออกถึงความคิดสร้างสรรค์ที่ตนมีอย่างเต็มที่ กล่าวคือ บรรยากาศที่สำคัญในการสร้างสรรค์จะประกอบด้วย ความปลอดภัยในเชิงจิตวิทยา ความมั่นคงของจิตใจ ความปรารถนาที่จะเล่นสนุกกับความคิด และการเปิดใจให้กว้างที่จะยอมรับประสบการณ์ใหม่ๆ (กรมวิชาการ, 2544, น.6-7)

จากทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์ที่กล่าวมาแล้วข้างต้น จะเห็นได้ว่าความคิดสร้างสรรค์นั้นเป็นทักษะที่มีในตัวของคนตั้งแต่แรกเกิด ขึ้นอยู่กับว่าบุคคลเหล่านั้นจะสามารถนำความคิดสร้างสรรค์ที่มีอยู่ในตัวออกมาใช้ได้มากน้อยเพียงใดและจะสามารถพัฒนาให้สูงขึ้นได้อย่างไร การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์จะต้องอาศัยการเรียนรู้และการหาประสบการณ์ใหม่ๆ อยู่เสมอ ทั้งนี้การจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมจะเป็นส่วนหนึ่งที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ได้อย่างดี ทั้งนี้ปัจจัยสำคัญที่มีต่อการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของคนเรา มีอยู่ด้วยกัน 2 ส่วน ในส่วนแรกคือความอยากรู้อยากเห็นและส่วนที่สองคือแรงผลักดันในการพัฒนาสิ่งใหม่โดยส่วน

ใหญ่แล้วความคิดสร้างสรรค์เป็นผลมาจากการเอาใจใส่ต่อเรื่องหนึ่งเรื่องใดอย่างต่อเนื่อง คนเรานั้น จะมีความคิดสร้างสรรค์ได้ ต้องอาศัยการฝึกฝน การแก้ปัญหา การพัฒนา คิดค้นสิ่งแปลกใหม่อยู่เสมอจนเกิดความชำนาญ

จากการศึกษาข้อมูลและเอกสารที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาหลักสูตรนาฏยรังสรรค์ ผู้วิจัยได้นำแนวคิดมาจากการละเล่นของคนไทยมาแต่โบราณ ที่นิยมใช้ละเล่นเพื่อให้เกิดการผ่อนคลาย เกิดความสนุกสนาน ในการนี้ผู้วิจัยได้นำเพลงพื้นบ้านภาคกลางมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตร เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในรายวิชานาฏศิลป์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ โดยได้ศึกษาเอกสารและนำข้อมูลเนื้อหาสาระสำคัญที่นำมาใช้ในครั้งนี้คือ

1. ได้นำข้อมูลเกี่ยวกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ตามหมวดที่ 1 มาตรา 7 มาใช้ในการสร้างหลักสูตร
2. ได้นำหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ในรายวิชานาฏศิลป์ นำมาประยุกต์ใช้ในการสร้างหลักสูตรและสร้างหน่วยการเรียนรู้ตามตัวชี้วัด
3. ได้นำหลักการ แนวคิด ทฤษฎี ปรัชญา เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรมาสร้างหลักสูตร
4. ได้นำข้อมูลเกี่ยวกับโรงเรียน เพื่อเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
5. ได้นำหลักการแนวคิด และความสำคัญของความคิดสร้างสรรค์มาสร้างหลักสูตรนาฏยรังสรรค์เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

1. งานวิจัยในประเทศที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรด้านนาฏศิลป์

ฉวีวรรณ ตาลสุก และมาเรียม นิลพันธุ์ (2558) ได้กล่าวถึงการพัฒนาหลักสูตรนาฏศิลป์สร้างสรรค์ตามแนวทางการจัดการศึกษาเชิงสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา ไว้ว่าการวิจัยในครั้งนี้ได้ทำการศึกษาวิจัยกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ชั้นเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเทศบาลวัดอุปนันทาราม จำนวน 24 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบไปด้วย หลักสูตรฯ แผนการจัดการเรียนรู้ แบบทดสอบ วัดผลสัมฤทธิ์วิชานาฏศิลป์ แบบประเมินความสามารถในการปฏิบัติท่ารำ แบบประเมินความสามารถในการสร้างสรรค์งานด้านนาฏศิลป์ แบบบันทึกของนักเรียน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า 1)หลักสูตรฯ ที่พัฒนาขึ้นมีคุณภาพ 2) ผลการใช้หลักสูตร พบว่า ด้านผลสัมฤทธิ์วิชานาฏศิลป์ของนักเรียนที่มีความสามารถพื้นฐานต่างกันโดยรวมอยู่ในระดับดี ด้านความสามารถในการปฏิบัติท่ารำของนักเรียนที่มี

ความสามารถพื้นฐานต่างกันมีพัฒนาการสูงขึ้น ด้านความสามารถในการสร้างสรรค์งานด้านนาฏศิลป์ของนักเรียนที่มีความสามารถพื้นฐานต่างกันมีพัฒนาการสูงขึ้น และด้านนักเรียนมีความพึงพอใจต่อหลักสูตร

ธีราภรณ์ ชูชื่น (2557) ได้ทำการวิจัยเรื่อง นาฏศิลป์สร้างสรรค์ ไทย-พม่าสัมพันธ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนและผู้เกี่ยวข้องเห็นความสำคัญและต้องการให้การเรียนรู้เกี่ยวกับนาฏศิลป์สร้างสรรค์ ไทย-พม่าสัมพันธ์ คาดหวังให้นักเรียนได้ศึกษาความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับนาฏศิลป์ไทย นาฏศิลป์พม่า และมีการสร้างสรรค์ทำรำขึ้นมาใหม่ โดยมีผู้รู้ในท้องถิ่นร่วมจัดการเรียนรู้และประเมินผล กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ผู้เรียนได้สร้างสรรค์ทำรำรูปแบบแถว และการแต่งกาย โดยใช้เพลงที่สร้างสรรค์ขึ้นมาใหม่ ภายใต้นาฏศิลป์ไทยและนาฏศิลป์พม่า ซึ่งกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนมีความเหมาะสมและสอดคล้องเท่ากับ $\bar{X} = 4.60$, S.D. = 0.54 ผลการประเมินและปรับปรุงกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน พบว่า นักเรียนมีผลการเรียนรู้ เรื่องนาฏศิลป์สร้างสรรค์ไทย-พม่าสัมพันธ์หลังการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

วิยะดา ลาสอน (2553) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาผลการเรียนรู้เรื่องภาษาท่าและนาฏยศัพท์กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะสาระนาฏศิลป์โดยใช้สื่อวีดิทัศน์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 การสอนโดยการนำวีดิทัศน์มาเป็นสื่อประกอบการเรียนการสอนนำเสนอเนื้อหาของบทเรียนเป็นการจัดกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดองค์ความรู้ด้วยตนเอง โดยมีครูเป็นผู้ชี้แนะนักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนมากที่สุดนักเรียนมีการเรียนรู้ต่างๆ ได้ตามต้องการ การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีความมุ่งหมาย (1) เพื่อพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้เรื่องภาษาท่าและนาฏยศัพท์กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะสาระนาฏศิลป์โดยใช้สื่อวีดิทัศน์ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 (2) เพื่อหาประสิทธิภาพสื่อวีดิทัศน์ประกอบแผนการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 (3) เพื่อหาค่าดัชนีประสิทธิผลแผนการจัดการเรียนรู้ (4) เพื่อศึกษาความสามารถ

การปฏิบัติภาษาท่าและนาฏยศัพท์กลุ่มตัวอย่างได้แก่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านทุ่งทอง จำนวน 15 คน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2551 ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ (1) แผนการจัดการเรียนรู้เรื่องภาษาท่าและนาฏยศัพท์กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะสาระนาฏศิลป์โดยใช้สื่อวีดิทัศน์ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 6 แผน 12 ชั่วโมง (2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์เรื่องภาษาท่าและนาฏยศัพท์ชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ มีค่าความยากง่ายตั้งแต่ 0.47 ถึง 0.72 และมีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.31 ถึง 0.75 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.93 (3) แบบสังเกตวัดการปฏิบัติกิจกรรมนาฏศิลป์เรื่องภาษาท่าและนาฏยศัพท์ชนิดมาตราส่วนประมาณค่าจำนวน 3 ตอนตอนที่ 1 ภาษาท่าจำนวน 16 ข้อตอนที่ 2

นาฏยศัพท์จำนวน 21 ข้อตอนที่ 3 การแสดงประกอบเพลงรำเชษฐพระขวัญจำนวน 23 ข้อรวม 60 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.93 (4) สื่อวิดิทัศน์ประกอบการสอนเรื่องภาษาท่าและนาฏยศัพท์ จำนวน 6 ชุดสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือร้อยละค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและทดสอบ สมมุติฐานด้วย t-test (Dependent Samples) ผลการศึกษาค้นคว้าปรากฏ ดังนี้ 1. แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่องภาษาท่าและนาฏยศัพท์กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะสาระนาฏศิลป์โดยใช้สื่อวิดิทัศน์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 85.98/84.765 สื่อวิดิทัศน์ประกอบการจัดการเรียนรู้ เรื่องภาษาท่าและนาฏยศัพท์กลุ่มสาระศิลปะสาระนาฏศิลป์ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีประสิทธิภาพ เท่ากับ 89.56/86.673 ดังนั้นประสิทธิผลของแผนการจัดการเรียนรู้เรื่องภาษาท่าและนาฏยศัพท์ กลุ่มสาระ การเรียนรู้ศิลปะสาระนาฏศิลป์โดยใช้สื่อวิดิทัศน์ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เท่ากับ 0.79404 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนโดยสื่อวิดิทัศน์ภาษาท่าและนาฏยศัพท์มีความสามารถในการปฏิบัติภาษาท่าและนาฏยศัพท์เพิ่มขึ้นจากก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยสรุปแผนการจัดการเรียนรู้เรื่องภาษาท่าและนาฏยศัพท์โดยใช้สื่อวิดิทัศน์มีประสิทธิภาพและ ประสิทธิผลเหมาะสมสามารถนำไปใช้ในการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

ชุดกาญจน์ รุ่งเรือง (2552, น.55-75) ได้ศึกษาการเปรียบเทียบความรู้ทักษะปฏิบัติและ ความคิดสร้างสรรค์วิชานาฏศิลป์ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการ กลุ่มสัมพันธ์กับการจัดการเรียนรู้แบบปกติกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียน โศกโพธิ์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ ด้วยกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์มีความคิดสร้างสรรค์สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการเรียนรู้แบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

วิวัฒน์ เพชรศรี (2552, น.126) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ นาฏศิลป์ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ของผู้เรียนในระดับช่วงชั้นที่ 2 ผลการเปรียบเทียบ ความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ ทักษะปฏิบัติทางนาฏศิลป์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน และหลังเรียนของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกัน โดยกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมและ เปรียบเทียบ คะแนนการพัฒนารูปว่า กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยการพัฒนาด้านความคิด สร้างสรรค์ 74.22 กลุ่มควบคุม 30.00 ด้านทักษะปฏิบัติทางนาฏศิลป์กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ย 5.04 กลุ่มควบคุม 3.00 ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ย 7.78 กลุ่มควบคุม 3.62 และเมื่อนำมาวิเคราะห์ความแปรปรวนหลายตัวแปรเพื่อเปรียบเทียบ ลักษณะวิธีการจัดการเรียนรู้ ในรูปตัวแปรพหุ พบว่า เวกเตอร์ ค่าเฉลี่ยของวิธีการจัดการเรียนรู้ทั้ง 3 ด้าน ระหว่างรูปแบบการจัด การเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น กับรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามปกติ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ ระดับ .01 โดยมีค่า โฮลเทลลิ่ง เท่ากับ 5.095 ค่าองศาอิสระ มีค่าเท่ากับ 3.96 ค่าความน่าจะเป็นมีค่า

เท่ากับ .000 ค่าไฮเทสต์ที่สแควร์ มีค่าเท่ากับ 499.31 แสดงให้เห็นว่าวิธีการจัดการเรียนรู้ 2 กลุ่มมีความแตกต่างกัน

1.2 งานวิจัยในประเทศที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา/ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์

สุนทรดี นิ่มเนติพันธ์ (2553) ได้ศึกษาเพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนต้นแฉัสที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นนิสิตที่ลงทะเบียนเรียนวิชาแฉัสแดนซ์ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2552 ของภาควิชาวิทยาศาสตร์การกีฬา คณะพลศึกษามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำนวน 52 คน โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มเรียน คือ กลุ่มที่ได้รับการสอนต้นแฉัสที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ทางการเต้นรำสมัยใหม่จำนวน 26 คน และกลุ่มที่ได้รับการสอนแบบปกติจำนวน 26 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบวัดความคิดสร้างสรรค์ทางการเต้นแฉัส แบบวัดทักษะปฏิบัติทางการเต้นแฉัส แบบสังเกตพฤติกรรมผู้เรียน แบบประเมินตนเองและแบบประเมินกลุ่มเพื่อน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทำการเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของความคิดสร้างสรรค์ทางการเต้นแฉัส ทักษะปฏิบัติการเต้นแฉัสระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมก่อนและหลังการทดลอง โดยใช้การทดสอบค่าสถิติ t-test independent และเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของความคิดสร้างสรรค์ทางการเต้นแฉัส ทักษะปฏิบัติการเต้นแฉัส ภายในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนและหลังการทดลอง โดยใช้การทดสอบค่าสถิติ t-test dependent ผลการศึกษาพบว่า 1) กลุ่มทดลองมีความคิดสร้างสรรค์ ทักษะปฏิบัติการเต้นแฉัสสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีความคิดสร้างสรรค์ ทักษะปฏิบัติการเต้นแฉัสสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) มีพฤติกรรมการเรียนเกี่ยวกับความสามารถออกแบบท่าเต้นแฉัสตามจินตนาการของตนเอง มีความเป็นอิสระเป็นตัวของตัวเอง มีความคล่องแคล่วทางความคิด สามารถพัฒนาได้อย่างต่อเนื่อง มีความคิดริเริ่มที่แตกต่างจากคนอื่น ปรับตัวได้ดี สัมพันธภาพกับสมาชิกในกลุ่ม อยู่ในระดับดีมาก 4) ผลการประเมินของกลุ่มทดลองพบว่าการประเมินตนเองโดยรวมอยู่ในระดับดี และหลังการทดลองพบว่าอยู่ในระดับดีมาก 5) ผลการประเมินกลุ่มเพื่อนของกลุ่มทดลองพบว่าการประเมินตนเองโดยรวมอยู่ในระดับดี และหลังการทดลองพบว่าอยู่ในระดับดีมาก

วัชริน นวลผ่อง (2553) ความคิดสร้างสรรค์ สามารถพัฒนาได้ด้วยการสอนการฝึกฝนการฝึกปฏิบัติที่ถูกต้อง โดยการพัฒนาผู้เรียนที่ครูต้องส่งเสริมเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนอย่างเต็มที่ตามศักยภาพของนักเรียนแต่ละคนด้วยกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพการสอนตามทฤษฎีการสร้างความรู้ (Constructivism) เป็นกลวิธีการสอนแบบหนึ่งที่สามารถพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ได้ จากผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้ตาม

ทฤษฎีการสร้างความรู้ (Constructivism) เรื่อง งานประดิษฐ์จากภูมิปัญญาไทยวิชาวานประดิษฐ์ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่สร้างขึ้นอย่างเป็นระบบทำให้มีประสิทธิภาพส่งผลต่อการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์นักเรียนมีความรู้เพิ่มขึ้นและพัฒนางานประดิษฐ์จากภูมิปัญญาไทยได้อย่างแปลกใหม่จึงเหมาะในการที่จะนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้

ชุตินา สาลีสี (2552, น.51 - 68) ได้ศึกษาการพัฒนาความสามารถในการคิดสร้างสรรค์นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยกลุ่มตัวอย่างคือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2551 โรงเรียนบ้านหนองใหญ่ จังหวัดเลย ผลการวิจัย พบว่าความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนโดยภาพรวมและรายองค์ประกอบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. งานวิจัยต่างประเทศ

2.1 งานวิจัยต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร

ฮาน (Han, 2000, p.1796-A) ได้ทำการศึกษาเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 109 คนเพื่อตรวจสอบเชิงประจักษ์ 1) ความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติใน 3 ด้านของเด็กเหล่านี้และ 2) ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการคิดเชิงสร้างสรรค์ทั่วไปของเด็กกับการปฏิบัติเชิงสร้างสรรค์ของเด็กใน 3 ด้านวิธีการศึกษาทำการประเมินการปฏิบัติเชิงสร้างสรรค์ของเด็กๆ ใน 3 ด้าน (ภาษาศิลปะและคณิตศาสตร์) โดยการเล่านิทานการทำภาพศิลปะประดิษฐ์และงานสร้างสรรค์ปัญหา คณิตศาสตร์แล้วให้กรรมการผู้เชี่ยวชาญ 9 คนตัดสินทำการวัดทักษะ การคิดเชิงสร้างสรรค์ทั่วไปของเด็กโดยใช้แบบทดสอบการคิดย่อย 2 ฉบับคือแบบทดสอบการคิดสร้างสรรค์ของ Wallach Kogan และแบบทดสอบการคิดที่แยกย่อยออกไปของโลกจริงผลการศึกษาค้นครั้งนี้สนับสนุนว่าความสามารถเชิงสร้างสรรค์ในเด็กเล็กก่อนข้างจะจำเพาะด้านเด็กๆ แสดงความสามารถเชิงสร้างสรรค์กลุ่มสาขาวิชาต่างๆมากกว่าความสามารถเชิงสร้างสรรค์อย่างเดียวในสาขาที่หลากหลายซึ่งแสดงว่ามีความแปรผันระหว่างแต่ละบุคคลมากพอสมควรในความสามารถเชิงสร้างสรรค์ในแต่ละด้านแบบวัดการคิดที่แยกย่อยออกไปไม่ได้มีอำนาจในการพยากรณ์ การปฏิบัติเชิงสร้างสรรค์อย่างน้อยที่สุด 2 ใน 3 ด้านที่ได้ประเมินแล้วแสดงให้เห็นว่าเป็นไปไม่ได้ที่จะพยากรณ์ความสามารถเชิงสร้างสรรค์ของเด็กที่เชื่อมั่นได้ในเพียงด้านเดียวซึ่งต้องอาศัยความสามารถเชิงสร้างสรรค์ของเด็กในด้านอื่นๆด้วยหรือต้องอาศัยความสามารถในการคิดที่แยกย่อยออกไปโดยรวมของเด็ก

เมนนิ่ง (Mainning, 1994, p.28 - A) ได้ศึกษาเรื่องขบวนการทางดนตรีในสมองของมนุษย์การวิจัยสรุปเกี่ยวกับความสำคัญของดนตรีว่าดนตรีเป็นแหล่งกำเนิดความสามารถทางสมองของมนุษย์โดยศึกษาการเพิ่มความสามารถทางดนตรีของฮาวาร์ดการ์ดเนอร์ (Howard Gardner) ซึ่งเป็น 1 ใน 7 เรื่องของทฤษฎีการเพิ่มความสามารถว่าดนตรีควรจะดำเนินต่อไปโดยไม่ต้องขึ้นอยู่กับวิชาอื่นๆ ในโรงเรียนเพื่อพัฒนาการที่สมดุลของผู้เรียน

2.2 งานวิจัยต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา/ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์

อนเอลโล (Aniello, 2004, p. 2755-A) ได้ทำการศึกษาการเปลี่ยนแปลงในการคิดสร้างสรรค์ระหว่างนักศึกษาปริญญาตรีในวิทยาลัยพิมอดีของมหาวิทยาลัยเวเนเจอร์บิลต์การศึกษา มุ่งเน้นปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษากับอาจารย์ของพวกเขาภายใต้บริบทของเนื้อหาที่เรียนใน รายวิชาความสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษากับอาจารย์ได้ออกแบบขึ้นภายในกรอบของสภาพแวดล้อม ห้องเรียนของวิทยาลัยโดยเฉพาะอย่างยิ่งใน (x) ระดับภาระงานของอาจารย์และบรรยากาศ เข้าร่วมกันตามที่วัดด้วยคำตอบของนักศึกษาการศึกษาครั้งนี้กระทำกับนักศึกษาปริญญาตรี จำนวน 36 คนในภาควิชามนุษย์และการพัฒนาองค์กรในภาคเรียนฤดูใบไม้ผลิปี 2001 ในรายวิชา มนุษย์และการพัฒนาองค์กร (HOD) 1200 เรื่อง ความเข้าใจองค์กรวิธีการศึกษาให้นักศึกษาแต่ละ คนทำปายชื่อเชิงสร้างสรรค์ 1 ปายในตอนเริ่มต้นภาคเรียนและอีกครั้งหนึ่งในตอนปลายภาคเรียน แบ่งนักศึกษาเป็นหลายๆ กลุ่มกลุ่มละ 6 คนแต่ละคนทำงานโครงการของทีมตลอดรายวิชาทั้ง ภาคเรียนผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนพบว่ามีการเปลี่ยนแปลงอย่างมีนัยสำคัญ (ได้แก่ การเพิ่มขึ้น) ในความคิดสร้างสรรค์ของนักศึกษาจากแบบวัดที่ทำการทดสอบก่อนกับหลังการเรียน การเปลี่ยนแปลงนี้พิจารณาเห็นว่าเชื่อถือได้เมื่อใช้แบบวัดของเพียร์สันวัดการประมาณค่าของผู้ ตัดสินความคิดสร้างสรรค์จำนวน 21 คน (ผู้เชี่ยวชาญ 5 คน / เพื่อนอีก 16 คน) แบบวัดเชิงปริมาณ 2 ฉบับที่วัดสภาพแวดล้อมห้องเรียนคือภาระงานของอาจารย์และการเข้าร่วมนั้นให้การเพิ่มขึ้นอย่างมี นัยสำคัญในด้านความคิดสร้างสรรค์จากการทดสอบก่อนเรียนถึงการทดสอบหลังเรียนมีการเพิ่มขึ้น อย่างมีนัยสำคัญที่แสดงให้เห็นในการเปลี่ยนแปลงความคิดสร้างสรรค์ตามระดับความคิด สรรค์ตอนเริ่มต้น (แบบทดสอบก่อนการเรียน) ยิ่งระดับเริ่มต้นต่ำเท่าไรยังมีประสบการณ์ เพิ่มขึ้นอีกเท่านั้น ไม่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมีนัยสำคัญตามเพศหรืออิทธิพลของกลุ่ม

อัลบาโน (Albano, 1987, p.869-A) ได้ทำการทดลองฝึกความคิดสร้างสรรค์ภายใต้ สมมติฐานความคิดสร้างสรรค์ประกอบด้วยทักษะทางสมอง 4 ประการคือทักษะด้านจินตนาการ (Imagery) ทักษะด้านอุปมา (Analogy) ทักษะทางด้าน โยงความสัมพันธ์ (Association) และลักษณะ การเปลี่ยนรูป (Transformation) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้านี้เป็นทหารสังกัดหน่วยสื่อสาร อิเล็กทรอนิกส์ในรัฐนิวเจอร์ซีย์สหรัฐอเมริกาจำนวน 66 คนใช้เวลาในการฝึก 20 ชั่วโมง ระหว่าง

เดือนมิถุนายน-กรกฎาคม 1985 โดยใช้แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ของทอร์เรนซ์ฉบับรูปภาพ และภาษาเป็นเครื่องมือวัดตัวแปรตามผลการทดลองพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความคิดสร้างสรรค์สูงขึ้น

จากการศึกษางานวิจัยในประเทศและต่างประเทศพบว่าการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ต้องอาศัยกลวิธีการสอนของครู โดยครูต้องจัดกิจกรรมที่กระตุ้นให้นักเรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ด้วยการใช้เทคนิคการสอนจากงานวิจัยในประเทศและต่างประเทศที่ได้ศึกษามาแล้วพบว่าการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์เกิดขึ้นได้จากการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบโครงสร้างทางสติปัญญาของกิลฟอร์ด ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงได้นำแนวทฤษฎีโครงสร้างทางสติปัญญามาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้นำเทคนิคการวิเคราะห์องค์ประกอบ เทคนิคการระดมสมอง เทคนิค SCAMPER และรูปแบบการเรียนการสอนกระบวนการคิดสร้างสรรค์หรือ “Synectics Instructional Model” มาใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ โดยมุ่งพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ใน 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความคิดคล่องแคล่ว 2) ด้านความคิดริเริ่ม 3) ด้านความคิดยืดหยุ่น และ 4) ด้านความคิดละเอียดลออ

ตารางที่ 2 สาระที่ 3 นาฏศิลป์ มาตรฐาน ศ 1.1 เข้าใจ และแสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์คุณค่านาฏศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิด อย่างอิสระ ชื่นชมและประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

ตัวชี้วัดชั้นปี									ตัวชี้วัดช่วงชั้น
ป. 1	ป. 2	ป. 3	ป. 4	ป. 5	ป. 6	ม. 1	ม. 2	ม. 3	ม. 4– ม. 6
1. เขียนแบบการเคลื่อนไหว 2. แสดงท่าทางง่ายๆ เพื่อสื่อความหมายแทนคำพูด 3. บอกสิ่งที่ตนเองชอบจากการดูหรือร่วมการแสดง	1. เคลื่อนไหวขณะอยู่กับที่และเคลื่อนที่ 2. แสดงการเคลื่อนไหวที่สะท้อนอารมณ์ ของตนเองอย่างอิสระ 3. แสดงท่าทางเพื่อสื่อความหมายแทนคำพูด 4. แสดงท่าทางประกอบจังหวะอย่างสร้างสรรค์	1. สร้างสรรค์การเคลื่อนไหวในรูปแบบต่างๆ ในสถานการณ์สั้นๆ 2. แสดงท่าทางประกอบเพลงตามรูปแบบนาฏศิลป์ 3. เปรียบเทียบบทบาทหน้าที่ของผู้แสดงและผู้ชม 4. มีส่วนร่วมในกิจกรรมการแสดงที่เหมาะสมกับวัย	1. ระบุทักษะพื้นฐานทางนาฏศิลป์และการละครที่ใช้สื่อความหมายและอารมณ์ 2. ใช้ภาษาท่าและนาฏยศัพท์หรือศัพท์ทางการละครง่ายๆ ในการถ่ายทอดเรื่องราว 3. แสดงการเคลื่อนไหวในจังหวะต่างๆ ตามความคิดของตน	1. บรรยายองค์ประกอบนาฏศิลป์ 2. แสดงท่าทางประกอบเพลงหรือเรื่องราวตามความคิดของตน 3. แสดงนาฏศิลป์โดยเน้นการใช้ภาษาท่าและนาฏยศัพท์ในการสื่อความหมายและการแสดงออก	1. สร้างสรรค์การเคลื่อนไหวและการแสดงโดยเน้นการถ่ายทอดลีลาหรืออารมณ์ 2. ออกแบบเครื่องแต่งกายหรืออุปกรณ์ประกอบการแสดงอย่างง่ายๆ 3. แสดงนาฏศิลป์และการละครง่ายๆ	1. อธิบายอิทธิพลของนักแสดงชื่อดังที่มีผลต่อการโน้มน้าวอารมณ์หรือความคิดของผู้ชม 2. ใช้นาฏยศัพท์หรือศัพท์ทางการละครในการแสดง 3. แสดงนาฏศิลป์และการละคร	1. อธิบายการบูรณาการศิลปะแขนงอื่นๆ กับการแสดง 2. สร้างสรรค์การแสดงโดยใช้อุปกรณ์ประกอบนาฏศิลป์และการละคร 3. วิเคราะห์การแสดงของตนเองและผู้อื่นโดยใช้ นาฏยศัพท์หรือศัพท์ทางการละครที่เหมาะสม	1. ระบุโครงสร้างของบทละครโดยใช้ศัพท์ทางการละคร 2. ใช้นาฏยศัพท์หรือศัพท์ทางการละครที่เหมาะสม 3. วิเคราะห์การแสดงของ ตนเองและผู้อื่นโดยใช้ นาฏยศัพท์หรือศัพท์ทางการละครที่เหมาะสม	1. มีทักษะในการแสดงหลากหลายรูปแบบ 2. สร้างสรรค์ละครสั้นในรูปแบบที่ชื่นชอบ 3. ใช้ความคิดริเริ่มในการแสดงนาฏศิลป์เป็นคู่ และหมู่ 4. วิเคราะห์การแสดงตามหลักนาฏศิลป์และการละคร 5. วิเคราะห์แก่นของการแสดงสื่อความหมายในการแสดง 6. บรรยาย และวิเคราะห์ อิทธิพลของเครื่องแต่งกาย แสง สี เสียง ฉากอุปกรณ์และสถานที่ที่มีผลต่อการแสดง 7. พัฒนาและใช้เกณฑ์การประเมินในการประเมินการแสดง

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ตัวชี้วัดชั้นปี									ตัวชี้วัดช่วงชั้น
ป. 1	ป. 2	ป. 3	ป. 4	ป. 5	ป. 6	ม. 1	ม. 2	ม. 3	ม. 4– ม. 6
	5. ระบุมารยาทในการชมการแสดง	5. บอกประโยชน์ของการแสดงนาฏศิลป์ในชีวิตประจำวัน	4. แสดงนาฏศิลป์เป็นคู่และหมู่ 5. เล่าสิ่งที่ชื่นชอบในการแสดงโดยเน้นจุดสำคัญของเรื่องและลักษณะเด่นของตัวละคร	4. มีส่วนร่วมในกลุ่มกับการเขียนเค้าโครงเรื่องหรือบทละครสั้นๆ 5. เปรียบเทียบการแสดงนาฏศิลป์ชุดต่างๆ 6. บอกประโยชน์ที่ได้รับจากการชมการแสดง	4. บรรยายความรู้สึกรของตนเองที่มีต่องานนาฏศิลป์และการละครอย่างสร้างสรรค์ 5. แสดงความคิดเห็นในการชมการแสดง 6. อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างนาฏศิลป์และการละครกับสิ่งที่ประสบในชีวิตประจำวัน	4. ใช้ทักษะการทำงานเป็นกลุ่มในกระบวนการผลิตการแสดง 5. ใช้เกณฑ์ง่ายๆ ที่กำหนดให้ในการพิจารณาคุณภาพการแสดงที่ชมโดยเน้นเรื่องการใช้เสียงการแสดงท่าทางและกาเคลื่อนไหว	4. เสนอข้อคิดเห็นในการปรับปรุงการแสดง 5. เชื่อมโยงการเรียนรู้ระหว่างนาฏศิลป์และการละครกับสาระการเรียนรู้อื่นๆ	3. มีทักษะในการใช้ความคิดในการพัฒนารูปแบบการแสดง 4. มีทักษะในการแปลความและการสื่อสารผ่านการแสดง 5. วิเคราะห์เปรียบเทียบงานนาฏศิลป์ที่มีความแตกต่างกันโดยใช้ความรู้เรื่ององค์ประกอบนาฏศิลป์ 6. ร่วมจัดงานการแสดงในบทบาทหน้าที่ต่างๆ 7. นำเสนอแนวคิดจากเนื้อเรื่องของการแสดงที่สามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน	8. วิเคราะห์ท่าทางและการเคลื่อนไหวของผู้คนในชีวิตประจำวันและนำมาประยุกต์ใช้ในการแสดง

(กระทรวงศึกษาธิการ, 2545, น.222)

ตารางที่ 3 มาตรฐาน ศ 3.2 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างนาฏศิลป์ ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมเห็นคุณค่าของนาฏศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญา
ท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล

ตัวชี้วัดชั้นปี									ตัวชี้วัดช่วงชั้น
ป. 1	ป. 2	ป. 3	ป. 4	ป. 5	ป. 6	ม. 1	ม. 2	ม. 3	ม. 4- ม. 6
1. ระบุและเล่น การละเล่นของ เด็กไทย 2. บอกสิ่งที่ตนเอง ชอบในการแสดง นาฏศิลป์ไทย	1. ระบุและเล่น การละเล่น พื้นบ้าน 2. เชื่อมโยงสิ่งที่ พบเห็นในการ ละเล่นพื้นบ้าน กับการดำรงชีวิต ของคนไทย 3. ระบุสิ่งที่ชื่น ชอบและ ภาคภูมิใจ ในการละเล่น พื้นบ้าน	1. เล่าการแสดง นาฏศิลป์ที่เคย เห็นในท้องถิ่น 2. ระบุสิ่งที่เป็น ลักษณะเด่นและ เอกลักษณ์ของ การแสดง นาฏศิลป์ 3. อธิบาย ความสำคัญของการ แสดง นาฏศิลป์	1. อธิบายประวัติ ความเป็นมาของ นาฏศิลป์ หรือชุด การแสดงอย่าง ง่ายๆ 2. เปรียบเทียบ การแสดงนาฏศิลป์ กับการแสดงที่มา จากวัฒนธรรมอื่น 3. อธิบายความ สำคัญของการ แสดงความเคารพ ในการเรียนและ การแสดงนาฏศิลป์ 4. ระบุเหตุผลที่ ควรรักษาและสืบ ทอดการแสดง นาฏศิลป์	1. เปรียบเทียบ การแสดง ประเภทต่างๆ ของไทย ในแต่ละ ท้องถิ่น 2. ระบุหรือ แสดงนาฏศิลป์ พื้นบ้าน ที่ สะท้อนถึง วัฒนธรรม และประเพณี	1. อธิบายสิ่งที่มี ความสำคัญต่อ การแสดง นาฏศิลป์และ ละคร 2. ระบุประโยชน์ ที่ได้รับจากการ แสดงหรือการ ชมการแสดง นาฏศิลป์และ ละคร	1. ระบุปัจจัยที่ มีผลต่อการ เปลี่ยนแปลง ของนาฏศิลป์ พื้นบ้าน ละคร ไทยและละคร พื้นบ้าน 2. บรรยาย ประเภทของ ละครไทยใน แต่ละยุคสมัย	1. เปรียบเทียบ ลักษณะเฉพาะของ การแสดงนาฏศิลป์ จากวัฒนธรรม ต่างๆ 2. ระบุหรือแสดง นาฏศิลป์นาฏศิลป์ พื้นบ้าน ละครไทย ละครพื้นบ้าน หรือ มหรสพอื่นที่เคย นิยมกันในอดีต 3. อธิบายอิทธิพล ของวัฒนธรรมที่มี ผลต่อเนื้อหาของ ละคร	1. ออกแบบ และ สร้างสรรค์ อุปกรณ์และ เครื่องแต่งกาย เพื่อแสดง นาฏศิลป์และ การละครที่มาจาก วัฒนธรรมต่าง ๆ 2. อธิบาย ความสำคัญและ บทบาทของ นาฏศิลป์และ การละครใน ชีวิตประจำวัน 3. แสดงความ คิดเห็นในการ อนุรักษ์	1. เปรียบเทียบการ นำการแสดงไปใช้ ในโอกาสต่างๆ 2. อภิปรายบทบาท ของบุคคลสำคัญ ในวงการนาฏศิลป์ และการละคร ของ ประเทศไทยในยุค สมัยต่างๆ 3. บรรยาย วิวัฒนาการของ นาฏศิลป์และการ ละครไทย ตั้งแต่ อดีตจนถึงปัจจุบัน 4. นำเสนอแนวคิด ในการอนุรักษ์ นาฏศิลป์ไทย

(กระทรวงศึกษาธิการ, 2545, น.224)

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์มุ่งพัฒนาหลักสูตรนาฏยรังสรรค์ เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ซึ่งมีวิธีการดำเนินงาน 4 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาโครงร่างหลักสูตร

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตร

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร

ตารางที่ 7 ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรนาฏยรังสรรค์ เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้เพลงพื้นบ้านภาคกลาง

ขั้นตอนการวิจัย	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ	แหล่งข้อมูล	ผลที่ได้รับ
ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูล พื้นฐาน	1) เพื่อศึกษาข้อมูล เกี่ยวกับนโยบาย การศึกษาชาติ	- ศึกษาเอกสาร ที่เกี่ยวข้องกับ นโยบายการศึกษา ชาติ - ศึกษาแผนพัฒนา การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ 2560 - 2579	- พระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไข เพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 7	- นโยบายการจัด การศึกษาแห่งชาติ ที่ มีความเกี่ยวข้องกับ การจัดกิจกรรมการ เรียนการสอนที่ ส่งเสริมความคิด สร้างสรรค์ด้าน นาฏศิลป์

ตารางที่ 7 (ต่อ)

ขั้นตอนการวิจัย	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ	แหล่งข้อมูล	ผลที่ได้รับ
ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูล พื้นฐาน (ต่อ)	2) เพื่อศึกษาแนว ทางการจัดการศึกษา ตามหลักสูตร แกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ศิลปะ ในรายวิชา นาฏศิลป์	1) ศึกษาเอกสาร ที่เกี่ยวกับการจัด การศึกษา แผนการ ศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 และหลักสูตรแกน กลางการศึกษาขั้น พื้นฐาน 2) วิเคราะห์ หลักสูตร	1) แผนการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 2) คู่มือ/เอกสาร หลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ศิลปะ ในมาตรฐาน ศ. 3.1 และ ศ.3.2 รายวิชา นาฏศิลป์	1) ข้อมูลสมรรถนะที่ สำคัญที่ต้องการให้ เกิดกับนักเรียน 2) แนวทางในการจัด การศึกษาตาม หลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ศิลปะ ในรายวิชา นาฏศิลป์
	3) ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี ปรัชญา เกี่ยวกับการ พัฒนาหลักสูตร โดยศึกษาจาก เอกสาร ตำรา และ งานวิจัย ที่เกี่ยวข้องกับ ความคิดสร้างสรรค์ และเพลงพื้นบ้าน ภาคกลาง	- ศึกษาเอกสาร ตำราต่างๆ ที่ เกี่ยวข้องกับ การพัฒนา หลักสูตร - ศึกษางานวิจัย ที่เกี่ยวข้องกับ การพัฒนา หลักสูตร นาฏศิลป์ และเพลงพื้นบ้าน	- เอกสาร ตำราต่างๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับ การพัฒนาหลักสูตร รวมทั้ง หลักการ แนวคิด ทฤษฎี ปรัชญา เกี่ยวกับการ พัฒนาหลักสูตร โดยศึกษาจาก เอกสาร ตำรา และ งานวิจัย ที่เกี่ยวข้องกับ ความคิดสร้างสรรค์	- ข้อมูลที่มีความ เกี่ยวข้อง ในการ จัดทำหลักสูตรและ พัฒนาหลักสูตร - ปรัชญาสารนิยม หรือสารตถนิยม ปรัชญาปฏิรูปนิยม และปรัชญาพัฒนา การนิยม หรือปฏิบัติ นิยม - วิธีการ/ขั้นตอนการ เขียนหลักสูตร - วิธีการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนที่ ส่งเสริมความคิด สร้างสรรค์

ตารางที่ 7 (ต่อ)

ขั้นตอนการวิจัย	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ	แหล่งข้อมูล	ผลที่ได้รับ
ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูล พื้นฐาน (ต่อ)	4) เพื่อศึกษาข้อมูล เกี่ยวกับสภาพ โดยทั่วไปของ โรงเรียน	- ศึกษาเอกสาร	- เอกสารต่างๆ ของโรงเรียน	- สภาพโดยทั่วไป ของโรงเรียน
	5) เพื่อศึกษาข้อมูล ทั่วไปเกี่ยวกับเพลง พื้นบ้าน ประวัติความ เป็นมา วิธีการร้อง การแสดง การแต่ง กาย ปัจจัยเอื้อต่อการ พัฒนาหลักสูตร	- ศึกษาเอกสาร	- หนังสือ/ตำรา เอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับ เพลงพื้นบ้าน	- ข้อมูลประวัติความ เป็นมา วิธีการร้อง การแสดง การแต่ง กาย ปัจจัยเอื้อต่อการ พัฒนาหลักสูตร
ขั้นที่ 2 การพัฒนาโครง ร่างหลักสูตร	1) เพื่อสร้างโครงร่าง หลักสูตรนาฏย รังสรรค์เพื่อพัฒนา ความคิดสร้างสรรค์	- เขียนโครงร่าง หลักสูตร และ จัดทำแผนการ จัดการเรียนรู้	- นโยบายการศึกษา แผนการพัฒนา การศึกษาชาติ - พระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไข เพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 7	- โครงร่างหลักสูตร นาฏยรังสรรค์เพื่อ พัฒนาความคิด สร้างสรรค์ด้าน นาฏยศิลป์
	2) เพื่อตรวจสอบ ความถูกต้องและ ประเมินความ สอดคล้องความ เหมาะสมของการ สร้างโครงร่าง หลักสูตรนาฏย รังสรรค์	- ผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบ ประเมินควา สอดคล้องความ เหมาะสมของการ สร้างโครงร่าง หลักสูตรและให้ ข้อเสนอแนะ	- ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน	- โครงร่างหลักสูตร นาฏยรังสรรค์ ที่ผ่านการตรวจสอบ จากผู้เชี่ยวชาญเป็นที่ เรียบร้อยแล้ว

ตารางที่ 7 (ต่อ)

ขั้นตอนการวิจัย	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ	แหล่งข้อมูล	ผลที่ได้รับ
ขั้นที่ 2 การพัฒนาโครง ร่างหลักสูตร (ต่อ)	3) เพื่อปรับปรุง โครงร่างหลักสูตร นาฏยรังสรรค์	- แก้ไขปรับปรุงโครงร่าง หลักสูตรและแผนการ จัดการเรียนรู้ปรับปรุง แก้ไขตามข้อเสนอแนะ ของอาจารย์ที่ปรึกษาและ ผู้เชี่ยวชาญ	- ข้อเสนอแนะ/ข้อ ปรับปรุงแก้ไขจาก ผู้เชี่ยวชาญ	- โครงร่างหลักสูตร นาฏยรังสรรค์และ แผนการจัดการ เรียนรู้ที่แก้ไขแล้ว
	4) เพื่อพัฒนา แผนการจัดการ เรียนรู้ตาม หลักสูตรนาฏย รังสรรค์	- เขียนแผนการจัดการ เรียนรู้ - เสนอที่ปรึกษา ตรวจสอบความถูกต้อง	- โครงร่าง หลักสูตรนาฏย รังสรรค์	- ได้ข้อมูล เสนอแนะจาก ผู้เชี่ยวชาญ
ขั้นที่ 3 การทดลองใช้ หลักสูตร	- เพื่อทดลองใช้ หลักสูตรนาฏย รังสรรค์กับ นักเรียนกลุ่ม ตัวอย่าง นักเรียนชั้น มัธยมศึกษา ปีที่ 2 ร.ร.สาธิต มรภ.บ้านสมเด็จ เจ้าพระยา	1) จัดกิจกรรมการจัดการ เรียนรู้ตามแผนการ จัดการเรียนรู้ตาม หลักสูตรนาฏยรังสรรค์ 2) ทดสอบก่อนและหลัง ใช้หลักสูตร	- นักเรียน มัธยมศึกษา ปีที่ 2 ร.ร.สาธิต มรภ.บ้านสมเด็จ เจ้าพระยา จำนวน 29 คน - แบบประเมิน หลักสูตร	- ผลการประเมิน ประสิทธิภาพของ หลักสูตร นาฏยรังสรรค์ - ผลการทดลองใช้ หลักสูตร นาฏยรังสรรค์
ขั้นที่ 4 การประเมินผล และปรับปรุง หลักสูตร	1) เพื่อประเมิน หลักสูตรนาฏย รังสรรค์ หลังจาก นำไปทดลองใช้	- ประเมินประสิทธิภาพ ของหลักสูตรตามเกณฑ์ ที่กำหนด - ตรวจสอบผลการ ทดลองใช้หลักสูตร - แก้ไขปรับปรุง หลักสูตร นาฏยรังสรรค์	- ข้อมูลจากการ ทดลองใช้ หลักสูตร นาฏยรังสรรค์ - แบบประเมิน หลักสูตร นาฏยรังสรรค์	- หลักสูตร นาฏยรังสรรค์ฉบับ สมบูรณ์

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน

การพัฒนาหลักสูตรนาฏยรังสรรค์ โดยใช้แนวคิดมาจากการละเล่นของคนไทยมาแต่โบราณที่นิยมใช้ละเล่นในการผ่อนคลาย เพื่อความสนุกสนาน และเกี่ยวพาลาสีกันระหว่างชาย - หญิง ในรูปแบบนี้ จะยกเพลงพื้นบ้านภาคกลางมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตร เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในรายวิชานาฏศิลป์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังต่อไปนี้

1. ศึกษาพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ตามหมวดที่ 1 มาตรา 7 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545, น.5-6) ได้กำหนดความมุ่งหมายและหลักการเพื่อให้นักเรียนมีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง

2. ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ในรายวิชานาฏศิลป์ โดยมีจุดมุ่งหมายในการพัฒนาให้นักเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจเห็นคุณค่าของงานศิลปะ และวัฒนธรรม เป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงออกอย่างอิสระ โดยเฉพาะเกิดความรู้ ความเข้าใจในเรื่ององค์ประกอบนาฏศิลป์ แสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์ ใช้ศัพท์เบื้องต้นทางนาฏศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดเห็นอย่างอิสระ สร้างสรรค์การแสดงนาฏศิลป์ในรูปแบบต่างๆ สามารถประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างนาฏศิลป์กับประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม เห็นคุณค่าของนาฏศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล

3. ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี ปรัชญา เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรโดยศึกษาจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์

4. ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับสภาพโดยทั่วไปของโรงเรียน โดยศึกษาจากเอกสารของโรงเรียน สอบถาม/สัมภาษณ์ ผู้อำนวยการโรงเรียน คุณครูผู้สอนรายวิชานาฏศิลป์ และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนในรายวิชานาฏศิลป์

5. ศึกษาหลักการแนวคิด และความสำคัญของความคิดสร้างสรรค์ จากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาโครงร่างหลักสูตร

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลพื้นฐานที่ได้ศึกษาไว้แล้วจากขั้นตอนที่ 1 มาเป็นแนวทางในการกำหนดองค์ประกอบของหลักสูตร ได้แก่ หลักการ จุดมุ่งหมายของหลักสูตร มาตรฐานกลุ่มสาระ และสาระการเรียนรู้ โครงสร้างเนื้อหาและเวลาเรียน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อและแหล่งการเรียนรู้ การวัดและการประเมินผล ตามลำดับโดยมีรายละเอียด ดังนี้

ส่วนที่ 1 การสร้างโครงร่างหลักสูตร

1. กำหนดหลักการของหลักสูตร

หลักสูตรนาฏยรังสรรค์ เรื่อง เพลงพื้นบ้านภาคกลาง ผู้วิจัยได้ศึกษาและพัฒนาขึ้นให้เหมาะสมกับความต้องการของสถานศึกษาและนักเรียน เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการ มีการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร โครงสร้างของหลักสูตร การดำเนินการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ราชวิทยานาฏศิลป์ เรื่อง เพลงพื้นบ้านภาคกลาง ตามมาตรฐานกลุ่มสาระและตัวชี้วัด เพื่อให้ให้นักเรียนเข้าใจ และแสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์ สามารถวิเคราะห์ วิพากษ์ วิจารณ์การแสดงนาฏศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ชื่นชม ชื่นชอบ และเห็นคุณค่าของนาฏศิลป์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

2. กำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

ในการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่ต้องการให้เกิดกับนักเรียน ใน 4 ด้าน คือ 1) ความคิดริเริ่ม 2) ความคิดคล่องแคล่ว 3) ความคิดยืดหยุ่น และ 4) ความคิดละเอียดลออ

3. กำหนดมาตรฐานกลุ่มสาระการเรียนรู้

ผู้วิจัยศึกษาจากเอกสารหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานและหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ราชวิทยานาฏศิลป์ ซึ่งหลักสูตรนาฏยรังสรรค์ ได้มีมาตรฐานกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะไว้ดังนี้

1) มาตรฐาน ศ 3.1 เข้าใจและแสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดอย่างอิสระและประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

2) มาตรฐาน ศ 3.2 เห็นคุณค่าของนาฏศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งตัวชี้วัด ความสามารถในการวัดความคิดสร้างสรรค์

4. กำหนดโครงสร้างเนื้อหาและเวลาเรียน

ผู้วิจัย กำหนดโครงสร้างเนื้อหาและเวลาเรียน โดยศึกษา เพลงพื้นบ้านภาคกลาง โดยพิจารณาถึงความเหมาะสม สอดคล้อง ตรงตามจุดมุ่งหมายที่ต้องการให้เกิดกับนักเรียน เพื่อให้นักเรียนได้พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ โดยได้มีการนำเนื้อหาเกี่ยวกับเพลงพื้นบ้านภาคกลาง

มาประกอบการจัดเนื้อหาวิชา ไว้ดังนี้ ประวัติความเป็นมาของเพลงพื้นบ้าน และเพลงพื้นบ้านภาคกลาง คือ เพลงฉ่อย เพลงลำตัด เพลงอีแซว และการนำเสนอผลงานด้านการแต่งเพลงพื้นบ้าน ที่แสดงให้เห็นทักษะทางด้านความคิดสร้างสรรค์

5. แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ผู้วิจัยได้ศึกษาและวิเคราะห์เอกสารหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน และหลักสูตร กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ เกี่ยวกับแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และใช้เป็นแนวทาง ในการจัดการเรียนการสอน มีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ โดยใช้วิธีการที่หลากหลาย อาทิ เทคนิค SCAMPER เทคนิคการวิเคราะห์องค์ประกอบ เทคนิคการระดมสมอง และรูปแบบ การเรียนการสอนกระบวนการคิดสร้างสรรค์หรือ “Synectics Instructional Model” โดยมุ่งพัฒนา ความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ใน 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความคิดคล่องแคล่ว 2) ด้านความคิดริเริ่ม 3) ด้านความคิดยืดหยุ่น และ 4) ด้านความคิดละเอียดลออ โดยนำเทคนิค วิธีการและรูปแบบการสอนมาใช้โดยเฉพาะ เทคนิค SCAMPER ซึ่งเป็นเทคนิคนี้จะช่วยทำให้เกิด การคิดสร้างสรรค์ในการพัฒนาความคิดและการออกแบบประดิษฐ์สิ่งใหม่ๆ สร้างแนวคิด ในการใช้ตั้งคำถาม เพื่อค้นหาแนวทางที่เป็นทางเลือกในมุมใหม่ๆ ซึ่งมีเทคนิคย่อย 7 เทคนิค คือ 1) S = Substitute การหาสิ่งใหม่ๆ มาทดแทน 2) C = Combine รวมกัน ผสมกัน 3) A = Adapt ปรับวิธีการใช้ให้ต่างกันหรือปรับให้เหมาะสม 4) M = Magnify การปรับเปลี่ยน หรือทำให้เพิ่มมากขึ้น 5) P = Put to other uses เปลี่ยนวิธีการใช้ ประยุกต์ใช้ ใช้ในงานแบบอื่นๆ 6) E = Eliminate ทำให้น้อยลง ลดส่วนประกอบ ลดคุณสมบัติ และ 7) R = Reverse การกลับทิศหรือทำสิ่งที่ตรงกันข้าม จัดเรียงใหม่ เทคนิคการวิเคราะห์องค์ประกอบ เป็นการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ เข้าด้วยกันเพื่อให้ได้สิ่งใหม่ๆ หลากหลายๆ แง่มุม ยิ่งคิดเชื่อมโยงได้มากเท่าไร ความคิดใหม่ก็จะ เพิ่มมากยิ่งขึ้น เทคนิคการระดมสมอง ซึ่งเป็นการระดมความคิดเพื่อให้ได้ความคิดในแง่มุมที่ หลากหลาย และนำไปสู่การเชื่อมโยงความคิดผสมผสานกันได้เป็นความคิดใหม่ และรูปแบบ การเรียนการสอนกระบวนการคิดสร้างสรรค์ หรือ “Synectics Instructional Model” ซึ่งเป็นรูปแบบ การสอนที่มุ่งส่งเสริมและพัฒนาความคิดสร้างสรรค์แก่นักเรียน โดยนำเทคนิคอุปมาอุปไมยมาใช้ ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนมองเห็นปัญหาเดิมแนวคิดเดิมหรือผลผลิตเดิมในแนวคิดแปลกใหม่ออกไป ทำให้เกิดความคิดสร้างสรรค์มากขึ้น โดยการสร้างสิ่งคุ้นเคยให้แปลกใหม่ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 อธิบายถึงเงื่อนไขปัญหาสภาพการณ์ที่นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในขณะนั้น ขั้นที่ 2 การเปรียบเทียบโดยตรง คือ นำสิ่งที่กำลังศึกษาใน ขั้นที่ 1 ไปเปรียบเทียบกับสิ่งอื่นๆ ขั้นที่ 3 การเปรียบเทียบโดยสมมุติคนเป็นสิ่งอื่น ขั้นที่ 4 การสร้างคู่คำขัดแย้ง ขั้นที่ 5 การเปรียบเทียบโดย อธิบายความหมายของคำคู่ขัดแย้ง ขั้นที่ 6 การสร้างผลงานโดยปรับปรุงงานเดิมให้แปลกใหม่ขึ้นมา

6. การกำหนดสื่อและแหล่งการเรียนรู้

ผู้วิจัยได้จัดสื่อและแหล่งการเรียนรู้ที่นำมาใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอนจำแนกตามลักษณะได้ดังนี้

- 1) เอกสารประกอบการสอนนาฏศิลป์/นาฏยรังสรรค์ ใบความรู้ ใบงาน โปสเตอร์ภาพพิมพ์ต่างๆ เกี่ยวกับภาษาท่า นาฏยศัพท์ และ ลักษณะของการแสดง/การละเล่น เพลงพื้นบ้าน
- 2) วีดิทัศน์ ซีดีเพลง เกี่ยวกับภาษาท่า นาฏยศัพท์ และเพลงพื้นบ้านภาคกลาง
- 3) อินเทอร์เน็ต Google YouTube และเว็บไซต์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง
- 4) แหล่งเรียนรู้ธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ห้องสมุดโรงเรียน ปราชญ์ชาวบ้าน ในแหล่งชุมชนที่อยู่อาศัยบริเวณใกล้เคียง หรือบริเวณรอบๆ โรงเรียน
- 5) ตัวอย่างอุปกรณ์ที่นำไปใช้ประกอบการแสดงที่เป็นของจริง
- 6) วัสดุ อุปกรณ์ ที่นำมาใช้ในการออกแบบ และการประดิษฐ์ เครื่องแต่งกาย อุปกรณ์ประกอบการแสดงและอุปกรณ์ประกอบฉาก

7. กำหนดการวัดและประเมินผล

ผู้วิจัยได้กำหนดเครื่องมือ วิธีการวัดผล และกำหนดเกณฑ์ในการวัดให้เหมาะสมกับจุดมุ่งหมายของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้แบบวัดความคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เน้นการวัดและการประเมินผลตามสภาพจริง เช่น การตรวจผลงานจากชิ้นงาน/ใบงานของนักเรียน การตอบคำถาม การสังเกตพฤติกรรมในการทำงานเป็นกลุ่ม และการออกแบบท่าทาง/ประดิษฐ์ทำรำประกอบเพลง ที่มีความแปลกใหม่แตกต่างไปจากเดิม เป็นต้น

ส่วนที่ 2 การประเมินโครงสร้างหลักสูตรโดยผู้เชี่ยวชาญ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ตรวจสอบและประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบหลักสูตรไว้ดังนี้ คือ ชื่อหลักสูตรและระดับชั้น ที่มาและความสำคัญ หลักการ จุดมุ่งหมายของหลักสูตร มาตรฐานกลุ่มสาระและสาระการเรียนรู้ โครงสร้างเนื้อหาและเวลาเรียน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อ และแหล่งการเรียนรู้ การวัดและการประเมินผล แผนการจัดการเรียนรู้และเอกสารประกอบหลักสูตร

ผู้วิจัยนำโครงสร้างหลักสูตรและประเมินความเหมาะสมของโครงสร้างหลักสูตรให้แก่ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน โดยประเมิน ความเหมาะสมของโครงสร้างหลักสูตร โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องเป็นเกณฑ์ในการพิจารณา (Index of Objective Consistency = IOC) ในส่วนทำยเป็นข้อคำถามปลายเปิดสำหรับผู้เชี่ยวชาญ ในการเขียนข้อเสนอแนะต่างๆ

การประเมินความสอดคล้อง ใช้ดัชนีความสอดคล้องเป็นเกณฑ์ในการพิจารณา (Index of Objective Consistency = IOC) มีเกณฑ์ดังนี้

คะแนนเป็น +1 มีความเห็นว่า สอดคล้องกับองค์ประกอบโครงร่างหลักสูตร

คะแนนเป็น 0 มีความเห็นว่า ไม่แน่ใจว่าสอดคล้องกับองค์ประกอบโครงร่างหลักสูตร

คะแนนเป็น -1 มีความเห็นว่า ไม่สอดคล้องกับองค์ประกอบโครงร่างหลักสูตร

ซึ่งผลการประเมินความสอดคล้องขององค์ประกอบโครงร่างหลักสูตร โดยผู้เชี่ยวชาญได้ค่า IOC เท่ากับ 1.00 ทุกข้อ ซึ่งถือว่าแบบประเมินข้อนี้ๆ มีความสอดคล้องเชิงเนื้อหา

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตร

ผู้วิจัยนำหลักสูตรที่ผ่านการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ และปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้วไปทดลองใช้โดยดำเนินการทดลองดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 ของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา จำนวน นักเรียน 29 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 ของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 29 คน ซึ่งได้มาด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่าง อย่างง่าย โดยใช้การจับฉลาก ห้องเรียน 1 ห้อง จาก 2 ห้อง นำมาเป็นกลุ่มตัวอย่าง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 12 หน่วยการเรียนรู้ ใช้เวลา 40 ชั่วโมง ซึ่งเนื้อหาประกอบด้วย รอบรู้เรื่ององค์ประกอบนาฏศิลป์ เพลงพื้นบ้าน ได้แก่ เพลงน้อย เพลงอีแซว และเพลงลำตัด จินตลีลาสร้างสรรค์ ได้แก่ การออกแบบเครื่องแต่งกาย และการออกแบบชุดการแสดง และการนำเสนอผลงานการแสดง ซึ่งแสดงให้เห็นทักษะทางด้านความคิดสร้างสรรค์ ภายในแผนการจัดการเรียนรู้ประกอบด้วย 1) สารสำคัญ 2) จุดประสงค์การเรียนรู้ 3) สารการเรียนรู้ 4) กิจกรรมการเรียนรู้ 5) สื่อและแหล่งการเรียนรู้ และ 6) การวัดและประเมินผล กิจกรรมการจัดการเรียนรู้มุ่งเน้นให้นักเรียนมีความสามารถในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ 1) ความคิดริเริ่ม 2) ความคิดคล่องแคล่ว 3) ความคิดยืดหยุ่น และ 4) ความคิดละเอียดลออ โดยมีขั้นตอนการจัดกิจกรรมตามวิธีการสอนเทคนิค SCAMPER เทคนิคการวิเคราะห์องค์ประกอบ เทคนิคการระดมสมอง และรูปแบบการเรียนการสอนกระบวนการคิดสร้างสรรค์หรือ “Synectics Instructional Model”

2.2 แบบวัดความคิดสร้างสรรค์ โดยใช้หลักสูตรนาฏยรังสรรค์ เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา เป็นแบบอัตนัย จำนวน 4 ข้อ

- 1) กำหนดจุดประสงค์ในการสร้างแบบวัดความคิดสร้างสรรค์
- 2) ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวกับการสร้างแบบวัดความคิดสร้างสรรค์
- 3) ศึกษาเนื้อหาเกี่ยวกับนาฏศิลป์ เพลงพื้นบ้าน และจินตลีลาที่สอดคล้องกับจุดประสงค์ เพื่อนำมาเป็นเนื้อหาในการจัดทำแบบวัดความคิดสร้างสรรค์
- 4) สร้างแบบวัดความคิดสร้างสรรค์ แบบอัตนัย จำนวน 4 ข้อ ซึ่งสอดคล้องกับระดับความคิดสร้างสรรค์ใน 4 ด้าน คือ คือ 1) ความคิดริเริ่ม 2) ความคิดต่อเนื่องแล้ว 3) ความคิดยืดหยุ่น และ 4) ความคิดละเอียดลออ โดยให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความสอดคล้องตามจุดประสงค์การเรียนรู้ ดำเนินการปรับปรุงแก้ไข ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ
- 5) นำแบบวัดความคิดสร้างสรรค์ที่สร้างขึ้นเสนอผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบค่าดัชนีความสอดคล้อง โดยมีเกณฑ์ ดังนี้

คะแนนเป็น +1 มีความเห็นว่า แน่ใจว่าแบบวัดความคิดสร้างสรรค์มีความสอดคล้องกับจุดประสงค์

คะแนนเป็น 0 มีความเห็นว่า ไม่แน่ใจว่าแบบวัดความคิดสร้างสรรค์มีความสอดคล้องกับจุดประสงค์

คะแนนเป็น -1 มีความเห็นว่า แบบวัดความคิดสร้างสรรค์ ไม่มีความสอดคล้องกับจุดประสงค์

นำผลการพิจารณาลงความเห็นของผู้เชี่ยวชาญหาค่าดัชนีความสอดคล้อง และนำค่า IOC ของแบบวัดความคิดสร้างสรรค์มาคัดเลือก โดยได้ข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.80 ขึ้นไป (Bloom, 1971) ซึ่งถือได้ว่าแบบวัดความคิดสร้างสรรค์มีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา

3. การดำเนินการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงทดลอง ใช้การวิจัยแบบ One Group Pretest – Posttest Design (ชานินทร์ ศิลป์จารุ, 2552, น.172)

ตารางที่ 8 แบบแผนการทดลอง

กลุ่มทดลอง	สอบก่อน	การทดลอง	สอบหลัง
E	T ₁	X	T ₂

สัญลักษณ์ที่ใช้ในแบบแผนการวิจัย

E แทน	กลุ่มทดลอง
T ₁ แทน	การทดลองก่อนเรียน
T ₂ แทน	การทดลองหลังเรียน
X แทน	การสอนโดยใช้หลักสูตร

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1. ทดสอบก่อนเรียน โดยใช้แบบวัดความคิดสร้างสรรค์ จำนวน 4 ข้อ ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นและบันทึกผลเป็นคะแนนเก็บไว้

4.2. ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตร มาตรฐานสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ จำนวน 12 แผน ใช้เวลา 40 ชั่วโมง

4.3. ทดสอบหลังเรียน โดยใช้แบบวัดความคิดสร้างสรรค์ฉบับเดิม บันทึกคะแนนเปรียบเทียบกับทดสอบก่อนเรียน

4.4. สังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนในแต่ละชั่วโมงบันทึกข้อมูลไว้

4.5. นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาวิเคราะห์ทางสถิติ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

เปรียบเทียบคะแนนความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้ สถิติ t-test for dependen

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร

การดำเนินการในขั้นตอนการประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร หลังจากนำหลักสูตรไปทดลองใช้ ผู้วิจัยใช้เกณฑ์การพิจารณาประสิทธิผลของหลักสูตร คือ ผลการทดสอบความคิดสร้างสรรค์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนจากการใช้หลักสูตร มาตรฐานสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.01

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในวิจัย เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรนาฏยรังสรรค์ เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 2 ผู้วิจัยขอเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 การพัฒนาหลักสูตรนาฏยรังสรรค์เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

ตอนที่ 2 การเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้หลักสูตรนาฏยรังสรรค์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

ตอนที่ 1 การพัฒนาหลักสูตรนาฏยรังสรรค์เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

การพัฒนาหลักสูตรนาฏยรังสรรค์ ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นเอง โดยทำการศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ตามหมวดที่ 1 มาตรา 7 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545, น.5-6) ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ เฉพาะรายวิชานาฏศิลป์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี ปรัชญาเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรสร้างสรรค์ ศึกษาข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา โดยเฉพาะวิชานาฏศิลป์ และความคิดสร้างสรรค์ แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์สังเคราะห์พัฒนาเป็นโครงร่างหลักสูตรนาฏยรังสรรค์ หลังจากนั้นได้นำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญด้านนาฏศิลป์ และด้านความคิดสร้างสรรค์ เพื่อตรวจสอบแก้ไขปรับปรุงหลักสูตร จนสามารถนำหลักสูตรนาฏยรังสรรค์ฉบับสมบูรณ์ ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา รายละเอียดหลักสูตรประกอบด้วยดังนี้

1. หลักการ

นาฏศิลป์เป็นศิลปะการแสดงที่เป็นเอกลักษณ์ของชาติไทย มีรูปแบบ ลักษณะ วิธีการ กระบวนการและเนื้อหาในการนำเสนอที่ปรับเปลี่ยนไปตามยุคสมัย แต่ยังคงเอกลักษณ์พื้นฐานไว้อย่างชัดเจน ซึ่งแต่ละท้องถิ่นจะมีรูปแบบที่แตกต่างอย่างเห็นได้ชัด การจัดการเรียนการสอนในกลุ่มสาระวิชาศิลปะจึงมุ่งเน้นในการถ่ายทอดพื้นฐานความรู้ด้านนาฏศิลป์ให้เยาวชนได้รับรู้ ศึกษาและปฏิบัติ ซึ่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ตามหมวดที่ 1 มาตรา 7 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545, น.5-6) ได้กำหนดความมุ่งหมาย และหลักการเพื่อให้ผู้เรียนมีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย ส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง ด้วยเจตนารมณ์ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ผู้วิจัยมีความเห็นที่จะพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนในด้านนาฏศิลป์ ความคิดสร้างสรรค์เป็นกระบวนการทางสมองที่สามารถคิดค้นสิ่งแปลกใหม่ สามารถแก้ปัญหาต่างๆ ได้ ซึ่งเทคนิควิธีการในการสอนเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนมีหลากหลาย หลักสูตรนี้ได้้นำเทคนิค SCAMPER เทคนิคการวิเคราะห์ห้องประกอบ เทคนิคการระดมสมอง และรูปแบบการเรียนการสอนกระบวนการคิดสร้างสรรค์หรือ “Synectics Instructional Model” มาใช้ในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ใน 4 ด้าน ได้แก่ 1) ความคิดริเริ่ม 2) ความคิดคล่องแคล่ว 3) ความคิดยืดหยุ่น และ 4) ความคิดละเอียดลออ

2. จุดมุ่งหมาย

เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

3. มาตรฐานกลุ่มสาระและการเรียนรู้

มาตรฐานกลุ่มสาระและการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ได้กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้รายวิชานาฏศิลป์ และสาระการเรียนรู้นาฏศิลป์ มาตรฐาน ศ 3.1 เข้าใจ และแสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์ วิวิจารณ์คุณค่านาฏศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดอย่างอิสระ ชื่นชม และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน และ มาตรฐาน ศ 3.2 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างนาฏศิลป์ ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมเห็นคุณค่าของนาฏศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล ตามตัวชี้วัดที่ ศ 3.2 ม2/2 ระบุหรือแสดงนาฏศิลป์ นาฏศิลป์พื้นบ้าน ละครไทย ละครพื้นบ้านหรือมหรสพอื่นที่เคยนิยมกันในอดีต

4. โครงสร้างเนื้อหาและเวลา

เนื้อหาสาระที่ใช้ในการเรียนการสอน ประกอบด้วย 1) รอบรู้เรื่ององค์ประกอบนาฏศิลป์ พัฒนาการคิดสร้างสรรค์ด้านความคิดคล้องแคล่วและความคิดริเริ่ม ใช้เวลาสอน 8 ชั่วโมง 2) เพลงพื้นบ้าน พัฒนาการคิดสร้างสรรค์ด้านความคิดริเริ่ม ความคิดคล้องแคล่ว ความคิดยืดหยุ่น และความคิดละเอียดลออ ใช้เวลาสอน 18 ชั่วโมง และ 3) จินตลีลาสร้างสรรค์ พัฒนาการคิดสร้างสรรค์ด้านความคิดริเริ่ม ความคิดคล้องแคล่ว ความคิดยืดหยุ่น และความคิดละเอียดลออ ใช้เวลาสอน 14 ชั่วโมง รวมชั่วโมงสอน 40 ชั่วโมง

ตารางที่ 9 โครงสร้างเนื้อหา สิ่งพัฒนาและเวลาที่ใช้

หน่วยการเรียนรู้	เนื้อหาสาระการเรียนรู้	ความคิดสร้างสรรค์ ที่พัฒนา	เวลา (ชั่วโมง)
1. รอบรู้เรื่อง องค์ประกอบ นาฏศิลป์	องค์ประกอบของนาฏศิลป์ 1. ภาษาท่า 2. นาฏยศัพท์ 3. อุปกรณ์ประกอบการแสดง 4. อุปกรณ์ประกอบฉาก	- ความคิดคล้องแคล่ว - ความคิดริเริ่ม	8
2. เพลงพื้นบ้าน	เพลงพื้นบ้านภาคกลาง 1. เพลงจ้อย 2. เพลงอีแซว 3. เพลงลำตัด	- ความคิดคล้องแคล่ว - ความคิดริเริ่ม - ความคิดยืดหยุ่น - ความคิดละเอียดลออ	22
3. จินตลีลาสร้างสรรค์	การสร้างสรรค์เพลงพื้นบ้าน โดยใช้ องค์ประกอบของนาฏศิลป์ 1. การออกแบบสร้างสรรค์ชุดการแสดง 2. การนำเสนอผลงานการแสดง	- ความคิดคล้องแคล่ว - ความคิดริเริ่ม - ความคิดยืดหยุ่น - ความคิดละเอียดลออ	10
รวมชั่วโมง			40

5. แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

กิจกรรมการจัดการเรียนรู้มุ่งเน้นให้นักเรียนมีความสามารถในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ 1) ความคิดริเริ่ม 2) ความคิดคล้องแคล่ว 3) ความคิดยืดหยุ่น และ 4) ความคิดละเอียดลออ โดยมีขั้นตอนการจัดกิจกรรมตามวิธีการสอนเทคนิค SCAMPER เทคนิคการวิเคราะห์องค์ประกอบ เทคนิคการระดมสมอง และรูปแบบการเรียนการสอนกระบวนการคิดสร้างสรรค์หรือ “Synectics Instructional Model” ซึ่งมีการจัดการเรียนรู้ประกอบด้วย 3 ขั้น ดังนี้

1. วอร์มอัพ (Warm Up) เป็นการเตรียมความพร้อมก่อนเรียน ในด้านความรู้ทั่วไป หรือกิจกรรมที่ช่วยเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ โดยใช้เวลา 5 – 10 นาที เช่น

1.1) กิจกรรมชวนคิด เป็นการตั้งคำถามกระตุ้นให้นักเรียนได้คิดหาคำตอบ

1.2) กิจกรรมขยับกาย ขยายสมอง ด้วย (Brain Gym) ยกตัวอย่าง เช่น ทำตบมือ ตบตัก ตบไหล่ ทำ ลูก ลา เล ทำการเคลื่อนไหวสลับข้าง เป็นต้น

2. สตาร์ทอัพ (Start Up) เป็นขั้นของการสอนเนื้อหา และพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ โดยนำเทคนิคต่างๆ และรูปแบบการสอนมาออกแบบกิจกรรม โดยเน้นการใช้เทคนิคการระดมสมอง

3. คูลดาวน์ (Cool Down) เป็นการทำกิจกรรมที่ช่วยให้นักเรียนรู้สึกผ่อนคลาย เป็นการต่อยอดความคิด และการสะท้อนคิด

3.1) กิจกรรมสะท้อนคิด เป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นหลังการเรียนเพื่อให้นักเรียนได้ คิดทบทวน สิ่งที่ได้เรียนรู้อย่างรอบคอบ และวิเคราะห์จุดเด่นและจุดด้อยที่นักเรียนควรพัฒนา

3.2) กิจกรรมคิดต่อยอด เป็นกิจกรรมที่มุ่งให้นักเรียนนำสิ่งที่ได้จากกิจกรรม สะท้อนคิดมาใช้ประโยชน์ และพัฒนาผลงานให้ดียิ่งขึ้น

6. สื่อและแหล่งการเรียนรู้

สื่อและแหล่งการเรียนรู้ที่นำมาใช้ประกอบกิจกรรมการเรียนการสอนในครั้งนี้สามารถ จำแนกตามลักษณะได้ดังนี้

6.1 เอกสารประกอบการสอนนาฏศิลป์/นาฏยรังสรรค์ ใบความรู้ ใบงาน โปสเตอร์ ภาพพิมพ์ต่างๆ เกี่ยวกับภาษาท่า นาฏยศัพท์ และ ลักษณะของการแสดง/การละเล่น เพลงพื้นบ้าน

6.2 วีดิทัศน์ ซีดีเพลง เกี่ยวกับภาษาท่า นาฏยศัพท์ และเพลงพื้นบ้านภาคกลาง

6.3 อินเทอร์เน็ต Google YouTube และเว็บไซต์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

6.4 แหล่งเรียนรู้ธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ห้องสมุด โรงเรียน ปราชญ์ชาวบ้าน ในแหล่งชุมชนที่อยู่อาศัยบริเวณใกล้เคียง หรือบริเวณรอบๆ โรงเรียน

6.5 ตัวอย่างอุปกรณ์ที่นำไปใช้ประกอบการแสดงที่เป็นของจริง

6.6 วัสดุ อุปกรณ์ ที่นำมาใช้ในการออกแบบ และการประดิษฐ์ เครื่องแต่งกาย อุปกรณ์ประกอบการแสดงและอุปกรณ์ประกอบฉาก

7. การวัดและประเมินผล

เป็นการประเมินผลจากแบบประเมินทักษะการคิดสร้างสรรค์ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ประกอบด้วย 4 ด้านสำคัญ คือ 1) ความคิดริเริ่ม 2) ความคิดคล่องแคล่ว 3) ความคิดยืดหยุ่น และ 4) ความคิดละเอียดลออ โดยมีเกณฑ์ประเมินระดับคุณภาพ 5 ระดับ ดังนี้

ตารางที่ 10 เกณฑ์ประเมินระดับคุณภาพ ด้านความคิดสร้างสรรค์ 5 ระดับ

ประเด็น	ระดับคุณภาพ				
	5	4	3	2	1
1. ความคิด คล่องแคล่ว (คิดได้รวดเร็ว)	คิดอย่างรวดเร็วได้ ข้อมูลจำนวนมากที่สุดใน เวลาที่กำหนด	คิดอย่างรวดเร็วได้ ข้อมูลมากในเวลาที่ กำหนด	คิดอย่างรวดเร็วได้ ข้อมูลปานกลางใน เวลาที่กำหนด	คิดอย่างรวดเร็วได้ ข้อมูลจำนวน น้อย ในเวลาที่ กำหนด	คิดอย่างรวดเร็วได้ ข้อมูลจำนวน ได้น้อยที่สุดใน เวลาที่ กำหนด
2.ความคิด ยืดหยุ่น (คิดได้ หลากหลาย)	คิดขยาย ข้อมูลให้ ได้ หลากหลาย ประเภท ต่างๆ แง่มุม ได้มากที่สุด	คิดขยายข้อมูล ให้ได้ข้อมูลที่ หลากหลาย ประเภท ต่างๆ แง่มุม ได้มาก	คิดขยายข้อมูล ให้ได้ข้อมูลที่ หลากหลาย ประเภท ต่างๆ แง่มุม ได้ปานกลาง	คิดขยายข้อมูล ให้ได้ข้อมูลที่ หลากหลาย ประเภท ต่างๆ แง่มุม ได้น้อย	คิดขยายข้อมูล ให้ได้ข้อมูลที่ หลากหลาย ประเภท ต่างๆ แง่มุม ได้น้อยที่สุด
3. ความคิดริเริ่ม (คิดได้แปลก ใหม่)	คิดสิ่งแปลก ใหม่ แตกต่าง ไปจากเดิม เป็นสิ่งที่ ใหม่ที่ไม่เคยเกิด ขึ้นมาก่อน เมื่อเทียบกับ กลุ่มเพื่อน	คิดสิ่งแปลก ใหม่ แตกต่าง ไปจากเดิมที่ เคยคิด	คิดสิ่งแปลก ใหม่ แตกต่าง ไปจากเดิมเป็น ส่วนใหญ่และ แตกต่างจาก เพื่อนส่วนหนึ่ง	คิดสิ่งแปลกใหม่ แตกต่างไปจาก เดิม	คิดสิ่งแปลก ใหม่ แตกต่าง จากเดิม เป็น บางส่วน

ตารางที่ 10 (ต่อ)

ประเด็น	ระดับคุณภาพ				
	5	4	3	2	1
4. ความคิด ละเอียดลออ (คิดได้ละเอียด ชัดเจน)	อธิบายให้ ความกระจ่าง ในเรื่องต่างๆ ได้ละเอียด/ ชัดเจน/ น่าสนใจใน ระดับดีเยี่ยม	อธิบายให้ ความกระจ่าง ในเรื่องต่างๆ ได้ละเอียด/ ชัดเจน/ น่าสนใจใน ระดับดีมาก	อธิบายให้ ความกระจ่าง ในเรื่องต่างๆ ได้ละเอียด/ ชัดเจน/ น่าสนใจใน ระดับดี	อธิบายให้ความ กระจ่างในเรื่อง ต่างๆ ได้ ละเอียด/ชัดเจน/ น่าสนใจใน ระดับพอใช้	อธิบายให้ ความกระจ่าง ในเรื่องต่างๆ ได้ละเอียด/ ชัดเจน/ น่าสนใจใน ระดับต้อง ปรับปรุง

เกณฑ์ประเมินระดับคุณภาพ ด้านความคิดสร้างสรรค์ 5 ระดับ

ระดับคุณภาพ	4 (ดีมาก)	=	16 – 20 คะแนน
	3 (ดี)	=	11 – 15 คะแนน
	2 (พอใช้)	=	6 - 10 คะแนน
	1 (ปรับปรุง)	=	1 – 5 คะแนน

ตอนที่ 2 การเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้หลักสูตร
นาฏยรังสรรค์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยราชภัฏ
บ้านสมเด็จเจ้าพระยา

การวิเคราะห์ความคิดสร้างสรรค์ก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการเรียน
การสอนด้วยหลักสูตรนาฏยรังสรรค์เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งเสนอเป็นค่า t-test (t-test for
dependent) ปรากฏผลดังตารางที่ 11

ตารางที่ 11 เปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยหลักสูตรนาฏยรังสรรค์เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์

ความคิดสร้างสรรค์	N	\bar{X}	S.D.	t	Sig.
ก่อนเรียน	29	6.31	1.41	57.00**	.000
หลังเรียน	29	8.27	1.41		

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 11 พบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการเรียนการสอนด้วยหลักสูตรนาฏยรังสรรค์เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ มีระดับความคิดสร้างสรรค์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการพัฒนาหลักสูตรนาฏยรังสรรค์พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย คือ 1) พัฒนาหลักสูตรนาฏยรังสรรค์เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา และ 2) เพื่อเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้หลักสูตรนาฏยรังสรรค์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 หมวดที่ 1 ตามมาตรา 7 ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ โดยเฉพาะรายวิชานาฏศิลป์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี ปรัชญาเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรสร้างสรรค์ ศึกษาข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา โดยเฉพาะวิชานาฏศิลป์ และความคิดสร้างสรรค์

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาโครงร่างหลักสูตร

โครงร่างหลักสูตรที่สร้างขึ้นประกอบด้วย หลักการ จุดมุ่งหมาย โครงสร้างเนื้อหาและเวลา การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อและแหล่งการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล แผนการจัดการเรียนรู้ หลังจากนั้นนำโครงร่างหลักสูตรไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเหมาะสมและความสอดคล้องของโครงร่างหลักสูตร และนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงโครงร่างหลักสูตรให้มีความเหมาะสม

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตร

นำหลักสูตรไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา จำนวน 29 คน ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย โดยใช้การจับฉลาก ห้องเรียน 1 ห้อง จาก 4 ห้อง นำมาเป็นกลุ่มตัวอย่าง

การวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ก่อนเรียนและหลังเรียน ด้วยแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ โดยใช้สถิติ t-test for dependent

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร

การประเมินผลหลักสูตร โดยพิจารณาจากค่าเฉลี่ยของคะแนนการทดสอบความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

สรุปผลการวิจัย

ผลการพัฒนาหลักสูตรนาฏยรังสรรค์เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา สรุปผลการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

1. หลักสูตรนาฏยรังสรรค์ เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา นำวิธีการ และเทคนิคพัฒนาความคิดสร้างสรรค์หลากหลายมาใช้ อาทิ เทคนิค SCAMPER เทคนิคการวิเคราะห์องค์ประกอบ เทคนิคการระดมสมอง และรูปแบบการเรียนการสอนกระบวนการคิดสร้างสรรค์ หรือ “Synectics Instructional Model” ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ ใน 4 ด้าน คือ 1) ความคิดริเริ่ม 2) ความคิดคล่องแคล่ว 3) ความคิดยืดหยุ่น และ 4) ความคิดละเอียดลออ ภายในหลักสูตรประกอบด้วย หลักการ จุดมุ่งหมาย มาตรฐานกลุ่มสาระและการเรียนรู้ โครงสร้างเนื้อหาและเวลา การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อและแหล่งการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล

2. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการเรียนการสอนด้วยหลักสูตรนาฏยรังสรรค์ เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีระดับความคิดสร้างสรรค์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยพบว่าหลักสูตรนาฏยรังสรรค์สามารถส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ได้นั้นสามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. หลักสูตรนาฏยรังสรรค์ที่พัฒนาขึ้นสามารถส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ได้เนื่องจากมีลักษณะสำคัญในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน คือ มี การสร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่มีความเหมาะสมต่อการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ได้อย่างอิสระผ่านวิธีการที่หลากหลาย อาทิ เทคนิค SCAMPER เทคนิคการวิเคราะห์องค์ประกอบ เทคนิคการระดมสมอง และรูปแบบการเรียนการสอนกระบวนการคิดสร้างสรรค์ หรือ “Synectics Instructional Model” โดยการพัฒนาหลักสูตรนี้มีแบบแผน/แนวทางที่เหมาะสมจากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน จากการศึกษา

หลักการ แนวคิด ทฤษฎี ปรึชญาเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรความคิดสร้างสรรค์ นอกจากนี้ หลักสูตรนาฏยรังสรรค์ มีกระบวนการในการพัฒนาหลักสูตร ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนคือ 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 2) การพัฒนาโครงสร้างหลักสูตร 3) การทดลองใช้หลักสูตร และ 4) การประเมินหลักสูตร ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของเซเลอร์และอเล็กซานเดอร์ (Saylor & Alexander, 1974,p 27) ที่กล่าวถึงกระบวนการในการพัฒนาหลักสูตรที่มีขั้นตอนดังนี้ 1) การศึกษาตัวแปรต่างๆ 2) กำหนดจุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ 3) การออกแบบหลักสูตร 4) การนำหลักสูตรไปใช้และการประเมินผลหลักสูตร ทั้งนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของฉวีวรรณ ตาลสุก และมาเรียม นิลพันธุ์ (2558, น.19) เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรนาฏศิลป์สร้างสรรค์ ตามแนวทางการจัดการศึกษาเชิงสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา ที่กล่าวถึงกระบวนการในการพัฒนาหลักสูตรที่มีขั้นตอนดังนี้ 1) การวิเคราะห์กำหนดจุดมุ่งหมาย 2) การออกแบบพัฒนาหลักสูตร 3) การนำหลักสูตรไปใช้ และ 4) การประเมินหลักสูตร

2. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยหลักสูตรนาฏยรังสรรค์ มีระดับความคิดสร้างสรรค์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ผลการวิจัยดังกล่าวเกิดจากการนำเทคนิค SCAMPER เทคนิคการวิเคราะห์องค์ประกอบ เทคนิคการระดมสมอง และรูปแบบการเรียนการสอน กระบวนการคิดสร้างสรรค์ หรือ “Synectics Instructional Model” มาใช้ในการจัดการเรียนรู้ ที่พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน ซึ่งจากการวิจัยพบว่าเทคนิค SCAMPER ช่วยพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ได้ที่ ทวีศักดิ์ จินดานุรักษ์ (2558, น.105-110) พบว่า เทคนิค SCAMPER เป็นเทคนิคที่จะช่วยให้เกิดความคิดสร้างสรรค์โดยนำตัวอย่างของการคิด 7 แบบมาใช้ให้เกิดการคิดสร้างสรรค์ เทคนิค SCAMPER เป็นการขยายความคิดมุมมองด้านต่างๆ เพิ่มอีก 7 ด้าน จึงมีผลต่อการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ให้กับนักเรียน นอกจากนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของอภิชาติ เนินพรหม (2559, น.178) ที่พบว่า การนำเทคนิค SCAMPER มาใช้ ทำให้นักเรียนเกิดความสนุกกับการค้นหาคำตอบ จากสิ่งที่ครูให้แต่ละคนช่วยกันคิด เกิดการระดมสมองจากการคิดค้นทำงานกลุ่ม สำหรับเทคนิคการวิเคราะห์องค์ประกอบนั้นเป็นเทคนิคที่จะช่วยส่งเสริมให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ มีมิติการคิดที่หลากหลาย มีการคิดได้หลายแง่มุม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิลาสินี อินทจันทร์ (2559, น.79) พบว่า นักเรียนที่เรียนตามแนวคิดของออต้าโมเดลมีความคิดสร้างสรรค์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีเทคนิคสำคัญที่ทำให้เกิดผลผลิตที่สร้างสรรค์ คือ เทคนิคการวิเคราะห์องค์ประกอบ ทำให้ผู้เรียนคิดได้หลายแง่มุม นำไปสู่การคิดใหม่ๆ และเทคนิคการระดมพลังสมอง ทำให้ผู้เรียนเกิดความคิดริเริ่ม นำไปสู่การคิดที่แปลกใหม่ แตกต่างไปจากเดิม สำหรับรูปแบบการเรียนการสอนกระบวนการคิดสร้างสรรค์หรือ “Synectics Instructional Model” เป็นรูปแบบสำคัญที่นำมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งช่วยพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ได้ดี ซึ่งสอดคล้อง

กับังงานวิจัยของ พรพหัท ถิ่นรัตน์ (2558, น.83) พบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยรูปแบบการเรียนการสอน กระบวนการคิดสร้างสรรค์หรือ “Synectics Instructional Model” มีผลการเรียนหลังเรียนสูงกว่า ก่อนเรียน ในด้านการพัฒนาทักษะการปฏิบัติงานทัศนศิลป์ของนักเรียน เนื่องจากการจัดกิจกรรม การสอนด้วยรูปแบบการเรียนการสอนกระบวนการคิดสร้างสรรค์ หรือ “Synectics Instructional Model” เป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนใช้อุปมาเป็นตัวกระตุ้นให้เห็นมุมมองใหม่ๆ ที่แตกต่างไปจาก เดิม เป็นกระบวนการของความคิดสร้างสรรค์ที่นำมาใช้อย่างรู้ตัวก่อให้เกิดผลดีทางการเรียนรู้ ของนักเรียน

นอกจากนี้ ขั้นตอนการสอน 3 ขั้น ก็ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ โดยมีรายละเอียด ของแต่ละขั้นดังนี้

1. ขั้นวอร์มอัพ (Warm Up) เป็นการเตรียมความพร้อมด้วยกิจกรรมที่ช่วยเสริมสร้าง ความคิดสร้างสรรค์ โดยใช้เวลา 5-10 นาที เช่น กิจกรรมชวนคิด เป็นการตั้งคำถามกระตุ้นให้นักเรียน ได้คิดหาคำตอบ กิจกรรมขยับกาย ขยายสมอง ด้วยการบริหารสมอง (BRAIN GYM) ยกตัวอย่าง เช่น ทำตบมือ ตบตัก ตบไหล่ ทำ ลู ลา เล ทำการเคลื่อนไหวสลับข้าง เป็นต้น ขั้นตอนนี้ทำให้ ผู้เรียนสนุกสนาน เป็นการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผู้เรียน เกิดความคิด- สร้างสรรค์ดังแนวคิดของเดนนิสัน (Dennison, 1986, p. 102)

2. ขั้นสตาร์ทอัพ (Start Up) เป็นขั้นของการสอนเนื้อหา และพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ โดยนำเทคนิคต่างๆ และรูปแบบการสอนมาออกแบบกิจกรรม โดยเน้นการใช้เทคนิคการระดมสมอง ที่เน้นการให้ผู้เรียนมีอิสระในการคิดด้วยกัน โดยให้ช่วยกันออกแบบกิจกรรมที่ให้นักเรียน ได้ช่วยกันคิดหาวิธีประดิษฐ์ทำรำ แต่งเพลง หรือการออกแบบสิ่งของให้เกิดความคิดที่หลากหลาย แปลกใหม่ จากการทำกิจกรรมดังกล่าว นักเรียนเกิดความตื่นตัวจากการได้คิดค้นสิ่งที่แปลกใหม่ ในช่วงแรกๆ ครูผู้สอนอาจจะต้องให้คำแนะนำก่อน เพื่อให้ นักเรียนได้เห็นแนวทาง หลังจากนั้น ครูผู้สอนกระตุ้นให้นักเรียนได้ช่วยกันคิดซ้ำๆ นักเรียนก็จะเกิดความชำนาญจะสามารถช่วยกันคิด ได้ได้อย่างคล่องแคล่วมากยิ่งขึ้น ซึ่งกระบวนการระดมสมองช่วยให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของศศิมา สุขสว่าง (2561)

3. ขั้นคูลดาวน์ (Cool Down) เป็นการทำกิจกรรมที่ช่วยให้นักเรียนรู้สึกผ่อนคลาย เป็นการ ต่อยอดความคิด และการสะท้อนคิด ซึ่งกิจกรรมสะท้อนคิด เป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นหลังการเรียน เพื่อให้นักเรียนได้คิดทบทวนสิ่งที่ได้เรียนรู้อย่างรอบคอบ และวิเคราะห์จุดเด่นและจุดด้อย ที่นักเรียนควรพัฒนา และกิจกรรมคิดต่อยอด เป็นกิจกรรมที่มุ่งให้นักเรียนนำสิ่งที่ได้จากกิจกรรม สะท้อนคิดมาใช้ประโยชน์ และพัฒนาผลงานให้ดียิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อการปฏิบัติ

1. การพัฒนาหลักสูตรที่จะพัฒนาความคิดสร้างสรรค์นั้น ผู้พัฒนาหลักสูตรควรศึกษาบริบทของผู้เรียนอย่างรอบคอบเสียก่อน เพื่อให้หลักสูตรเหมาะสมกับผู้เรียนและเกิดประโยชน์ต่อผู้เรียน

2. การพัฒนาหลักสูตรเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์นั้น ผู้พัฒนาหลักสูตรควรศึกษา และเลือกเทคนิคการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ให้เหมาะสมกับหลักสูตรที่จะพัฒนา และเหมาะสมกับผู้เรียน

3. การนำหลักสูตรนาฏยรังสรรค์ไปใช้ ผู้ใช้หลักสูตร ควรศึกษาเทคนิค SCAMPER เทคนิคการวิเคราะห์องค์ประกอบ เทคนิคการระดมสมอง และรูปแบบการเรียนการสอนกระบวนการคิดสร้างสรรค์ หรือ “Synectics Instructional Model” ให้เกิดความเข้าใจเสียก่อน เพื่อให้สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้ดีขึ้น

4. การนำขั้นตอนการสอนทั้ง 3 ขั้นตอนมาใช้ ในการพัฒนาผู้เรียนควรดำเนินการดังนี้

4.1) ขั้นวอร์มอัพ (Warm Up) ครูผู้สอนควรเลือกกิจกรรมที่สอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียน และผู้สอนอาจจะร่วมทำกิจกรรมกับผู้เรียนเพื่อสร้างบรรยากาศความเป็นกันเอง และความสนุกสนานมากขึ้น

4.2) ขั้นสตาร์ทอัพ (Start Up) ครูผู้สอนควรเลือกกิจกรรม เทคนิคการสอนต่างๆ ที่ช่วยพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งอาจจะมีลักษณะเป็นเทคนิคเดียวหรือหลายเทคนิคผสมกันให้ผู้เรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ทั้ง 4 ด้าน คือ ความคิดริเริ่ม ความคิดคล่องแคล่ว ความคิดยืดหยุ่น และความคิดละเอียดลออ

4.3) ขั้นคูลดาวน์ (Cool Down) ครูผู้สอนต้องชวนนักเรียนร่วมกันคิดและตอบคำถาม หรือทำกิจกรรมเบาๆ คิดต่อออกจากกิจกรรมที่ได้ทำ เป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้คิดประดิษฐ์สิ่งแปลกใหม่ให้เกิดคุณภาพมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการทำวิจัยและพัฒนาหลักสูตรส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ในเนื้อหาอื่นๆ และในรายวิชาอื่นๆ เช่น วิชาดนตรี วิชาศิลปะ

2. ควรศึกษาวิธีการสอนรูปแบบอื่นๆ ที่สามารถพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน

3. ควรศึกษาความคิดสร้างสรรค์ ของนักเรียนในช่วงชั้นอื่นๆ และควรศึกษาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนในด้านอื่นๆ

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2544). **ความคิดสร้างสรรค์**. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ
กรมวิชาการ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2544). **สาระและมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระศิลปะ**. กรุงเทพฯ :
กระทรวงศึกษาธิการ.
- (2545). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2)
พ.ศ. 2545**. กรุงเทพฯ : องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- (2551). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ :
ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา. (2561).
หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2560) กรุงเทพฯ :
โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ.
- โกวิทย์ ชันศิริ. (2527). **สื่อการสอนดนตรีและนาฏศิลป์ในสื่อการสอนระดับประถมศึกษา
เล่ม 1 หน่วยที่ 8 สาขาศึกษาศาสตร์**. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ฉันท ชาติทอง. (2550). **การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น**. นครปฐม : เพชรเกษมการพิมพ์.
- จารุณี ลิ้มปานานนท์. (2539). **การใช้ชุดฝึกกิจกรรมนาฏศิลป์ด้วยตนเองสำหรับครูผู้สอนชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 4**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาประถมศึกษา
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- จิรภัทร ตามสมัคร. (2550). **การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง เพลงพื้นบ้านของ ตำบลบางเสด็จ
อำเภอป่าโมก จังหวัดอ่างทอง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา**. วิทยานิพนธ์
ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม.
- ฉวีวรรณ ตาลสุก และมาเรียม นิลพันธุ์. (2558) **การพัฒนาหลักสูตรนาฏศิลป์สร้างสรรค์
ตามแนวทางการจัดการศึกษาเชิงสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา**.
วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย, 7 (1), 190.
- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2553). **การจัดการเรียนรู้แนวใหม่**. นนทบุรี: สหมิตรพรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

- ชุตติกาญจน์ รุ่งเรือง. (2552). การเปรียบเทียบความรู้ทักษะปฏิบัติและความคิดสร้างสรรค์
 วิชานาฏศิลป์ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการ
 กลุ่มสัมพันธ์กับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต
 สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- ชุตติมา สาลีสี. (2552). การพัฒนาความสามารถในการคิดสร้างสรรค์นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2
 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต
 สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- เดือนเพ็ญพร ชัยภักดี. (2553). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการย้อมเส้นไหมสีธรรมชาติ
 กลุ่มทอผ้าสีธรรมชาติ ตำบลบ้านหัน อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา.
 วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์
 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ทวีศักดิ์ จินดานุรักษ์. (2558). การพัฒนาและประเมินความคิดสร้างสรรค์ในสถานศึกษา.
 วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 27 (1), 105-110.
- ทิสนา แวมมณี และคณะ. (2540). การคิดและการสอนเพื่อพัฒนากระบวนการคิด. โครงการ
 พัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนกลุ่มการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาและกระบวนการคิด.
 กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- ทิสนา แวมมณี. (2552). ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้
 ที่มีประสิทธิภาพ. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- (2542). วิทยาการด้านการคิด. กรุงเทพฯ : สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.).
- ชานินทร์ ศิลป์จารุ. (2552). การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS. (พิมพ์ครั้งที่ 10).
 กรุงเทพฯ : บิซซิเนสอาร์แอนด์ดี.
- ธีรารัตน์ ชูชื่น. (2557). การพัฒนากิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เรื่อง นาฏศิลป์สร้างสรรค์ไทย-พม่า
 สัมพันธ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
 สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- นภาพร สิงห์ทัด. (2548). วิธีวิทยาการวิจัย. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย
 ราชภัฏจันทรเกษม.
- นารีรัตน์ หลีนุกูล. (2552). การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องสามชุกตลาดร้อยปี สำหรับนักเรียน
 ช่วงชั้นที่ 2 สหวิทยาเขตเมืองสามชุก อำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี. วิทยานิพนธ์
 ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.

- นิรมล ศตวุฒิ. (2551). **การพัฒนาหลักสูตร**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- นิพาดา เทวกุล. (2552). **ความคิดสร้างสรรค์**. ค้นเมื่อวันที่ 14 สิงหาคม 2561.
จาก <http://www.poungkramschoo.com/files/Art.pdf>.
- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2553). **การจัดการเรียนรู้แนวใหม่**. นนทบุรี: สหมิตรพรินติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง.
- บุญเลี้ยง ทุมทอง. (2554). **การพัฒนาหลักสูตร**. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุปผา ศรีทองแท้. (2557). **การพัฒนาหลักสูตรส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์เชิงวิทยาศาสตร์ด้วยของเล่นภูมิปัญญาไทยสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.
- เบญจมาศ ศรีนวล. (2552). **การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น สุพรรณบ้านเรา เรื่อง เทียวคุ้มชุมชนแผนสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ. (2553). **การพัฒนาการคิด**. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ : 9119 เทคนิคพริ้งตึง.
- ประสาร มาลากุล ณ อยุธยา. (2537). **ความคิดสร้างสรรค์ที่พัฒนาได้**. กรุงเทพฯ : บพิธการพิมพ์.
- เพ็ญณี กันตะวงษ์. (ม.ป.ป.). **หลักการสอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยเล่ม 3**. กรุงเทพฯ : กรศึกหัดครู.
- พรพัสต์ ถิ่นรัตน์. (2558). **ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สาระทัศนศิลป์ เรื่อง การออกแบบรูปภาพสัญลักษณ์ และงานกราฟิก ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้รูปแบบการสอนซินเนคติกส์**. วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 38 (2), 83.
- ไพฑูริย์ พงศบุตร. (2551). **คู่มือการอบรมมัคคุเทศก์**. กรุงเทพฯ : ศูนย์การศึกษาต่อเนื่องแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไพฑูริย์ สีนลารัตน์. (2555). **จำเป็นต้องปฏิรูปการศึกษไทย**. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มณเฑียร รัตนศิริวงศ์วุฒิ. (2553). **การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมออนไลน์สมรรถนะนักเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบ**. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- มนตรี ตราโมท. (2497). **การละครของไทย**. กรุงเทพฯ : ท่าพระจันทร์.

- มนตรี วงษ์สะพาน. (2554). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูในการสร้างนวัตกรรมบทเรียน
คอมพิวเตอร์มัลติมีเดียที่เน้นกระบวนการคิดวิเคราะห์. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต
สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- มาลา โพธิสว่าง. (2551). การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนโดยใช้รูปแบบแผนการเรียนรู้
แบบบูรณาการ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระนาฏศิลป์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
โรงเรียนบ้านหนองจันทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3. วิทยานิพนธ์
การศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏ
มหาสารคาม.
- รจนา ศรีใส. (2543). นาฏยรังสรรค์ : ผลงานการแสดงที่เป็นเอกลักษณ์ภาคใต้. สงขลา : โครงการ
จัดตั้งคณะศิลปกรรมศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2554). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554 เฉลิมพระเกียรติ
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคล เฉลิมพระ
ชนมพรรษา 7 รอบ 5 ธันวาคม 2554. กรุงเทพฯ : ราชบัณฑิตยสถาน.
- (2561). ความหมายของนาฏยรังสรรค์. ค้นเมื่อวันที่ 10 มิถุนายน 2561.
จาก <https://dictionary.sanook.com/search/dict-th-th-royal>
- รุจิร ภู่อาระ. (2551). การพัฒนาหลักสูตร : ตามแนวปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพฯ : บู้ค พอยท์.
- เรณู โกศินานนท์. (2535). รำไทย. กรุงเทพฯ : องค์การคำครุสภา.
- โรงเรียนมัธยมสาธิต มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา. (2561). ประวัติการก่อตั้ง
โรงเรียน. ค้นเมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2561.
จาก <http://mattayom.bsru.ac.th/index.php/story>.
- ลภัสรดา มุสิกวงศ์. (2559). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมภาวะผู้นำแบบไฟบริการของนักศึกษา
วิทยาลัยดุสิตธานี. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการอุดมศึกษา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- เลิศ อานันทนง. (2533). ศิลปะในโรงเรียน. กรุงเทพฯ : กราฟฟิกอาร์ต.
- วรพจน์ วงศ์กิจรุ่งเรือง และอชิป จิตฤกษ์. (2555). ทักษะแห่งอนาคตใหม่ : การศึกษาเพื่อศตวรรษที่ 21.
กรุงเทพฯ : โอเพนเวิร์ลด์พับลิชชิง เฮาส์.
- วรสรวง สุทธิสวรรค์. (2541). ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกิจกรรมนาฏศิลป์ของนักเรียนชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการสอนซ่อมเสริม 2 รูปแบบ. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- วราภรณ์ รักวิจัย. (ม.ป.ป.). เอกสารประกอบการสอน เรื่องกิจกรรมสร้างสรรค์สำหรับเด็ก
ก่อนวัยเรียน. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วัชริน นวลผ่อง. (2553). การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ตามทฤษฎีการสร้างความรู้
(Constructivism) เรื่องงานประดิษฐ์จากภูมิปัญญาไทยวิชางานประดิษฐ์ชั้นมัธยมศึกษา
ปีที่ 6. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัย
มหาสารคาม.
- วาสนา วรรณโกฏิ. (2539). ชุดฝึกสร้างมาตรฐานสำหรับครูประถมศึกษา. การค้นคว้าแบบอิสระ
ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2554). การพัฒนาหลักสูตรและการสอนมิติใหม่. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ :
รุ่งเรืองธรรม.
- (2554). กระบวนทัศน์ใหม่ : การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพของ. กรุงเทพฯ :
คุรุสภา.
- (2554). การพัฒนาหลักสูตรระดับอุดมศึกษา. กรุงเทพฯ : อาร์ แอนด์ ปรีนธ์.
- วิยะดา ลาสอน. (2553). การพัฒนาผลการเรียนรู้ เรื่อง ภาษาท่าและนาฏยศัพท์ กลุ่มสาระการเรียนรู้
ศิลปะ สาระนาฏศิลป์ โดยใช้สื่อวีดิทัศน์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์
ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วิลาสินี อินทจันทร์. (2559). การพัฒนาสื่อสังคมตามแนวคิดอด้า โมเดลเพื่อสร้างเสริมทักษะ
ความคิดสร้างสรรค์ของนักศึกษาในระดับปริญญาตรี. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง,
5 (1), 79
- วิวัฒน์ เพชรศรี. (2552). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ที่ส่งเสริมความคิด
สร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ของผู้เรียนในระดับช่วงชั้นที่ 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตร
ดุฎิบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วิโพธิ์ วัฒนานิมิตกุล. (2558). สัมมนาหลักสูตรและการสอน. กรุงเทพฯ : สหธรรมิก.
- (2559). การพัฒนาหลักสูตรและการสอน ปัจจัยความสำเร็จของการจัดการศึกษา.
กรุงเทพฯ : สหธรรมิก.
- ศศิมา สุขสว่าง. (2561). การคิดเชิงระบบ (System thinking). ค้นเมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2561.
จาก <https://www.sasimasuk.com/16813471/การคิดเชิงระบบ-system-thinking>.
- สมพร หลิมเจริญ. (2552). การพัฒนาหลักสูตรเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนช่วง
ชั้นที่ 2. วิทยานิพนธ์การศึกษาดุฎิบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ.

- สุกัญญา สุจฉายา. (2525). **เพลงปฏิพากย์ : บทเพลงแห่งปฏิภาณของชาวบ้านไทย**. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ.
- สุคนธ์ สิ้นธพานนท์ (2555). **นวัตกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณภาพของเยาวชน**. กรุงเทพฯ : 9119 เทคนิคพริ้งดั่ง.
- สุเทพ อ่วมเจริญ. (2557). **การพัฒนาหลักสูตร : ทฤษฎีและการปฏิบัติ**. นครปฐม : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สุภาวดี โพธิเวชกุล. (2552). **การแก้ไขท่าทางในการปฏิบัติทำรាំให้ได้มาตรฐานนาฏศิลป์ไทยแบบหลวง**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานาฏศิลป์และการแสดง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- สุนทรดี นิ่มเนติพันธ์. (2553). **การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนต้นเจ็สที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ทางการเต้นรำสมัยใหม่สำหรับผู้เรียนการเต้นเจ็สในสถาบันอุดมศึกษา**. วิทยานิพนธ์ดุขฎิบัณชิตบัณฑิตวิทยาลัย สาขาวิชา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุรพล วิรุฬักษ์. (2560). **เอกสารประกอบการบรรยาย สำนักศิลปกรรม วันพฤหัสบดีที่ 11 มิถุนายน 2560**. ราชบัณฑิต สาขานาฏกรรม สำนักศิลปกรรม ราชบัณฑิตยสถาน.
- สุรางค์ ไคว้ตระกูล. (2533). **จิตวิทยาการศึกษา**. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุราษฎร์ พรหมจันทร์. (2550). **ยุทธวิธีการเรียนการสอนวิชาเทคนิค**. กรุงเทพฯ : ภาควิชาครุศาสตร์เครื่องกล คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- เสาวลักษณ์ โรมา. (2551). **การพัฒนาหลักสูตร ธรรมชาติของวิทยาศาสตร์สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3**. วิทยานิพนธ์การศึกษาดุขฎิบัณชิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2534). **แนวการใช้หลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)**. กรุงเทพฯ : การศาสนา.
- สำนักทดสอบทางการศึกษา. (2557). **ผลการประเมินคุณภาพผู้เรียนระดับชาติ ปีการศึกษา 2556 บทสรุปและข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย**. กรุงเทพฯ : ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- อเนก นาวิกมูล. (2528). **ดวลเพลงลูกทุ่ง จากเพลงพื้นบ้านถึงเพลงลูกทุ่ง**. กรุงเทพฯ : สมาคมกัจวัฒนา.

- อภิชาติ เนินพรพม. (2559). การพัฒนารูปแบบกระบวนการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้าง
ความสามารถทางการคิดสร้างสรรค์ สำหรับผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ
ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม. วิทยานิพนธ์การศึกษาระดับปริญญาตรีบัณฑิต สาขาวิชาวิจัย
วัดผลและสถิติการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.
- อมรา กล้าเจริญ. (2535). วิธีการสอนนาฏศิลป์. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- อาทิตย์ โพธิ์ศรีทอง.(2559). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครู เพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัด
การเรียนรู้ทางด้านดนตรี ในศตวรรษที่ 21. วิทยานิพนธ์ปริญญาตรีบัณฑิต สาขาวิชา
วิทยาการทางการศึกษาและการจัดการเรียนรู้ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อารี พันธุ์มณี. (2557). ความคิดสร้างสรรค์. กรุงเทพฯ : ชนการพิมพ์.
- อารี รังสีนันท์. (2532). ความคิดสร้างสรรค์. กรุงเทพฯ : ชนกิจการพิมพ์.
- อุดมศักดิ์ จิตสงบ. (2553). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมประกอบอาชีพอิสระ เรื่องการติดตั้งระบบ
และอุปกรณ์ไฟฟ้าในอาคาร. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาอุตสาหกรรม
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อุษณีย์ อนุรุทธวงศ์. (2555). การพัฒนาความคิดระดับสูง. กรุงเทพฯ : ไอ.คิว.บุ๊คเซ็นเตอร์.
- อุษา สบฤกษ์. (2545). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนนาฏศิลป์ที่ส่งเสริมความคิด
สร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ของผู้เรียนนาฏศิลป์ไทยในระดับอุดมศึกษา. วิทยานิพนธ์
ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Albano, C. (1987). **The Effects of An Experimental Training Program on The
CreativeThinking Abilities of Adults.** New York : Tempie University.
- Anderson, H.H. (1959). **Creative and Its Cultivation.** New York : Harper.
- Anderson, R.D. (1970). **Developing Children’s Thinking through Science.** Englewood
Cliffs, NJ : Prentice Hall.
- Aniello, J. A. (2004). Teacher and Student Relationships for Improvements in Creativity.
Dissertation Abstracts International, N.p : n.p.
- Armstrong, D.G. (2003). **Curriculum Today.** New Jersey : Merrill Prentice Hall.
- Beauchamp. G.A. (1981). **Curriculum Theory.** Itasca, Illinois : F.E.Peacock Publisher.
- Bloom, B.S. (1971). **Handbook on Formative and Summative Evaluation of Student
Learning.** New York : McGraw-Hill.
- Brameld, T. (1950). **Patterns of Educational Philosophy.** New York : World Book Co.

- Crow A.W. (1980). **Introduction to education**. New Delhi: Enrage Publishing House.
- Davis, A. J. (1973). **Elementary Survey Analysis Prentice**. New Jersey : Englewood Cliffs. Inc.
- Dennison P.E. & Dennison G.E. (1986). **Brain Gym**. California. Edu-Kinesthetics.
- Good, C.V. (1973). **Dictionary of education**. (3rd ed). New York : McGraw-Hill.
- Gordon, W.J. (1961). **SYNECTICS**. New York : Harper & Row.
- Guilford, J.P. (1956). The Structure of Intellect. **Psychological Bulletin**, 53, 267-293.
- (1967). **The Nature of Human Intelligence**. New York : McGraw-Hill Book Co.
- Guilford, J.P. & Hoepfner, R. (1971). **The Analysis of Intelligence**. New York : McGraw-Hill.
- Han, K.S. (2000). Varieties of Creativity : Investigating the Domain – Specificity of Creativity in Young Children. **Dissertation Abstracts International**, N.p : n.p.
- Hurlock, E.B. (1982). **Child Development**. (5th ed). New York : McGraw-Hill.
- Jersild, A.T. (1972). **Child Development**. (5th ed). New York : McGraw – Hill.
- Jellen, G. & Urban, K. (1986, July). Test For Creativity Thinking Drawing Production. **The creative child and adult quarterly**, 7(3): 137 – 152.
- Mainning, E.M. (1994). Music and The Human Brain, with Special Reference to Gardner’s Theory of Multiple Intelligence. **Masters Abstracts International**, N.p : n.p.
- Mednick, S.A. (1962). **The Associative Basis of the Creative Process**. Psychological Review. N.p : n.p.
- Oliva, P.F. (1992). **Developing the Curriculum**. New York : Harpers Collins.
- Osborn, A. (1957). **Applied Imagination**. New York : Charners. Prentice-Hell.
- Saylor, G.J. & Alexander, W.M. (1974). **Planing Curriculum for Schools**. (3rd ed). New York : Holt Rinchart and Winston.
- Saylor, G.J., Alexander, W.M. & Arther, J.L. (1981). **Curriculum Planning for Better Teaching and Learning**. (4th ed). New York: Holt Rinchart and Winston.
- Taba, H. (1962). **Curriculum development: theory and practice**. New York : Harcourt, Brace and World.

Torrance, D.P. (1962). **Guilding of Creative Talent**. New Jersey : Prentice – Hall.

Tyler, R.W. (1949). **Basic principles of curriculum and instruction**. Chicago : University of Chicago Press.

Wallach, M.A. & Kogan, N. (1965). **Model of Thinking in Young Children**. New York : Holt Rinehart and Winston.

Zais, S.R. (1976). **Curriculum principles and foundations**. New York : Holt Rinchart and Winston.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

1. รองศาสตราจารย์ ดร.ปัญญาภว วรรณชัย	<p>อาจารย์ประจำ สาขาวิชาจิตวิทยา
คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา</p>
2. อาจารย์ ดร.ภาวศุทธิ อุ๋นใจ	<p>ประธานสาขาวิชาจิตวิทยา
คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา</p>
3. นายประพัฒน์พงศ์ ภูวธน	<p>คุณครูสอนวิชานาฏศิลป์
ตำแหน่ง ครู คศ.1
โรงเรียนวัดมหาบุศย์ (พิทักษ์ถาวรคุณ)</p>

ภาคผนวก ข
หนังสือราชการ

ที่ ศธ ๐๕๖๔.๑๔/๓๔๓

มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
๑๐๖๑ ถนนอิสรภาพ แขวงทริฎฐูรจี
เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ๑๐๖๐๐

๓ ธันวาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัย

เรียน รองศาสตราจารย์ ดร.ปัญญา วรวัฒน์ชัย

ด้วยนางสาวศิริวรรณ เนียมสุวรรณ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ได้รับการอนุมัติให้ดำเนินการวิจัยตามโครงการวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรนาฏยรังสรรค์ เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ด้านนาฏศิลป์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา (มัธยม)” โดยมีคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ดังนี้

๑. รองศาสตราจารย์ ดร.บังอร เสรีรัตน์	ประธานกรรมการ
๒. รองศาสตราจารย์ ดร.วิโรจน์ วัฒนานิมิตกุล	กรรมการที่ปรึกษาร่วม

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ดังกล่าวข้างต้น ได้พิจารณาเห็นว่า ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ ความสามารถ สอดคล้องกับหัวข้อการทำวิทยานิพนธ์ดังกล่าวเป็นอย่างดี ซึ่งคำแนะนำของท่านจะเกิดประโยชน์ต่อการปรับปรุงแก้ไขในการสร้างเครื่องมือสำหรับการวิจัยของนักศึกษาให้มีคุณภาพและเหมาะสมเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ในการตรวจแก้ไขเครื่องมือวิจัย ดังแนบมาพร้อมนี้และบัณฑิตวิทยาลัย ขอขอบคุณอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ ดร.คณกร สว่างเจริญ)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บัณฑิตวิทยาลัย

โทรศัพท์ ๐-๒๕๓๓-๗๐๐๐ ต่อ ๑๘๑๐

เบอร์ติดต่อนักศึกษา ๐๘๗-๓๖๒๗๕๘๖

ที่ ศธ ๐๕๖๔.๑๔/๓๙๔

มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
๑๐๖๑ ถนนอิสรภาพ แขวงทรีนิรุจี
เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ๑๐๖๐๐

๓ ธันวาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัย

เรียน อาจารย์ ดร.ภาวศุทธิ อุ๋นใจ

ด้วยนางสาวศิริวรรณ เนียมสุวรรณ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ได้รับการอนุมัติให้ดำเนินการวิจัยตามโครงการวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรนาฏยรังสรรค์ เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ด้านนาฏศิลป์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา (มัธยม)” โดยมีคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ดังนี้

๑. รองศาสตราจารย์ ดร.บังอร เสรีรัตน์	ประธานกรรมการ
๒. รองศาสตราจารย์ ดร.วิโรจน์ วัฒนานิมิตกุล	กรรมการที่ปรึกษาร่วม

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ดังกล่าวข้างต้น ได้พิจารณาเห็นว่า ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ ความสามารถ สอดคล้องกับหัวข้อการทำวิทยานิพนธ์ดังกล่าวเป็นอย่างดี ซึ่งคำแนะนำของท่านจะเกิดประโยชน์ต่อการปรับปรุงแก้ไขในการสร้างเครื่องมือสำหรับการวิจัยของนักศึกษาให้มีคุณภาพและเหมาะสมเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ในการตรวจแก้ไขเครื่องมือวิจัย ดังแนบมาพร้อมนี้และบัณฑิตวิทยาลัย ขอขอบคุณอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ ดร.คนกร สว่างเจริญ)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บัณฑิตวิทยาลัย

โทรศัพท์ ๐-๒๔๗๓-๗๐๐๐ ต่อ ๑๘๑๐

เบอร์ติดต่อนักศึกษา ๐๘๗-๓๖๒๗๕๘๖

ที่ ศธ ๐๕๖๔.๑๔/๓๔๕

มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
๑๐๖๑ ถนนอิสรภาพ แขวงทริฎฐูจี
เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ๑๐๖๐๐

๒๔ ธันวาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัย

เรียน คุณครูประพัฒน์พงศ์ ภูวธน

ด้วยนางสาวศิริวรรณ เนียมสุวรรณ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ได้รับการอนุมัติให้ดำเนินการวิจัยตามโครงการวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรนาฏยรังสรรค์ เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ด้านนาฏศิลป์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา (มัธยม)” โดยมีคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ดังนี้

๑. รองศาสตราจารย์ ดร.บังอร เสรีรัตน์	ประธานกรรมการ
๒. รองศาสตราจารย์ ดร.วิโรจน์ วัฒนานิมิตกุล	กรรมการที่ปรึกษาร่วม

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ดังกล่าวข้างต้น ได้พิจารณาเห็นว่า ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ ความสามารถ สอดคล้องกับหัวข้อการทำวิทยานิพนธ์ดังกล่าวเป็นอย่างดี ซึ่งคำแนะนำของท่านจะเกิดประโยชน์ต่อการปรับปรุงแก้ไขในการสร้างเครื่องมือสำหรับการวิจัยของนักศึกษาให้มีคุณภาพและเหมาะสมเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ในการตรวจแก้ไขเครื่องมือวิจัย ดังแนบมาพร้อมนี้และบัณฑิตวิทยาลัย ขอขอบคุณอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ ดร.คณกร สว่างเจริญ)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บัณฑิตวิทยาลัย

โทรศัพท์ ๐-๒๔๗๓-๗๐๐๐ ต่อ ๑๘๑๐

เบอร์ติดต่อนักศึกษา ๐๘๗-๓๖๒๗๕๘๖

ภาคผนวก ค
ผลการวิเคราะห์เครื่องมือ

ตารางที่ 12 ผลการประเมินความสอดคล้อง (IOC) ขององค์ประกอบโครงสร้างหลักสูตร
 มาตรฐานสร้างสรรค์ที่เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

ข้อ ที่	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญ			IOC โครงสร้าง หลักสูตร	สรุปผล
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
1	จุดมุ่งหมายของหลักสูตรมีความเป็นไปได้	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
2	จุดมุ่งหมายของหลักสูตรมีความชัดเจน	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
3	จุดมุ่งหมายของหลักสูตรเหมาะสมกับ ผู้เรียน	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
4	เนื้อหาในหลักสูตรมีความเหมาะสม	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
5	เนื้อหาในหลักสูตรตอบสนอง จุดมุ่งหมายหลักสูตร	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
6	หน่วยการเรียนรู้มีความเหมาะสม	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
7	การจัดเรียงหน่วยการเรียนรู้ในหลักสูตร มีความเหมาะสม	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
8	กิจกรรมการเรียนการสอนสอดคล้อง กับจุดมุ่งหมาย	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
9	กิจกรรมการเรียนการสอนสอดคล้อง กับเนื้อหา	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
10	หน่วยการเรียนรู้มีความเหมาะสม	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
11	การจัดเรียงหน่วยการเรียนรู้ในหลักสูตร มีความเหมาะสม	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
12	กิจกรรมการเรียนการสอนสอดคล้อง กับจุดมุ่งหมาย	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
13	กิจกรรมการเรียนการสอนสอดคล้อง กับเนื้อหา	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
14	หน่วยการเรียนรู้มีความเหมาะสม	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
15	การจัดเรียงหน่วยการเรียนรู้ในหลักสูตร มีความเหมาะสม	+1	+1	+1	1	ใช้ได้

ตารางที่ 13 ผลการประเมินความสอดคล้อง (IOC) ของแผนการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตร
 มาตรฐานฯ เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

ข้อที่	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญ			IOC แผนการ จัดการ เรียนรู้	สรุปผล
		คนที่	คนที่	คนที่		
		1	2	3		
1	การจัดการเรียนรู้มีความสมบูรณ์ เหมาะสมและมี รายละเอียดที่สอดคล้องสัมพันธ์กัน	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
2	แผนการจัดการเรียนรู้สอดคล้องสัมพันธ์กับหน่วย การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรมาตรฐานฯ	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
3	แผนการจัดการเรียนรู้มีองค์ประกอบสำคัญ ครบถ้วน	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
4	การเขียนสาระสำคัญในแผนการจัดการเรียนรู้มี ความถูกต้อง	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
5	จุดประสงค์การเรียนรู้มีความชัดเจนครอบคลุม เนื้อหาสาระ	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
6	จุดประสงค์การเรียนรู้พัฒนาผู้เรียนด้านความคิด คล่องแคล่ว และความคิดริเริ่ม	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
7	เนื้อหาสาระเหมาะสมกับเวลา	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
8	กิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องกับจุดประสงค์และ เนื้อหาสาระ และระดับชั้นของผู้เรียน	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
9	กิจกรรมการจัดการเรียนรู้เน้นให้ผู้เรียนได้พัฒนา ทักษะการคิดสร้างสรรค์ และเรียนรู้ด้วยตนเอง จากการปฏิบัติจริง	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
10	วัสดุอุปกรณ์ สื่อและแหล่งเรียนรู้มีความ หลากหลาย	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
11	วัสดุอุปกรณ์ สื่อและแหล่งเรียนรู้เหมาะสมกับ เนื้อหาสาระ	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
12	การวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกับจุดประสงค์ การเรียนรู้	+1	+1	+1	1	ใช้ได้

ภาคผนวก ง
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบประเมินความสอดคล้องของหลักสูตร

คำชี้แจง : กรุณาพิจารณาองค์ประกอบของหลักสูตรในแต่ละส่วน แต่ละข้อว่ามีความสอดคล้องกันอย่างไร

ผู้เชี่ยวชาญกรุณาทำเครื่องหมาย \checkmark ลงในช่อง ที่ตรงกับระดับคุณภาพของหลักสูตร โดยมีเกณฑ์การให้ระดับคะแนนความเหมาะสมดังนี้

- +1 หมายถึง แน่ใจว่าหลักสูตรมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์
- 0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าหลักสูตรมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์
- 1 หมายถึง แน่ใจว่าหลักสูตรไม่สอดคล้องกับจุดประสงค์

ข้อที่	รายการ	ความสอดคล้อง			ความคิดเห็นเพิ่มเติม
		+1	0	-1	
1	จุดมุ่งหมายของหลักสูตรมีความเป็นไปได้				
2	จุดมุ่งหมายของหลักสูตรมีความชัดเจน				
3	จุดมุ่งหมายของหลักสูตรเหมาะสมกับผู้เรียน				
4	เนื้อหาในหลักสูตรมีความเหมาะสม				
5	เนื้อหาในหลักสูตรตอบสนองจุดมุ่งหมายหลักสูตร				
6	หน่วยการเรียนรู้มีความเหมาะสม				
7	การจัดเรียงหน่วยการเรียนรู้ในหลักสูตรมีความเหมาะสม				
8	กิจกรรมการเรียนการสอนสอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย				
9	กิจกรรมการเรียนการสอนสอดคล้องกับเนื้อหา				
10	กิจกรรมการจัดการเรียนการสอนเหมาะสมกับผู้เรียน				
11	ระยะเวลาของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแต่ละหน่วยการเรียนรู้มีความเหมาะสม				
12	การวัดและประเมินสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายหลักสูตร				
13	การวัดและประเมินสอดคล้องกับเนื้อหาในหลักสูตร				
14	การวัดและการประเมินสอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนการสอน				
15	มีความสอดคล้องระหว่างองค์ประกอบทุกส่วนของหลักสูตรในภาพรวม				

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

(.....)

วันที่...../...../.....

แบบประเมินความสอดคล้องของแผนการจัดการเรียนรู้

คำชี้แจง : กรุณาพิจารณาความสอดคล้องของแผนการจัดการเรียนรู้ในแต่ละส่วน แต่ละข้อว่ามีความสอดคล้องกันอย่างไร

ผู้เชี่ยวชาญกรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ที่ตรงกับระดับคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ โดยมีเกณฑ์การให้ระดับคะแนนความเหมาะสมดังนี้

- +1 หมายถึง แน่ใจว่าแผนการจัดการเรียนรู้มีความสอดคล้องกับจุดประสงค์
- 0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าแผนการจัดการเรียนรู้มีความสอดคล้องกับจุดประสงค์
- 1 หมายถึง แน่ใจว่าแผนการจัดการเรียนรู้ไม่สอดคล้องกับจุดประสงค์

ข้อที่	รายการประเมิน	ระดับคะแนน		
		+1	0	-1
1	การจัดการเรียนรู้มีความสมบูรณ์ เหมาะสมและมีรายละเอียดที่สอดคล้องสัมพันธ์กัน			
2	แผนการจัดการเรียนรู้สอดคล้องสัมพันธ์กับหน่วยการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรนาฏยรังสรรค์			
3	แผนการจัดการเรียนรู้มีองค์ประกอบสำคัญครบถ้วน			
4	การเขียนสาระสำคัญในแผนการจัดการเรียนรู้มีความถูกต้อง			
5	จุดประสงค์การเรียนรู้มีความชัดเจนครอบคลุมเนื้อหาสาระ			
6	จุดประสงค์การเรียนรู้พัฒนาผู้เรียนด้านความคิดคล่องแคล่ว และความคิดริเริ่ม			
7	เนื้อหาสาระเหมาะสมกับเวลา			
8	กิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องกับจุดประสงค์และเนื้อหาสาระ และระดับชั้นของผู้เรียน			
9	กิจกรรมการจัดการเรียนรู้เน้นให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการคิดสร้างสรรค์ และเรียนรู้ด้วยตนเอง จากการปฏิบัติจริง			
10	วัสดุอุปกรณ์ สื่อและแหล่งเรียนรู้มีความหลากหลาย			
11	วัสดุอุปกรณ์ สื่อและแหล่งเรียนรู้เหมาะสมกับเนื้อหาสาระ			
12	การวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้			

ข้อเสนอแนะ

ด้านเนื้อหาสาระ

.....

.....

ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน

.....

.....

ด้านการวัดและประเมินผล

.....

.....

ด้านอื่น ๆ (โปรดระบุ)

.....

.....

.....

(ลงชื่อ).....ผู้ประเมิน

(.....)

...../...../.....

สิ่งที่ได้ดำเนินการแก้ไข

.....

.....

.....

(ลงชื่อ).....ผู้สอน

(.....)

...../...../.....

หลักสูตรนาฏยรังสรรค์

เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ด้านนาฏศิลป์

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ : รายวิชานาฏศิลป์

สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

โดย

นางสาวศิริวรรณ เนียมสุวรรณ

นักศึกษาปริญญาโท สาขาหลักสูตรและการสอน

มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

หลักสูตรนาฏยรังสรรค์ เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ด้านนาฏศิลป์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

1. หลักการ

นาฏศิลป์เป็นเอกลักษณ์ของชาติไทย เป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมไทยมาช้านาน พระราชบัญญัติการศึกษาชาติ จึงให้ความสำคัญกับการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย รวมทั้งศิลปวัฒนธรรมของชาติโดยกำหนดไว้ให้เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรในด้านศิลปวัฒนธรรมของชาติที่ถือว่าเป็นศิลปะชั้นสูง ควรค่าแก่การสืบทอด สร้างสรรค์และพัฒนาไม่ให้หยุดนิ่ง โดยผ่านกระบวนการเรียนการสอนในสถานศึกษาทุกระดับชั้น มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ โดยหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้จัดรายวิชานาฏศิลป์อยู่ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ดังนั้นความคิดสร้างสรรค์ที่เกิดขึ้นของผู้เรียนนั้นเป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากการฝึกคิด การลงมือปฏิบัติ และการแก้ปัญหาด้วยตนเอง การจัดการเรียนการสอนนาฏศิลป์ตามหลักสูตรนี้ จึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการปลูกฝังคุณลักษณะความคิดสร้างสรรค์ให้เกิดขึ้นแก่ผู้เรียน

ความคิดสร้างสรรค์ เป็นกระบวนการทางสมองที่ทำให้เกิดการค้นพบวิธีการใหม่ๆ สามารถแก้ปัญหาสามารถคิดค้นสิ่งต่างๆ ที่แปลกใหม่ตลอดเวลาไปในทางที่สร้างสรรค์ ความคิดสร้างสรรค์ จึงเป็นพลังความคิดที่สำคัญ หากได้รับการกระตุ้นและส่งเสริมพัฒนาอย่างเป็นระบบ ถ้านำไปใช้อย่างเหมาะสมก็จะเกิดประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น

การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน สามารถส่งเสริมด้วยการสอน การฝึกฝน การสร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่มีความเหมาะสมต่อการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ได้อย่างอิสระผ่านวิธีการที่หลากหลาย อาทิ เทคนิค SCAMPER เทคนิคการวิเคราะห์องค์ประกอบ เทคนิคการระดมสมอง และรูปแบบการสอน Synectics Instructional Model

หลักสูตรนี้มุ่งพัฒนาความคิด 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความคิดคล่องแคล่ว 2) ด้านความคิดริเริ่ม 3) ด้านความคิดยืดหยุ่นและ 4) ด้านความคิดละเอียดลออ โดยนำเทคนิควิธีการและรูปแบบการสอนมาใช้โดยเฉพาะ เทคนิค SCAMPER ซึ่งเป็นเทคนิคที่จะช่วยทำให้เกิดการคิดสร้างสรรค์ในการพัฒนาความคิดและการออกแบบประดิษฐ์สิ่งใหม่ๆ สร้างแนวคิด ในการใช้ตั้งคำถาม เพื่อค้นหาแนวทางที่เป็นทางเลือกในมุมใหม่ๆ ซึ่งมีเทคนิคย่อย 7 เทคนิค คือ 1) S = Substitute การหาสิ่งใหม่ๆ มาทดแทน 2) C = Combine รวมกัน ผสมกัน 3) A = Adapt ปรับวิธีการใช้ให้ต่างกันหรือปรับให้เหมาะสม 4) M = Magnify การปรับเปลี่ยนหรือทำให้เพิ่มมากขึ้น 5) P = Put to other uses เปลี่ยน

วิธีการใช้ ประยุกต์ใช้ ใช้ในงานแบบอื่นๆ 6) E = Eliminate ทำให้น้อยลง ลดส่วนประกอบ ลดคุณสมบัติ และ 7) R = Reverse การกลับทิศหรือทำสิ่งที่ตรงกันข้าม จัดเรียงใหม่ เทคนิคการวิเคราะห์ องค์ประกอบ เป็นการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆเข้าด้วยกัน เพื่อให้ได้สิ่งใหม่ๆ หลากหลายๆ แง่มุม ยิ่งคิดเชื่อมโยงได้มากเท่าไร ความคิดใหม่ก็จะเพิ่มมากยิ่งขึ้น เทคนิคการระดมสมอง ซึ่งเป็นการระดมความคิดเพื่อให้ได้ความคิดในแง่มุมที่หลากหลาย และนำไปสู่การเชื่อมโยงความคิดผสมผสานกันได้เป็นความคิดใหม่ และรูปแบบการสอน Synectics Instructional Model ซึ่งเป็นรูปแบบการสอนที่มุ่งส่งเสริมและพัฒนาความคิดสร้างสรรค์แก่ผู้เรียน โดยนำเทคนิคอุปมาอุปไมยมาใช้ ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนมองเห็นปัญหาเดิมแนวคิดเดิมหรือผลผลิตเดิมในแนวคิดแปลกใหม่ออกไป ทำให้เกิดความคิดสร้างสรรค์มากขึ้น โดยการสร้างสิ่งคุ้นเคยให้แปลกใหม่ ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 อธิบายถึงเงื่อนไขปัญหาสภาพการณ์ที่นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในขณะนั้น ขั้นที่ 2 การเปรียบเทียบโดยตรง คือ นำสิ่งที่กำลังศึกษาใน ขั้นที่ 1 ไปเปรียบเทียบกับสิ่งอื่นๆ ขั้นที่ 3 การเปรียบเทียบโดยสมมุติตนเป็นสิ่งอื่น ขั้นที่ 4 การสร้างคู่คำขัดแย้ง ขั้นที่ 5 การเปรียบเทียบโดยอธิบายความหมายของคำคู่ขัดแย้ง ขั้นที่ 6 การสร้างผลงานโดยปรับปรุงงานเดิมให้แปลกใหม่ขึ้นมา

2. จุดมุ่งหมาย

เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

3. มาตรฐานกลุ่มสาระและการเรียนรู้

มาตรฐานการเรียนรู้รายวิชานาฏศิลป์

ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจองค์ประกอบนาฏศิลป์ แสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์ ใช้ศัพท์เบื้องต้นทางนาฏศิลป์วิเคราะห์วิพากษ์ วิจัยคุณค่านาฏศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดอย่างอิสระ สร้างสรรค์การเคลื่อนไหวในรูปแบบต่างๆ ประยุกต์ใช้นาฏศิลป์ในชีวิตประจำวัน เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างนาฏศิลป์กับประวัติศาสตร์วัฒนธรรม เห็นคุณค่าของนาฏศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และสากล

สาระการเรียนรู้ นาฏศิลป์

มาตรฐาน ศ 3.1 เข้าใจ และแสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์ วิจัยคุณค่านาฏศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดอย่างอิสระ ชื่นชม และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

มาตรฐาน ศ 3.2 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างนาฏศิลป์ ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม เห็นคุณค่าของนาฏศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล

4. โครงสร้างเนื้อหา สิ่งพัฒนาและเวลาที่ใช้

หน่วยการเรียนรู้	เนื้อหาสาระการเรียนรู้	ความคิดสร้างสรรค์ ที่พัฒนา	เวลา (ชั่วโมง)
1. รอบรู้เรื่อง องค์ประกอบ นาฏศิลป์	องค์ประกอบของนาฏศิลป์ 1. ภาษาท่า 2. นาฏยศัพท์ 3. คนตรีประกอบการแสดง 4. อุปกรณ์ประกอบการแสดง 5. อุปกรณ์ประกอบฉาก	- ความคิดคล่องแคล่ว - ความคิดริเริ่ม	8
2. เพลงพื้นบ้าน	เพลงพื้นบ้านภาคกลาง 1. เพลงน้อย 2. เพลงอีแซว 3. เพลงลำตัด	- ความคิดคล่องแคล่ว - ความคิดริเริ่ม - ความคิดยืดหยุ่น - ความคิดละเอียดลออ	18
3. จินตลีลาสร้างสรรค์	การสร้างสรรค์เพลงพื้นบ้าน โดยใช้ องค์ประกอบของนาฏศิลป์ 1. การออกแบบสร้างสรรค์ชุด การ แสดง 2. การนำเสนอผลงานการแสดง	- ความคิดคล่องแคล่ว - ความคิดริเริ่ม - ความคิดยืดหยุ่น - ความคิดละเอียดลออ	14
รวมชั่วโมง			40

5. แนวการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

1. ครูสอนเนื้อหาสาระเกี่ยวกับ องค์ประกอบของนาฏศิลป์ในเรื่อง 1) ภาษาท่า 2) นาฏยศัพท์ 3) อุปกรณ์ประกอบการแสดง 4) อุปกรณ์ประกอบฉาก 5) เพลงพื้นบ้านภาคกลาง จำนวน 3 เพลง คือ เพลงน้อย เพลงอีแซว เพลงลำตัด และการสร้างสรรค์เพลงพื้นบ้าน โดยใช้องค์ประกอบของนาฏศิลป์

2. ครูให้ผู้เรียน เรียนรู้จากการได้มีโอกาสคิด และปฏิบัติจริงทั้งรายบุคคลและรายกลุ่ม

3. ครูออกแบบการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาผู้เรียนให้มีความคิดสร้างสรรค์ 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความคิดคล่องแคล่ว 2) ด้านความคิดริเริ่ม 3) ด้านความคิดยืดหยุ่น และ 4) ด้านความคิดละเอียดลออ

4. ครูพัฒนาผู้เรียนด้วยเทคนิค SCAMPER เทคนิคการวิเคราะห์องค์ประกอบ เทคนิคการระดมสมอง และรูปแบบการสอน Synectics Instructional Model โดยการสร้างสรรค์เนื้อเพลง และทำรำใหม่ ซึ่งมีกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบด้วย 3 ชั้น ดังนี้

1) วอร์มอัพ (Warm Up) เป็นการเตรียมความพร้อมก่อนเรียน ในด้านความรู้ทั่วไป หรือกิจกรรมที่ช่วยเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ โดยใช้เวลา 5 – 10 นาที เช่น

- กิจกรรมชวนคิด เป็นการตั้งคำถามกระตุ้นให้นักเรียนได้คิดหาคำตอบ
- กิจกรรมขยับกาย ขยายสมอง ด้วย (Brain Gym) ยกตัวอย่าง เช่น ทำคบมือ คบตัก ตับไหล่ ทำ ลู ลา เล ทำการเคลื่อนไหวสลับข้าง เป็นต้น

2) สตาร์ทอัพ (Start Up) เป็นขั้นของการสอนเนื้อหา และพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ โดยนำเทคนิคต่างๆ และรูปแบบการสอนมาออกแบบกิจกรรม โดยเน้นการใช้เทคนิคการระดมสมอง

3) คูลดาวน์ (Cool Down) เป็นการทำกิจกรรมที่ช่วยให้นักเรียนรู้สึกผ่อนคลาย เป็นการต่อยอดความคิด และการสะท้อนคิด

- กิจกรรมสะท้อนคิด เป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นหลังการเรียนเพื่อให้นักเรียนได้คิด ทบทวนสิ่งที่ได้เรียนรู้อย่างรอบคอบ และวิเคราะห์จุดเด่นและจุดด้อยที่นักเรียนควรพัฒนา
- กิจกรรมคิดต่อยอด เป็นกิจกรรมที่มุ่งให้นักเรียนนำสิ่งที่ได้จากกิจกรรมสะท้อนคิดมาใช้ประโยชน์ และพัฒนาผลงานให้ดียิ่งขึ้น

6. สื่อและแหล่งการเรียนรู้

สื่อและแหล่งการเรียนรู้ที่นำมาใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอนจำแนกตามลักษณะได้ 3 ประเภท คือ

1. เอกสารประกอบการสอนนาฏศิลป์/นาฏยรังสรรค์ ใบความรู้ ใบงาน โปสเตอร์ภาพพิมพ์ ต่างๆ เกี่ยวกับภาษาท่า นาฏยศัพท์ และ ลักษณะของการแสดง/การละเล่น เพลงพื้นบ้าน
2. วิดีทัศน์ ซีดีเพลง เกี่ยวกับภาษาท่า นาฏยศัพท์ และเพลงพื้นบ้านภาคกลาง
3. อินเทอร์เน็ต Google YouTube และเว็บไซต์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง
4. แหล่งเรียนรู้ธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ห้องสมุดโรงเรียน ปราชญ์ชาวบ้านในแหล่งชุมชนที่อยู่อาศัยบริเวณใกล้เคียง หรือบริเวณรอบๆ โรงเรียน
5. ตัวอย่างอุปกรณ์ที่นำไปใช้ประกอบการแสดงที่เป็นของจริง
6. วัสดุ อุปกรณ์ ที่นำมาใช้ในการออกแบบ และการประดิษฐ์ เครื่องแต่งกาย อุปกรณ์ประกอบการแสดงและอุปกรณ์ประกอบฉาก

7. การวัดผลและการประเมินผล

วัดความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน ใน 4 ประเด็น จากแบบประเมินทักษะการคิดสร้างสรรค์ โดยมีเกณฑ์ประเมินระดับคุณภาพ 5 ระดับ ดังนี้

ประเด็น	ระดับคุณภาพ				
	5	4	3	2	1
1. ความคิด คล่องแคล่ว (คิดได้ รวดเร็ว)	คิดอย่าง รวดเร็วได้ ข้อมูลจำนวน มากที่สุด ใน เวลาที่กำหนด	คิดอย่าง รวดเร็วได้ ข้อมูลจำนวน มากในเวลา ที่กำหนด	คิดอย่างรวดเร็ว ได้ข้อมูลจำนวน ปานกลางใน เวลาที่กำหนด	คิดอย่าง รวดเร็วได้ ข้อมูลจำนวน น้อย ใน เวลาที่กำหนด	คิดอย่างรวดเร็ว ได้ข้อมูลจำนวน ได้น้อยที่สุด ในเวลา ที่กำหนด
2.ความคิด ยืดหยุ่น (คิดได้ หลากหลาย)	คิดขยายข้อมูล ให้ได้ข้อมูลที่ หลากหลาย ประเภท หลายๆแง่มุม ได้มากที่สุด	คิดขยายข้อมูล ให้ได้ข้อมูลที่ หลากหลาย ประเภท หลายๆแง่มุม ได้มาก	คิดขยายข้อมูล ให้ได้ข้อมูลที่ หลากหลาย ประเภท หลายๆ แง่มุมได้ ปานกลาง	คิดขยายข้อมูล ให้ได้ข้อมูลที่ หลากหลาย ประเภท หลายๆแง่มุม ได้น้อย	คิดขยายข้อมูล ให้ได้ข้อมูลที่ หลากหลาย ประเภท หลายๆ แง่มุมได้น้อย ที่สุด
3. ความคิด ริเริ่ม (คิดได้ แปลกใหม่)	คิดสิ่งแปลก ใหม่แตกต่าง ไปจากเดิมเป็น สิ่งใหม่ที่ไม่ เคยเกิดขึ้นมา ก่อนเมื่อเทียบกับ กลุ่มเพื่อน	คิดสิ่งแปลก ใหม่แตกต่าง ไปจากเดิมที่ เคยคิด	คิดสิ่งแปลกใหม่ แตกต่างไปจาก เดิมเป็นส่วน ใหญ่และ แตกต่างจาก เพื่อนส่วนหนึ่ง	คิดสิ่งแปลก ใหม่แตกต่าง ไปจากเดิม	คิดสิ่งแปลกใหม่ แตกต่างจากเดิม เป็นบางส่วน
4. ความคิด ละเอียดลออ (คิดได้ ละเอียด ชัดเจน)	อธิบายให้ ความกระจ่าง ในเรื่องต่างๆ ได้ละเอียด/ ชัดเจน/ น่าสนใจใน ระดับดีเยี่ยม	อธิบายให้ ความกระจ่าง ในเรื่องต่างๆ ได้ละเอียด/ ชัดเจน/ น่าสนใจ ในระดับดีมาก	อธิบายให้ความ กระจ่างในเรื่อง ต่างๆ ได้ ละเอียด/ชัดเจน/ น่าสนใจ ในระดับดี	อธิบายให้ ความกระจ่าง ในเรื่องต่างๆ ได้ละเอียด/ ชัดเจน/ น่าสนใจ ในระดับพอใช้	อธิบายให้ความ กระจ่างในเรื่อง ต่างๆ ได้ละเอียด/ ชัดเจน/น่าสนใจ ในระดับต้อง ปรับปรุง

ระดับคุณภาพ	4 (ดีมาก)	=	16 – 20 คะแนน
	3 (ดี)	=	11 – 15 คะแนน
	2 (พอใช้)	=	6 - 10 คะแนน
	1 (ปรับปรุง)	=	1 – 5 คะแนน

แผนการจัดการเรียนรู้ ที่ 1

กลุ่มสาระการเรียนรู้ : ศิลปะ	รายวิชานาฏศิลป์	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง รอบรู้เรื่ององค์ประกอบนาฏศิลป์		เวลา 4 ชั่วโมง
ผู้สอน นางสาวศิริวรรณ เนียมสุวรรณ	วันที่ _____ / _____ / 2561	

1. มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด

สาระที่ 3 นาฏศิลป์

มาตรฐาน ศ 3.1 เข้าใจ และแสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์คุณค่านาฏศิลป์ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดอย่างอิสระ ชื่นชม และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

มาตรฐาน ศ 3.2 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างนาฏศิลป์ ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม เห็นคุณค่าของนาฏศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล

ตัวชี้วัดที่

1. สามารถถ่ายทอดทำรำได้ถูกต้องมีความชื่นชมและนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน
2. เห็นคุณค่าของนาฏศิลป์และภูมิปัญญาไทย

2. จุดประสงค์การเรียนรู้

1. นักเรียนสามารถบอกชื่อภาษาทำได้จำนวนมาก ในเวลาที่กำหนด
2. นักเรียนสามารถออกแบบภาษาทำได้แปลกใหม่ แตกต่างไปจากเดิม/แตกต่างไปจากเพื่อน

3. สาระการเรียนรู้

ความรู้ทั่วไป เรื่ององค์ประกอบของนาฏศิลป์

1. ภาษาท่า
2. นาฏยศัพท์
3. เนื้อร้อง/ทำนองเพลง
4. ดนตรี/เครื่องดนตรี

4. กระบวนการจัดการเรียนรู้

1. ชั้น วอร์มอัพ (Warm Up)

1. ครูชวนนักเรียนเล่น กิจกรรมขยับกาย ขยายสมอง ด้วย Brain Gym ในท่า อยากิน ไชพะไล

2. ครูถามนักเรียน เรื่องความรู้ทั่วไป เกี่ยวกับองค์ประกอบของนาฏศิลป์

2. ชั้น สตาร์ทอัพ (Start Up)

1. ครูสอนเรื่ององค์ประกอบนาฏศิลป์ ในเรื่องดนตรี เครื่องดนตรี เนื้อร้องและทำนองเพลงและให้นักเรียนศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมจากอินเทอร์เน็ต

2. ครูให้นักเรียนบอกอารมณ์ของคนให้ได้มากที่สุด จากนั้นครูยกตัวอย่างและสาธิตภาษาท่าทางที่แสดงออกทางอารมณ์ ให้นักเรียนดู และให้นักเรียนปฏิบัติตามครู

3. ครูสอนเรื่องภาษาท่า และนาฏยศัพท์ โดยใช้ภาพ โปสเตอร์ภาษาท่าและนาฏยศัพท์ จากนั้นครูเปิด Clip VDO ให้นักเรียนดู

4. ครูสาธิตภาษาท่า และนาฏยศัพท์ที่เหลือโดยให้นักเรียนปฏิบัติท่าทางตามครู

5. ครูให้นักเรียนบอกชื่อของภาษาท่าที่แสดงออกทางอากัปกริยาของคนให้ได้มากที่สุด

6. ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละเท่าๆกัน โดยครูนำเทคนิคการระดมสมองมาใช้ในการให้นักเรียนช่วยกันคิดออกแบบภาษาท่าเพื่อให้เกิดความคิดที่แปลกใหม่แตกต่างไปจากเดิมในแ่งมุมที่หลากหลาย และนำเทคนิค SCAMPER ในด้าน (C = Combine การผสม) มาใช้ โดยการตั้งคำถามชวนคิด เช่น “จะเกิดอะไรขึ้นถ้าเรานำภาษาท่านี้ มาผสมกับภาษาทານี้....?” โดยให้นักเรียนช่วยกันคิดและตอบคำถาม จากนั้นครูถามใหม่ ด้วยคำถาม “นักเรียนคิดว่าภาษาท่า หรือท่าทางใดสามารถมาปรับ/หรือผสมผสานกันให้ได้ เป็นท่าใหม่ได้บ้าง....?” จากนั้น ให้นักเรียนคิด และเลือกภาษาท่า มาประดิษฐ์ผสมผสานกันให้ได้ท่าใหม่

7. ครูให้นักเรียนนำเสนอแนวคิดการออกแบบภาษาท่า ในแต่ละทำที่นักเรียนได้ ออกแบบไว้และบอกที่มาของการตั้งชื่อภาษาท่า หน้าชั้นเรียน โดยอธิบายแนวคิดของผลงานได้ละเอียดชัดเจน และให้นักเรียนนำท่าทางที่ได้ มาแสดง/สาธิตให้เพื่อดูและสามารถถ่ายทอดท่าทางให้เพื่อนปฏิบัติตามได้ อย่างอ่อนช้อย ละเอียด ชัดเจน ถูกต้อง

3. ชั้น คูลดาวน์ (Cool Down)

ครูใช้กิจกรรมสะท้อนคิด และคิดต่อยอด โดยการตั้งคำถาม ถามนักเรียนว่า จากกิจกรรมที่ให้นักเรียนช่วยกันคิด นักเรียนรู้สึกอย่างไร..... ผลงานของกลุ่มตนเองเป็นยังไง มีจุดเด่น จุดด้อยอะไร ต้องปรับปรุงพัฒนาตรงไหน

5. สื่อการเรียนรู้/แหล่งการเรียนรู้

1. ใบความรู้/แบบเรียน
2. ภาพโปสเตอร์ภาษาท่าและนาฏยศัพท์
3. Clip VDO ภาษาท่าและนาฏยศัพท์
4. อินเทอร์เน็ต Google YouTube

6. กระบวนการวัดประเมินผล

วิธีการวัด	เครื่องมือที่ใช้	เกณฑ์การประเมิน
		ประเมินตามเกณฑ์ ระดับคุณภาพ 5-4-3-2-1
วัดความคิดคล่องแคล่ว (คิดได้รวดเร็ว)	แบบวัดความคิด คล่องแคล่ว	<u>บอก/ตอบคำถามได้มากที่สุด</u> บอกได้ 9 - 10 ทำ ได้ 5 คะแนน บอกได้ 8 - 7 ทำ ได้ 4 คะแนน บอกได้ 6 - 5 ทำ ได้ 3 คะแนน บอกได้ 4 - 3 ทำ ได้ 2 คะแนน บอกได้ 2 - 1 ทำ ได้ 1 คะแนน
วัดความคิดริเริ่ม (คิดได้แปลกใหม่)	แบบวัดความคิดริเริ่ม	<u>ออกแบบภาษาท่าและตั้งชื่อ ได้แปลกใหม่</u> แปลกใหม่แบบที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน ได้ 5 คะแนน แปลกใหม่ต่างไปจากเดิมมากที่สุด ได้ 4 คะแนน แปลกใหม่ต่างไปจากเดิม ได้ 3 คะแนน แปลกใหม่ต่างไปจากเพื่อน ได้ 2 คะแนน แปลกแตกต่างจากเดิมเป็นบางส่วน ได้ 1 คะแนน

ระดับคุณภาพ 5 (ดีเยี่ยม)	=	9 - 10 คะแนน
4 (ดีมาก)	=	8 - 7 คะแนน
3 (ดี)	=	6 - 5 คะแนน
2 (พอใช้)	=	4 - 3 คะแนน
1 (ปรับปรุง)	=	2 - 1 คะแนน

เกณฑ์การผ่าน ได้ระดับคุณภาพ 3 ขึ้นไปถือว่าผ่าน

บันทึกหลังการสอน

ผลการสอน

.....
.....
.....
.....
.....

ปัญหาและอุปสรรค

.....
.....
.....
.....
.....

ลงชื่อ.....ผู้สอน

แผนการจัดการเรียนรู้ ที่ 2

กลุ่มสาระการเรียนรู้ : ศิลปะ	รายวิชานาฏศิลป์	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง รอบรู้เรื่ององค์ประกอบนาฏศิลป์		เวลา 4 ชั่วโมง
ผู้สอน นางสาวศิริวรรณ เนียมสุวรรณ	วันที่ _____ / _____ / 2561	

1. มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด

สาระที่ 3 นาฏศิลป์

มาตรฐาน ศ 3.1 เข้าใจ และแสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์คุณค่านาฏศิลป์ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดอย่างอิสระ ชื่นชม และประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวันในชีวิตประจำวัน

มาตรฐาน ศ 3.2 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างนาฏศิลป์ ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม เห็นคุณค่าของนาฏศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล

ตัวชี้วัดที่

1. สามารถถ่ายทอดทำร่าได้ถูกต้องมีความชื่นชมและนำไปประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวัน
2. เห็นคุณค่าของนาฏศิลป์และภูมิปัญญาไทย

2. จุดประสงค์การเรียนรู้

1. นักเรียนสามารถบอกชื่ออุปกรณ์ได้จำนวนมาก ในเวลาที่กำหนด
2. นักเรียนสามารถออกแบบอุปกรณ์ประกอบการแสดง/อุปกรณ์ประกอบฉากได้แปลก ใหม่ แตกต่างไปจากเดิม/แตกต่างไปจากเพื่อน

3. สาระการเรียนรู้

ความรู้ทั่วไป เรื่ององค์ประกอบของนาฏศิลป์

1. อุปกรณ์ประกอบการแสดง
2. อุปกรณ์ประกอบฉาก
3. คนตรีประกอบการแสดง

4. กระบวนการจัดการเรียนรู้

1. ชั้น วอร์มอัพ (Warm Up)

1. ครูชวนนักเรียนเล่น กิจกรรมขยับกาย ขยายสมอง ด้วย Brain Gym ในท่า ดบมือ ดบตัก ดบไหล่

2. ครูให้นักเรียนชมตัวอย่างชุดการแสดงที่มีการใช้อุปกรณ์ประกอบการแสดงและอุปกรณ์ประกอบฉาก จากนั้น ครูถามนักเรียน “นักเรียนรู้หรือไม่ว่า...? อุปกรณ์ประกอบฉากและอุปกรณ์ประกอบการแสดง คืออะไร และมีอะไรบ้าง และแตกต่างกันอย่างไร” ใครตอบได้บ้าง ?

2. ชั้น สตาร์ทอัพ (Start Up)

1. ครูเปิด Clip VDO เกี่ยวกับการแสดง โจน ตอน ศิริมัยราพณ์ให้นักเรียนได้ชมความงามในเรื่องการออกแบบฉาก เครื่องแต่งกาย ลีลาท่าทาง เนื้อร้องทำนองเพลง ดนตรี และเครื่องดนตรีที่ใช้ในการแสดง

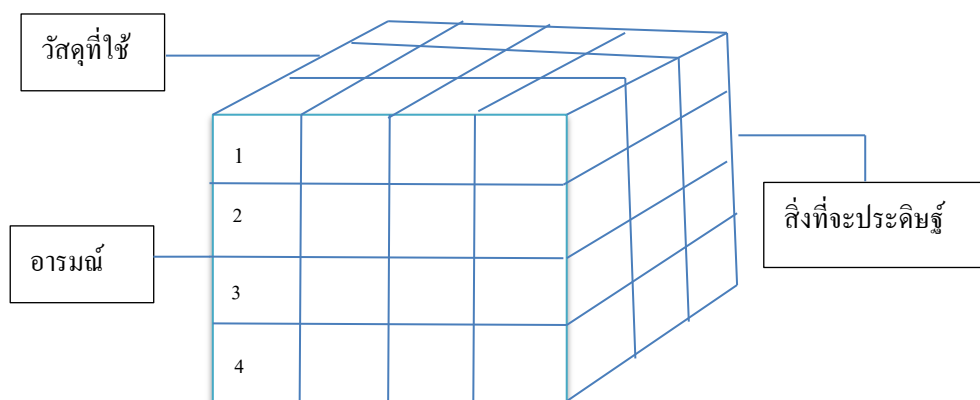
2. ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ศึกษา เรื่องการออกแบบแสดง การออกแบบอุปกรณ์ประกอบการแสดง อุปกรณ์ประกอบฉาก ตามความสนใจของนักเรียน

3. ครูให้นักเรียนช่วยกันตอบคำถาม “หลังจากที่นักเรียนได้ศึกษา VDO เกี่ยวกับการออกแบบแสดง อุปกรณ์ประกอบการแสดง และอุปกรณ์ประกอบฉากแล้ว นักเรียนมองเห็นอะไรบ้างเกี่ยวกับองค์ประกอบการแสดง” ตอบให้ได้มากที่สุด ในเวลา 5 นาที

4. ครูนำตัวอย่างอุปกรณ์ประกอบการแสดงมาให้ให้นักเรียนดู พร้อมยกตัวอย่างและขยายความให้นักเรียนฟัง จากนั้น ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละเท่าๆกัน โดยครูนำเทคนิค SCAMPER ในด้าน (P = Put to other uses เปลี่ยนวิธีการใช้, ประยุกต์ใช้, ใช้ในงานแบบอื่นๆ S = Substitute การหาสิ่งใหม่ๆมาทดแทน M = Magnify การปรับเปลี่ยนหรือทำให้เพิ่มมากขึ้น และ C = Combine การผสม นำมารวมกัน) มาใช้ โดยการตั้งคำถามชวนคิด เช่น “เราสามารถใส่กระดาษหนังสือพิมพ์ทำเป็นอุปกรณ์อะไรได้บ้าง” และ “เราสามารถนำอะไรมาริไซเคิลเพื่อสร้างสิ่งใหม่ๆได้หรือไม่....?” จากนั้น ครูให้เทคนิคการระดมสมองมาใช้ โดยให้นักเรียนช่วยกันคิดออกแบบอุปกรณ์ประกอบการแสดง โดยการนำสิ่งใดสิ่งหนึ่งมาประดิษฐ์ เปลี่ยนวิธีการใช้ ประยุกต์ใช้ ผสมผสานกันให้เกิดเป็นสิ่งใหม่ใหม่ และให้นักเรียนคิดออกแบบอะไรก็ได้จากแนวคิดของสมาชิกในกลุ่ม เพื่อให้เกิดความคิดที่แปลกใหม่แตกต่างไปจากเดิมในแง่มุมที่หลากหลาย

5. ครูใช้เทคนิค SCAMPER ในด้าน A = Adapt ปรับวิธีการใช้ให้ต่างกันหรือปรับให้เหมาะสม มาใช้ในการตั้งคำถามเพื่อให้เกิดการระดมสมอง และเกิดแนวคิดแง่มุมใหม่ๆ เช่น “เราสามารถนำยางรถยนต์มาประดิษฐ์/ทำเป็นอะไรได้บ้าง ?” และให้นักเรียนช่วยกันตอบ จากนั้นครูใช้เทคนิคการวิเคราะห์องค์ประกอบ ในการให้นักเรียนช่วยกันคิดออกแบบอุปกรณ์ประกอบฉาก

โดยครูกำหนด 3 องค์ประกอบย่อยเกี่ยวกับวัสดุที่ใช้ อารมณ์ที่แสดง และลักษณะของสิ่งที่จะประดิษฐ์ เช่น พัด โຕ้ะ ต้นไม้ ฯลฯ โดยให้นักเรียนเพิ่มองค์ประกอบย่อยให้มากขึ้น

ตัวอย่างเช่น

มิติด้านอารมณ์ : 1) มีความสุข 2) ดีใจ 3) เศร้าหมอง 4) อมยิ้มเล็กๆ

มิติด้านวัสดุที่ใช้ : 1) เศษผ้า 2) กระดาษลัง 3) กระดาษหนังสือพิมพ์

มิติด้านสิ่งที่จะประดิษฐ์ : 1) พัด 2) โຕ้ะ 3) ต้นไม้ 4) หมวก

6. ครูให้นักเรียนออกมานำเสนอแนวคิดการออกแบบอุปกรณ์จากการนำสิ่งต่างๆ มาปรับเปลี่ยนวิธีการใช้ ประยุกต์ใช้ให้เป็นสิ่งใหม่ หน้าชั้นเรียน โดยอธิบายแนวคิดของผลงานให้ละเอียดชัดเจน และให้นักเรียนนำชิ้นงานที่ได้ มาแสดง/สาธิตให้เพื่อนดู

3. ขั้น คูลดาวน์ (Cool Down)

ครูใช้กิจกรรมสะท้อนคิด และคิดต่อยอด โดยการตั้งคำถาม ถามนักเรียนว่า จากกิจกรรมที่ให้นักเรียนช่วยกันคิด นักเรียนรู้สึกอย่างไร..... ผลงานของกลุ่มตนเองเป็นยังไง มีจุดเด่น จุดด้อยอะไร ต้องปรับปรุงพัฒนาตรงไหน

5. สื่อการเรียนรู้/แหล่งการเรียนรู้

1. ใบความรู้/แบบเรียน
2. Clip VDO โจน ดอน สิกมัยราพณ์
3. อินเทอร์เน็ต Google YouTube
4. ตัวอย่างอุปกรณ์ที่นำไปใช้ประกอบการแสดงที่เป็นของจริง
5. วัสดุ อุปกรณ์ ที่นำมาใช้ในการประดิษฐ์ อุปกรณ์ประกอบการแสดงและอุปกรณ์ประกอบฉาก

6. กระบวนการวัดประเมินผล

วิธีการวัด	เครื่องมือที่ใช้	เกณฑ์การประเมิน
		ประเมินตามเกณฑ์ ระดับคุณภาพ 5-4-3-2-1
วัดความคิดคล่องแคล่ว (คิดได้รวดเร็ว)	แบบวัดความคิด คล่องแคล่ว	<p>คิดออกแบบอุปกรณได้มากที่สุด</p> <p>คิดออกแบบได้ 9 – 10 ชิ้น ได้ 5 คะแนน</p> <p>คิดออกแบบได้ 8 – 7 ชิ้น ได้ 4 คะแนน</p> <p>คิดออกแบบได้ 6 - 5 ชิ้น ได้ 3 คะแนน</p> <p>คิดออกแบบได้ 4 - 3 ชิ้น ได้ 2 คะแนน</p> <p>คิดออกแบบได้ 2 - 1 ชิ้น ได้ 1 คะแนน</p>
วัดความคิดริเริ่ม (คิดได้แปลกใหม่)	แบบวัดความคิดริเริ่ม	<p>ออกแบบอุปกรณได้แปลกใหม่</p> <p>แปลกใหม่แบบที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน ได้ 5 คะแนน</p> <p>แปลกใหม่ต่างไปจากเดิมมากที่สุด ได้ 4 คะแนน</p> <p>แปลกใหม่ต่างไปจากเดิม ได้ 3 คะแนน</p> <p>แปลกใหม่ต่างไปจากเพื่อน ได้ 2 คะแนน</p> <p>แปลกแตกต่างจากเดิมเป็นบางส่วน ได้ 1 คะแนน</p>

ระดับคุณภาพ	4 (ดีมาก)	=	16 – 20 คะแนน
	3 (ดี)	=	11 – 15 คะแนน
	2 (พอใช้)	=	6 - 10 คะแนน
	1 (ปรับปรุง)	=	1 – 5 คะแนน

เกณฑ์การผ่าน ได้ระดับคุณภาพ 3 ขึ้นไปถือว่าผ่าน

บันทึกหลังการสอน

ผลการสอน

.....

.....

.....

.....

.....

ปัญหาและอุปสรรค

.....

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ ผู้สอน

แผนการจัดการเรียนรู้ ที่ 3

กลุ่มสาระการเรียนรู้ : ศิลปะ	รายวิชานาฏศิลป์	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง เพลงพื้นบ้าน (เพลงน้อย)		เวลา 3 ชั่วโมง
ผู้สอน นางสาวศิริวรรณ เนียมสุวรรณ	วันที่ _____ / _____ / 2561	

1. มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด

สาระที่ 3 นาฏศิลป์

มาตรฐาน ศ 3.1 เข้าใจ และแสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์คุณค่านาฏศิลป์ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดอย่างอิสระ ชื่นชม และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันในชีวิตประจำวัน

มาตรฐาน ศ 3.2 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างนาฏศิลป์ ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม เห็นคุณค่าของนาฏศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล

ตัวชี้วัดที่

1. สามารถถ่ายทอดทำร่าได้ถูกต้องมีความชื่นชมและนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน
2. เห็นคุณค่าของนาฏศิลป์และภูมิปัญญาไทย

2. จุดประสงค์การเรียนรู้

1. นักเรียนสามารถคิดได้อย่างรวดเร็วในเวลาที่กำหนด
2. นักเรียนสามารถคิดได้หลากหลายรูปแบบ
3. นักเรียนสามารถคิดได้แปลกใหม่แตกต่างไปจากเดิม/แตกต่างไปจากเพื่อน
4. นักเรียนสามารถอธิบายแนวคิดในการปรับเปลี่ยนชุดการแสดงเกี่ยวกับเพลงน้อยที่แต่งได้ละเอียด ชัดเจน

3. สาระการเรียนรู้

เพลงพื้นบ้านภาคกลาง ตอน เพลงน้อย

1. ประวัติความเป็นมาของเพลงน้อย
2. ลักษณะวิธีการแสดงเพลงน้อย
3. โอกาสที่ใช้ในการแสดง
4. วิธีการร้องเพลงน้อย

4. กระบวนการจัดการเรียนรู้

1. ชั้น วอร์มอัพ (Warm Up)

1. ครูชวนนักเรียนเล่น กิจกรรมขยับกาย ขยายสมอง ด้วย Brain Gym ในท่าตบมือ ตบตัก ตับ ไหล่

2. ครูถามนักเรียน เรื่องความรู้ทั่วไป เกี่ยวกับเพลงน้อย เช่น นักเรียนรู้จักเพลงน้อยหรือไม่ เพลงน้อยมีลักษณะเป็นยังไง ใครเคยฟัง หรือดูการแสดงเพลงน้อยมาแล้วบ้าง

2. ชั้น สตาร์ทอัพ (Start Up)

1. ครูเปิด Clip VDO ตัวอย่างการแสดงเพลงน้อยให้นักเรียนดู

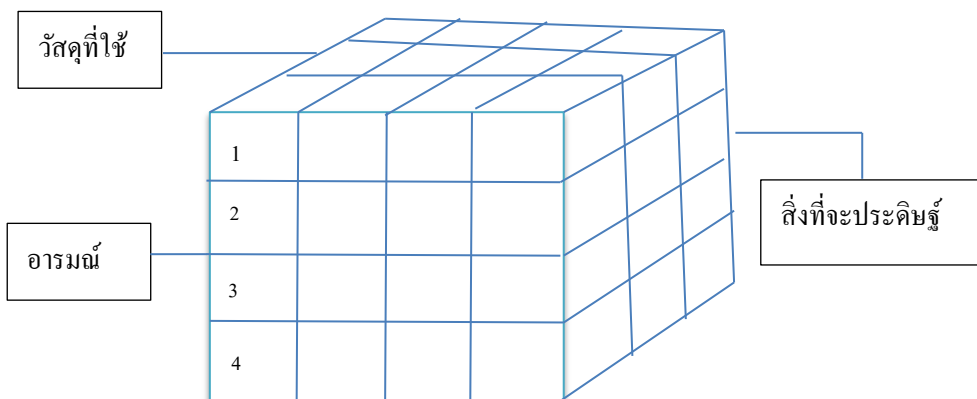
2. ครูถามนักเรียนจาก Clip VDO ดังกล่าวนักเรียนสังเกตเห็นอะไรบ้าง เช่น ลักษณะการร้องเพลงน้อย มีจำนวนผู้ร้องกี่คน ลักษณะการร้องของพ่อเพลง แม่เพลง และลูกคู่ มีลักษณะการร้องเป็นอย่างไร ให้นักเรียนบอกให้ได้มากที่สุดในเวลาที่คุณกำหนดให้

3. ครูสอนเนื้อหาเกี่ยวกับเพลงน้อย เช่น ประวัติความเป็นมา การแต่งกาย และวิธีการร้อง

4. ครูให้นักเรียนศึกษาเนื้อร้องเพลงน้อย โดยให้นักเรียนศึกษาจากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ตามความสนใจและความสามารถของนักเรียน

5. ครูถามนักเรียน “จากการที่นักเรียนได้ศึกษาเนื้อเพลงน้อยมา เนื้อร้องเพลงน้อยมีเนื้อหาเกี่ยวกับอะไรบ้าง ? และในเนื้อเพลงแฝงแง่มุมอะไรไว้บ้าง ?” โดยให้นักเรียนช่วยกันเสนอแง่มุมต่างๆ ที่แฝงไว้ในเนื้อเพลงออกมาให้มากที่สุด

6. ครูใช้เทคนิค การวิเคราะห์องค์ประกอบ และเทคนิคการระดมสมองมาใช้ โดยถามนักเรียน “จาก Clip VDO ดังกล่าวนักเรียนสามารถปรับเปลี่ยนส่วนใดของการแสดงได้บ้าง” จากนั้นครูให้เวลานักเรียนได้ช่วยกันคิดวิธีการปรับเปลี่ยนชุดการแสดงให้มีความแปลกใหม่แตกต่างไปจากเดิม โดยให้นักเรียนใช้ความรู้เดิมจากกิจกรรม ในแผนที่ 2 เกี่ยวกับการวิเคราะห์องค์ประกอบ โดยให้นักเรียนคิดองค์ประกอบย่อยเอง

7. ครูให้นักเรียนออกมานำเสนอแนวคิด/วิธีการในการปรับเปลี่ยนชุดการแสดงหน้าชั้นเรียน โดยให้อธิบายแนวคิดของตนเองอย่างละเอียดชัดเจน และอธิบายวิธีการนำไปประยุกต์ใช้ในครั้งต่อไป

8. ครูสอนวิธีการร้องเพลงน้อย โดยการเปิด VDO เพลงตัวอย่าง ให้นักเรียนฟังและร้องตามครูทีละวรรค เมื่อนักเรียนร้องได้แล้วครูจึงสอนแต่งเพลง

3. ชั้น คุลดาวน์ (Cool Down)

1. ครูใช้กิจกรรมสะท้อนคิด และคิดต่อยอด โดยให้นักเรียนบอก 3 คำ จากสิ่งที่ได้เรียนรู้ในวันนี้

5. สื่อการเรียนรู้/แหล่งการเรียนรู้

1. ใบความรู้
2. ใบงาน
3. Clip VDO ตัวอย่างการแสดงเพลงน้อย
4. โพสต์เตอร์ภาพ การละเล่น เพลงพื้นบ้าน
5. อินเทอร์เน็ต Google YouTube

6. กระบวนการวัดประเมินผล

วิธีการวัด	เครื่องมือที่ใช้	เกณฑ์การประเมิน
		ประเมินตามเกณฑ์ ระดับคุณภาพ 5-4-3-2-1
ความคิดคล้องแคล้ว (คิดได้รวดเร็ว)	- แบบวัดความคิดคล้องแคล้ว	<p><u>ตอบคำถามจากการดู Clip VDO เพลงน้อย</u></p> <p>ตอบได้ 9-10 คำ 5 นาที ได้ 5 คะแนน ตอบได้ 7-8 คำ 5 นาที ได้ 4 คะแนน ตอบได้ 5-6 คำ 5 นาที ได้ 3 คะแนน ตอบได้ 3-4 คำ 5 นาที ได้ 2 คะแนน ตอบได้ 1-2 คำ 5 นาที ได้ 1 คะแนน</p> <p><u>แต่งเพลงได้ในเวลาที่กำหนด โดยใช้เวลา...</u></p> <p>ภายในเวลา 10 นาที ได้ 5 คะแนน มากกว่า 15 นาที ได้ 4 คะแนน มากกว่า 20 นาที ได้ 3 คะแนน มากกว่า 25 นาที ได้ 2 คะแนน มากกว่า 30 นาที ได้ 1 คะแนน</p>

วิธีการวัด	เครื่องมือที่ใช้	เกณฑ์การประเมิน
		ประเมินตามเกณฑ์ ระดับคุณภาพ 5-4-3-2-1
ความคิดยืดหยุ่น (คิดได้หลากหลาย)	แบบวัดความคิดยืดหยุ่น - แบบสังเกตพฤติกรรม (การตอบคำถาม)	แยกประเภท/ลักษณะ (จากการดู Clip VDO ในข้อที่ 4 และตอบคำถามในข้อที่ 5) ได้หลากหลายแง่มุม <u>การประเมินผลแบบอิงกลุ่ม</u> เปรียบเทียบคะแนนที่ได้กับคะแนนของนักเรียนคนอื่นๆ จากการตอบคำถาม แยกได้หลากหลายมากที่สุด ได้ 5 คะแนน แยกได้หลากหลายมาก ได้ 4 คะแนน แยกได้หลากหลายกลางๆ ได้ 3 คะแนน แยกหลากหลายได้น้อย ได้ 2 คะแนน แยกหลากหลายได้น้อยมาก ได้ 1 คะแนน
ความคิดริเริ่ม (คิดได้แปลกใหม่)	แบบวัดความคิดริเริ่ม	<u>เนื้อเพลงมีความแปลกใหม่แตกต่างไปจากเดิม</u> แปลกใหม่แบบที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน ได้ 5 คะแนน แปลกใหม่ต่างไปจากเดิมมากที่สุด ได้ 4 คะแนน แปลกใหม่ต่างไปจากเดิม ได้ 3 คะแนน แปลกใหม่ต่างไปจากเพื่อน ได้ 2 คะแนน แปลกแตกต่างจากเดิมเป็นบางส่วน ได้ 1 คะแนน
ความคิดละเอียดลออ (คิดได้ละเอียด ชัดเจน)	- แบบวัดความคิด ละเอียดลออ	<u>อธิบายในใจของตนเองได้ละเอียดชัดเจน</u> อธิบายได้ละเอียดชัดเจนในทันที ได้ 5 คะแนน อธิบายได้ละเอียดชัดเจน ได้ 4 คะแนน อธิบายได้ละเอียด ได้ 3 คะแนน อธิบายได้ชัดเจน ได้ 2 คะแนน อธิบายได้ แต่ใช้เวลานาน ได้ 1 คะแนน

ระดับคุณภาพ	4 (ดีมาก)	=	16 – 20 คะแนน
	3 (ดี)	=	11 – 15 คะแนน
	2 (พอใช้)	=	6 - 10 คะแนน
	1 (ปรับปรุง)	=	1 – 5 คะแนน

เกณฑ์การผ่าน ได้ระดับคุณภาพ 3 ขึ้นไปถือว่าผ่าน

บันทึกหลังการสอน

ผลการสอน

.....

.....

.....

.....

.....

ปัญหาและอุปสรรค

.....

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....ผู้สอน

แผนการจัดการเรียนรู้ ที่ 4

กลุ่มสาระการเรียนรู้ : ศิลปะ	รายวิชานาฏศิลป์	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง เพลงพื้นบ้าน (แต่งเพลงน้อย)		เวลา 3 ชั่วโมง
ผู้สอน นางสาวศิริวรรณ เนียมสุวรรณ	วันที่ _____ / _____ / 2561	

1. มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด

สาระที่ 3 นาฏศิลป์

มาตรฐาน ศ 3.1 เข้าใจ และแสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์คุณค่า นาฏศิลป์ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดอย่างอิสระ ชื่นชม และประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวันในชีวิตประจำวัน

มาตรฐาน ศ 3.2 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างนาฏศิลป์ ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม เห็นคุณค่าของนาฏศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล

ตัวชี้วัดที่

1. สามารถถ่ายทอดทำร่าได้ถูกต้องมีความชื่นชมและนำไปประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวัน
2. เห็นคุณค่าของนาฏศิลป์และภูมิปัญญาไทย

2. จุดประสงค์การเรียนรู้

1. นักเรียนสามารถคิดได้อย่างรวดเร็วในเวลาที่กำหนด
2. นักเรียนสามารถคิดได้หลากหลายรูปแบบ
3. นักเรียนสามารถแต่งเพลงน้อยได้แปลกใหม่แตกต่างไปจากเดิม/แตกต่างไปจากเพื่อน
4. นักเรียนสามารถอธิบายความคิดเกี่ยวกับเพลงน้อยที่แต่งได้ละเอียด ชัดเจน

3. สาระการเรียนรู้

- แต่งเพลงน้อย ด้วยรูปแบบ Synectics

4. กระบวนการจัดการเรียนรู้

1. ชั้น วอร์มอัพ (Warm Up)

1. ครูชวนนักเรียนเล่น กิจกรรมขยับกาย ขยายสมอง ด้วย Brain Gym ในท่าคบบมือ ตบตัก ตับ ไหล่

2. ครูให้นักเรียนช่วยกันบอก/อธิบายความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเพลงน้อย

2. ชั้น สตาร์ทอัพ (Start Up)

1. ครูเปิด Clip VDO ตัวอย่างการแสดงเพลงน้อยให้นักเรียนดู

2. ครูถามนักเรียนจาก Clip VDO ดังกล่าวนักเรียนสังเกตเห็นอะไรบ้าง เช่น ลักษณะการร้องเพลง/คำร้องและทำนอง ลักษณะการแต่งกายเป็นอย่างไร อุปกรณ์ประกอบการแสดงมีอะไรบ้าง ให้นักเรียนช่วยกันตอบ ให้ได้มากที่สุดในเวลาที่คุณกำหนดให้

3. ครูให้นักเรียนจับกลุ่มกลุ่มละเท่าๆกัน

4. ครูนำรูปแบบการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์แบบ Synectics มาใช้ในการสอนให้นักเรียนแต่งเพลง โดยมี 6 ชั้น ดังนี้

ชั้นที่ 1 ชั้นนำ ครูให้นักเรียนเขียนเนื้อเพลงน้อยเกี่ยวกับเกม ROV ลงในกระดาษเสร็จแล้วให้นักเรียนเก็บผลงานไว้ก่อน

ชั้นที่ 2 ชั้นสร้างอุปมาแบบตรงหรือเปรียบเทียบแบบตรง โดยครูเสนอคำคู่ให้นักเรียนเปรียบเทียบความเหมือนและความต่าง ระหว่างเพลงในเกม ROV กับเพลงน้อย เกม ROV กับพวงหรีด เกม ROV กับงานแต่งงาน เกม ROV กับหนังสือเรียน เกม ROV กับสวรรค์ เกม ROV กับการสอบปลายภาคไม่ผ่าน ฯลฯ เหมือนหรือต่างกันอย่างไร และจดคำตอบไว้บนกระดาน

ชั้นที่ 3 ชั้นการสร้างอุปมาการเปรียบเทียบบุคคลกับสิ่งของ โดยครูให้นักเรียนสมมติตัวเองกับสิ่งหนึ่งสิ่งใดหรือสิ่งที่นักเรียนสนใจ เช่น ถ้านักเรียนเป็นคนเล่นเกม ROV แล้วชนะทุกครั้ง นักเรียนจะรู้สึกอย่างไร และถ้านักเรียนเป็นคนเล่นเกม ROV แล้วไม่เคยชนะเลย นักเรียนจะรู้สึกอย่างไร โดยให้นักเรียนอธิบายความรู้สึกของตนเองออกมาให้ชัดเจน จากนั้นจดคำตอบไว้บนกระดาน

ชั้นที่ 4 ชั้นการสร้างอุปมาคำคู่ขัดแย้ง ครูให้นักเรียนนำคำ/วลีที่ได้จากการเปรียบเทียบในชั้นที่ 2 และ 3 มาประกอบกันเป็นคำใหม่ ที่มีความหมายขัดแย้งกันในตัวเอง จากนั้นครูเขียนคำตอบที่ได้ไว้บนกระดาน

ชั้นที่ 5 ชั้นการอธิบายความหมายของคำคู่ขัดแย้ง ครูให้นักเรียนช่วยกันอธิบายความหมายของคำคู่ขัดแย้งที่ได้

ขั้นที่ 6 ขั้นการนำความคิดใหม่มาสร้างสรรค์งาน ครูให้นักเรียนนำเนื้อเพลงน้อยเขียนไว้เดิมในขั้นที่ 1 ออกมาทบทวนใหม่ ลองเลือกนำความคิดที่ได้มาใหม่จากกิจกรรมขั้นที่ 5 มาปรับให้งานของตนเอง ทำให้งานของตนมีความคิดสร้างสรรค์มากขึ้น

3. ขั้น คูลดาวน์ (Cool Down)

ครูใช้กิจกรรมสะท้อนคิด และคิดต่อยอด โดยการตั้งคำถาม ถามนักเรียนว่า จากกิจกรรมที่ให้นักเรียนช่วยกันคิด นักเรียนรู้อะไรบ้าง..... ผลงานของกลุ่มตนเองเป็นอย่างไร มีจุดเด่น จุดด้อยอะไร ต้องปรับปรุงพัฒนาตรงไหน

5. สื่อการเรียนรู้/แหล่งการเรียนรู้

1. ใบงาน
2. Clip VDO ตัวอย่างการแสดงเพลงน้อย
3. อินเทอร์เน็ต Google YouTube

6. กระบวนการวัดประเมินผล

วิธีการวัด	เครื่องมือที่ใช้	เกณฑ์การประเมิน
		ประเมินตามเกณฑ์ ระดับคุณภาพ 5-4-3-2-1
ความคิดคล่องแคล่ว (คิดได้รวดเร็ว)	- แบบวัดความคิดคล่องแคล่ว	<p>ตอบคำถามจากการดู Clip VDO เพลงน้อย</p> <p>ตอบได้ 9-10 คำ 5 นาที ได้ 5 คะแนน</p> <p>ตอบได้ 7-8 คำ 5 นาที ได้ 4 คะแนน</p> <p>ตอบได้ 5-6 คำ 5 นาที ได้ 3 คะแนน</p> <p>ตอบได้ 3-4 คำ 5 นาที ได้ 2 คะแนน</p> <p>ตอบได้ 1-2 คำ 5 นาที ได้ 1 คะแนน</p> <p><u>แต่งเพลงได้ในเวลาที่กำหนด โดยใช้เวลา....</u></p> <p>ภายในเวลา 10 นาที ได้ 5 คะแนน</p> <p>มากกว่า 15 นาที ได้ 4 คะแนน</p> <p>มากกว่า 20 นาที ได้ 3 คะแนน</p> <p>มากกว่า 25 นาที ได้ 2 คะแนน</p> <p>มากกว่า 30 นาที ได้ 1 คะแนน</p>

วิธีการวัด	เครื่องมือที่ใช้	เกณฑ์การประเมิน
		ประเมินตามเกณฑ์ ระดับคุณภาพ 5-4-3-2-1
ความคิดยืดหยุ่น (คิดได้หลากหลาย)	แบบวัดความคิดยืดหยุ่น - แบบสังเกตพฤติกรรม (การตอบคำถาม)	แยกประเภท/ลักษณะ (จากการดู Clip VDO ในข้อที่ 4 และตอบคำถามในข้อที่ 5) ได้หลากหลายแง่มุม การประเมินผลแบบอิงกลุ่ม เปรียบเทียบคะแนนที่ได้ กับคะแนนของนักเรียนคนอื่นๆ จากการตอบคำถาม คิดได้หลากหลายประเภทมากที่สุด ได้ 5 คะแนน คิดได้หลากหลายประเภทมาก ได้ 4 คะแนน คิดได้หลากหลายประเภทกลางๆ ได้ 3 คะแนน คิดได้หลากหลายประเภทน้อย ได้ 2 คะแนน คิดได้หลากหลายประเภทน้อยมาก ได้ 1 คะแนน
ความคิดริเริ่ม (คิดได้แปลกใหม่)	แบบวัดความคิดริเริ่ม	เนื้อเพลงมีความแปลกใหม่แตกต่างไปจากเดิม แปลกใหม่แบบที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน ได้ 5 คะแนน แปลกใหม่ต่างไปจากเดิมมากที่สุด ได้ 4 คะแนน แปลกใหม่ต่างไปจากเดิม ได้ 3 คะแนน แปลกใหม่ต่างไปจากเพื่อน ได้ 2 คะแนน แปลกแตกต่างจากเดิมเป็นบางส่วน ได้ 1 คะแนน
ความคิดละเอียดลออ (คิดได้ละเอียด ชัดเจน)	- แบบวัดความคิด ละเอียดลออ - แบบสังเกตพฤติกรรม (การทำกิจกรรมกลุ่ม)	แต่งเพลงได้ อธิบายเนื้อหาดี ละเอียดชัดเจน อธิบายเนื้อหาดี ละเอียด ชัดเจน ได้ 5 คะแนน อธิบายเนื้อหาดี ละเอียด ได้ 4 คะแนน อธิบายเนื้อหาดี ชัดเจน ได้ 3 คะแนน แต่งเพลงได้ อธิบายเนื้อหาดี ได้ 2 คะแนน แต่งเพลงได้ ได้ 1 คะแนน

ระดับคุณภาพ	4 (ดีมาก)	=	16 – 20 คะแนน
	3 (ดี)	=	11 – 15 คะแนน
	2 (พอใช้)	=	6 - 10 คะแนน
	1 (ปรับปรุง)	=	1 – 5 คะแนน

เกณฑ์การผ่าน ได้ระดับคุณภาพ 3 ขึ้นไปถือว่าผ่าน

บันทึกหลังการสอน

ผลการสอน

.....

.....

.....

.....

.....

ปัญหาและอุปสรรค

.....

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....ผู้สอน

แผนการจัดการเรียนรู้ ที่ 5

กลุ่มสาระการเรียนรู้ : ศิลปะ	รายวิชานาฏศิลป์	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง เพลงพื้นบ้าน (เพลงอีแซว)		เวลา 3 ชั่วโมง
ผู้สอน นางสาวศิริวรรณ เนียมสุวรรณ	วันที่ _____ / _____ / 2561	

1. มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด

สาระที่ 3 นาฏศิลป์

มาตรฐาน ศ 3.1 เข้าใจ และแสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์คุณค่านาฏศิลป์ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดอย่างอิสระ ชื่นชม และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันในชีวิตประจำวัน

มาตรฐาน ศ 3.2 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างนาฏศิลป์ ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม เห็นคุณค่าของนาฏศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล

ตัวชี้วัดที่

1. สามารถถ่ายทอดทำร่าได้ถูกต้องมีความชื่นชมและนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน
2. เห็นคุณค่าของนาฏศิลป์และภูมิปัญญาไทย

2. จุดประสงค์การเรียนรู้

1. นักเรียนสามารถคิดได้อย่างรวดเร็วในเวลาที่กำหนด
2. นักเรียนสามารถคิดได้หลากหลายรูปแบบ
3. นักเรียนสามารถคิดได้แปลกใหม่แตกต่างไปจากเดิม/แตกต่างไปจากเพื่อน
4. นักเรียนสามารถอธิบายแนวคิดในการปรับเปลี่ยนชุดการแสดงเกี่ยวกับเพลงอีแซวที่แต่งได้ละเอียด ชัดเจน

3. สาระการเรียนรู้

เพลงพื้นบ้านภาคกลาง ตอน เพลงอีแซว

1. ประวัติความเป็นมาของเพลงอีแซว
2. ลักษณะวิธีการแสดงเพลงอีแซว
3. โอกาสที่ใช้ในการแสดง
4. วิธีการร้องเพลงอีแซว

4. กระบวนการจัดการเรียนรู้

1. ชั้น วอร์มอัพ (Warm Up)

1. ครูชวนนักเรียนเล่น กิจกรรมขยับกาย ขยายสมอง ด้วย Brain Gym ในท่าปลุกผัก
2. ครูถามนักเรียน เรื่องความรู้ทั่วไป เกี่ยวกับเพลงอีแซว เช่น นักเรียนรู้จักเพลงอีแซวหรือไม่ เพลงอีแซวมีลักษณะเป็นยังไง ใครเคยฟัง หรือดูการแสดงเพลงอีแซวมาแล้วบ้าง

2. ชั้น สตาร์ทอัพ (Start Up)

1. ครูเปิด Clip VDO ตัวอย่างการแสดงเพลงอีแซวให้นักเรียนดู
2. ครูถามนักเรียนจาก Clip VDO ดังกล่าวนักเรียนสังเกตเห็นอะไรบ้าง เช่น ลักษณะการร้องเพลงอีแซว มีจำนวนผู้ร้องกี่คน ลักษณะการร้องของพ่อเพลง แม่เพลง และลูกคู่ มีลักษณะการร้องเป็นอย่างไร ให้นักเรียนบอกให้ได้มากที่สุดในเวลาที่คุณกำหนดให้
3. ครูสอนเนื้อหาเกี่ยวกับเพลงอีแซว เช่น ประวัติความเป็นมา การแต่งกาย และวิธีการร้อง
4. ครูให้นักเรียนศึกษาเนื้อร้องเพลงอีแซว โดยให้นักเรียนศึกษาจากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ตามความสนใจและความสามารถของนักเรียน
5. ครูถามนักเรียน “จากการที่นักเรียนได้ศึกษาเนื้อเพลงอีแซวมา เนื้อร้องเพลงอีแซวมีเนื้อหาเกี่ยวกับอะไรบ้าง ? และในเนื้อเพลงแฝงแง่มุมอะไรไว้บ้าง ?” โดยให้นักเรียนช่วยกันเสนอแง่มุมต่างๆที่แฝงไว้ในเนื้อเพลงออกมาให้มากที่สุด
6. ครูใช้เทคนิค SCAMPER ในด้าน (A = Adapt ปรับใหม่ให้เหมาะสม P = Put to other uses ประยุกต์ใช้ M = Magnify การปรับเปลี่ยนหรือทำให้เพิ่มมากขึ้น และ R = Reverse จัดเรียงใหม่) และเทคนิคการระดมสมองมาใช้ โดยถามนักเรียน “จาก Clip VDO ดังกล่าวนักเรียนสามารถปรับเปลี่ยนส่วนใดของการแสดงได้บ้าง” โดยให้เวลานักเรียนได้ช่วยกันคิดวิธีการปรับเปลี่ยนชุดการแสดงให้มีความแปลกใหม่แตกต่างไปจากเดิม
7. ครูให้นักเรียนออกมานำเสนอแนวคิด/วิธีการในการปรับเปลี่ยนชุดการแสดงหน้าชั้นเรียน โดยให้อธิบายแนวคิดของตนเองอย่างละเอียดชัดเจน และอธิบายวิธีการนำไปประยุกต์ใช้ในครั้งต่อไป
8. ครูสอนวิธีการร้องเพลงอีแซว โดยการเปิด VDO เพลงตัวอย่าง ให้นักเรียนฟังและร้องตามครูทีละวรรค เมื่อนักเรียนร้องได้แล้วครูจึงสอนแต่งเพลง

3. ขึ้น คูลดาวน์ (Cool Down)

ครูใช้กิจกรรมสะท้อนคิด และคิดต่อยอด โดยการตั้งคำถาม ถามนักเรียนว่า จากกิจกรรมที่ให้นักเรียนช่วยกันคิด นักเรียนรู้อะไรบ้าง..... ผลงานของกลุ่มตนเองเป็นอย่างไร มีจุดเด่น จุดด้อยอะไร ต้องปรับปรุงพัฒนาตรงไหน

5. สื่อการเรียนรู้/แหล่งการเรียนรู้

1. ใบความรู้
2. ใบงาน
3. Clip VDO ตัวอย่างการแสดงเพลงอีแซว
4. โพสต์เตอร์ภาพ การละเล่น เพลงพื้นบ้าน
5. อินเทอร์เน็ต Google YouTube

6. กระบวนการวัดประเมินผล

วิธีการวัด	เครื่องมือที่ใช้	เกณฑ์การประเมิน
		ประเมินตามเกณฑ์ ระดับคุณภาพ 5-4-3-2-1
ความคิดคล้องแคล้ว (คิดได้รวดเร็ว)	- แบบวัดความคิดคล้องแคล้ว	<p>ตอบคำถามจากการดู Clip VDO เพลงอีแซว</p> <p>ตอบได้ 9-10 คำ 5 นาที ได้ 5 คะแนน</p> <p>ตอบได้ 7-8 คำ 5 นาที ได้ 4 คะแนน</p> <p>ตอบได้ 5-6 คำ 5 นาที ได้ 3 คะแนน</p> <p>ตอบได้ 3-4 คำ 5 นาที ได้ 2 คะแนน</p> <p>ตอบได้ 1-2 คำ 5 นาที ได้ 1 คะแนน</p> <p>แต่งเพลงได้ในเวลาที่กำหนด โดยใช้เวลา....</p> <p>ภายในเวลา 10 นาที ได้ 5 คะแนน</p> <p>มากกว่า 15 นาที ได้ 4 คะแนน</p> <p>มากกว่า 20 นาที ได้ 3 คะแนน</p> <p>มากกว่า 25 นาที ได้ 2 คะแนน</p> <p>มากกว่า 30 นาที ได้ 1 คะแนน</p>

วิธีการวัด	เครื่องมือที่ใช้	เกณฑ์การประเมิน
		ประเมินตามเกณฑ์ ระดับคุณภาพ 5-4-3-2-1
ความคิดยืดหยุ่น (คิดได้หลากหลาย)	แบบวัดความคิดยืดหยุ่น - แบบสังเกตพฤติกรรม (การตอบคำถาม)	แยกประเภท/ลักษณะ (จากการดู Clip VDO ในข้อที่ 4 และตอบคำถามในข้อที่ 5) ได้หลากหลายแง่มุม การประเมินผลแบบอิงกลุ่ม เปรียบเทียบคะแนนที่ได้กับคะแนนของนักเรียนคนอื่นๆ จากการตอบคำถาม แยกได้หลากหลายมากที่สุด ได้ 5 คะแนน แยกได้หลากหลายมาก ได้ 4 คะแนน แยกได้หลากหลายกลางๆ ได้ 3 คะแนน แยกหลากหลายได้น้อย ได้ 2 คะแนน แยกหลากหลายได้น้อยมาก ได้ 1 คะแนน
ความคิดริเริ่ม (คิดได้แปลกใหม่)	แบบวัดความคิดริเริ่ม	เนื้อเพลงมีความแปลกใหม่แตกต่างไปจากเดิม แปลกใหม่แบบที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน ได้ 5 คะแนน แปลกใหม่ต่างไปจากเดิมมากที่สุด ได้ 4 คะแนน แปลกใหม่ต่างไปจากเดิม ได้ 3 คะแนน แปลกใหม่ต่างไปจากเพื่อน ได้ 2 คะแนน แปลกแตกต่างจากเดิมเป็นบางส่วน ได้ 1 คะแนน
ความคิดละเอียดลออ (คิดได้ละเอียด ชัดเจน)	- แบบวัดความคิด ละเอียดลออ	อธิบายในกิดของตนเองได้ละเอียดชัดเจน อธิบายได้ละเอียดชัดเจนในทันที ได้ 5 คะแนน อธิบายได้ละเอียดชัดเจน ได้ 4 คะแนน อธิบายได้ละเอียด ได้ 3 คะแนน อธิบายได้ชัดเจน ได้ 2 คะแนน อธิบายได้แต่ใช้เวลานาน ได้ 1 คะแนน

ระดับคุณภาพ	4 (ดีมาก)	=	16 – 20 คะแนน
	3 (ดี)	=	11 – 15 คะแนน
	2 (พอใช้)	=	6 - 10 คะแนน
	1 (ปรับปรุง)	=	1 – 5 คะแนน

เกณฑ์การผ่าน ได้ระดับคุณภาพ 3 ขึ้นไปถือว่าผ่าน

บันทึกหลังการสอน

ผลการสอน

.....

.....

.....

.....

.....

ปัญหาและอุปสรรค

.....

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....ผู้สอน

แผนการจัดการเรียนรู้ ที่ 6

กลุ่มสาระการเรียนรู้ : ศิลปะ	รายวิชานาฏศิลป์	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง เพลงพื้นบ้าน (แต่งเพลงอีแซว)		เวลา 3 ชั่วโมง
ผู้สอน นางสาวศิริวรรณ เนียมสุวรรณ	วันที่ _____ / _____ / 2561	

1. มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด

สาระที่ 3 นาฏศิลป์

มาตรฐาน ศ 3.1 เข้าใจ และแสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์คุณค่านาฏศิลป์ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดอย่างอิสระ ชื่นชม และประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวันในชีวิตประจำวัน

มาตรฐาน ศ 3.2 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างนาฏศิลป์ ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม เห็นคุณค่าของนาฏศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล

ตัวชี้วัดที่

1. สามารถถ่ายทอดทำร่าได้ถูกต้องมีความชื่นชมและนำไปประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวัน
2. เห็นคุณค่าของนาฏศิลป์และภูมิปัญญาไทย

2. จุดประสงค์การเรียนรู้

1. นักเรียนสามารถคิดได้อย่างรวดเร็วในเวลาที่กำหนด
2. นักเรียนสามารถคิดได้หลากหลายรูปแบบ
3. นักเรียนสามารถแต่งเพลงอีแซวได้แปลกใหม่แตกต่างไปจากเดิม/แตกต่างไปจากเพื่อน
4. นักเรียนสามารถอธิบายความคิดเกี่ยวกับเพลงอีแซวที่แต่งได้ละเอียด ชัดเจน

3. สาระการเรียนรู้

- แต่งเพลงอีแซว ด้วยรูปแบบ Synectics

4. กระบวนการจัดการเรียนรู้

1. ชั้น วอร์มอัพ (Warm Up)

1. ครูชวนนักเรียนเล่น กิจกรรมขยับกาย ขยายสมอง ด้วย Brain Gym ในท่าการเคลื่อนไหว สลับข้าง

2. ครูให้นักเรียนช่วยกันบอก/อธิบายความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเพลงอีแซว

2. ชั้น สตาร์ทอัพ (Start Up)

1. ครูเปิด Clip VDO ตัวอย่างการแสดงเพลงอีแซวให้นักเรียนดู

2. ครูถามนักเรียนจาก Clip VDO ดังกล่าวนักเรียนสังเกตเห็นอะไรบ้าง เช่น ลักษณะการร้องเพลง/คำร้องและทำนอง ลักษณะการแต่งกายเป็นอย่างไร อุปกรณ์ประกอบการแสดงมีอะไรบ้าง ให้นักเรียนช่วยกันตอบ ให้ได้มากที่สุดในเวลาที่คุณกำหนดให้

3. ครูให้นักเรียนจับกลุ่มกลุ่มละเท่าๆกัน

4. ครูนำรูปแบบการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์แบบ Synectics มาใช้ในการสอนให้นักเรียนแต่งเพลง โดยมี 6 ชั้น ดังนี้

ชั้นที่ 1 ชั้นนำ ครูให้นักเรียนเขียนเนื้อเพลงอีแซวเกี่ยวกับมือถือ ลงในกระดาษเสร็จแล้วให้นักเรียนเก็บผลงานไว้ก่อน

ชั้นที่ 2 ชั้นสร้างอุปมาแบบตรงหรือเปรียบเทียบแบบตรง โดยครูเสนอคำคู่ให้นักเรียนเปรียบเทียบความเหมือนและความต่าง ระหว่างโทรศัพท์มือถือกับเพลงอีแซว โทรศัพท์มือถือกับตู้เย็น โทรศัพท์มือถือกับเรือออร์ซ โทรศัพท์มือถือกับนก โทรศัพท์มือถือกับสายฝน ฯลฯ และให้นักเรียนช่วยกันยกตัวอย่างเพิ่มเติม เหมือนหรือต่างกันอย่างใด และจดคำตอบไว้บนกระดาน

ชั้นที่ 3 ชั้นการสร้างอุปมาการเปรียบเทียบบุคคลกับสิ่งของ โดยครูให้นักเรียนสมมติตัวเองกับสิ่งหนึ่งสิ่งใดหรือสิ่งที่นักเรียนสนใจ เช่น ถ้านักเรียนเป็นมือถือที่ถูกเหยียบนักเรียนจะรู้สึกอย่างไรและให้นักเรียนอธิบายความรู้สึกของตนเองออกมาให้ชัดเจน จากนั้นจดคำตอบไว้บนกระดาน

ชั้นที่ 4 ชั้นการสร้างอุปมาคำคู่ขัดแย้ง ครูให้นักเรียนนำคำ/วลีที่ได้จากการเปรียบเทียบในชั้นที่ 2 และ 3 มาประกอบกันเป็นคำใหม่ ที่มีความหมายขัดแย้งกันในตัวเอง จากนั้นครูเขียนคำตอบที่ได้ไว้บนกระดาน

ชั้นที่ 5 ชั้นการอธิบายความหมายของคำคู่ขัดแย้ง ครูให้นักเรียนช่วยกันอธิบายความหมายของคำคู่ขัดแย้งที่ได้

ขั้นที่ 6 ขั้นการนำความคิดใหม่มาสร้างสรรค์งาน ครูให้นักเรียนนำเสนอเพลงอีแซวที่เขียนไว้เดิมในขั้นที่ 1 ออกมาทบทวนใหม่ ลองเลือกนำความคิดที่ได้มาจากกิจกรรมขั้นที่ 5 มาปรับให้งานของตนเอง ทำให้งานของตนมีความคิดสร้างสรรค์มากขึ้น

3. ขั้น คูลดาวน์ (Cool Down)

ครูใช้กิจกรรมสะท้อนคิด และคิดต่อยอด โดยการตั้งคำถาม ถามนักเรียนว่า นักเรียนได้อะไรจากกิจกรรมที่ครูให้นักเรียนช่วยกันแต่งเพลงอีแซว

5. สื่อการเรียนรู้/แหล่งการเรียนรู้

1. ใบงาน
2. Clip VDO ตัวอย่างการแสดงเพลงอีแซว
3. อินเทอร์เน็ต Google YouTube

6. กระบวนการวัดประเมินผล

วิธีการวัด	เครื่องมือที่ใช้	เกณฑ์การประเมิน
		ประเมินตามเกณฑ์ ระดับคุณภาพ 5-4-3-2-1
ความคิดคล่องแคล่ว (คิดได้รวดเร็ว)	- แบบวัดความคิดคล่องแคล่ว	<p>ตอบคำถามจากการดู Clip VDO เพลงน้อย</p> <p>ตอบได้ 9-10 คำ 5 นาที ได้ 5 คะแนน</p> <p>ตอบได้ 7-8 คำ 5 นาที ได้ 4 คะแนน</p> <p>ตอบได้ 5-6 คำ 5 นาที ได้ 3 คะแนน</p> <p>ตอบได้ 3-4 คำ 5 นาที ได้ 2 คะแนน</p> <p>ตอบได้ 1-2 คำ 5 นาที ได้ 1 คะแนน</p> <p><u>แต่งเพลงได้ในเวลาที่กำหนด โดยใช้เวลา....</u></p> <p>ภายในเวลา 10 นาที ได้ 5 คะแนน</p> <p>มากกว่า 15 นาที ได้ 4 คะแนน</p> <p>มากกว่า 20 นาที ได้ 3 คะแนน</p> <p>มากกว่า 25 นาที ได้ 2 คะแนน</p> <p>มากกว่า 30 นาที ได้ 1 คะแนน</p>

วิธีการวัด	เครื่องมือที่ใช้	เกณฑ์การประเมิน
		ประเมินตามเกณฑ์ ระดับคุณภาพ 5-4-3-2-1
ความคิดยืดหยุ่น (คิดได้หลากหลาย)	แบบวัดความคิดยืดหยุ่น - แบบสังเกตพฤติกรรม (การตอบคำถาม)	แยกประเภท/ลักษณะ (จากการดู Clip VDO ในข้อที่ 4 และตอบคำถามในข้อที่ 5) ได้หลากหลายแง่มุม การประเมินผลแบบอิงกลุ่ม เปรียบเทียบคะแนนที่ได้ กับคะแนนของนักเรียนคนอื่นๆ จากการตอบคำถาม คิดได้หลากหลายประเภทมากที่สุด ได้ 5 คะแนน คิดได้หลากหลายประเภทมาก ได้ 4 คะแนน คิดได้หลากหลายประเภทกลางๆ ได้ 3 คะแนน คิดได้หลากหลายประเภทน้อย ได้ 2 คะแนน คิดได้หลากหลายประเภทน้อยมาก ได้ 1 คะแนน
ความคิดริเริ่ม (คิดได้แปลกใหม่)	แบบวัดความคิดริเริ่ม	เนื้อเพลงมีความแปลกใหม่แตกต่างไปจากเดิม แปลกใหม่แบบที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน ได้ 5 คะแนน แปลกใหม่ต่างไปจากเดิมมากที่สุด ได้ 4 คะแนน แปลกใหม่ต่างไปจากเดิม ได้ 3 คะแนน แปลกใหม่ต่างไปจากเพื่อน ได้ 2 คะแนน แปลกแตกต่างจากเดิมเป็นบางส่วน ได้ 1 คะแนน
ความคิดละเอียดลออ (คิดได้ละเอียด ชัดเจน)	- แบบวัดความคิด ละเอียดลออ - แบบสังเกตพฤติกรรม (การทำกิจกรรมกลุ่ม)	แต่งเพลงได้ อธิบายเนื้อหาดี ละเอียดชัดเจน อธิบายเนื้อหาดี ละเอียด ชัดเจน ได้ 5 คะแนน อธิบายเนื้อหาดี ละเอียด ได้ 4 คะแนน อธิบายเนื้อหาดี ชัดเจน ได้ 3 คะแนน แต่งเพลงได้ อธิบายเนื้อหาดี ได้ 2 คะแนน แต่งเพลงได้ ได้ 1 คะแนน

ระดับคุณภาพ	4 (ดีมาก)	=	16 – 20 คะแนน
	3 (ดี)	=	11 – 15 คะแนน
	2 (พอใช้)	=	6 - 10 คะแนน
	1 (ปรับปรุง)	=	1 – 5 คะแนน

เกณฑ์การผ่าน ได้ระดับคุณภาพ 3 ขึ้นไปถือว่าผ่าน

บันทึกหลังการสอน

ผลการสอน

.....

.....

.....

.....

.....

ปัญหาและอุปสรรค

.....

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....ผู้สอน

แผนการจัดการเรียนรู้ ที่ 7

กลุ่มสาระการเรียนรู้ : ศิลปะ	รายวิชานาฏศิลป์	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง เพลงพื้นบ้าน (เพลงลำตัด)		เวลา 3 ชั่วโมง
ผู้สอน นางสาวศิริวรรณ เนียมสุวรรณ	วันที่ _____ / _____ / 2561	

1. มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด

สาระที่ 3 นาฏศิลป์

มาตรฐาน ศ 3.1 เข้าใจ และแสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์คุณค่านาฏศิลป์ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดอย่างอิสระ ชื่นชม และประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวันในชีวิตประจำวัน

มาตรฐาน ศ 3.2 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างนาฏศิลป์ ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม เห็นคุณค่าของนาฏศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล

ตัวชี้วัดที่

1. สามารถถ่ายทอดทำร่าได้ถูกต้องมีความชื่นชมและนำไปประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวัน
2. เห็นคุณค่าของนาฏศิลป์และภูมิปัญญาไทย

2. จุดประสงค์การเรียนรู้

1. นักเรียนสามารถคิดได้อย่างรวดเร็วในเวลาที่กำหนด
2. นักเรียนสามารถคิดได้หลากหลายรูปแบบ
3. นักเรียนสามารถคิดได้แปลกใหม่แตกต่างไปจากเดิม/แตกต่างไปจากเพื่อน
4. นักเรียนสามารถอธิบายแนวคิดในการปรับเปลี่ยนชุดการแสดงเกี่ยวกับเพลงลำตัดที่แต่ง ได้ละเอียด ชัดเจน

3. สาระการเรียนรู้

เพลงพื้นบ้านภาคกลาง ตอน เพลงลำตัด

1. ประวัติความเป็นมาของเพลงลำตัด
2. ลักษณะวิธีการแสดงเพลงลำตัด
3. โอกาสที่ใช้ในการแสดง

4. วิธีการร้องเพลงลำตัด

4. กระบวนการจัดการเรียนรู้

1. ชั้น วอร์มอัพ (Warm Up)

1. ครูชวนนักเรียนเล่น กิจกรรมขยับกาย ขยายสมอง ด้วย Brain Gym ในท่าเคลื่อนไหวสลับข้าง

2. ครูถามนักเรียน เรื่องความรู้ทั่วไป เกี่ยวกับเพลงลำตัด เช่น นักเรียนรู้จักเพลงลำตัดหรือไม่ เพลงลำตัด มีลักษณะเป็นยังไง ใครเคยฟัง หรือดูการแสดงเพลงลำตัดมาแล้วบ้าง

2. ชั้น สตาร์ทอัพ (Start Up)

1. ครูเปิด Clip VDO ตัวอย่างการแสดงเพลงลำตัดให้นักเรียนดู

2. ครูถามนักเรียนจาก Clip VDO ดังกล่าวนักเรียนสังเกตเห็นอะไรบ้าง เช่น ลักษณะการร้องเพลงลำตัด มีจำนวนผู้ร้องกี่คน ลักษณะการร้องของพ่อเพลง แม่เพลง และลูกคู่ มีลักษณะการร้องเป็นอย่างไร ให้นักเรียนบอกให้ได้มากที่สุดในเวลาที่คุณกำหนดให้

3. ครูสอนเนื้อหาเกี่ยวกับเพลงลำตัด เช่น ประวัติความเป็นมา การแต่งกาย และวิธีการร้อง

4. ครูให้นักเรียนศึกษาเนื้อร้องเพลงลำตัด โดยให้นักเรียนศึกษาจากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ตามความสนใจและความสามารถของนักเรียน

5. ครูถามนักเรียน “จากการที่นักเรียนได้ศึกษาเนื้อเพลงลำตัดมา เนื้อร้องเพลงลำตัดมีเนื้อหาเกี่ยวกับอะไรบ้าง ? และในเนื้อเพลงแฝงแง่มุมอะไรไว้บ้าง ?” โดยให้นักเรียนช่วยกันเสนอแง่มุมต่างๆที่แฝงไว้ในเนื้อเพลงออกมาให้มากที่สุด

6. ครูใช้เทคนิค SCAMPER ในด้าน (A = Adapt ปรับใหม่ให้เหมาะสม P = Put to other uses ประยุกต์ใช้ M = Magnify การปรับเปลี่ยนหรือทำให้เพิ่มมากขึ้น และ R = Reverse จัดเรียงใหม่) และเทคนิคการระดมสมองมาใช้ โดยถามนักเรียน “จาก Clip VDO ดังกล่าวนักเรียนสามารถปรับเปลี่ยนส่วนใดของการแสดงได้บ้าง” โดยให้เวลานักเรียนได้ช่วยกันคิดวิธีการปรับเปลี่ยนชุดการแสดงให้มีความแปลกใหม่แตกต่างไปจากเดิม

7. ครูให้นักเรียนออกมานำเสนอแนวคิด/วิธีการในการปรับเปลี่ยนชุดการแสดงหน้าชั้นเรียน โดยให้อธิบายแนวคิดของตนเองอย่างละเอียดชัดเจน และอธิบายวิธีการนำไปประยุกต์ใช้ในครั้งต่อไป

8. ครูสอนวิธีการร้องเพลงน้อย โดยการเปิด VDO เพลงตัวอย่าง ให้นักเรียนฟังและร้องตามครูทีละวรรค เมื่อนักเรียนร้องได้แล้วครูจึงสอนแต่งเพลง

3. ขึ้น คูลดาวน์ (Cool Down)

ครูใช้กิจกรรมสะท้อนคิด และคิดต่อยอด โดยการตั้งคำถาม ถามนักเรียนว่า จากกิจกรรมที่ให้นักเรียนช่วยกันคิด นักเรียนรู้อะไรบ้าง..... ผลงานของกลุ่มตนเองเป็นอย่างไร มีจุดเด่น จุดด้อยอะไร ต้องปรับปรุงพัฒนาตรงไหน

5. สื่อการเรียนรู้/แหล่งการเรียนรู้

1. ใบความรู้
2. ใบงาน
3. Clip VDO ตัวอย่างการแสดงเพลงลำตัด
4. โปรแกรมรูปภาพ การเล่นเกม เพลงพื้นบ้าน
5. อินเทอร์เน็ต Google YouTube

6. กระบวนการวัดประเมินผล

วิธีการวัด	เครื่องมือที่ใช้	เกณฑ์การประเมิน
		ประเมินตามเกณฑ์ ระดับคุณภาพ 5-4-3-2-1
ความคิดคล้องแคล้ว (คิดได้รวดเร็ว)	- แบบวัดความคิดคล้องแคล้ว	<p>ตอบคำถามจากการดู Clip VDO เพลงลำตัด</p> <p>ตอบได้ 9-10 คำ 5 นาที ได้ 5 คะแนน</p> <p>ตอบได้ 7-8 คำ 5 นาที ได้ 4 คะแนน</p> <p>ตอบได้ 5-6 คำ 5 นาที ได้ 3 คะแนน</p> <p>ตอบได้ 3-4 คำ 5 นาที ได้ 2 คะแนน</p> <p>ตอบได้ 1-2 คำ 5 นาที ได้ 1 คะแนน</p> <p>แต่งเพลงได้ในเวลาที่กำหนด โดยใช้เวลา....</p> <p>ภายในเวลา 10 นาที ได้ 5 คะแนน</p> <p>มากกว่า 15 นาที ได้ 4 คะแนน</p> <p>มากกว่า 20 นาที ได้ 3 คะแนน</p> <p>มากกว่า 25 นาที ได้ 2 คะแนน</p> <p>มากกว่า 30 นาที ได้ 1 คะแนน</p>

วิธีการวัด	เครื่องมือที่ใช้	เกณฑ์การประเมิน
		ประเมินตามเกณฑ์ ระดับคุณภาพ 5-4-3-2-1
ความคิดยืดหยุ่น (คิดได้หลากหลาย)	แบบวัดความคิดยืดหยุ่น - แบบสังเกตพฤติกรรม (การตอบคำถาม)	แยกประเภท/ลักษณะ (จากการดู Clip VDO ในข้อที่ 4 และตอบคำถามในข้อที่ 5) ได้หลากหลายแง่มุม การประเมินผลแบบอิงกลุ่ม เปรียบเทียบคะแนนที่ได้กับคะแนนของนักเรียนคนอื่นๆ จากการตอบคำถาม คิดได้หลากหลายประเภทมากที่สุด ได้ 5 คะแนน คิดได้หลากหลายประเภทมาก ได้ 4 คะแนน คิดได้หลากหลายประเภทกลางๆ ได้ 3 คะแนน คิดได้หลากหลายประเภทน้อย ได้ 2 คะแนน คิดได้หลากหลายประเภทน้อยมาก ได้ 1 คะแนน
ความคิดริเริ่ม (คิดได้แปลกใหม่)	แบบวัดความคิดริเริ่ม	เนื้อเพลงมีความแปลกใหม่แตกต่างไปจากเดิม แปลกใหม่แบบที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน ได้ 5 คะแนน แปลกใหม่ต่างไปจากเดิมมากที่สุด ได้ 4 คะแนน แปลกใหม่ต่างไปจากเดิม ได้ 3 คะแนน แปลกใหม่ต่างไปจากเพื่อน ได้ 2 คะแนน แปลกแตกต่างจากเดิมเป็นบางส่วน ได้ 1 คะแนน
ความคิดละเอียดลออ (คิดได้ละเอียด ชัดเจน)	- แบบวัดความคิด ละเอียดลออ	<u>อธิบายในคิดของตนเองได้ละเอียดชัดเจน</u> อธิบายได้ละเอียดชัดเจนในทันที ได้ 5 คะแนน อธิบายได้ละเอียดชัดเจน ได้ 4 คะแนน อธิบายได้ละเอียด ได้ 3 คะแนน อธิบายได้ชัดเจน ได้ 2 คะแนน อธิบายได้แต่ใช้เวลานาน ได้ 1 คะแนน

ระดับคุณภาพ	4 (ดีมาก)	=	16 – 20 คะแนน
	3 (ดี)	=	11 – 15 คะแนน
	2 (พอใช้)	=	6 - 10 คะแนน
	1 (ปรับปรุง)	=	1 – 5 คะแนน

เกณฑ์การผ่าน ได้ระดับคุณภาพ 3 ขึ้นไปถือว่าผ่าน

บันทึกหลังการสอน

ผลการสอน

.....
.....
.....
.....
.....

ปัญหาและอุปสรรค

.....
.....
.....
.....
.....

ลงชื่อ.....ผู้สอน

แผนการจัดการเรียนรู้ ที่ 8

กลุ่มสาระการเรียนรู้ : ศิลปะ	รายวิชานาฏศิลป์	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง เพลงพื้นบ้าน (แต่งเพลงลำตัด)		เวลา 3 ชั่วโมง
ผู้สอน นางสาวศิริวรรณ เนียมสุวรรณ	วันที่ _____ / _____ / 2561	

1. มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด

สาระที่ 3 นาฏศิลป์

มาตรฐาน ศ 3.1 เข้าใจ และแสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์คุณค่านาฏศิลป์ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดอย่างอิสระ ชื่นชม และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันในชีวิตประจำวัน

มาตรฐาน ศ 3.2 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างนาฏศิลป์ ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม เห็นคุณค่าของนาฏศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล

ตัวชี้วัดที่

1. สามารถถ่ายทอดทำร่าได้ถูกต้องมีความชื่นชมและนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน
2. เห็นคุณค่าของนาฏศิลป์และภูมิปัญญาไทย

2. จุดประสงค์การเรียนรู้

1. นักเรียนสามารถคิดได้อย่างรวดเร็วในเวลาที่กำหนด
2. นักเรียนสามารถคิดได้หลากหลายรูปแบบ
3. นักเรียนสามารถแต่งเพลงลำตัดได้แปลกใหม่แตกต่างไปจากเดิม/แตกต่างไปจากเพื่อน
4. นักเรียนสามารถอธิบายความคิดเกี่ยวกับเพลงลำตัดที่แต่งได้ละเอียด ชัดเจน

3. สาระการเรียนรู้

- แต่งเพลงลำตัด ด้วยรูปแบบ Synectics

4. กระบวนการจัดการเรียนรู้

1. ขึ้น วอร์มอัพ (Warm Up)

1. ครูชวนนักเรียนเล่น กิจกรรมขยับกาย ขยายสมอง ด้วย Brain Gym ในท่าอากาศยาน
ไขพะไล

2. ครูให้นักเรียนช่วยกันบอก/อธิบายความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเพลงลำตัด

2. ชั้น สตาร์ทอัพ (Start Up)

1. ครูเปิด Clip VDO ตัวอย่างการแสดงเพลงลำตัดให้นักเรียนดู

2. ครูถามนักเรียนจาก Clip VDO ดังกล่าวนักเรียนสังเกตเห็นอะไรบ้าง เช่น ลักษณะการร้องเพลง/คำร้องและทำนอง ลักษณะการแต่งกายเป็นอย่างไร อุปกรณ์ประกอบการแสดงมีอะไรบ้าง ให้นักเรียนช่วยกันตอบ ให้ได้มากที่สุดในเวลาที่คุณกำหนดให้

3. ครูให้นักเรียนจับกลุ่มกลุ่มละเท่าๆกัน

4. ครูนำรูปแบบการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์แบบ Synectics มาใช้ในการสอนให้นักเรียนแต่งเพลง โดยมี 6 ชั้น ดังนี้

ชั้นที่ 1 ชั้นนำ ครูให้นักเรียนเขียนเนื้อเพลงลำตัดเกี่ยวกับห้างไอคอนสยาม (ICONSIAM) ลงในกระดาษเสร็จแล้วให้นักเรียนเก็บผลงานไว้ก่อน

ชั้นที่ 2 ชั้นสร้างอุปมาแบบตรงหรือเปรียบเทียบแบบตรง โดยครูเสนอคำคู่ให้นักเรียนเปรียบเทียบความเหมือนและความต่าง ระหว่างห้างไอคอนสยามกับเพลงลำตัด ห้างไอคอนสยามกับสวรรค์ ห้างไอคอนสยามกับรถจักรยานยนต์ ห้างไอคอนสยามกับห้องสมุดชุมชน ฯลฯ เหมือนหรือต่างกันอย่างไร และจดคำตอบไว้บนกระดาษ

ชั้นที่ 3 ชั้นการสร้างอุปมาการเปรียบเทียบบุคคลกับสิ่งของ โดยครูให้นักเรียนสมมติตัวเองกับสิ่งหนึ่งสิ่งใดหรือสิ่งที่นักเรียนสนใจ เช่น ถ้านักเรียนเป็นห้างไอคอนสยามที่ถูกน้ำท่วม นักเรียนจะรู้สึกอย่างไรและให้นักเรียนอธิบายความรู้สึกของตนเองออกมาให้ชัดเจน จากนั้นจดคำตอบไว้บนกระดาษ

ชั้นที่ 4 ชั้นการสร้างอุปมาคำคู่ขัดแย้ง ครูให้นักเรียนนำคำ/วลีที่ได้จากการเปรียบเทียบในชั้นที่ 2 และ 3 มาประกอบกันเป็นคำใหม่ ที่มีความหมายขัดแย้งกันในตัวเอง จากนั้นครูเขียนคำตอบที่ได้ไว้บนกระดาษ

ชั้นที่ 5 ชั้นการอธิบายความหมายของคำคู่ขัดแย้ง ครูให้นักเรียนช่วยกันอธิบายความหมายของคำคู่ขัดแย้งที่ได้

ชั้นที่ 6 ชั้นการนำความคิดใหม่มาสร้างสรรคงาน ครูให้นักเรียนนำเนื้อเพลงลำตัดที่เขียนไว้เดิมในชั้นที่ 1 ออกมาทบทวนใหม่ ลองเลือกนำความคิดที่ได้มาใหม่จากกิจกรรมชั้นที่ 5 มาปรับให้งานของตนเอง ทำให้งานของตนเองมีความคิดสร้างสรรค์มากขึ้น

3. ชั้น คูลดาวน์ (Cool Down)

ครูใช้กิจกรรมสะท้อนคิด และคิดต่อยอด โดยการให้นักเรียนคิดคำถาม 3 คำ โดยครูขอ 3 คำสำหรับวันนี้

5. สื่อการเรียนรู้/แหล่งการเรียนรู้

1. ใบงาน
2. Clip VDO ตัวอย่างการแสดงเพลงลำตัด
3. อินเทอร์เน็ต Google YouTube

6. กระบวนการวัดประเมินผล

วิธีการวัด	เครื่องมือที่ใช้	เกณฑ์การประเมิน
		ประเมินตามเกณฑ์ ระดับคุณภาพ 5-4-3-2-1
ความคิดคล้องแคล้ว (คิดได้รวดเร็ว)	- แบบวัดความคิดคล้องแคล้ว	<p>ตอบคำถามจากการดู Clip VDO เพลงน้อย</p> <p>ตอบได้ 9-10 คำ 5 นาที ได้ 5 คะแนน</p> <p>ตอบได้ 7-8 คำ 5 นาที ได้ 4 คะแนน</p> <p>ตอบได้ 5-6 คำ 5 นาที ได้ 3 คะแนน</p> <p>ตอบได้ 3-4 คำ 5 นาที ได้ 2 คะแนน</p> <p>ตอบได้ 1-2 คำ 5 นาที ได้ 1 คะแนน</p> <p><u>แต่งเพลงได้ในเวลาที่กำหนด โดยใช้เวลา....</u></p> <p>ภายในเวลา 10 นาที ได้ 5 คะแนน</p> <p>มากกว่า 15 นาที ได้ 4 คะแนน</p> <p>มากกว่า 20 นาที ได้ 3 คะแนน</p> <p>มากกว่า 25 นาที ได้ 2 คะแนน</p> <p>มากกว่า 30 นาที ได้ 1 คะแนน</p>
ความคิดยืดหยุ่น (คิดได้หลากหลาย)	<p>แบบวัดความคิดยืดหยุ่น</p> <p>- แบบสังเกตพฤติกรรม</p> <p>(การตอบคำถาม)</p>	<p>แยกประเภท/ลักษณะ (จากการดู Clip VDO ในข้อที่ 4 และตอบคำถามในข้อที่ 5) ได้หลากหลายแง่มุม</p> <p>การประเมินผลแบบอิงกลุ่ม เปรียบเทียบคะแนนที่ได้กับคะแนนของนักเรียนคนอื่นๆ จากการตอบคำถาม</p> <p>แยกได้หลากหลายมากที่สุด ได้ 5 คะแนน</p> <p>แยกได้หลากหลายมาก ได้ 4 คะแนน</p> <p>แยกได้หลากหลายกลางๆ ได้ 3 คะแนน</p> <p>แยกหลากหลายได้น้อย ได้ 2 คะแนน</p> <p>แยกหลากหลายได้น้อยมาก ได้ 1 คะแนน</p>

วิธีการวัด	เครื่องมือที่ใช้	เกณฑ์การประเมิน
		ประเมินตามเกณฑ์ ระดับคุณภาพ 5-4-3-2-1
ความคิดริเริ่ม (คิดได้แปลกใหม่)	แบบวัดความคิดริเริ่ม	เนื้อเพลงมีความแปลกใหม่แตกต่างไปจากเดิม แปลกใหม่แบบที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน ได้ 5 คะแนน แปลกใหม่ต่างไปจากเดิมมากที่สุด ได้ 4 คะแนน แปลกใหม่ต่างไปจากเดิม ได้ 3 คะแนน แปลกใหม่ต่างไปจากเพื่อน ได้ 2 คะแนน แปลกแตกต่างจากเดิมเป็นบางส่วน ได้ 1 คะแนน
ความคิดละเอียดลออ (คิดได้ละเอียด ชัดเจน)	- แบบวัดความคิด ละเอียดลออ - แบบสังเกตพฤติกรรม (การทำกิจกรรมกลุ่ม)	แต่งเพลงได้ อธิบายเนื้อหาดี ละเอียดชัดเจน อธิบายเนื้อหาดี ละเอียด ชัดเจน ได้ 5 คะแนน อธิบายเนื้อหาดี ละเอียด ได้ 4 คะแนน อธิบายเนื้อหาดี ชัดเจน ได้ 3 คะแนน แต่งเพลงได้ อธิบายเนื้อหาดี ได้ 2 คะแนน แต่งเพลงได้ ได้ 1 คะแนน

ระดับคุณภาพ	4 (ดีมาก)	=	16 – 20 คะแนน
	3 (ดี)	=	11 – 15 คะแนน
	2 (พอใช้)	=	6 - 10 คะแนน
	1 (ปรับปรุง)	=	1 – 5 คะแนน

เกณฑ์การผ่าน ได้ระดับคุณภาพ 3 ขึ้นไปถือว่าผ่าน

บันทึกหลังการสอน

ผลการสอน

.....

.....

.....

.....

.....

ปัญหาและอุปสรรค

.....

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....ผู้สอน

แผนการจัดการเรียนรู้ ที่ 9

กลุ่มสาระการเรียนรู้ : ศิลปะ รายวิชานาฏศิลป์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
 หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง จินตลีลาสร้างสรรค์ (ออกแบบเครื่องแต่งกาย) เวลา 4 ชั่วโมง
 ผู้สอน นางสาวศิริวรรณ เนียมสุวรรณ วันที่ _____ / _____ / 2561

1. มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด

สาระที่ 3 นาฏศิลป์

มาตรฐาน ศ 3.1 เข้าใจ และแสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์คุณค่านาฏศิลป์ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดอย่างอิสระ ชื่นชม และประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวันในชีวิตประจำวัน

มาตรฐาน ศ 3.2 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างนาฏศิลป์ ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม เห็นคุณค่าของนาฏศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล

ตัวชี้วัดที่

1. สามารถถ่ายทอดทำราได้ถูกต้องมีความชื่นชมและนำไปประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวัน
2. เห็นคุณค่าของนาฏศิลป์และภูมิปัญญาไทย

2. จุดประสงค์การเรียนรู้

1. นักเรียนสามารถคิดออกแบบเครื่องแต่งกายได้อย่างรวดเร็วในเวลาที่กำหนด
2. นักเรียนสามารถคิดออกแบบเครื่องแต่งกายได้หลากหลายรูปแบบ
3. นักเรียนสามารถออกแบบเครื่องแต่งกายได้แปลกใหม่แตกต่างไปจากเดิม/แตกต่างไป จากเพื่อน
4. นักเรียนสามารถอธิบายความคิดในการออกแบบเครื่องแต่งกายได้ละเอียด ชัดเจน

3. สาระการเรียนรู้

- การออกแบบเครื่องแต่งกาย

4. กระบวนการจัดการเรียนรู้

1. ชั้น วอร์มอัพ (Warm Up)

1. ครูชวนนักเรียนเล่น กิจกรรมขยับกาย ขยายสมอง ด้วย Brain Gym ในท่ากรรไกร ไข่ ผ่าไหม

2. ครูถามนักเรียนเกี่ยวกับลักษณะการแต่งกายในชุดการแสดงเพลงน้อยและเพลงอื่นๆ

2. ชั้น สตาร์ทอัพ (Start Up)

1. ครูสอนเนื้อหาเกี่ยวกับกระบวนการออกแบบชุดการแสดง เช่น เครื่องแต่งกาย อุปกรณ์ประกอบการแสดง อุปกรณ์ประกอบฉาก คนตรี

2. ครูให้นักเรียนจับกลุ่ม กลุ่มละเท่าๆกัน และให้ตัวแทนกลุ่มออกมาจับฉลากเพื่อเลือกเพลงในการออกแบบชุดการแสดง

3. ครูนำเทคนิคการระดมสมอง และเทคนิคการวิเคราะห์ห้องค์ประกอบมาใช้ โดยให้นักเรียนช่วยกันคิดออกแบบเครื่องแต่งกายให้มีความหลากหลาย และแปลกใหม่ ในเวลาที่กำหนด โดยวาดภาพลงในกระดาษ และเขียนอธิบายว่าใช้วัสดุอุปกรณ์ใดบ้างในการประดิษฐ์ครั้งนี้

4. จากนั้นครูให้นักเรียนช่วยกันหาวัสดุอุปกรณ์ที่เขียนไว้ขึ้นต้น มาลงมือประดิษฐ์เครื่องแต่งกาย

5. ครูให้นักเรียนออกมานำเสนอแนวคิดในการออกแบบเครื่องแต่งกายหน้าชั้นเรียน จากนั้นครูให้นักเรียนช่วยกันคิดเพิ่มเติมรายละเอียด และมีความคิดในแง่มุมใหม่มากขึ้น

3. ชั้น คูลดาวน์ (Cool Down)

ครูใช้กิจกรรมสะท้อนคิด และคิดต่อยอด โดยการตั้งคำถาม ถามนักเรียนว่า จากกิจกรรมที่ให้นักเรียนช่วยกันคิด นักเรียนเจอปัญหาอะไรบ้างหรือไม่ นักเรียนแก้ไขปัญหานั้นอย่างไร

5. สื่อการเรียนรู้/แหล่งการเรียนรู้

1. ใบงาน
2. อินเทอร์เน็ต Google YouTube
3. วัสดุต่างๆที่นำมาประดิษฐ์เครื่องแต่งกาย

6. กระบวนการวัดประเมินผล

วิธีการวัด	เครื่องมือที่ใช้	เกณฑ์การประเมิน
		ประเมินตามเกณฑ์ ระดับคุณภาพ 5-4-3-2-1
ความคิดคล่องแคล่ว (คิดได้รวดเร็ว)	- แบบวัดความคิด คล่องแคล่ว	คิดออกแบบชุดการแสดงได้เร็ว โดยใช้เวลา... ภายในเวลา 15 นาที ได้ 5 คะแนน มากกว่า 20 นาที ได้ 4 คะแนน มากกว่า 25 นาที ได้ 3 คะแนน มากกว่า 30 นาที ได้ 2 คะแนน มากกว่า 35 นาที ได้ 1 คะแนน
ความคิดยืดหยุ่น (คิดได้หลากหลาย)	แบบวัดความคิดยืดหยุ่น - แบบสังเกตพฤติกรรม (การร่วมกิจกรรมกลุ่ม)	คิดออกแบบชุดการแสดงได้หลากหลาย การประเมินผลแบบอิงกลุ่ม เปรียบเทียบคะแนนที่ได้ กับคะแนนของนักเรียนกลุ่มอื่นๆ คิดได้หลากหลายมากที่สุด ได้ 5 คะแนน คิดได้หลากหลายมาก ได้ 4 คะแนน คิดได้หลากหลาย ได้ 3 คะแนน คิดหลากหลายได้น้อย ได้ 2 คะแนน คิดหลากหลายได้น้อยมาก ได้ 1 คะแนน
ความคิดริเริ่ม (คิดได้แปลกใหม่)	- แบบวัดความคิดริเริ่ม	รูปแบบชุดการแสดงแปลกใหม่แตกต่างไปจากเดิม แปลกใหม่แบบที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน ได้ 5 คะแนน แปลกใหม่ต่างไปจากเดิมมากที่สุด ได้ 4 คะแนน แปลกใหม่ต่างไปจากเดิม ได้ 3 คะแนน แปลกใหม่ต่างไปจากเพื่อน ได้ 2 คะแนน แปลกแตกต่างจากเดิมเป็นบางส่วน ได้ 1 คะแนน
ความคิดละเอียดลออ (คิดได้ละเอียด ชัดเจน)	- แบบวัดความคิด ละเอียดลออ - แบบสังเกตพฤติกรรม (การทำกิจกรรมกลุ่ม)	อธิบายแนวคิดในการออกแบบได้ละเอียดชัดเจน อธิบายได้ละเอียดชัดเจนดีมาก ได้ 5 คะแนน อธิบายได้ละเอียดชัดเจนดี ได้ 4 คะแนน อธิบายได้ละเอียดชัดเจน ได้ 3 คะแนน อธิบายได้ชัดเจน ได้ 2 คะแนน อธิบายพอเข้าใจ ได้ 1 คะแนน

ระดับคุณภาพ	4 (ดีมาก)	=	16 – 20 คะแนน
	3 (ดี)	=	11 – 15 คะแนน
	2 (พอใช้)	=	6 - 10 คะแนน
	1 (ปรับปรุง)	=	1 – 5 คะแนน

เกณฑ์การผ่าน ได้ระดับคุณภาพ 3 ขึ้นไปถือว่าผ่าน

บันทึกหลังการสอน

ผลการสอน

.....

.....

.....

.....

.....

ปัญหาและอุปสรรค

.....

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ ผู้สอน

แผนการจัดการเรียนรู้ ที่ 10

กลุ่มสาระการเรียนรู้ : ศิลปะ รายวิชานาฏศิลป์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
 หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง จินตลีลาสร้างสรรค์
 (การออกแบบสร้างสรรค์ชุดการแสดง) เวลา 4 ชั่วโมง
 ผู้สอน นางสาวศิริวรรณ เนียมสุวรรณ วันที่ _____ / _____ / 2561

1. มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด

สาระที่ 3 นาฏศิลป์

มาตรฐาน ศ 3.1 เข้าใจ และแสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์คุณค่านาฏศิลป์ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดอย่างอิสระ ชื่นชม และประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวันในชีวิตประจำวัน

มาตรฐาน ศ 3.2 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างนาฏศิลป์ ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม เห็นคุณค่าของนาฏศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล

ตัวชี้วัดที่

1. สามารถถ่ายทอดทำร่าได้ถูกต้องมีความชื่นชมและนำไปประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวัน
2. เห็นคุณค่าของนาฏศิลป์และภูมิปัญญาไทย

2. จุดประสงค์การเรียนรู้

1. นักเรียนสามารถคิดได้อย่างรวดเร็วในเวลาที่กำหนด
2. นักเรียนสามารถคิดได้หลากหลายรูปแบบ
3. นักเรียนสามารถคิดได้แปลกใหม่แตกต่างไปจากเดิม/แตกต่างไปจากเพื่อน
4. นักเรียนสามารถอธิบายแนวคิดในการออกแบบสร้างสรรค์ชุดการแสดง ได้ละเอียด

ชัดเจน

3. สาระการเรียนรู้

- การออกแบบสร้างสรรค์ชุดการแสดง

4. กระบวนการจัดการเรียนรู้

1. ชั้น วอร์มอัพ (Warm Up)

1. ครูชวนนักเรียนเล่น กิจกรรมขยับกาย ขยายสมอง ด้วย Brain Gym ในท่าการเคลื่อนไหวสลับข้าง

2. ครูถามนักเรียน เรื่องความรู้ทั่วไป เกี่ยวกับการออกแบบชุดการแสดง

2. ชั้น สตาร์ทอัพ (Start Up)

1. ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม 3 กลุ่ม เท่าๆกัน และให้ตัวแทนออกมาจับฉลาก เลือกเพลงที่ 1, 2 และ 3 ซึ่งประกอบไปด้วย 3 เพลง คือ 1) เพลงน้อย 2) เพลงฮีแซว และ 3) เพลงลำตัด

2. ครูให้นักเรียนช่วยกันศึกษาวิธีการออกแบบชุดการแสดงจากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ตามความสนใจของนักเรียน และช่วยกันหาแนวคิดวิธีการที่หลากหลายมากที่สุด

3. ครูใช้เทคนิคการระดมสมอง และเทคนิค SCAMPER ในด้าน (A = Adapt ปรับใหม่ให้เหมาะสม ด้าน R = Reverse จัดเรียงใหม่ และด้าน E = Eliminate ทำให้น้อยลง ลดส่วนประกอบ) มาใช้ โดยให้นักเรียนช่วยกันออกแบบชุดการแสดงตามเพลงที่กลุ่มตัวเองจับฉลากได้ จากนั้น ครูใช้เทคนิคการวิเคราะห์องค์ประกอบ โดยครูใช้โจทย์คำถาม 3 มิติ คือ 1) มิติด้านวัสดุ 2) มิติด้านลักษณะ 3) มิติด้านสีสันทัน แล้วให้นักเรียนช่วยกันคิดให้มีความแปลกใหม่แตกต่างไปจากเดิมโดยมีการนำวัสดุอุปกรณ์ที่หลากหลายชนิด/ประเภทมาปรับใช้และสามารถคิดได้เร็วในเวลาที่กำหนด

4. ครูให้นักเรียนลงมือปฏิบัติ/ประดิษฐ์อุปกรณ์ต่างๆตามที่นักเรียนออกแบบไว้ให้ทันในเวลาที่กำหนด

5. ครูให้นักเรียนช่วยกันแต่งเพลงตามที่กลุ่มตัวเองจับฉลากได้ โดยให้นักเรียนแต่งเพลงให้มีความแปลกใหม่แตกต่างไปจากเดิม และทันในเวลาที่กำหนด

6. ครูให้นักเรียนช่วยกันคิดออกแบบการแสดง เช่น การออกแบบท่ารำ/ท่าทางประกอบเพลง จากนั้นทำการฝึกซ้อม และเตรียมการแสดงในชั่วโมงถัดไป

7. ครูให้นักเรียนออกมาอธิบายแนวคิดในการออกแบบสร้างสรรค์ชุดการแสดงหน้าชั้นเรียนให้ละเอียดชัดเจน

3. ชั้น คูลดาวน์ (Cool Down)

ครูใช้กิจกรรมสะท้อนคิด และคิดต่อยอด โดยให้นักเรียนคิดทบทวนและตอบคำถามว่าได้อะไรจากกิจกรรมนี้ และจะพัฒนาแก้ไขปรับปรุงตรงไหนบ้าง

5. สื่อการเรียนรู้/แหล่งการเรียนรู้

1. วัสดุ อุปกรณ์ต่างๆที่นำมาใช้ในการออกแบบ/ประดิษฐ์สร้างสรรค์อุปกรณ์ต่างๆ
2. ใบงาน

6. กระบวนการวัดประเมินผล

วิธีการวัด	เครื่องมือที่ใช้	เกณฑ์การประเมิน
		ประเมินตามเกณฑ์ ระดับคุณภาพ 5-4-3-2-1
ความคิดคล่องแคล่ว (คิดได้รวดเร็ว)	- แบบวัดความคิด คล่องแคล่ว	<u>คิดออกแบบชุดได้เร็ว</u> ออกแบบได้ 9-10 แบบในเวลา 5 นาที ได้ 5 คะแนน ออกแบบได้ 7-8 แบบในเวลา 5 นาที ได้ 4 คะแนน ออกแบบได้ 5-6 แบบในเวลา 5 นาที ได้ 3 คะแนน ออกแบบได้ 3-4 แบบในเวลา 5 นาที ได้ 2 คะแนน ออกแบบได้ 1-2 แบบในเวลา 5 นาที ได้ 1 คะแนน
ความคิดยืดหยุ่น (คิดได้หลากหลาย)	แบบวัดความคิดยืดหยุ่น - แบบสังเกตพฤติกรรม (การตอบคำถาม)	ออกแบบชุดด้วยวัสดุอุปกรณ์ที่หลากหลาย <u>การประเมินผลแบบอิงกลุ่ม</u> เปรียบเทียบคะแนนที่ได้ กับคะแนนของนักเรียนคนอื่นๆ จากการออกแบบชุด การแสดง นำวัสดุมาใช้ได้หลากหลายมากที่สุด ได้ 5 คะแนน นำวัสดุมาใช้ได้หลากหลายมาก ได้ 4 คะแนน นำวัสดุมาใช้ได้หลากหลาย ได้ 3 คะแนน นำวัสดุใช้ได้น้อย ได้ 2 คะแนน นำวัสดุใช้ได้น้อยมาก ได้ 1 คะแนน
ความคิดริเริ่ม (คิดได้แปลกใหม่)	แบบวัดความคิดริเริ่ม	<u>ออกแบบชุดได้แปลกใหม่แตกต่างไปจากเดิม</u> แปลกใหม่แบบที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน ได้ 5 คะแนน แปลกใหม่ต่างไปจากเดิมมากที่สุด ได้ 4 คะแนน แปลกใหม่ต่างไปจากเดิม ได้ 3 คะแนน แปลกใหม่ต่างไปจากเพื่อน ได้ 2 คะแนน แปลกแตกต่างจากเดิมเป็นบางส่วน ได้ 1 คะแนน

วิธีการวัด	เครื่องมือที่ใช้	เกณฑ์การประเมิน	
		ประเมินตามเกณฑ์ ระดับคุณภาพ 5-4-3-2-1	
ความคิดละเอียดลออ (คิดได้ละเอียด ชัดเจน)	- แบบวัดความคิด ละเอียดลออ - แบบสังเกตพฤติกรรม (การทำกิจกรรมกลุ่ม)	อธิบายแนวคิดในการออกแบบได้ละเอียด ชัดเจน	
		อธิบายได้ละเอียด ชัดเจน	ได้ 5 คะแนน
		อธิบายได้ละเอียด	ได้ 4 คะแนน
		อธิบายได้ชัดเจน	ได้ 3 คะแนน
		อธิบายได้	ได้ 2 คะแนน
		อธิบายได้แต่ไม่ละเอียด ชัดเจน	ได้ 1 คะแนน

ระดับคุณภาพ	4 (ดีมาก)	=	16 – 20 คะแนน
	3 (ดี)	=	11 – 15 คะแนน
	2 (พอใช้)	=	6 - 10 คะแนน
	1 (ปรับปรุง)	=	1 – 5 คะแนน

เกณฑ์การผ่าน ได้ระดับคุณภาพ 3 ขึ้นไปถือว่าผ่าน

บันทึกหลังการสอน

ผลการสอน

.....

.....

.....

.....

.....

ปัญหาและอุปสรรค

.....

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....ผู้สอน

แผนการจัดการเรียนรู้ ที่ 11 และ 12

กลุ่มสาระการเรียนรู้ : ศิลปะ	รายวิชานาฏศิลป์	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง การนำเสนอผลงานการแสดง		เวลา 6 ชั่วโมง
ผู้สอน นางสาวศิริวรรณ เนียมสุวรรณ	วันที่ _____ / _____ / 2561	

1. มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด

สาระที่ 3 นาฏศิลป์

มาตรฐาน ศ 3.1 เข้าใจ และแสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์คุณค่านาฏศิลป์ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดอย่างอิสระ ชื่นชม และประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวันในชีวิตประจำวัน

มาตรฐาน ศ 3.2 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างนาฏศิลป์ ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม เห็นคุณค่าของนาฏศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล

ตัวชี้วัดที่

1. สามารถถ่ายทอดทำร่าได้ถูกต้องมีความชื่นชมและนำไปประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวัน
2. เห็นคุณค่าของนาฏศิลป์และภูมิปัญญาไทย

2. จุดประสงค์การเรียนรู้

1. นักเรียนสามารถนำเสนอผลงานการแสดงได้
2. นักเรียนสามารถสะท้อนความคิดและบอกสิ่งใหม่ในแง่มุมอื่น ที่จะทำให้การแสดง สมบูรณ์ได้

3. สาระการเรียนรู้

- นำเสนอผลงานการแสดง แบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ 1) เพลงน้อย 2) เพลงอีแซว และ 3) เพลงลำตัด

4. กระบวนการจัดการเรียนรู้

1. ชั้น วอร์มอัพ (Warm Up)

1. ครูชวนนักเรียนเล่น กิจกรรมขยับกาย ขยายสมอง ด้วย Brain Gym ในการเคลื่อนไหว สลับข้าง

2. ครูให้นักเรียนเตรียมความพร้อม/เตรียมตัวในเรื่องของการจัดเวที แต่งตัว เตรียม อุปกรณ์ประกอบการแสดง อุปกรณ์ประกอบฉาก

2. ชั้น สตาร์ทอัพ (Start Up)

1. ครูให้นักเรียนจับฉลาก ลำดับกลุ่มที่จะเริ่มแสดง เป็นลำดับที่ 1,2 และ 3

2. ครูให้นักเรียนกลุ่มที่ 1 เริ่มทำการแสดง โดย ครูให้เวลา กลุ่มละ 1 ชั่วโมง

3. หลังจากนักเรียนแสดงครบทั้ง 3 กลุ่มแล้ว ครูให้นักเรียนช่วยกันอภิปรายผลงาน การแสดงของเพื่อน พิจารณาส่งที่จะเติมให้สมบูรณ์และมองในแง่มุมอื่น พร้อมครูให้คำแนะนำเพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขพัฒนาในครั้งต่อไป

3. ชั้น คูลดาวน์ (Cool Down)

- ครูใช้กิจกรรมสะท้อนคิด และคิดต่อยอด โดยให้นักเรียนคิด/บอก 3 คำที่ได้ในวันนี้

5. สื่อการเรียนรู้/แหล่งการเรียนรู้

- วัสดุ อุปกรณ์ต่างๆที่นำมาใช้ในการออกแบบ/ประดิษฐ์สร้างสรรค์อุปกรณ์ต่างๆ

6. กระบวนการวัดประเมินผล

วิธีการวัด	เครื่องมือที่ใช้	เกณฑ์การประเมิน	
		ประเมินตามเกณฑ์ ระดับคุณภาพ 5-4-3-2-1	
ความคิดยืดหยุ่น (คิดได้ หลากหลาย)	- แบบวัด ความคิด ยืดหยุ่น	สะท้อนความคิดและบอกสิ่งใหม่ในแง่มุมอื่นๆ ได้	
		❖ สะท้อนความคิดได้ดี เห็นแง่มุมที่หลากหลายมากที่สุด	ได้ 5 คะแนน
		❖ สะท้อนความคิดได้ดี เห็นแง่มุมที่หลากหลายมากกว่าเพื่อน	ได้ 4 คะแนน
		❖ สะท้อนความคิดได้ เห็นแง่มุมที่หลากหลายได้	ได้ 3 คะแนน
		❖ สะท้อนความคิดได้ดี เห็นแง่มุมที่หลากหลายน้อย	ได้ 2 คะแนน
		❖ สะท้อนความคิดได้ดี เห็นแง่มุมที่หลากหลายน้อยมาก	ได้ 1 คะแนน
ความคิดริเริ่ม (คิดได้แปลก ใหม่)	- แบบวัด ความคิดริเริ่ม	ผลงานการแสดง/โชว์มีความแปลกใหม่แตกต่างไปจากเดิม	
		แปลกใหม่แบบที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน	ได้ 5 คะแนน
		แปลกใหม่ต่างไปจากเดิมมากที่สุด	ได้ 4 คะแนน
		แปลกใหม่ต่างไปจากเดิม	ได้ 3 คะแนน
		แปลกใหม่ต่างไปจากเพื่อน	ได้ 2 คะแนน
		แปลกแตกต่างจากเดิมเป็นบางส่วน	ได้ 1 คะแนน

ระดับคุณภาพ	4 (ดีมาก)	=	16 – 20 คะแนน
	3 (ดี)	=	11 – 15 คะแนน
	2 (พอใช้)	=	6 - 10 คะแนน
	1 (ปรับปรุง)	=	1 – 5 คะแนน

เกณฑ์การผ่าน ได้ระดับคุณภาพ 3 ขึ้นไปถือว่าผ่าน

บันทึกหลังการสอน

ผลการสอน

.....

.....

.....

.....

.....

ปัญหาและอุปสรรค

.....

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....ผู้สอน

ภาคผนวก จ
แบบตอบรับและบทความวิจัย

ครุศาสตร์สาร

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
<http://edu.bsru.ac.th/edujournal>

๑๑ กันยายน ๒๕๖๒

เรื่อง ตอบรับบทความเพื่อตีพิมพ์ลงในวารสารครุศาสตร์สาร

เรียน คุณศิริวรรณ เนียมสุวรรณ

ตามที่ ท่านได้นำส่งบทความวิจัย/บทความวิชาการ เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรนาฏยรังสรรค์ เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ด้านนาฏศิลป์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา มายังกองบรรณาธิการวารสารครุศาสตร์ บัดนี้ กองบรรณาธิการได้พิจารณาบทความของท่านเป็นที่เรียบร้อยและขอตอบรับบทความวิจัย/บทความวิชาการ ดังกล่าวเพื่อตีพิมพ์ลงในวารสารครุศาสตร์สารปีที่ ๑๓ ฉบับที่ ๒ ISSN : ๑๙๐๖-๑๑๗X

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศศิภัชญา เอ็นเอง)
 บรรณาธิการวารสารครุศาสตร์สาร

กองบรรณาธิการวารสารครุศาสตร์สาร

โทร : ๐-๒๔๗๓-๗๐๐๐ ต่อ ๕๐๐๖

**การพัฒนาหลักสูตรนาฏยรังสรรค์ เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
The Development of Natayaranson Curriculum for Enhancing
Creative Thinking of Matthayomsuksa 2 Students at
Demonstration School of Bansomdejchaopraya Rajabhat University**

นางสาวศิริวรรณ เนียมสุวรรณ¹ (Siriwan Niamsuwan)¹ และรองศาสตราจารย์ ดร.บังอร เสรีรัตน์² (Assistant Professor Dr.Bung-on Sereerat)²

¹นักศึกษานิเทศศาสตร์ สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
²อาจารย์ประจำสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
(sonata.2533@gmail.com), (onbsru@hotmail.com)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อ 1) พัฒนาหลักสูตรนาฏยรังสรรค์เพื่อช่วยส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา และ 2) เปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนก่อนและหลังการใช้หลักสูตรนาฏยรังสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 ของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา จำนวน 29 คน ซึ่งได้มาด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้ ที่พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน 2) แบบวัดความคิดสร้างสรรค์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ การทดสอบค่าทีสำหรับกลุ่มตัวอย่างกลุ่มเดียว

ผลการวิจัยพบว่า

1. หลักสูตรนาฏยรังสรรค์เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ประกอบด้วย หลักการ จุดมุ่งหมาย มาตรฐานกลุ่มสาระการเรียนรู้และตัวชี้วัด โครงสร้างเนื้อหาและเวลา การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อและแหล่งการเรียนรู้
2. หลังการทดลองใช้หลักสูตรนาฏยรังสรรค์นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีความคิดสร้างสรรค์สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ 0.01

คำสำคัญ : หลักสูตรนาฏยรังสรรค์ ความคิดสร้างสรรค์ นาฏยศิลป์

Abstract

The purpose of this research were to 1) develop the Natayaranson curriculum for enhancing creative thinking of Matthayomsuksa 2 students at Demonstration School of Bansomdejchaopraya Rajbhat University and 2) compare creative thinking of Matthayomsuksa 2 students between before and after the experiment. The sample included 29 Matthayomsuksa 2 students from Demonstration School of Bansomdejchaopraya Rajabhat University in the 2nd semester of academic year 2018 obtained through simple random sampling. The research instruments involved 1) lesson plans for enhancing creative thinking 2) creative thinking test. Data were statistically analyzed by t-test for one-group sample.

The findings revealed the followings.

1. The developed Natayaranson curriculum for enhancing creative thinking of Matthayomsuksa 2 students at Demonstration School of Bansomdejchaopraya Rajbhat University delineated the components as follows: principles, objectives, academic standards, structures of contents and time, learning activities, materials, and learning sources.

2. The creative thinking of Matthayomsuksa 2 students after the experiment was higher than that before the experiment at significance level 0.01.

Keywords: Natayaranson Curriculum, Creative Thinking, Dance

1. บทนำ

นาฏศิลป์ไทยเป็นเอกลักษณ์ประจำชาติที่แสดงให้เห็นถึงศิลปวัฒนธรรมไทยในรูปแบบของศิลปะการแสดงสร้างความบันเทิง สนุกสนาน สะท้อนวิถีชีวิตและการประกอบอาชีพ มีการสร้างสรรค์ทำนอง เนื้อร้องสอดคล้องตามวิถีประเพณีแต่ละท้องถิ่น ซึ่งสามารถจำแนกประเภทศิลปะการแสดงในลักษณะต่างๆ อาทิ การแสดงโขน ละคร ระบำ รำ ฟ้อน การบรรเลงดนตรี หรือ วรรณกรรม เป็นต้น ตามที่ประสาร มาลากุล ณ อยุธยา (2537 : 15-16) ได้กล่าวว่า ศิลปะด้านนี้ เป็นศิลปะที่สร้างสรรค์ความสุขความบันเทิง มุ่งเน้นให้ผู้ชมเกิดความสุขจากการชมความงดงาม หรือสุนทรีย์ของศิลปะการแสดงนั้นๆ ซึ่งสุนทรีย์ทางนาฏศิลป์ไทย คือ ความงดงามของศิลปะการแสดงไม่ว่าจะเป็นความงามของแบบแผนการรำ การร้อง การแสดงละคร ตลอดจนความไพเราะของท่วงทำนองดนตรีและความเหมาะสมกลมกลืนในการเลือกอุปกรณ์ประกอบการแสดงต่างๆ สุนทรีย์ภาพของบุคคลมีความสำคัญต่อการรับรู้ด้านความงามทางนาฏศิลป์ไทย และมีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคม

ความเป็นนาฏศิลป์จำเป็นต้องอาศัยความคิดสร้างสรรค์ในการสร้างสรรค์สร้างทำรำ ทำนองเพลงที่แสดงออกมาให้เห็นถึงความเป็นเอกลักษณ์ของชาติไทยในแต่ละยุคสมัย ด้วยความสำคัญของความคิดสร้างสรรค์ที่มีส่วนช่วยพัฒนานาฏศิลป์ตามยุคสมัยต่างๆ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 กรมวิชาการ (2545 : 5-6) จึงกำหนดให้การจัดการเรียนการสอนต้องมีการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ โดยกำหนดไว้ให้เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ โดยหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดรายวิชานาฏศิลป์อยู่ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

ในการจัดการเรียนการสอนในวิชานาฏศิลป์นั้น อุษา สวฤกษ์ (2545 : 2) ได้กล่าวว่า รูปแบบการเรียนการสอนนาฏศิลป์ไทยแต่โบราณมักจะใช้วิธีสอนแบบสาธิตและวิธีฝึกปฏิบัติ เน้นการฝึกทักษะให้เกิดความชำนาญด้วยบทเรียนที่ซ้ำๆ ย้ำๆ ในเนื้อหา การฝึกเป็นระยะเวลาานพอสมควรจนกระทั่งผู้เรียนสามารถจดจำท่าทางซึ่งเป็นท่าทางหลักได้ จากนั้นครูผู้สอนจะถ่ายทอดกลวิธีที่จะปรุงแต่งลีลาท่าทางให้งดงามยิ่งขึ้นเป็นการเฉพาะตัวสำหรับศิษย์แต่ละคน แต่ในการสอนวิชานาฏศิลป์ให้เกิดผลนั้นนอกจากการได้รับการถ่ายทอดจากบุคคลผู้มีประสบการณ์ดังกล่าวแล้ว ยังจะต้องพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน โดยผ่านเทคนิค รูปแบบ และกระบวนการต่างๆ ทางการเรียนรู้ที่หลากหลายด้วย

ในการวิจัยครั้งนี้ได้มีการพัฒนาหลักสูตรนาฏยรังสรรค์ขึ้น โดยผู้วิจัยได้นำเพลงพื้นบ้านของภาคกลางมาเป็นสื่อในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เนื่องจาก โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา มีพื้นที่ตั้งอยู่ในเขตภาคกลาง นักเรียนส่วนใหญ่จึงมีภูมิลำเนาในเขตภาคกลางด้วย ผู้วิจัยมีความประสงค์ที่จะให้นักเรียนเกิดความชื่นชอบในศิลปวัฒนธรรมภูมิปัญญาของบรรพบุรุษไทย มีอุดมการณ์ในการสืบทอดศิลปวัฒนธรรม ในปัจจุบันเยาวชนให้ความสำคัญกับเพลงพื้นบ้านน้อยมาก และน้อยคนที่จะรู้จักเพลงพื้นบ้านและสามารถร้องเพลงพื้นบ้านได้ ทั้งนี้ เพลงพื้นบ้านเป็นรากฐานร่องรอย ซึ่งให้เห็นถึงความรุ่งเรืองทางวัฒนธรรมความอยู่เย็นเป็นสุขของคนในท้องถิ่นนั้นๆ คนไทยทุกคนจึงควรช่วยกันอนุรักษ์ และสนับสนุนส่งเสริมภูมิปัญญาเหล่านั้นให้คงอยู่ตลอดไป ไพฑูรย์ พงสะบุตร (2551 : 195-196) ได้กล่าวว่า เพลงพื้นบ้านภาคกลางเป็นศิลปะที่มีความเกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาชาวบ้านมากที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งศิลปะการแสดงประเภทเพลงพื้นบ้าน คนตรีพื้นบ้าน ภูมิปัญญาชาวบ้านยังเป็นมรดกตกทอดกันมายาวนาน เป็นเอกลักษณ์ของคนไทยในระดับท้องถิ่นที่มีความหลากหลายตามสภาพความเป็นอยู่ในแต่ละท้องถิ่น บ่งบอกถึงเอกลักษณ์ตามภูมิภาคของไทย และเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวันของคนไทย นอกจากนี้ จิรภัทร ตามสมิตร (2550 :1) ได้กล่าวว่า ศิลปวัฒนธรรมจากภูมิปัญญาของชาวบ้านได้สร้างสรรค์บทเพลงขึ้นเพื่อให้เกิดความสนุกสนาน คลายความเครียดในระหว่างการทำงาน ปลูกข้าว เกี่ยวข้าว นวดข้าว ไปตามความถนัดและความสามารถของแต่ละท้องถิ่น เช่น เพลงเดินกำรำเคียว เพลงฉ่อย เพลงอีแซว เพลงลำตัด และเพลงที่เกี่ยวข้องกับพิธีกรรมความเชื่อเพื่อให้ฝนตกต้องตามฤดูกาล เสริมสิริมงคลและความสมบูรณ์ของผลผลิตจากการทำนาเกี่ยวข้าว

จากเหตุผลของการจัดการเรียนการสอนและความสำคัญของนาฏศิลป์ไทยดังที่ได้อธิบายไว้ข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้พัฒนาหลักสูตรนาฏยรังสรรค์ เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยาขึ้น โดยนำเพลงพื้นบ้านภาคกลางมาใช้ในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตั้งวัตถุประสงค์ของการวิจัยไว้ดังนี้

1. เพื่อพัฒนาหลักสูตรนาฏยรังสรรค์ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ก่อนและหลังการใช้หลักสูตรนาฏยรังสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

3. วิธีการดำเนินงานวิจัย

3.1 การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 ของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา จำนวน 116 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 ของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวน 29 คน ซึ่งได้มาด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย โดยใช้การจับสลากห้องเรียน 1 ห้อง จาก 4 ห้อง นำมาเป็นกลุ่มตัวอย่าง

3.2 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือและการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

1. แผนการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรนาฏยรังสรรค์ จำนวน 12 แผน 3 หน่วยการเรียนรู้ ใช้เวลา 40 ชั่วโมง ซึ่งเนื้อหาประกอบด้วย 1) ครอบรู้เรื่ององค์ประกอบนาฏศิลป์ 2) เพลงพื้นบ้าน ได้แก่ เพลงฉ่อย เพลงอีแซว และเพลงลำตัด 3) จินตลีลาสร้างสรรค์ ได้แก่ การออกแบบเครื่องแต่งกาย การออกแบบชุดการแสดง และการนำเสนอผลงานการแสดง ซึ่งแสดงให้เห็นความคิดสร้างสรรค์ ในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ประกอบด้วย 1) สารสำคัญ 2) จุดประสงค์การเรียนรู้ 3) สาระการเรียนรู้ 4) กิจกรรมการเรียนรู้ 5) สื่อและแหล่งการเรียนรู้ และ 6) การวัดและการประเมินผลการเรียนรู้ โดยกิจกรรมการจัดการเรียนรู้มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความคิดสร้างสรรค์ ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ 1) ความคิดริเริ่ม 2) ความคิดคล่องแคล่ว 3) ความคิดยืดหยุ่น และ 4) ความคิดละเอียดลออ โดยกิจกรรมที่พัฒนา ได้ใช้เทคนิค SCAMPER เทคนิคการวิเคราะห์องค์ประกอบ เทคนิคการระดมสมอง และรูปแบบการสอน Synectics Instructional Model

2. แบบวัดความคิดสร้างสรรค์ เป็นแบบอัตนัย จำนวน 4 ข้อ มีขั้นตอนในการสร้างดังนี้

- 1) กำหนดจุดประสงค์ในการสร้างแบบวัดความคิดสร้างสรรค์
- 2) ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวกับการสร้างแบบวัดความคิดสร้างสรรค์
- 3) ศึกษาเนื้อหาเกี่ยวกับนาฏศิลป์ เพลงพื้นบ้าน และจินตลีลาที่สอดคล้องกับจุดประสงค์เพื่อนำมาเป็นเนื้อหาในการจัดทำแบบวัดความคิดสร้างสรรค์
- 4) สร้างแบบวัดความคิดสร้างสรรค์ แบบอัตนัย จำนวน 4 ข้อ ซึ่งสอดคล้องกับการวัดความคิดสร้างสรรค์ใน 4 ด้าน คือ 1) ความคิดริเริ่ม 2) ความคิดคล่องแคล่ว 3) ความคิดยืดหยุ่น และ 4) ความคิดละเอียดลออ

5) ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความสอดคล้องตามจุดประสงค์การเรียนรู้ เพื่อตรวจสอบค่าดัชนีความสอดคล้อง โดยมีเกณฑ์ ดังนี้

คะแนนเป็น +1 มีความเห็นว่า แน่ใจว่าแบบวัดความคิดสร้างสรรค์มีความสอดคล้องกับจุดประสงค์

คะแนนเป็น 0 มีความเห็นว่า ไม่แน่ใจว่าแบบวัดความคิดสร้างสรรค์มีความสอดคล้องกับจุดประสงค์

คะแนนเป็น -1 มีความเห็นว่า แบบวัดความคิดสร้างสรรค์ ไม่มีความสอดคล้องกับจุดประสงค์

นำผลการพิจารณาลงความเห็นของผู้เชี่ยวชาญหาค่าดัชนีความสอดคล้อง และนำค่า IOC ของแบบวัดความคิดสร้างสรรค์มาคัดเลือก โดยได้ข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.80 ขึ้นไป (Bloom, 1971) ซึ่งถือได้ว่าแบบวัดความคิดสร้างสรรค์มีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา

6) ดำเนินการปรับปรุงแก้ไข แบบวัดความคิดสร้างสรรค์ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

7) นำแบบวัดความคิดสร้างสรรค์ที่สร้างขึ้นเสนอผู้เชี่ยวชาญ

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ทดสอบก่อนเรียน โดยใช้แบบวัดความคิดสร้างสรรค์ จำนวน 4 ข้อ ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นและบันทึกผลเป็นคะแนนเก็บไว้

2. ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรนาฏยรังสรรค์เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ จำนวน 12 แผน ใช้เวลา 40 ชั่วโมง

3. ทดสอบหลังเรียน โดยใช้แบบวัดความคิดสร้างสรรค์ฉบับเดิม บันทึกคะแนน เปรียบเทียบกับการทดสอบก่อนเรียน

4. นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาวิเคราะห์ทางสถิติ

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เปรียบเทียบคะแนนความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้ สถิติ t-test

4. ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรนาฏยรังสรรค์ เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สามารถสรุปผลได้ดังนี้

1. การพัฒนาหลักสูตรนาฏยรังสรรค์ ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นเอง โดยทำการศึกษาเอกสารและข้อมูลที่เกี่ยวข้อง คือ 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ.2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ของ กรมวิชาการ (2545 : 5-6) ตามหมวดที่ 1 มาตรา 7 2) ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ เฉพาะราชวิชานาฏศิลป์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 3) ศึกษาหลักการ แนวคิดทฤษฎี ปรัชญาเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร และความคิดสร้างสรรค์ แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์สังเคราะห์พัฒนาเป็น โครงร่างหลักสูตรนาฏยรังสรรค์ หลังจากนั้นได้นำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญด้านนาฏศิลป์ และ

ด้านความคิดสร้างสรรค์ เพื่อตรวจสอบ แก้ไข ปรับปรุงหลักสูตร จนสามารถนำหลักสูตรนาฏยรังสรรค์ฉบับสมบูรณ์ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา โดยหลักสูตรประกอบด้วย หลักการ จุดมุ่งหมาย มาตรฐานกลุ่มสาระและการเรียนรู้ โครงสร้างเนื้อหาและเวลา การจัดการเรียนรู้ สื่อและแหล่งเรียนรู้ และการวัดและการประเมินผลการเรียนรู้ ในส่วนของโครงสร้างหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนรู้ มีรายละเอียดดังนี้

1.1 หลักการ

นาฏศิลป์ เป็นศิลปะการแสดงที่เป็นเอกลักษณ์ของชาติไทย มีรูปแบบ ลักษณะ วิธีการ กระบวนการและเนื้อหาในการนำเสนอที่ปรับเปลี่ยนไปตามยุคสมัย แต่ยังคงเอกลักษณ์พื้นฐานไว้อย่างชัดเจน ซึ่งแต่ละท้องถิ่นจะมีรูปแบบที่แตกต่างอย่างเห็นได้ชัด

การจัดการเรียนการสอนในกลุ่มสาระวิชาศิลปะ จึงมุ่งเน้นในการถ่ายทอดพื้นฐานความรู้ด้านนาฏศิลป์ให้เยาวชนได้รับรู้ ศึกษา และปฏิบัติ ซึ่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ของ กรมวิชาการ (2545 : 4) ตามหมวดที่ 1 มาตรา 7 ได้กำหนดความมุ่งหมายและหลักการ เพื่อให้ผู้เรียนมีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย ส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง ด้วยเจตนารมณ์ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 จึงได้พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนขึ้น โดยความคิดสร้างสรรค์เป็นกระบวนการทางสมองที่สามารถคิดค้นสิ่งแปลกใหม่สามารถแก้ปัญหาต่างๆ ได้ ซึ่งเทคนิคในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์มีวิธีที่หลากหลาย หลักสูตรนาฏยรังสรรค์ ได้นำเทคนิค SCAMPER เทคนิคการวิเคราะห์องค์ประกอบ เทคนิคการระดมสมอง และรูปแบบการสอน Synectics Instructional Mode มาใช้ในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ใน 4 ด้าน ได้แก่ 1) ความคิดริเริ่ม 2) ความคิดคล่องแคล่ว 3) ความคิดยืดหยุ่น และ 4) ความคิดละเอียดลออ

การจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรนาฏยรังสรรค์ ครูผู้สอนควรมีบทบาทในการพัฒนาผู้เรียนให้มีความคิดสร้างสรรค์ โดยครูผู้สอนจะต้องช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการคิดที่แปลกใหม่ แตกต่างไปจากเดิม ด้วยเทคนิควิธีการที่หลากหลาย เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความคิดสร้างใน 4 ด้าน สิ่งสำคัญในการกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์ ครูผู้สอนไม่ควรยึดติดกับวิธีการสอนแบบเดิมๆ เพราะจะเป็นการปิดกั้นความคิดที่แปลกใหม่ของผู้เรียน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในแต่ละครั้ง ครูควรสร้างบรรยากาศสบายๆ ให้ผู้เรียนรู้สึกผ่อนคลาย เป็นกันเอง ไม่นั่งระเบียบ แบบแผน กฎกติกามากเกินไป มีการใช้สื่อและรูปแบบกิจกรรมที่หลากหลายในการกระตุ้นให้เกิดความคิดในแงุ่มุมที่ไม่เคยคิดมาก่อน ให้การเสริมแรง เมื่อผู้เรียนเกิดความคิดแปลกใหม่ แตกต่าง ไม่เหมือนใคร

1.2 จุดมุ่งหมาย

เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

1.3 มาตรฐานกลุ่มสาระและการเรียนรู้

มาตรฐานกลุ่มสาระและการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 ได้กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้รายวิชานาฏศิลป์ และสาระการเรียนรู้นาฏศิลป์ มาตรฐาน ศ 3.1 เข้าใจ และแสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์ วิจัยคุณค่านาฏศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดอย่างอิสระ ชื่นชม และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน และมาตรฐาน ศ 3.2 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างนาฏศิลป์ ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมเห็นคุณค่าของนาฏศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และสากล ตามตัวชี้วัดที่ ศ 3.2 ม 2/2 ระบุหรือแสดงนาฏศิลป์ นาฏศิลป์พื้นบ้าน ละครไทย ละครพื้นบ้านหรือมหรสพอื่นที่เคยนิยมกันในอดีต

1.4 โครงสร้างเนื้อหาและเวลา

เนื้อหาสาระที่ใช้ในการเรียนการสอน ประกอบด้วย 1) รอบรู้เรื่ององค์ประกอบนาฏศิลป์ พัฒนาการคิดสร้างสรรค์ด้านความคิดคล่องแคล่วและความคิดริเริ่ม ใช้เวลาสอน 8 ชั่วโมง 2) เพลงพื้นบ้าน พัฒนาการคิดสร้างสรรค์ด้านความคิดริเริ่ม ความคิดคล่องแคล่ว ความคิดยืดหยุ่น และความคิดละเอียดลออ ใช้เวลาสอน 22 ชั่วโมง และ 3) จินตลีลาสร้างสรรค์ พัฒนาการคิดสร้างสรรค์ด้านความคิดริเริ่ม ความคิดคล่องแคล่ว ความคิดยืดหยุ่น และความคิดละเอียดลออ ใช้เวลาสอน 10 ชั่วโมง รวมชั่วโมงสอน 40 ชั่วโมง

1.5 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

การเรียนรู้มุ่งเน้นกระบวนการลงมือปฏิบัติจริง มีขั้นตอนหลักๆ 3 ขั้นตอน คือ ขั้นวอร์มอัพ (Warm up) ขั้นสตาร์ทอัพ (Start up) และขั้นคูลดาวน์ (Cool Down) มุ่งเน้นกระบวนการกลุ่มที่ใช้เทคนิคการระดมสมอง และการเรียนรู้รายบุคคลที่กระตุ้นให้นักเรียนได้คิดจากการตั้งคำถาม การทบทวนเนื้อหาเดิม ความรู้เดิม การเตรียมความพร้อมก่อนเรียน โดยใช้การบริหารสมอง (BRAIN GYM) การต่อยอดความคิดจากสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปแล้วให้เกิดประโยชน์ในเรื่องต่อไป การสะท้อนความคิดในการวิเคราะห์จุดเด่นและจุดด้อยที่นักเรียนควรพัฒนาแก้ไข ทั้งในรายกลุ่มและรายบุคคล ซึ่งช่วยให้ผลการเรียนและผลงานของนักเรียนถูกพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น

1.6 สื่อและแหล่งการเรียนรู้

สื่อที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนประกอบด้วย เอกสารประกอบการสอน วิดิทัศน์ ซีดีเพลง ตัวอย่างอุปกรณ์ของจริงที่นำมาใช้ในการจัดการแสดง วัสดุอุปกรณ์ที่นำมาใช้ในการประดิษฐ์เพื่อการแสดงทั้งฉาก องค์ประกอบฉาก หรือเครื่องแต่งกาย ส่วนแหล่งการเรียนรู้ ได้แก่ ข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต เว็บไซต์ต่างๆที่เกี่ยวข้อง YouTube ห้องสมุดโรงเรียน ชุมชนในท้องถิ่น สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ

1.7 การวัดและประเมินผล

การวัดและประเมินผลความคิดสร้างสรรค์ เป็นการประเมินผลจากแบบวัดความคิดสร้างสรรค์ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ประกอบด้วย 4 ด้านสำคัญ ได้แก่ 1) ความคิดริเริ่ม คือ คิดได้แปลกใหม่ 2) ความคิดคล่องแคล่ว คือ คิดได้รวดเร็ว 3) ความคิดยืดหยุ่น คือ คิดได้หลากหลาย และ 4) ความคิดละเอียดลออ คือ มีวิธีการคิดอย่างละเอียดเป็นระบบมีขั้นตอน

แผนการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยพัฒนาตามหลักสูตรนาฏยรังสรรค์ จำนวน 12 แผน ภายในแผนการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย 1) มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด 2) จุดประสงค์การเรียนรู้ 3) สาระการเรียนรู้ 4) กระบวนการจัดการเรียนรู้ 5) สื่อการเรียนรู้/แหล่งการเรียนรู้ และ 6) กระบวนการวัดประเมินผล

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการเรียนการสอนด้วยหลักสูตรนาฏยรังสรรค์ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ มีระดับความคิดสร้างสรรค์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

5. อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยพบว่าหลักสูตรนาฏยรังสรรค์สามารถส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ได้ นั่นสามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. หลักสูตรนาฏยรังสรรค์ที่พัฒนาขึ้นสามารถส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยาได้เนื่องจากมีลักษณะสำคัญในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน สามารถส่งเสริมด้วยการสอน การฝึกฝน การสร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่มีความเหมาะสมต่อการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ได้อย่างอิสระผ่านวิธีการที่หลากหลาย อาทิ เทคนิค SCAMPER เทคนิคการวิเคราะห์ห้องประกอบ เทคนิคการระดมสมอง และรูปแบบการสอน Synectics Instructional Model โดยการพัฒนาคู่มือนี้มีแบบแผน/แนวทางที่เหมาะสมจากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ได้ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี ปรัชญาเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรความคิดสร้างสรรค์ นอกจากนี้หลักสูตรนาฏยรังสรรค์มีกระบวนการในการพัฒนาหลักสูตร ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนคือ 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 2) การพัฒนาโครงร่างหลักสูตร 3) การทดลองใช้หลักสูตร และ 4) การประเมินหลักสูตร ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ เซเลอร์ และอเล็กซานเดอร์ ที่กล่าวถึงกระบวนการในการพัฒนาหลักสูตรที่มีขั้นตอนดังนี้ 1) การศึกษาตัวแปรต่างๆ 2) กำหนดจุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ 3) การออกแบบหลักสูตร 4) การนำหลักสูตรไปใช้และการประเมินผลหลักสูตร (Saylor and Alexander 1974 : 27) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ฉวีวรรณ ดาลสกุล (2558 : 19) เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรนาฏศิลป์สร้างสรรค์ ตามแนวทางการจัดการศึกษาเชิงสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา ที่กล่าวถึงกระบวนการในการพัฒนาหลักสูตรที่มีขั้นตอนดังนี้ 1) การวิเคราะห์กำหนดจุดมุ่งหมาย 2) การออกแบบพัฒนาหลักสูตร 3) การนำหลักสูตรไปใช้และ 4) การประเมินหลักสูตร

2. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยหลักสูตรนาฏยรังสรรค์ มีระดับความคิดสร้างสรรค์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ผลการวิจัยดังกล่าวเกิดจากการนำเทคนิค SCAMPER เทคนิคการวิเคราะห์ห้องประกอบ เทคนิคการระดมสมอง และรูปแบบการสอน Synectics Instructional Model มาใช้ในการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน ซึ่งจากการวิจัยพบว่าเทคนิค SCAMPER ช่วยพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ได้ดังงานวิจัยของ ทวีศักดิ์ จินดานุรักษ์ (2559 : 105-110) ที่พบว่า เทคนิค SCAMPER เป็นเทคนิคที่จะช่วยให้เกิดความคิดสร้างสรรค์โดยนำตัวอย่างของการคิด 7 แบบมาใช้เป็นหลักในการคิด การใช้เทคนิค SCAMPER เป็นการขยายความคิดมุมมองด้านต่างๆ เพิ่มอีก 7 ด้าน จึงมีผลต่อการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ให้กับนักเรียน นอกจากนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ อภิชาติ เนินพรหม (2559 : 178) ที่พบว่า การนำเทคนิค SCAMPER มาใช้ นักเรียนเกิดความสนุกกับการค้นหาคำตอบจากสิ่งที่ครูให้แต่ละคนคิด เกิดการระดมสมองจากการคิดค้นทำงานกลุ่ม สำหรับเทคนิคการวิเคราะห์ห้องประกอบนั้นเป็นเทคนิคที่จะช่วยส่งเสริมให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิลสัน อินทจันทร์ (2559 : 79) ที่พบว่า นักเรียนที่เรียนตามแนวคิดของ ออตาโมเดลมีความคิดสร้างสรรค์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีเทคนิคสำคัญที่ทำให้เกิดผลผลิตที่สร้างสรรค์ คือ เทคนิคการวิเคราะห์ห้องประกอบ ทำให้ผู้เรียนคิดได้หลายแง่มุม

นำไปสู่การคิดใหม่ๆ และเทคนิคการระดมพลังสมอง ทำให้ผู้เรียนเกิดความคิดริเริ่ม นำไปสู่การคิดที่แปลกใหม่ สำหรับรูปแบบการสอน Synectics Instructional Model เป็นรูปแบบสำคัญที่นำมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งช่วยพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ได้ดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรพหัท ถิ่นรัตน์ (2558 : 83) ที่พบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยรูปแบบการสอน Synectics Instructional Model มีผลการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ในด้านการพัฒนาทักษะการปฏิบัติงานทัศนศิลป์ของนักเรียนเนื่องจากการจัดกิจกรรมการสอนด้วยรูปแบบ Synectics Instructional Model เป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เข้ามาเป็นตัวกระตุ้นให้เห็นมุมมองใหม่ๆ ที่แตกต่างไปจากเดิม เป็นกระบวนการของความคิดสร้างสรรค์ที่นำมาใช้อย่างรู้ตัวก่อให้เกิดผลดีทางการเรียนรู้ของนักเรียน

จากการศึกษางานวิจัยและเอกสารที่เกี่ยวข้องข้างต้น ผู้วิจัยได้พัฒนาขั้นตอนการสอนที่ทำให้ผู้เรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ขึ้น 3 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นวอร์มอัพ (Warm Up) เป็นการเตรียมความพร้อมด้วยกิจกรรมที่ช่วยเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ โดยใช้เวลา 5 – 10 นาที เช่น กิจกรรมชวนคิด เป็นการตั้งคำถามกระตุ้นให้นักเรียนได้คิดหาคำตอบ กิจกรรมขยับกาย ขยายสมอง ด้วยการบริหารสมอง (BRAIN GYM) ยกตัวอย่าง เช่น ทำตบมือ ตบตัก ตบไหล่ ทำ ลู ลา เล ทำการเคลื่อนไหวสลับข้าง เป็นต้น ทำให้ผู้เรียนสนุกสนาน เป็นการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผู้เรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ดังแนวคิดของ (เดนนิตัน 2561 : ออนไลน์) 2) ขั้นสตาร์ทอัพ (Start Up) เป็นขั้นของการสอนเนื้อหา และพัฒนาความคิดสร้างสรรค์โดยนำเทคนิคต่างๆ และรูปแบบการสอนมาออกแบบกิจกรรม โดยเน้นการใช้เทคนิคการระดมสมอง ที่เน้นการให้ผู้เรียนมีอิสระในการคิดด้วยกัน โดยให้ช่วยกันออกแบบกิจกรรมที่ให้นักเรียนได้ช่วยกันคิดหาวิธีประดิษฐ์ทำรำ แต่งเพลง หรือการออกแบบสิ่งของให้เกิดความคิดที่หลากหลาย แปลกใหม่ จากการทำกิจกรรมดังกล่าว นักเรียนเกิดความตื่นตัวจากการได้คิดค้นสิ่งแปลกใหม่ ในช่วงแรกๆ ครูผู้สอนอาจจะต้องให้คำแนะนำก่อน เพื่อให้นักเรียนได้เห็นแนวทาง หลังจากนั้น ครูผู้สอนกระตุ้นให้นักเรียนได้ช่วยกันคิดซ้ำๆ นักเรียนก็จะเกิดความชำนาญจะสามารถช่วยกันคิดได้อย่างคล่องแคล่วมากยิ่งขึ้น ซึ่งกระบวนการระดมสมองช่วยให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ศศิมา สุขสว่าง (2561 : ออนไลน์) และ 3) ขั้นคูลดาวน์ (Cool Down) เป็นการทำกิจกรรมที่ช่วยให้นักเรียนรู้สึกผ่อนคลาย เป็นการต่อยอดความคิด และการสะท้อนคิด ซึ่งกิจกรรมสะท้อนคิด เป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นหลังการเรียนเพื่อให้นักเรียนได้คิดทบทวนสิ่งที่ได้เรียนรู้รอบคอบ และวิเคราะห์จุดเด่นและจุดด้อยที่นักเรียนควรพัฒนา และกิจกรรมคิดต่อยอด เป็นกิจกรรมที่มุ่งให้นักเรียนนำสิ่งที่ได้จากกิจกรรมสะท้อนคิดมาใช้ประโยชน์ และพัฒนาผลงานให้ดียิ่งขึ้น

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาปฏิบัติ

1. การพัฒนาหลักสูตรที่จะพัฒนาความคิดสร้างสรรค์นั้น ผู้พัฒนาหลักสูตรควรศึกษาบริบทของผู้เรียนอย่างรอบคอบเสียก่อน เพื่อให้หลักสูตรเหมาะสมกับผู้เรียนและเกิดประโยชน์ต่อผู้เรียน
2. การพัฒนาหลักสูตรความคิดสร้างสรรค์ ผู้พัฒนาหลักสูตรควรศึกษาเทคนิคการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ให้เหมาะสมกับหลักสูตรที่จะพัฒนา และเหมาะสมกับผู้เรียน

3. การนำหลักสูตรนาฏยรังสรรค์ไปใช้ ผู้ใช้หลักสูตร ควรศึกษาเทคนิค SCAMPER เทคนิคการวิเคราะห์ห้องค้ประกอบ เทคนิคการระดมสมอง และรูปแบบการสอน Synectics Instructional Model ให้เกิดความเข้าใจเสียก่อน เพื่อให้สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้ดีขึ้น

4. การนำขั้นตอนการสอนทั้ง 3 ขั้นตอนมาใช้ ในการพัฒนาผู้เรียนควรดำเนินการดังนี้

1) **ขั้นวอร์มอัพ (Warm Up)** ครูผู้สอนควรเลือกกิจกรรมที่สอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียน และผู้สอนอาจจะร่วมทำกิจกรรมกับผู้เรียนเพื่อสร้างบรรยากาศความเป็นกันเองและความสนุกสนานมากขึ้น

2) **ขั้นสตาร์ทอัพ (Start Up)** ครูผู้สอนควรเลือกกิจกรรม เทคนิคการสอนต่างๆ ที่ช่วยพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งอาจจะมีลักษณะเป็นเทคนิคเดียวหรือหลายเทคนิคผสมผสานกันให้ผู้เรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ทั้ง 4 ด้าน คือ ความคิดริเริ่ม ความคิดคล่องแคล่ว ความคิดยืดหยุ่น และความคิดละเอียดลออ

3) **ขั้นคูลดาวน์ (Cool Down)** ครูผู้สอนต้องชวนนักเรียนร่วมกันคิดและตอบคำถาม หรือทำกิจกรรมเบาๆ คิดต่อยอดจากกิจกรรมที่ได้ทำ เป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้คิดประดิษฐ์สิ่งแปลกใหม่ให้เกิดคุณภาพมากยิ่งขึ้น

6.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการทำวิจัยและพัฒนาหลักสูตรส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ในเนื้อหาอื่นๆ และในรายวิชาอื่นๆ เช่น วิชาดนตรี วิชาศิลปะ

2. ควรศึกษาวิธีการสอนรูปแบบอื่นๆ ที่สามารถพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน

3. ควรศึกษาความคิดสร้างสรรค์ ของนักเรียนในช่วงชั้นอื่นๆ และควรศึกษาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนในด้านอื่นๆ

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2).
 พ.ศ. 2545. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- จิรภัทร ตามสมัคร.(2550) . การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง เพลงพื้นบ้านของ ตำบลบางเสด็จ อำเภอป่าโมก
 จังหวัดอ่างทอง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
 สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม.
- ฉวีวรรณ ตาลสุก และมาเรียม นิลพันธุ์. (2558) การพัฒนาหลักสูตรนาฏศิลป์สร้างสรรค์
 ตามแนวทางการจัดการศึกษาเชิงสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา.
 วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย, 7 (1), 190.
- ทวีศักดิ์ จินดานุรักษ์. (2559). การพัฒนาและประเมินความคิดสร้างสรรค์ในสถานศึกษา. วารสารศึกษาศาสตร์
 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. 27(1),105-110.
- ประสาร มาลากุล ณ อยุธยา. (2537). ความคิดสร้างสรรค์:พรสวรรค์ที่พัฒนาได้. กรุงเทพมหานคร :
 คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พรพัสต์ ถิ่นรัตน์. (2558). ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สาระทัศนศิลป์ เรื่อง การออกแบบรูปภาพ สัญลักษณ์
 และงานกราฟิก ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้รูปแบบการสอนซินเนคติกส์.
 วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 38(2), 83.
- ไพฑูริย์ พงศบุตร .(2551) .คู่มือการอบรมมัดลูกเทศก์. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์การศึกษาต่อเนื่อง
 แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิลาลีนี อินทจันทร์. (2559). การพัฒนาสื่อสังคมตามแนวคิดอโต้โมเดลเพื่อสร้างเสริมทักษะความคิดสร้างสรรค์
 ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง. 5(1), 79.
- ศศิมา สุขสว่าง. (2561). SCAMER เครื่องมือ. เทคนิคความคิดสร้างสรรค์และพัฒนานวัตกรรม.
 สืบค้นเมื่อวันที่ 3 ตุลาคม 2561. จาก <https://www.sasimasuk.com//16667925scampe->
- อภิชาติ เนินพรพม. (2559). การพัฒนารูปแบบกระบวนการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างความสามารถทางการคิด
 สร้างสรรค์ สำหรับผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม.
 คุยฎินพนธ์ การศึกษาปรัชญาคุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวิจัย วัฒนผลและสติติการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.
- อุษา สบฤกษ์. (2545). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนนาฏยสรรค์ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ทาง
 นาฏศิลป์ของนาฏศิลป์ไทยในระดับอุดมศึกษา. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรคุยฎีบัณฑิต.
 สาขาวิชาการอุดมศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Bloom, Benjamin S. (1971). **Handbook on Formative and Summative Evaluation of Student Learning**.
 New York : McGraw-Hill.

Paul, E. D. (2561). **Brain Gym (Brain Management)**. Retrieved. 9 January 2018 from
<http://goodhealth2life.blogspot.com/2015/02/brain-gym.html>.

Saylor, J. G. and Alexander W. M. (1974). **Planning Curriculum for Schools**. New York : Holt Rimehart
and Winstom.

ภาคผนวก ฉ
ผลการสอบวัดภาษาอังกฤษตามเกณฑ์ CEFR

มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทบุรี
Banomdejchaopraya Rajabhat University

This is to certify that

MISS SIRIWAN NIAMSUWAN

Achieved BSRU- TEST of English Proficiency (BSRU – TEP) level

A2

Given on 17th July 2017

Linda Gainma

(Asst. Prof. Dr. Linda Gainma)
President

No. CEFR. 14320372/2560.....

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ/สกุล	นางสาวศิริวรรณ เนียมสุวรรณ
วัน/เดือน/ปี เกิด	วันอังคารที่ 4 กันยายน พ.ศ.2533
ที่อยู่ปัจจุบัน	162/140 หมู่ที่ 3 ตำบลพิมลราช อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี
ประวัติการศึกษา	สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต (ค.บ.) สาขาวิชาศิลปกรรมศึกษา (แขนงนาฏศิลป์) มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
ประวัติการทำงาน	เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป สังกัดสำนักงานคณบดี คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา